

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ SUÇLARI

HASAN ERDEM OĞUZHAN

HAZİRAN 2022

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ SUÇLARI

HASAN ERDEM OĞUZHAN

HAZİRAN 2022

ÖZET

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ SUÇLARI

OĞUZHAN, Hasan Erdem

Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Doğan SOYASLAN

Haziran 2022, 192 Sayfa

Hukuk dünyasında hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok suçla karşılaşmaktadır. Bu çalışmada ise sınır aşan nitelikleriyle öne çıkan iki suç tipi ele alınmaktadır. Sınır aşan olarak kastedilen suçlar Türkiye’de göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları olarak belirlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu suçlara açıklık getirebilmek adına ilgili suçlara ilişkin kitap, makale, tez çalışması, yayınlar ve ulusal-uluslararası çapta ortaya konulan raporlar ışığında analizlerde bulunulmuştur. Çalışmamızda göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarına ilişkin temel kavramlardan başlamak üzere, söz konusu suçların oluşum süreçleri ve yapıları, benzer ve farklı yanlarının yanı sıra diğer başka suçlarla da kıyaslanmak suretiyle bu suçların aydınlatılması, maddi-hukuki konu, yaptırım gibi özellikleri ile bu suçlarda ortaya çıkan sorunlar Yargıtay kararları eşliğinde ve uluslararası düzenlemeler de dikkate alınarak konu edinilmiştir. Çalışmada üç bölüm yer almaktadır: Birinci bölümde, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti temel kavram ve bilgileri yer alırken ikinci bölümde göçmen kaçakçılığı kanuni düzenlemeler ve karşılaştırmalı hukuk verileri dikkate alınarak detaylıca incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise yine hem ulusal hem de uluslararası düzenlemeler ışığında ve içtihatlar göz önünde bulundurularak insan ticareti suçu ele alınmış bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen Kaçakçılığı, İnsanlığa Karşı Suçlar, İnsan Ticareti, Kanuni Kapsam, Suç, Sınıraşan Suçlar.

ABSTRACT

MIGRANT SMUGGLING AND HUMAN TRAFFICKING CRIMES

OĞUZHAN, Hasan Erdem

M.A. in Public Law

Supervisor: Prof. Dr. Doğan SOYASLAN

June 2022, 192 Pages

Many crimes are encountered in the legal world, both at the national and international level. In this study, two crime types that stand out with their characteristics from the border are discussed. While the aforementioned crimes were investigated in detail, the problem was identified as migrant smuggling and human trafficking in Turkey. In order to clarify the aforementioned problem, analyzes were made in the light of books, articles, thesis studies, publications and national-international reports on related crimes. In our study, starting from the basic concepts of migrant smuggling and human trafficking crimes, the formation processes and structures of these crimes, their similar and different aspects, as well as the clarification of these crimes by comparing them with other crimes, their material-legal issue, sanction, and the features that arise in these crimes. The issues were discussed in the light of the Supreme Court decisions and taking into account international regulations. There are three sections in the study: In the first section, the basic concepts and information of migrant smuggling and human trafficking are included, while in the second section, migrant smuggling is discussed in detail by considering legal regulations and comparative law data. In the third part, the crime of human trafficking has been discussed in the light of both national and international regulations and considering the case law.

Keywords: Human Trafficking, Migrant Smuggling, Legal Scope, Crime, Transnational Crimes, Crimes Against Humanity.

TEŞEKKÜR

Bu alıőma sırasında; değerli vaktini esirgemeden sorularımı hiçbir zaman cevapsız bırakmayan, danıőtıęım tım sorunları güler yüzüyle zen, gelecekteki meslek hayatım için örnek aldığım, tez çalışması sürecinde yardım ve katkılarıyla beni bilgilendiren ve yönlendiren tez danıőmanım Prof. Dr. Doğan SOYASLAN'a ve bu süreçte beni yalnız bırakmayan aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	
GÖÇMENLİK, GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ	4
1.1 GENEL AÇIKLAMALAR	4
1.1.1 Göçmen Kaçakçılığı Kavramı ve Göçmen Kaçakçılığına İlişkin Temel Alt Kavramlar	4
1.1.1.1 Göç Kavramı ve Sınıflandırılması	8
1.1.1.1.1 İç -Dış Göç	10
1.1.1.1.2 Zorunlu- Gönüllü Göç.....	11
1.1.1.1.3 Uzun -Kısa Göç.....	12
1.1.1.1.4 Yasal –Yasadışı Göç	12
1.1.1.2 Göçmen Kavramı ve Sınıflandırılması	13
1.1.1.2.1 Çevresel Göçmen	14
1.1.1.2.2 Düzensiz Göçmen	14
1.1.1.2.3 Ekonomik Göçmen.....	14
1.1.1.2.4 Kalifiye Göçmen	15
1.1.1.2.5 Kısa Süreli Göçmen	15
1.1.1.3 Sığınmacı	16
1.1.1.4 Diplomatik Sığınma	16
1.1.1.5 İltica ve Mülteci	17
1.1.1.6 Vatansızlar	19
1.1.1.7 Hedef Ülke	19
1.1.1.8 Kaynak Ülke	20

1.1.1.9 Transit Ülke	20
1.1.1.10 Yasadışı Giriş.....	20
1.1.2 İnsan Ticareti Kavramı ve İnsan Ticaretine İlişkin Temel Alt Kavramlar	20
1.1.2.1 Zorla Çalıştırma	30
1.1.2.2 Fuhuş.....	31
1.1.2.3 Cinsel İstismar	32
1.1.2.4 Çocuk İstismarı	32
1.1.2.5 Cebir ve Tehdit	35
1.1.3 Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçlarının Tanımlanması, Meydana Gelmesindeki Belirleyiciler, Kapsamları ve Neticeleri	36
1.1.3.1 Tanımlama	36
1.1.3.2 Belirleyicileri (Oluşmasındaki Etkenler).....	37
1.1.3.3 Kapsamı	41
1.1.3.4 Neticeleri.....	45
1.1.4 Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçlarını Ortak ve Farklı Yönleri	47
1.1.5 Uluslararası Düzenlemelerde Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları.....	51
1.1.5.1 Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (UNTOC)	52
1.1.5.2 Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol.....	54
1.1.5.3 Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol ...	56
1.1.5.4 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	57
1.1.5.5 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	58

BÖLÜM II

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇU	61
2.1 GENEL OLARAK	61
2.2 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN HUKUKİ KONUSU.....	63
2.3 SUÇUN FAİLİ, MAĞDURU VE MADDİ KONUSU	64
2.3.1 Maddi Konusu	64

2.3.2 Faili	65
2.3.3 Mağduru.....	66
2.4 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN UNSURLARI	68
2.4.1 Maddi Unsur	68
2.4.1.1 Bir Yabancıyı Yasal Olmayan Yollardan Ülkeye Sokmak.....	71
2.4.1.2 Yabancı Bir Kişinin Yasadışı Yollarla Ülkede Kalmasını Sağlamak.....	72
2.4.1.3 Türk Vatandaşı Veyahut Bir Yabancıyı Yasadışı Yollardan Yurtdışına Çıkarılmasına İmkan Sağlamak	74
2.4.2 Manevi Unsur	75
2.4.2.1 Kast	76
2.5 SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	77
2.5.1 Teşebbüs	77
2.5.2 İştirak	78
2.5.3 İçtima	80
2.5.4 Zincirleme Suç.....	82
2.6 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ	82
2.6.1 Ağırlaştırıcı Haller	82
2.6.2 Hafifletici Haller.....	83
2.7 YAPTIRIM VE GÜVENLİK TEDBİRLERİ	83
2.7.1 Cezai Yaptırım.....	83
2.7.2 Güvenlik Tedbirleri	83
2.7.2.1 Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbirleri	84
2.7.2.1.1 İzin İptali	86
2.7.2.1.2 Müsadere	87
2.8 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA	91
2.8.1 Şikayet	91
2.8.2 Yetkili ve Görevli Mahkeme	91
2.8.3 Zamanaşımı.....	92
2.8.4 Usul Hükümleri	91
2.9 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN BENZER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI	93
2.9.1 İnsan Ticareti Suçu	93
2.9.2 Fuhuşa Teşvik.....	97

2.9.3 Dolandırıcılık.....	100
2.9.4 Pasaport Kanunu'nda Yer Alan Düzenleme.....	102

BÖLÜM III

İNSAN TİCARETİ SUÇU..... 103

3.1 GENEL OLARAK	103
3.2 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN HUKUKİ KONUSU.....	106
3.3 SUÇUN FAİLİ, MAĞDURU VE MADDİ KONUSU	107
3.3.1 Maddi Konu	107
3.3.2 Fail	108
3.3.3 Mağdur.....	109
3.4 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN UNSURLARI	111
3.4.1 Maddi Unsur	111
3.4.1.1 Araç Filler	113
3.4.1.1.1 Tehdit, Baskı, Cebir ve Şiddet	113
3.4.1.1.2 Nüfuzu Kötüye Kullanmak	115
3.4.1.1.3 Kandırmak.....	116
3.4.1.1.4 Kişiler Üzerindeki Denetim Olanaklarından Yararlanmak....	117
3.4.1.1.5 Kişilerin Çaresizliğinden Yararlanmak	118
3.4.1.2 Amaç Fiiller	119
3.4.1.2.1 Ülkeye Sokmak veya Ülke Dışına Çıkarmak.....	119
3.4.1.2.2 Tedarik Etmek	119
3.4.1.2.3 Kaçırarak	120
3.4.1.2.4 Bir Yerden Başka Bir Yere Götürmek	120
3.4.1.2.5 Barındırmak.....	120
3.4.1.2.6 Sevk Etmek	121
3.4.2 Manevi Unsur	121
3.5 SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	125
3.5.1 Teşebbüs	125
3.5.2 İştirak	127
3.5.3 İçtima	128
3.5.4 Zincirleme Suç.....	128
3.6 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ.....	129
3.6.1 Ağırlaştırıcı Haller	129
3.6.2 Hafifletici Haller ve Hukuka Uygunluk Nedeni	130

3.7 YAPTIRIM VE GÜVENLİK TEDBİRLERİ	132
3.7.1 Cezai Yaptırım.....	132
3.7.2 Müsadere.....	132
3.8 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA	133
3.8.1 Şikayet	133
3.8.2 Yetkili ve Görevli Mahkeme	133
3.8.3 Zamanaşımı.....	134
3.8.4 Usul Hükümleri	135
3.9 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN BENZER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI	136
3.9.1 Göçmen Kaçakçılığı Suçu	136
3.9.2 Fuhuş Suçu	137
3.9.3 Organ ve Doku Ticareti Suçu	143
3.9.4 Eziyet Suçu	144
3.9.5 Cinsel Saldırı ve Çocuğun Cinsel İstismarı Suçları.....	145
3.9.6 Tehdit ve Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma Suçları	149
3.9.7 İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu	151
3.9.8 Kasten Yaralama Suçu.....	152
3.9.9 Dilencilik Suçu	153
3.9.10 Rüşvet Suçu	153
3.9.11 Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu.....	158
SONUÇ.....	159
KAYNAKÇA	164
ÖZGEÇMİŞ.....	176

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçlarının Benzer ve Farklı Yönleri.....	137
Tablo 2: İnsan Ticareti Mağdurlarına İlişkin sömürü Türlerinin 2016-2020 Yılları Arasındaki Yüzdeler Dağılımı.....	148

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşmiş Devletleri
age	: Adı Geçen Eser
agm	: Adı Geçen Makale
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
b.	: Bent
bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CK	: Ceza Kanunu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
ETCK	: Eski Türk Ceza Kanunu
EUROPOL	: European Police Office
f.	: fıkra
İLO	: International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
ETCK	: Eski Türk Ceza Kanunu
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: Madde
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PVSK	: Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
RG	: Resmi Gazete

S.	: sayı/sayılı
s.	: sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
UNODC	: United Nation Office on Drugs and Crime
UNTOC	: United Nations Convention against Transnational Organized Crime
vb.	: ve benzeri
Y.	: Yargıtay
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YTCK	: Yeni Türk Ceza Kanunu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

Araştırmamızın konusunu oluşturan göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti suç alanları, uluslar ötesi çapta önemli bir gündem başlığı olarak karşımıza çıkmakta ve günümüzde “modern kölelik” kavramının karşılığı olarak anlaşılmaktadır. Hem göçmen kaçakçılığı hem de insan ticaretinin önüne geçmek amacıyla ortaya konulmakta olan küresel girişimlere rağmen, günümüzde popüler bir şekilde araştırma konumuz suçların işlenmekte olduğu elde edilen verilerden anlaşılmaktadır.

Türkiye ve Avrupa ülkeleri bakımından göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti konusunda ortaya konulan çalışmaların önem arz ediyor olması, yalnızca bu suçlarla yoğun bir şekilde karşı karşıya kalınıyor olmasından değil, bu hususlara ilişkin çeşitli ve özgün olabilecek etraflıca bir çalışmanın yapılmamış olmasından ve bu alanlarda terim birliğinin gerçekleşmemesinden doğmaktadır. Bu duruma örnek olarak, doktrinde karşımıza çıkmakta olan “beyaz esir ticareti”, “insan ticareti”, “insan kaçakçılığı”, “kadın ve çocuk kaçakçılığı” gibi farklı terimler gösterilebilecektir. Yalnızca doktrinde değil, pratikte ve gündelik yaşamda da göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretine ilişkin çeşitli kavramların ele alındığı, benzerlik içerir nitelikteki vaziyetlerin adlandırılmasında farklılaşmaların gözlemlendiği rahatlıkla anlaşılabilmektedir.

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz kavram/terim kargaşası beraberinde konuyla ilgili karışıklıklara da zemin hazırlamaktadır. Bu sebeple, hem teorik hem de pratikte araştırmış olduğumuz konu hakkında karşımıza çıkabilecek doğrudan veyahut dolaylı olarak göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle bağlantılı kavramların tanımını ve içeriğini açığa çıkarmak gerekmektedir.

Ayrıca önemle belirtmemiz gerekir ki aşağıda bahsi geçen iki sebepten ötürü göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretini birbirinden ayırt etmek önem arz etmektedir: Öncelikle altı çizilmesi gereken farklılık maddi ceza hukuku bakımındandır; buna göre özellikle fail ve mağdur, suçun maddi - manevi unsurları açısından farklılıkların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu farklılıkların yanında her iki suç başlığı altında çeşitli hukuk sistemlerinde kaleme alınan cezai yaptırımlar ve yargılama prosedürleri bakımından da farklılıkların mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Günümüze gelindiğinde

araştırma konusu bu iki suçun, özellikle ortaya çıkan ulusal gerilimler, çatışmalar ve nihayetinde savaşlar neticesinde ülkelerini yasal yollardan terk etme olanağı bulamayıp yasa dışı yollarla ülkeyi terk etmek zorunda kalan mağdurlarla doğrudan ilintili olarak son yıllarda ivme kazandığı görülmektedir. Tam olarak bu sebeple konu, küresel çerçeveden bakıldığında geçmiş dönemlere kıyasla çok daha önemli bir problem halini almıştır. İnsan ticaretinin mağduru pek çok çocuk, kadın ve erkek, maddi çıkar karşılığında yasal olmayan yollarla transferlerine yardımda bulunacak tek bir şahıs veyahut grup halindeki insanlar ile akit kurarak “göçmen kaçağı” vasfıyla “tehlikeli yolculuğa” başlamaktadır.

Göç eylemleri, “kaynak devlet” ile “hedef ülke” arasındaki güvenlik, kaynak zenginliği, siyasal durum, çalışma olanakları, nüfus bakımından gelişim, ekonomik imkânlar, insan haklarına yaklaşım gibi alanlardaki belirgin farklılaşmalar neticesince ortaya çıkmaktadır. ¹“Klasik” olarak kabul edilen göçmen kaçakçılığı söz konusu olduğunda “göçmen” ile “göçmen kaçakçısı” arasında oluşan ilişki gönüllü, kısa süreli ve göçmenin hedef ülkeye varmasıyla birlikte sona ermekte olan bir ilişki olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumun da etkisiyle göçmen kaçakçılığı suç faaliyetleri, şahsi-yerel nitelikteki aktör/girişimci ve uluslararası mahiyetteki suç yapılanmaları veyahut topluluklarının eyleme dönüştürdüğü bir iş hâline gelmektedir. ² Fakat bu noktada bazı kaçak göçmenler maddi anlamda fazla olan transfer ücretlerini karşılayabilmek adına yukarıda bahsettiğimiz şekilde başlayan çıkar ilişkisini devam ettirmek mecburiyetinde kalmaktadır. Geç aşama olarak kabul gören bu evrede insan ticareti suçunun nihai hedefi belirginleşmektedir. Bu hususa örnek olarak borçlanma, yağma, cebir, zorla çalıştırma, suça sürüklenme, zorla fuhuş yaptırma gibi eylemler gösterilebilecektir. “İnsan ticareti” kavramının tanımlanması, kapsamı, içeriğinin “Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” (İnsan Ticareti Protokolü)’de yer aldığını belirtmemiz gerekmektedir. Buna göre;

“İnsan ticareti, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla

¹Stephane DE TAPIA (2003), “New Patterns of Irregular Migration in Europe”, Seminar Report 12 and 13 November 2002, *Council of Europe*, Strasbourg. s. 16–17.

²David KYLE ve Rey KOSLOWSKİ (2011), “Global Human Smuggling: Comparative Perspectives”, *Baltimore: Johns Hopkins University Press*, s. 141.

kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.”

ve benzer şekilde “göçmen kaçakçılığı” kavramının ele alınmış olduğu “Birleşmiş Milletler Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol’de (Göçmen Kaçakçılığı Protokolü)”de de kavram şu şekilde ortaya konulmaktadır;

“Göçmen kaçakçılığı, doğrudan veya dolaylı olarak, mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek için, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir Taraf Devlete yasadışı girişinin temini anlamına gelir.”

Gerçekleştirmiş olduğumuz çalışmada üç bölüm yer almaktadır. İlk bölümde, “göçmen kaçakçılığı” ve “insan ticareti” kavramlarına ilişkin temel bilgilere ve genel açıklamalara yer verilecektir. Bu kavramların tanımıyla birlikte çalışmanın amacına ulaşabilmesi bakımından önemli bulduğumuz temel terim ve alt kavramların ortaya konulması ve tanımlamalarına yer verilmektedir. Buna ek olarak aynı bölüm başlığı altında, kavramlar arasındaki farklara ışık tutacak açıklamalara yer verilmektedir. Son olarak araştırmamıza konu edindiğimiz suçların uluslararası düzenlemelerdeki yeri ele alınacaktır. İkinci bölümde ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda da kaleme alınan “göçmen kaçakçılığı” suçu, mukayeseli hukuk verilerinden faydalanılarak çeşitli suç tipleriyle mukayesesine de değinilerek aktarılacaktır. Üçüncü bölümde de, ikinci bölümde göçmen kaçakçılığının ele alınma yöntemi izlenerek insan ticareti suçunun detaylı bir şekilde, karşılaştırılmalı hukuktan da faydalanılarak açıklanması hedeflenmektedir.

BÖLÜM I

GÖÇMENLİK, GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI VE İNSAN TİCARETİ

1.1 GENEL AÇIKLAMALAR

1.1.1 Göçmen Kaçakçılığı Kavramı ve Göçmen Kaçakçılığına İlişkin Temel Alt Kavramlar

Türkiye Cumhuriyeti'nin, özellikle siyasi ve ekonomik bakımdan az gelişmiş Afrika, Asya ve Orta Doğu ülkeleri ile bu ülkelere nazaran daha fazla gelişmiş olan Avrupa ülkeleri arasına yerleşen konumu, küresel çerçevede gündemi sıklıkla meşgul eden göçmen kaçakçılığı ve göç dalgası sorunlarını her geçen gün artan bir ivmeyle doğurmaktadır.³

Küresel ölçekte son dönemde özellikle yukarıda bahsetmiş olduğumuz az gelişmiş ülkelerin yoğunlaşmış olduğu bölgelerde sıklaşan ulusal çaptaki siyasi gerilimler, şiddet içerikli çatışmalar ve nihayetinde gerçekleşen savaşlar veyahut az gelişmişliğin bir sonucu olarak ekonomik koşulların gittikçe kötüye gitmesi sebepleriyle dünyada çeşitli ülkelerden göç etmekte olan göçmenler hala dünya gündemindeki yerini kuvvetli bir biçimde korumaktadır.

Kendi ülkelerine kıyasla çok daha gelişmiş olan Avrupa ülkelerine yasadışı yollarla ulaşmayı hedefleyen göçmenler, Türkiye'yi bir köprü olarak kullanmaktadır. Avrupa Birliği ve Türkiye'den böylesine transit geçişleri gerçekleştirebilmek için veyahut kalıcı olarak giriş yapmak için gelenlerin sayısında gözlemlenen hızlı artış bu küresel probleme çeşitli sosyal çözüm çabalarını gündeme getirdiği gibi, hukuki mücadeleye yönelinmesini de mecburi kılmış bulunmaktadır. Neticede, göçmen kaçakçılığı suçu mevcut gereksinim için bir ürün olarak kendini göstermektedir.⁴

Göçmen kaçakçılarının, düzensiz göç olgusunu etkileyen en önemli etkenlerinden olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Nitekim bu durum istatistiklere de yansımış bulunmaktadır. Buna göre 2016 yılı verileri incelendiğinde Türkiye'de

---

³ Hakkı MANAV (2010), *Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti*, 1.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara s.3.

⁴ Kemalettin EREL (2007), "Yargıtay Kararları Işığında Göçmen Kaçakçılığı Suçu", *TBB Dergisi*, S.71, s.264

yakalanmış olan göçmen kaçakçısı 3.314 adet olarak kayıtlara geçmiş olup; 2010 - 2016 yılları arasında ele geçirilen göçmen kaçakçısı sayısının ise 15.247'yi bulduğu ortaya konulmaktadır.⁵ Bu istatistiklere ek olarak Suriye'deki gelişmeler ve Yunanistan ile diğer Avrupa devletleriyle de siyasi gerilimlere sebep olan büyük göç hareketlerinin 2016 yılından sonra gerçekleştiği göz önüne alındığında ve devlet yetkililerinin açıklamaları dikkate alındığında bu verilerin 4-5 kat artmış olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır.

Türk hukuk sisteminde veyahut Avrupa Birliği hukukunda, öğretide ve uygulamada, daha kapsamlı olan uluslararası sözleşmelerde, göçmen kaçakçılığına yönelik eylemler için yaygın bir ifade olarak "göçmen kaçakçılığı suçu" teriminin kullanıldığı görülmektedir.

Esasında göçmenlerin hukuki durumu, göç olgusunun kaynağına bakıldığında pek çok farklı etkenin bulunması sebebiyle oldukça karmaşık bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Göçmenlerin söz konusu hareketliliğinin altında yatan en önemli sebep olarak karşımıza başta kendi ülkelerinde hayatlarının tehlike altında olması sebebiyle ülkelerinden ayrılmaktan başka çarelerinin kalmıyor olması gelmektedir. Gerçekten de bu tehditkâr ortamda, insan haklarını koruma altına alan tüm mekanizmalara rağmen göçmenler genellikle istismara uğratılmakta ve bu istismara göz yumulmaktadır. Göçmenlerin, böylesine insan haklarının terk edilmiş olduğu bir iklimde, kıtlık ve silahlı çatışmalar/şiddet gibi bireylerin hayatlarını, onurlarını yoksayan olaylar içerisinde kendilerini buldukları görülmektedir.⁶

Göçmen bireylerin yurtlarını geride bırakmalarının en öne çıkan belirleyicisi, yukarıda da bahsetmiş olduğumuz koşullar altında hayatta kalabilecekleri bir ortamın bulunmayışı ve bunun yanında yaşam hakkına saygı yoksunluğudur.⁷

Bahsettiğimiz şekilde insan onuruna aykırı böylesine bir ortamda, insanların temel insan haklarını koruyan mekanizmalara veya yapılanmalara rastlanmamakta bu gibi oluşumların faaliyet göstermeleri için uygun bir siyasal, sosyal iklimin oluşmadığı görülmektedir. Bu sebeple göçmenler, bu gibi durumlarda genel olarak en doğru çıkış yolunun iş imkânlarının bolca olduğu yurtlarından uzak olan ülkelere olabildiğince az

---

⁵ TÜRKİYE GÖÇ RAPORU 2016 (2017), T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 40 Nisan,, s.60.

⁶ Jasmin KALACH (2020), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi "Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti Suçları", s.20, Ankara

⁷ Danilo MANDİĆ (2017), "Trafficking and Syrian Refugee Smuggling: Evidence From The Balkan Route", *Social Inclusion* 5, s. 30.

masraf yaparak gitmek olduğunu düşünmekte ve bu yönde girişimlerde bulunmaktadırlar. Esasında göçmenlerin yukarıdaki biçimde düşünmelerinin temelinde yatan itici gücün kısaca her şeyden önce kazanç elde etmek ve insan onuruna yaraşır standartta bir yaşam sürdürebilmek için en temel şartları yakalayabilmek düşüncesi olduğu söylenebilecektir.

Son yıllarda Suriye krizinin kapsamını genişleterek bölge sınırlarını aşması ve Avrupa'ya kadar uzanmasıyla birlikte göçmen kaçakçılığı AB'nin de gündemini oldukça yoğun bir şekilde meşgul eden bir başlık haline gelmiştir. ⁸Bu bölgedeki araştırmaların yetersizliği nedeniyle, Avrupa'ya erişebilen göçmenlerden ne kadarının göçmen kaçakçılığında faaliyet gösteren suç örgütleriyle anlaşmak suretiyle hedef ülkeye ulaştığını tespit etmek güç olarak görünmektedir; ancak Akdeniz üzerinden Avrupa'ya ulaşan göçmenlerin yaklaşık olarak yüzde 80 gibi bir kısmının göçmen kaçakçıları aracılığıyla hedef ülkelere ulaştırıldıkları ileri sürülmektedir. ⁹Burada belirtmemiz gereken bir diğer önemli husus Avrupa'ya yasa dışı yollarla erişen göçmenlerin geri gönderildiği de dikkate alındığında yukarıda bahsi geçen oranın daha yüksek olması gerektiği anlaşılabilecektir.

Göçmenlere başka bir açıdan yaklaşan görüşlere göre, göç edenlerin arasında potansiyel teröristlerin bulunduğu ve bu gibi şahısların genel olarak insanlığa karşı suçlar işleme tehlikesi barındıracaklarını düşünen devletlerin yaklaşımları da yeni zorlukları gündeme getirmektedir. Bu sebeple, her ülke başta ulusal alanda olmak üzere ve sonrasında daha kapsamlı olarak uluslararası işbirliği çerçevesinde, dünyanın gündemini meşgul eden toplu göç sorununu çözüme kavuşturabilmek adına stratejik planlar geliştirme yoluna gitmektedirler. ¹⁰Tüm bu hususların yanında çalışmamız konusu suç başlıklarının gerçekleştirilmesindeki gayenin ekonomik temellerden kaynağını alması, bahsi geçen suç türlerinin maddi konusunun insan ve bilhassa yabancı şahısların olması, söz konusu suçlar kapsamında en temel insan haklarının bertaraf edilmesi ve suçların daha çok organizasyonu olan suç örgütlerinin ilgisini

---

⁸ Elif ÖZMENEK ÇARMIKLI ve Merve Umay KADER (2016), "Türkiye'de Göçmen Kaçakçılığı : Mülteci Krizinin Öteki Yüzü", *USA K RAPOR (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu) NO.45*, s.12.

⁹ Adal LAURA, Reitano TUESDAY ve Shaw MARK (2014), "Smuggled Futures: The Dangerous Path of the Migrant from Africa to Europe", *The Global Initiative Against Transnational Organized Crime*, Geneva.

¹⁰ EU ACTION PLAN (2015), "Against Migrant Smuggling (2015 – 2020)", *European Commission*, Brussels.

çekmesi ve bu örgütler aracılığıyla işlenmesi öne çıkan benzer yanlar olarak sıralanabilecektir.¹¹

Günümüzde bazı ülkeler, göçmenler hakkında temel insan haklarının kabul edilmesinin bir gereklilik olduğunu gerekçe göstererek bu kapsamdaki kişilerle ilgili temel hakları tanıyan demokratik bir yaklaşım sergileme eğilimindedir. Sözü geçen ülkelerde, özellikle Avrupa ülkelerinde, göçmenlerin sığınma talep etme haklarının olduğu kabul edilmekte ve bu durum göçmenlere pragmatist bir biçimde yaklaşılmasına sebep olmaktadır.¹²Dolayısıyla, göçmenler hoşgörüle karşılanmadıkları ülkelere yasal izinleri olmaksızın girme çabası içerisine girmekte ve bunun neticesinde kanuni ve ulusal düzenlemelerce öngörülen kabahat ya da diğer suçları işlemiş bulunmaktadır.

Uluslararası Göç Örgütü¹³, 2011 yılında, dünya nüfusu göz önüne alındığında yaklaşık olarak %3.1'ine denk gelen, 214 milyon uluslararası göçmenin bulunduğunu raporlamaktadır.¹⁴ Bir başka husus, göçmenlerin nihai hedeflerine erişebilmesi için kendilerince uygun ülkelere giriş yapmaları bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Önlerine çıkacak muhtemel engelleri de değerlendirdiklerinde ve bu suçların gelirlerinden dolayı ilgilerini göçmenlere yoğunlaştıran insan kaçakçılarının yardımları ile sürekli olarak çeşitli yöntem ve yollarla birçok ülkeye erişmeye çalıştıklarından; ulusal güvenlik için tehlike arz etmeleri ve ihlalde bulunmalarının yanında rotalarının da belirlenemez ve karmaşık bir hale geldiği görülmektedir.¹⁵Yapılan araştırmalar dikkate alındığında; herhangi bir ülkeye göçmenlerin giriş yapması ne kadar zorlaştırılmışsa, göçmen kaçakçılığı hizmetinin o denli pahalılaştığı tespit edilmektedir. Fakat göçmen kaçakçıları, sıklıkla eylemlerinde başarıya ulaşabilmek için organize bir biçimde hareket etmeyi tercih etmektedirler. Neticede, bu suçlara ilişkin uygulamada sıkça karşı karşıya kalınan örnekler ve bu bağlamda ortaya konulmuş olan istatistikler açığa çıkartmaktadır ki göçmen kaçakçıları belirledikleri hedefe tüm engellere rağmen hala başarıyla ulaşabilmektedir.¹⁶Bu durum kısa vadede “güvenlik istikrarsızlığı” oluşturmakta, uzun vadede ise ulusal güvenliği tehdit eden

---

¹¹ Koray DOĞAN (2021), *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Seçkin Yayıncılık, 3.Baskı, Ankara, s.28

¹² SIĞINMA, SINIRLAR VE GÖÇ İLE İLGİLİ AVRUPA HUKUKU EL KİTABI (2014) s.43.

¹³ IOM, *Migrant Assistance and Protection*, <https://www.iom.int/migrant-assistance-and-protection>

¹⁴ UN (2019), *International Migrant Stock 2019*,<https://esa.un.org/migration>, ET. 21.06.2021

¹⁵ Shelley LOUISE (2007), “Human Trafficking As A Form Of Transnational Crime”, *Human Trafficking*, edited by MAGGY Lee, Chapter 5, s.124.

¹⁶ Adam GRAYCAR (1999), “Trafficking in Human Beings”, *International Conference on Migration, Culture & Crime*, Israel, s.2-5.

unsurlar olarak karşımıza çıkmakta ve bu hususlara karşı birlikte hareket etmek konusunda sorunlarla karşılaşılabilir. Nitekim çoğu devlet, göçmenlere ilişkin güncel sorunlarla mücadelede zaaf gösterildiği iddiasıyla başka devletleri ya da mekanizmaları suçladığından, bu iletişimsizliğin söz konusu suçlarla mücadele bakımından uluslararası işbirliğini olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.¹⁷

Çalışmamıza konu edindiğimiz suçlarla mücadele kapsamında alınan önemli tedbirlerden birisi de yasal çerçevenin değiştirilmesi girişimleridir. Kanuni düzenlemelerin, yasal çerçevenin işlevselleştirilmesi ve kuvvetlendirilmesi güvenlik unsurlarında daha güçlü bir istikrarın oluşturulabilmesi bakımından çoğu zaman işe yaramakla beraber, suçluların söz konusu bu değişikliklerin ardından her zaman korkmadığı, önlerine çıkan tüm engellerle mücadele etmek ve gelirlerini yükseltmek amacıyla daha da fazla geliştirilmiş ve yaygın örgütsel planlar ve stratejiler hazırladıkları anlaşılmaktadır.¹⁸ Diğer taraftan, göçmenlerin reddediliyor olması , özellikle devletler nezdinde güvenliği zedelemekte olan bu suçların gündeme gelmesine zemin hazırladığı dikkate alındığında, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti gibi artık küresel ölçekte olan problemlerle başa çıkabilmek adına hem stratejik hem de demokratik girişimlerde bulunan ülkeler arasında Türkiye de yer almaktadır.¹⁹ Öngörülen bu olası çözümler ile, bir yandan yasa dışı göç sorunun önüne geçmek hedeflenmekte, diğer yandan da potansiyel sığınmacıların sığınma hakkının tanınmasına dair prosedürü yürütmekte olan makamlara ulaşmak basitleştirilmek istenmektedir.

1.1.1.1 Göç Kavramı ve Sınıflandırılması

İnsanların ihtiyaçları doğrultusunda birtakım sebeplerle (ekonomik, sosyal, siyasi veya güvenlik) yerleşik buldukları ülkelerinden beklentileri doğrultusunda belirledikleri başka bir bölgeye gitmeleri “göç” olarak adlandırılmaktadır. Tanımda bahsi geçen söz konusu yer değişikliğinin süresi, biçimi ve arka planında yer alan gerçekler her ne olursa olsun, neticesi yer değiştirme olan insan hareketinin göç olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır.²⁰

---

¹⁷ Alexandra RUDOLPH ve Schneider FRIEDRICH (2013), *International Human Trafficking: Measuring Clandestinity by the Structural Equation Approach*, s.21.

¹⁸ Gutauskas AURELİJUS (2009), *Human Trafficking And Its Treatment In Criminal Law*, s.28.

¹⁹ MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ (2017), *Türkiye’de Uluslararası Koruma Prosedürü Hakları ve Yükümlülükler*, <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-13.pdf>, ET: 21.06.2021, s.4.

²⁰ Aydoğan ASAR (2018), *Yabancılar Hukuku*, 4.Baskı, Seçkin , Ankara s.32

Türk Dil Kurumu sözlüğüne bakıldığında ise göç kavramı için; “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka ülkeye, bir yerleşimden başka yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” ifadelerinin yer aldığı görülmektedir.²¹

Göç olgusu ele alınırken ilk başta dikkat edilmesi gereken en temel faktör yer değiştirme eylemidir. Ancak bahsedilen bu yer değiştirme eylemini herhangi bir sebeple gerçekleştirilen diğer seyahatlerden ayırt eden husus amacın gezi-seyahat olmaması, gidilmek istenen hedef ülkede yaşama gayesinin güdülüyor olmasıdır.

Bir kimsenin yerleşme amacı güderek yabancı bir ülkeye gidiyor olmasından, bu şahsın vatandaşlık bağıyla bağlı olduğu ülkeye yerleşmek için dönüş yapmayacağı ya da herhangi bir sebeple vatandaşı olduğu ülkeye bir daha uğramayacağı anlamı çıkarılmamalıdır.²² Diğer taraftan yerleşme gayesiyle ile gidilmemiş olan bir ülkede, bazı cezbedici sebepler nedeniyle yerleşme ihtimalinin oluşması da gerçekleşebilmektedir. Bu hususta karşımıza çıkan en belirgin örnek ise; Türkiye’den Batı Avrupa’ya gerçekleşen işçi göçüdür. Türkiye’de çeşitli yıllarda gerçekleşmiş olan işçi göçü neticesinde bu kişilerin gitmiş oldukları ülkelere yerleşme kararı aldıkları görülmektedir.

“Seyahat” kavramı, geçici bir süreyle ikamet bulunduğ yerdan ayrılma, ancak daha sonra bu ikamet alanına geri dönme anlamına geleceğinden bu anlamdaki her yer değiştirmeyi göç olarak adlandırmak bu kavramla örtüşmeyecektir.²³ Düzenli veyahut düzensiz uluslararası göç konusu; toplumları yakından ilgilendiren, sosyolojik, ekonomik ve hukuki birçok önemli hususu kapsamına alan büyük bir özenle ele alınması gereken bir konu olarak görülmelidir.²⁴ Bu kapsamda özellikle yasadışı gerçekleştirilmekte olan göçler vurgulanarak çalışmaların gerçekleştirilmesi gerektiği görüşündeyiz.

“Yasadışı göç” kavramına yakından bakmamız gerekirse; bir şahsın yasal yollarla veya yasal olmayan şekilde bulunmuş olduğu ülkeyi terk ederek öngörmüş olduğu başka bir ülkeye “yasal olmayan yollardan” giriş yapması, hukuken tanınmış

²¹ TÜRK DİL KURUMU (2019), www.tdk.gov.tr , E. T: 21.06.2021

²² Bülent ÇİÇEKLİ (2003), *Yabancılar ve Polis*, 1.Baskı, Seçkin, Ankara, s.113.

²³ Aydoğan ASAR 2018, age s. 32.

²⁴ Süleyman ÖZEREN, M.Alper SÖZER ve Oğuzhan Ömer DEMİR (2010), "Yerelden Küresel Sınırşan Suçlar", *Polis Akademisi Yayını*, s.125.

olan yasal sürenin sonuna gelirse de ülkede kalmaya devam edilmesi olarak tanımlanmaktadır.²⁵

İnsanların ekonomik, siyasi, hukuki, sosyolojik, güvenlik, yaşam standartları, doğal koşullar vb. belirleyicilerin yarattığı itici güç neticesinde belli bir süreliğine veyahut kalıcı olmak üzere yer değiştirmesi olarak tanımlanmakta olan göç kavramı; gönüllü bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği, katedilen mesafe, kanuni düzenlemeye aykırı olup olmadığı, süresi, şahsi veyahut belirli bir kitleyle gerçekleşip gerçekleşmediğine göre kategorize edilebilmektedir. Buna göre çalışmamız kapsamında öncelikle göç kavramının sınıflandırılması ve temel kavramların anlaşılması açısından konumuza ilişkin terimlerin açıklanmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz.

1.1.1.1.1 İç -Dış Göç

Bir ülkenin sınırları içinde meydana gelmekte olan nüfus hareketlenmeleri “iç göç” olarak adlandırılmaktadır.²⁶ Bu durumda nüfus hareketlenmesinin kırdan kente, kırdan kıra ya da kentten kente gerçekleşmekte olduğu gözlemlenmektedir.²⁷ Bahsettiğimiz nüfus akışında bölgelerin arasında ortaya çıkan birtakım sanayi, ticari, kültürel, sağlık, turizm, eğitim, güvenlik olanakları arasındaki farklılıklar önemli bir rol oynamaktadır.

Ülkenin ulusal sınırları içerisinde başkaca bir hedef ülkeye gerçekleştirilen göç hareketi “dış göç” olarak adlandırılmaktadır. “Dış göç” kavramı ele alınırken dikkat edilmesi gereken başlıca hususlar; siyasi sınırların aşılmadığı, ekonomik-ticari endişeler veya ikamet amacıyla hareket edilmesidir.²⁸

Her geçen gün küreselleşme yolunda daha da ilerleyen dünyada ulaşım-iletişim olanaklarının hızla gelişim kaydetmesi ülkelerin arasında bulunan mesafeleri olabildiğince kısaltmakta ve böylece dış göçlerin artış göstermesi kaçınılmaz olmaktadır.²⁹

²⁵ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN (2009), “Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK m.79)”, *TBB Dergisi*, S.82, s. 1, Ankara,

²⁶ Hanifi SEVER (2014), *Yasadışı Göç ve Göçmen Kaçakçılığı*, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, s. 6, Ankara

²⁷ age s. 6.

²⁸ Cemile BAYRAKLI (2007), *Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutlarında (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.19.

²⁹ Mehmet SAYDAM (2015), *Türk Ceza Hukukunda Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK m.79)*,Yayınlanmamış Doktora Tezi Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s 13.

1.1.1.1.2 Zorunlu- Gönüllü Göç

“Zorunlu göç” kavramını tanımlamak gerekirse; mevcut resmi bir otoritenin uygulamaları neticesinde insanlara yöneltilen emir-talimatlar dolayısıyla gerçekleşen yer değiştirme eylemlerine zorunlu göç adı verilmektedir. Bu noktada belirleyici etken olarak; savaşlar, salgın hastalıklar, terör faaliyetleri, doğal afetler vb. önemli bir rol almaktadır. Tanımlamış olduğumuz bu göç türüne örnek olarak yakın zamanda dünya gündemini oldukça yoğun bir şekilde meşgul eden ve hala güncelliğini korumakta olan Suriyeli göç meselesi karşımıza çıkmaktadır. Suriye’de meydana gelen iç savaş, ulusal gerilimler, terör eylemleri, insanlığa karşı işlenen suçlardan kaynaklanan güvenlik sorunu ve hayatta kalma endişesinden ötürü başta coğrafi olarak daha kolay bir konumda bulunan Türkiye ve sonrasında Avrupa ülkelerine olmak üzere yoğun bir göç dalgasının yaşandığı gözlemlenmekte ve bu göç hareketinin boyutu devletlerin göç raporlarına yansımaktadır.

“Gönüllü göç” kavramına daha yakından bakıldığında; bu göç türünde göçmenleri cezbedici aktörlerin etkisi daha çok görülmektedir. Bu etkenlerin arasında; daha iyi hayat standartlarına ulaşma gayesi, daha iyi bir eğitim hayatına sahip olabilmek isteği, bireysel özgürlükler ve bilhassa inançlarını rahatça yaşayabilme gayesi, akrabalık ilişkileri, ailelerin birlikte yaşama isteği gibi hususların ön plana çıktığı görülmektedir. Zorunlu göç kavramında olduğunun aksine gönüllü göçte baskı ve tehdit olmaksızın kişiler özgür iradeleri ile yerlerinden ayrılmaktadır.³⁰Bu noktada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus; bireysel veyahut ailece müşterek bir karar alma sürecinin sonucunda göç kararının alınması ve eyleme geçiliyor olmasıdır.³¹ Gönüllü göç türünün en iyi örneğini ise nüfus mübadeleleri oluşturmaktadır.³²Gönüllü göç türüne yakın geçmişten verilebilecek en iyi örnek ise; belirli yıllarda Türkiye’den Almanya’ya gerçekleşmiş olan işçi göçleridir. Daha iyi ekonomik koşullar sunuyor olması sebebiyle insanlar gelirlerini ve yaşam standartlarını iyileştirmeyi amaçlayarak ve baskı ya da tehdit olmaksızın Almanya’ya göç etmek yoluna gittikleri anlaşılmaktadır.

³⁰ GÖÇ ÇEŞİTLERİ NEDİR (2019), <http://goc-cesitleri.nedir.org/> , ET. 21.06.2021

³¹ Hanifi SEVER 2014,age s. 7.

³² age s. 7.

1.1.1.1.3 Uzun -Kısa Göç

Uzun-kısa göç türleri söz konusu olduğunda dikkat edilmesi gereken husus; göç edilmiş olan yerde kalma süresidir. İnsanların birtakım nedenlerle buldukları yerden sürekli olarak ayrılmalara, göç edilen bölgede uzun süreli bulunulmasına “uzun göç”; süre bakımından daha kısa süren göç hareketleri ise “kısa göç” olarak adlandırılmaktadır.

1.1.1.1.4 Yasal –Yasadışı Göç

Şahısların veyahut grupların bulunduğu ve ayrıldıkları bölgede bulunmakta olan mevcut hukuk düzenine, kanuni düzenlemelere göre ülkeyi terk etmiş ya da göç edilen ülkenin hukuk düzenine aykırı olmadan yani yasal yollardan giriş yapılmış veyahut ülkede kalmaya devam edilmiş ise bu noktada yasal göç kavramı gündeme gelmektedir.³³Burada altı çizilmesi gereken husus; mevcut kanuni düzenlemelere karşı gelinmeden hayata geçirilen bir insan hareketliliğinin gerçekleşmesidir.³⁴

Bireysel ya da bir grup halinde insanların yaşamakta oldukları yerden ayrılarak yasadışı yöntem ve yollar izlenerek başka bir ülkenin siyasi sınırlarından geçilmesi, söz konusu sınırlar içerisinde yine buldukları ülkenin kanuni düzenlemelerine aykırı bir biçimde bulunuyor olmaları halinde ise “yasadışı göç” kavramı gündeme gelecektir.

Yasadışı olma halleri ise şu şekilde sıralanabilecektir:

- Ülkelerin siyasi sınırlarından yine o ülkenin hukuk düzenine aykırı bir biçimde geçiş yapmak,
- Ülkelerin kanuni düzenlemelerine uygun bir şekilde o ülkeye giriş yapılmasına rağmen vize süresi veyahut vize muafiyetinin tanındığı azami süre tamamlandığı halde ya da yetki dahilinde kurumlarca verilmiş olan oturma izni sona ermesine rağmen gerekli izin olmaksızın o ülkede kalmaya devam ediliyor olması,

---

³³ Ömer Faruk AYDIN (2015), *Türkiye de Göçmen Kaçakçılığı Suçu ile Mücadelede Yasal Düzenlemelerin Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.24.

³⁴ Oğuzhan Ömer DEMİR ve Hakan ERDAL (2010), "Yasadışı Göç İlgili Kavramların Doğru Anlaşılabilmesi Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme", *Polis Bilimleri Dergisi*, s.35.

- Gerçeğe aykırı-sahte bir biçimde düzenlenen ya da tahrife uğratılmış birtakım belgelerle ülke sınırlarından geçiş yapmak şeklinde uygulamada karşılaşılmaktadır³⁵

1.1.1.2 Göçmen Kavramı ve Sınıflandırılması

Göçmen kavramı kısaca şu şekilde tanımlanmaktadır ; “Ekonomik, siyasi, dini veya sosyal vb. sebeplerle yaşadığı ülkeden ayrılarak; yerleşme saiki ile diğer bir ülkeye göç eden kişi” .³⁶Yukarıda yer verilen tanımlama dikkate alındığında; süre ile sınırlı olmak üzere; geçici olarak çalışmak veyahut başkaca bir nedenden dolayı bu minvalde ülkeye giriş yapan şahıs göçmen olarak adlandırılmayacaktır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus; göçmen kaçakçılığı suçu kapsamında suçun maddi konusu bakımından göçmenin yerleşme hedefiyle harekete geçiyor olması da gerekmemektedir.³⁷

Göçmen kavramı gündeme geldiğinde nitelendirilme yapılırken uluslararası boyutta “korumaya muhtaç kişiler” şeklinde bir olgu karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla uluslararası sözleşmeler çalışmamıza konu suçların ele alınması bakımından oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bu duruma uygulamadan örnek olarak; “İnsan Hakları Evrensel Bildirisi” ile sığınma hakkının; insan olmaktan kaynaklanan bir hak olarak düzenlenmesi gösterilebilecektir.³⁸

Göçmen kavramının Türk Hukuk mevzuatında da kaleme alınmış olduğu görülmektedir.³⁹ Bu kanuni düzenlemelerde ortaya konulan tanımlamaya yakından bakıldığında; “Türk soyundan ve Türk Kültürüne bağlı olup; yerleşme saiki ile bireysel ya da topluluk halinde gelenlere” göçmen adının verildiği; göçmen sıfatının belirli birtakım saiklere sahip olan şahıslarla sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır.⁴⁰Buna göre Türk Hukuk düzeninde göçmen statüsünün çerçevesinin çizilmesinin şartları “5543 Sayılı İskan Yasası”nda belirtilmektedir. Bu bakımından; “Türkiye'ye yerleşme saiki ile gelmek”, “Türk soyundan olmak”, “Türk Kültürüne bağlı olmak” koşullarının altının çizildiği görülmektedir. Bahsi geçen kanuni düzenlemelere göre göçmen

³⁵ agm s 35.

³⁶ Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL (2015), *Yabancılar Hukuku*, Yenilenmiş 21. Bası, Beta.s.27. İstanbul

³⁷ Koray DOĞAN 2021, age s. 110.

³⁸TBMM (2019), <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>, E.T.21.06.2021

³⁹ 5543 Sayılı İskan Kanununun 3. maddesi

⁴⁰ Mustafa KAYAALP (2010), *Türk Hukukunda Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.105.

statüsü kapsamına girmeyen şahıslar ise ; “Türk soyundan olmayan ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancılar”, “Türk ırkından gelen ve Türk kültürüne merbutiyeti olup da sınır dışı edilenler ve asayiş yönünden Türkiye'ye gelmesinde sıkıntı saptanan kişiler” şeklinde kaleme alındığı anlaşılmaktadır. “Türk soyundan olma” ve “Türk kültürüne merbutiyeti” nin tespit edilmesi ve değerlendirilmesinin yapılması Cumhurbaşkanlığı kararı aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

1.1.1.2.1 Çevresel Göçmen

“Çevresel göçmen” kavramı, yaşam standartlarını olumsuz yönde etkilemekte olan çevresel etkenlerde ortaya çıkan ani veyahut kademeli değişimler nedeniyle mutlak yerleşim yerlerinden geçici ya da sürekli olmak üzere ayrılmak mecburiyetinde kalan veya ayrılmayı tercih eden, ülke sınırları içerisinde/dışında yer değişikliğine giden şahıs ya da grupları ifade etmektedir.⁴¹

1.1.1.2.2 Düzensiz Göçmen

“Düzensiz göçmen” denildiğinde anlaşılması gereken ise, yasal olmayan yollarla geçiş yapan veyahut ülkede kalması için tanınmış olan iznin geçerlilik süresinin tamamlanması sebebiyle “transit” veya “ev sahibi ülke” de hukuki statüsü olmaksızın bulunmaya devam eden şahıslardır. Herhangi bir ülkeye giriş/çıkış kurallarına uymayan mülteciler ve ev sahibi ülkede bulunma konusunda gerekli izni mevcut olmayan diğer birey ve gruplar bu kapsama girmektedir.⁴²

1.1.1.2.3 Ekonomik Göçmen

Yaşam standartlarını daha yukarı çıkarabilmek adına yurtları haricinde başka bir ülkeye yerleşerek burada yaşamını sürdürmek üzere ikametinin bulunduğu bölgeden ayrılan göçmenler için, “ekonomik göçmen” kavramı kullanılmaktadır. Söz konusu kavramın, mültecileri acımasız muamelelerden kaçan mültecilerden ayırt edebilmek, bir ülkeye gerekli yasal izni olmaksızın ve iyiniyetli (bona fide) bir gerekçesi bulunmaksızın sığınma prosedürlerini kullanmak suretiyle geçiş yapmaya teşebbüs eden şahısları nitelendirebilmek ve bunun yanında özellikle bir tarım sezonu

---

⁴¹ Richard PERRUCHOUD ve Jillyanne REDPATH-CROSS (2013), *Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözlüğü*, 2.Baskı, No:31, s.17

⁴² age s. 26

süresi zarfında vatandaşlık bağıyla bağlı oldukları ülkeler dışında yaşamakta olan şahısların nitelendirilmesi amacıyla kullanıldığı görülmektedir.⁴³

1.1.1.2.4 Kalifiye Göçmen

Sahip oldukları meziyet ve özel yetenekleri nedeniyle ev sahibi ülkeye kabul edilme hususunda kendilerine ayrıcalık tanınan ve standart prosedürün istisnası olarak kabul edilebilecek muamelelerin gösterildiği göçmenler için, “kalifiye göçmen” kavramı kullanılmaktadır. Bu kategoride yer alan şahıslarda, öngörülen kalma süreleri, istihdamın değişikliğe uğraması, aile birleşimi gibi konular gündeme geldiğinde daha az kısıtlamayla karşı karşıya kalmaktadır. OECD tarafınca düzenlenen “2010 yılı Uluslararası Göç Görünüm Raporu”na göre 2008 yılında mevsimlik işler, tatil çalışma programları ve şirket içi transferlerde artış görülmekte iken, çoğunlukla sabit süreli iş gücü gerilemektedir. Söz konusu raporda, bunun yanında bahsi geçen göçlerde ekonomik krizin etkilerinin görüldüğü gözlemlenmektedir.⁴⁴

1.1.1.2.5 Kısa Süreli Göçmen

“Kısa süreli göçmen” kavramıyla, seyahat, araştırma, ticari, sağlık gibi amaçlar hariç olmak üzere bir yıldan az olmak üzere normalde bulunması gerektiği ikamet yeri harici bir bölgeye geçen şahıslar tanımlanmaktadır.⁴⁵

OECD tarafından düzenlenen 2010 yılı Uluslararası göç raporu dikkate alındığında uluslararası öğrencilerde 2000-2007 yıllarında iki kat oranında bir artış gözlemlenmekte bu durumda verilere göre sayı 2 milyonu aşmaktadır. Söz konusu uluslararası raporda bu verilerin yanında ayrıca OECD ülkeleri için uluslararası öğrencilerin yüksek nitelikli göçmen işgücünün potansiyel kaynağı olarak görüldüğü bu kişilerin ülkelerde kalma oranlarının - öğrenci vizelerini uzatmayanların statü değişikliklerinin %15 ile %35 arasında bir veriyi ortaya koymakta olduğu ve ortalama oranın %21 olduğu açığa çıkarılmıştır.⁴⁶

---

⁴³ age s.29

⁴⁴2010 YILI ULUSLARARASI GÖÇ GÖRÜNÜM RAPORU (2014), E.T.:21.06.2021 , <http://www.oecd.org/els/mig/-45613458.pdf>,

⁴⁵ age s.57

⁴⁶ age s.57

1.1.1.3 Sığınmacı

“İltica ve Sığınma Yönetmeliği”nde “sığınmacı” kavramı için şu ifadeler kullanılmaktadır;

"İrki, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülke himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı kişi"

Bu bakımdan Türkiye Cumhuriyeti'ne Avrupa'dan geçiş yapan Asyalı, Afrikalı yabancılar mülteci statüsü kapsamına dâhil edilebilecektir.⁴⁷Bu minvalde; Avrupa haricinde Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş yapan ve sığınma talep eden yabancı kimselere insani değerlerin en önde tutulmasıyla birlikte sığınma hakkı tanınmaktadır.⁴⁸

Sığınmacı olarak tanınan yabancı kimseler, Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliğince belirlenen üçüncü bir ülkeye transfer edilmekte ya da söz konusu üçüncü bölgeye gönderilene değin uluslararası korumadan faydalandırılmaktadırlar.⁴⁹

Uluslararası mülteci hukukuna bakıldığında; sığınmacı niteliğindeki kimselerin (de facto mülteci) mültecilik için aranmakta olan koşullara sahip olduğunun tespit edilmesi durumunda “sığınmacılık” kavramının “mültecilik” (de jure mülteci) kavramına dönüşebilmesi imkân dâhilindedir.

1.1.1.4 Diplomatik Sığınma

“Diplomatik sığınma” olgusu gündeme geldiğinde anlaşılması gereken; ülkelerin siyasi sınırları haricinde, kendileri hakkında yargı muafiyeti sağlanmış olan bölgelerde, yine bu kimselere acımasızca muamelelerde bulunan otoritelere karşı koruma talep eden yabancı şahıslara sağlanmakta olan korumadır. Burada bilinmesi gereken başka bir önemli husus; yabancı kimselerin koşulları sağlamış olması halinde dahi ülkelerin bu türden nitelendirilebilecek kişilere diplomatik sığınmacı statüsünü tanıma zorunluluğu bulunmamaktadır, diğer taraftan koşulları sağlamakta olan

⁴⁷ Bülent ÇİÇEKLİ (2014), *6548 Sayılı Kanunla Güncellenmiş Yabancılar ve Mülteci Hukuku*, 6.baskı, Seçkin Yayınevi , s. 129, Ankara.

⁴⁸ Mustafa KAYAALP 2010, age s.109.

⁴⁹ Hanifi SEVER 2014, age s. 9.

kişilerin mutlak bir sığınma talep edebilme hakkının varlığından da söz edilemeyecektir.⁵⁰

1.1.1.5 İltica ve Mülteci

Yabancılar hukuku çerçevesinde, “göç”, “iltica” ve “sığınma” kavramları ile bunlarla ilintili olarak karşımıza çıkmakta olan “göçmen”, “mülteci” ve “sığınmacı” kavramları birbirinden ayrılmaktadır. Bu bağlamda, yukarıda yer vermiş olduğumuz tanımlarda bahsi geçmekte olan “göç” ya da “göçmen” kavramlarının yabancılar hukuku kapsamında yer alan terimler olduğu kabul edilecek olursa mülteci veyahut sığınmacıların bir yerden başka bir yere hareket etme eylemlerine kavramsal olarak göç adı verilemeyecektir. Bu durumun nedeni göçün tanımında da belirttiğimiz üzere, bir yerden ayrılmaktaki nedenin arka planında, ulaşılmak istenen yere yerleşmek saiki olması gerekli görülmektedir. Bu noktada iltica ve sığınma kavramlarını göç ve göçmen kavramlarından ayrı tutmak gerekmekte ve dolayısıyla yukarıda sığınmacı kavramı bakımından ayrı bir başlık altında yer vermiş olduğumuz açıklamalar minvalinde iltica kavramının da tanımlanarak konunun daha iyi anlaşılması gerekliliği doğduğu görüşündeyiz.

İltica, sözlük anlamına göre sığınma anlamında kullanılmakta olan bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. İltica etmiş bir birey yani bir diğer anlatımla sığınma talebinde bulunan kişiye ise yukarıda da açıklamış olduğumuz üzere mülteci sıfatı verilmektedir.

“Mülteci” kavramını kısaca tanımlamamız gerekirse; vatandaşlık bağıyla bağlı olduğu devlet içerisinde ortaya çıkan ulusal, siyasi gelişmeler ve bunların sonuçları nedeniyle bu ülke sınırlarını kendi özgür iradesi ile ya da zorla yurdundan ayrılmak zorunda kalan kimseler ve başkaca bir devlete vatandaşlıkla bağlı olmayan veya bu durumun yanında herhangi bir diplomatik korumaya sahip olmayan kimselerdir.⁵¹

Türkiye Cumhuriyeti’nin de tarafı bulunduğu; “Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi”nde ise “mülteci” kavramı şu şekilde tanımlanmakta ve düzenlenmektedir;

"Irkı dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz

⁵⁰ Richard PERRUCHOUD ve Jillyanne REDPATH-CROSS 2013, age s.23

⁵¹ Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL 2015, age s. 20.

konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs"

Bu düzenlemeden anlaşılacağı gibi "mülteci" statüsüne sahip olunabilmesi için sözleşmede ana hatları ile belirlenmiş olan unsurların mevcudiyeti aranmaktadır.⁵²

1994 tarihli "İltica ve Sığınma Yönetmeliği" nin 3. maddesine bakılacak olursa "mülteci" aşağıdaki şekilde kaleme alınmaktadır;

*"Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebi ile ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı"*⁵³

"6548 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" na göre ise mülteci;

"Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaş dışı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir."

Şeklinde kaleme alınmakta olup; yukarıda yer vermiş olduğumuz tanımlamalarla mukayese edilmesi halinde bu sözleşmede yer alan mülteci tanımında mülteciliğin Avrupa ülkelerinden gelen yabancı şahıslar ile sınırlandırıldığı anlaşılmaktadır.⁵⁴

Son olarak yukarıda bahsetmiş olduğumuz yasanın 62. maddede yer alan;

"Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişiler"

⁵² Vahit DOĞAN,(2015), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, 12. Baskı, Savaş Yayınevi, s. 5, Ankara

⁵³ Bülent ÇİÇEKLİ 2003, a.g.e, s. 337.

⁵⁴ Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL 2015, age s. 23.

Şeklindeki düzenlemeyle “şartlı mülteci” kavramının ortaya konulduğu görülmektedir.⁵⁵

“Göçmen” ve “mülteci” kavramlarının mukayese edilmesi halinde; göçmenler buldukları yerden daha iyi yaşam standartlarına ulaşmak amaçları bulunan ve bu yerleri terk ederek başka ülkeye göç eden şahıslar olarak tanımlanırken; mülteciler ise buldukları ülkeden zorlayıcı etkenler dolayısıyla yeniden ülkelerine dönüş yapma gayesi ile başka ülkeye geçiş yapan yabancı şahıslardır.⁵⁶Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere; herhangi bir ülkeye yasadışı yollar seyredilerek geçiş yapan yabancı şahısların mülteci statüsü kapsamında değerlendirilmedikleri anlaşıldığında bu kişiler hakkında “Pasaport Kanunu”na muhalefet ve sınır dışı etme yaptırımlarının uygulanacağı kanuni düzenlemelerde görülmektedir.

1.1.1.6 Vatansızlar

“Vatansız” kavramının kimler için kullanıldığına bakacak olursak; hiçbir devlet ile vatandaşlık bağı kurulmuş olmayan, herhangi bir devletin kanunları çerçevesinde vatandaşlık sıfatına sahip olmayan kimseler hakkında kullanılmaktadır.⁵⁷

Vatansız olarak nitelendirilen şahısların uluslararası hukuki durumunu düzenlemek için 1954 yılında “Vatansızlık Hallerinin Azaltılmasına İlişkin BM Sözleşmesi”⁵⁸ve “Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme” imzalanmış olup; Türkiye Cumhuriyeti de söz konusu bu iki sözleşmeye taraf bulunmaktadır.⁵⁹Vatansızlar, ETCK gibi YTCK'da da yabancılar kavramının içine dâhil olup göçmen kaçakçılığı suçunun konusunu oluşturabilmektedir.

1.1.1.7 Hedef Ülke

Yaşamakta oldukları ülkenin (bu ülke “kaynak ülke” olarak adlandırılmaktadır) sosyolojik ve politik koşullarının yanında kişisel bakımdan oldukça fazla etkilendikleri zor yaşam koşullarının etkisiyle istismar edilmek üzere belirlenen kişilerin ulaştırılması düşünülen ülkedir. Çoğunlukla bu durumda olan şahıslar kendi

---

⁵⁵ age s. 23.

⁵⁶ Mustafa KAYAALP 2010, age s.108.

⁵⁷ Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL 2015, age s.17

⁵⁸ RG 04.05.1975-15526

⁵⁹ Vahit DOĞAN 2015, age s. 4

ülkelerine nazaran daha fazla gelişmiş olan refah düzeyi gelişmiş bir ülkeye gitmek amacıyla bu türden bir sınır geçişi eylemine geçmektedir. ⁶⁰

1.1.1.8 Kaynak Ülke

Bireylerin (burada söz konusu olan kişiler göçmen olabileceği gibi insan ticareti mağduru da olabilmektedir) yasal olarak yerleşik anlamda yaşamakta olduğu, tedarik edildikleri ülkelere verilen isimdir. ⁶¹

1.1.1.9 Transit Ülke

Yerleşik olarak yaşamakta oldukları kaynak ülkeden tedarik edilmek suretiyle harekete geçilme sürecinde hedef ülkeye ilerlenilmesi esnasında yasal olarak veyahut yasal olmayan yollardan sınırları ihlal edilmekte olan üçüncü ülkelere transit ülke denilmektedir.

Genel olarak transit ülke sınırları içerisinde istismar biçimlerinin gerçekleşmediği gözlemlenmekle birlikte, hedef ülkeye varılmadan evvel transit ülkede istismara maruz kalınması da mümkün gözükmektedir.

1.1.1.10 Yasadışı Giriş

“Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi’ne Ek Kara, Hava ve Deniz Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına İlişkin Protokolü” nün tanımlar başlıklı üçüncü maddesinin (b) bendinde yasadışı giriş kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır ; “giriş yapılan devletin yasal giriş için gerekli şartlarına uymaksızın sınırı geçmek”.Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere yasadışı giriş, bir kimsenin kendi ülkesinden yasal veyahut yasal olmayan yollardan çıkış yaparak başka bir ülkeye yasal olmayan yollar ve yöntemler izleyerek giriş yapmasını ifade etmektedir. ⁶²

1.1.2 İnsan Ticareti Kavramı ve İnsan Ticaretine İlişkin Temel Alt Kavramlar

Göçmen kaçakçılığı sorunuyla ciddiyetle mücadeleye girme gerekliliği, göçmen kaçakçılığıyla doğrudan ve yakından ilişkili olan insan ticareti sorununu da gündeme getirmiş bulunmaktadır. İnsan ticaretinin modern zamanda doğmuş bir olgu

---

⁶⁰ IOM (2016), *Ulusal ve Uluslararası Alanda İnsan Ticareti İle Mücadele Ve Mağdurların Korunmasına İlişkin Hukuksal Çerçeve*, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Finanse Edilen İnsan Ticareti Mağdurlarının Korunması Projesi, IOM Yayınları, s.18

⁶¹ age s.19

⁶² age s.22

olmadığı tarihe göz atıldığında açığa çıkmaktadır. Buna göre Batı Avrupa kolonilerinde 12. yüzyıl gibi bir dönemde dahi zor kullanılarak fuhuş yaptırmak amacıyla kadınların taşındığı gözlemlenmiştir.⁶³Bu gelişmelerin ardından “beyaz esir ticareti” terimi gündeme gelmiş ve düzenlenen uluslararası girişimler sonucunda 1904 yılına gelindiğinde Paris’te bu hususa dair ilk anlaşmanın (“Beyaz Köle Ticareti’nin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Anlaşma/Sözleşme”) imzalandığı görülmektedir.

“İnsan ticareti” kavramını kısaca tanımlamamız gerekirse; bireyi, sahip olduğu temel hak ve hürriyetlerden yoksun bırakan, bireyi, insan onuruyla bağdaşmayan düşünce ve eylemleri konu edinerek istismarda bulunan ve bu durumu küresel boyutta gerçekleştiren, tarihi hemen hemen insanlık tarihinin başlarına kadar uzanmakta olan, hukuka aykırı bir eylem olarak tanımlanabilecektir⁶⁴

Etimolojik çerçeveden değerlendirildiğinde ise insan ticareti, satıcı olarak nitelendirilen şahsın belirli bir ücret karşılığı olarak alıcı olarak vasıflandırılan kişiye insanı satması veyahut istismar konusu insanın birtakım hizmetlerinden yararlanılmasının sağlanması için alıcı ve satıcı kişilerce gerçekleştirilen bir değiş tokuş anlamına gelmektedir.

Önemle belirtmek gerekir ki söz konusu etimolojik anlam, insan ticareti kavramında yer almakta olan isimlerin ayrı ayrı anlamlarının sentezi ile belirlenmektedir. Buna göre kavramda yer almakta olan iki ayrı isim; ticaret ve insandır. “Ticaret” denildiğinde, malların takası, alım ve satım fiillerinden meydana gelen ekonomik bir faaliyet anlaşılmaktadır. Ayrıca bilinmektedir ki ticaretin tüm oluş şekilleri kanuni düzenlemeler ile kaleme alınmakta olup bu mevzuatın ihlal edilmesi halinde, niteliğine ve somut olayın özelliklerine göre belirli bir cezai-hukuki sorumluluğun yüklenmesi sonucunu doğurabilmektedir.

Çağımızda, “21 yüzyıl köleliliği”, “modern kölelik” ya da “köleliğin modern zamanlardaki formu (21 century slavery, modern day slave trade, new forms of slavery)” olarak nitelendirilen insan ticareti kavramı, uluslararası boyutta öneme sahip olan, sosyal temellerden kaynağını alan önemli bir sorun olarak kendini göstermektedir.⁶⁵

---

⁶³ Otis LEAH LYDIA (1985), “Prostitution In Mediveal Society”, *The University of Chicago Press*,s.15.

⁶⁴ Hasan SINAR (2004), “İnsan Ticareti Suçu”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, S.2 s.184

⁶⁵ Ahmet Caner YENİDÜNYA (2007), *İnsan Ticareti Suçu* , (TCK.m.80), ,Turhan Kitabevi, Ankara, s.5

Son zamanlarda dünya gündemini yoğun bir şekilde meşgul etmekte olan ve toplumun mücadele ettiği en kompleks ve ciddi boyutlarda insan hakları ihlallerinin kaynağında yatmakta olan sorunlardan birisi olarak insan ticareti, uyuşturucu ve silah kaçakçılığının hemen ardından gelen bir uluslararası suç eylemi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁶

Uygulamadan örnekler mercek altına alındığında, insan ticareti ile göçmen kaçakçılığı arasında bir ayırım yapılabilmesinin her seferinde ve her koşulda kolay olmadığı gözlemlenmektedir. Örnek vermemiz gerekirse mağdur olarak vasıflandırılan bireyler, bir şahıs veya grup ile maddi kazanç karşılığında illegal bir biçimde harekete geçmelerine önayak olmaları için anlaşma sağlamakta, “kaçak göçmen” sıfatını kazanarak bu yola çıkmaktadırlar.⁶⁷

Çalışmamız kapsamında daha önceden de belirttiğimiz üzere göçmen kaçakçılığının klasik şekilde ortaya çıktığı durumlarda, göçmen ile kaçakçı arasında meydana çıkan ilişki gönüllü, kısa süreli ve göçmenlerin nihai hedef noktasına ulaşmakla sona ermektedir. Fakat burada bahsedilmekte olan kaçak göçmenlerin çoğunluğu, yüksek meblağlarda olan transfer ücretini karşılayabilmek adına bahsetmiş olduğumuz ilişkiyi devam ettirmek mecburiyetinde kalmaktadır.

Suçun bahsettiğimiz bu son aşamasında, insan ticaretinin nihai hedefi sonuçlarını açığa çıkartmaya başlamaktadır. Borçlandırma, yağma, şiddet uygulama, zorla çalıştırma, fuhuşa zorlama gibi eylemler bu aşama sonunda mağdurlara uygulanmaktadır. Bahsi geçen suçun aşamalarının çerçevesinin keskin bir şekilde belirlenerek birbirinden ayrılabilmesi ise söylenemeyecektir.⁶⁸

Açıklamalarımız doğrultusunda, göçmen kaçakçılığı sorununun doğru zamanda önüne geçilememesi durumunda bu suç artık daha da ileri boyuta evrilerek insan ticareti suçunun işlenmesine kadar uzanabilmektedir. Uygulamada sıklıkla karşılaşılan örnekler de gösteriyor ki, insanların yasal olmayan yollar izleyerek başka ülkelere transferlerinin sağlanabilmesi adına tüm izlerin ortadan kaldırılabilmesi için uğraşmaktadır. Bundandır ki, genellikle insan ticareti mağduru bireylerin kimliklerinin yok edilmesi sıklıkla başvurulan bir yöntemdir, çünkü bu halde göçmen

---

⁶⁶ Paul HOLMES (2003), “Trafficking in Persons Global Briefing”, *IOM Counter-trafficking Law Enforcement Consultant*, IOM Counter-trafficking Training, Washington, DC, s.53.

⁶⁷ B. LAUREN (2004), “The World in Motion”, Short Essays on Migration and Gender, *International Organization for Migration*, s.53, Geneva.

⁶⁸ Jasmin KALACH 2020, age s.12

kaçakçılığının ispat edilmesi oldukça zorlaşacak ve deliller, mağdurlar ulaşılamaz hale gelecektir.⁶⁹

İnsan ticareti suçu, önceki yıllardan günümüze değin devletler için oldukça ciddi güvenlik zaafiyeti olarak kabul görmüş ve toplumsal olarak büyük tehlikeleri beraberinde getirmiştir. Temel insan hak ve hürriyetlerini bariz bir biçimde ihlal etmekte olan bu minvaldeki suçlar, uygulamadan da görülebileceği üzere genel olarak illegal grup ve organizasyonlar bünyesinde işlenmektedir. Bu gibi suçların failleri veya bu anlamdaki organizasyonların karmaşık yapısı ve çoğu zaman küresel boyutlara varıyor olması nedeniyle bertaraf edilmeleri ve çökertilebilmeler diğer suçlara ve suçlulara kıyasla daha da zor bulunmaktadır. Bilinmektedir ki insan ticareti suçu genellikle fuhuş yaptırmak amacıyla işlenmektedir.⁷⁰ İnsan tacirleri hem yerel/bölgesel/ulusal hem de uluslararası politikaları takip etmekte ve değerlendirmekte; ekonomik, siyasi ve sosyal bakımdan imkânsızlık içinde bulunan (çoğunlukla) kadınları hedeflerine koyarak harekete geçmektedirler.⁷¹

İnsan ticaretiyle suç mağduru olan şahıslar evlerinden, ailelerinden veya yurtlarından zor kullanılarak, kandırmak suretiyle çıkartma veyahut başka birtakım yollarla uzaklaştırma metotları izlenerek, düşük ücretler karşılığında veyahut ücret ödenmeksizin insan haklarıyla bağdaşmayacak biçimde sömürü zihniyetiyle acımasız koşullar altında çalışmak mecburiyetinde bırakılmaktadır.

Yıllar boyunca yaygın olarak kullanılmakta olan “kölelik” kavramı ile “insan ticareti” kavramının yakından ilişkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim bu iki kavram arasında birçok ortak özellik mevcut olmakla birlikte pek çok devletin hukuk sisteminde yasadışı olarak kabul görmektedirler.⁷² Nitekim her iki kavramın da uygulamada karşımıza çıkan örneklerine yakından bakıldığında; insan ticareti mağdurlarının özellikle zorla fuhuş yaptırmak, zorla çalıştırma veya kölelikten doğan diğer insan haklarına aykırı uygulamalara benzer eylemlere maruz bırakıldığı gözlemlenmektedir. Yine örnek vermek gerekirse; bebeklerin evlat edinmek veyahut başkaca bir sebeple maddi kazanç karşılığında değiş tokuş yapılması gibi eylemlerle

---

⁶⁹ John SALT ve Jennifer HOGARTH (2000), “The Dichotomy Between “Trafficking And Smuggling”, *Migrant trafficking and Human Smuggling in Europe*, IOM, s.20-24, Geneva

⁷⁰David FEINGOLD (2005), “Human Trafficking” *Foreign Policy*, s.28, http://www.foreignpolicy.com/articles/2005/08/30/think_a_gain_human_trafficking, E.T.: 21.06.2021.

⁷¹ Kelly LİZ ve Regan LİNDA (2000), “Stopping Traffic: Exploring The Extent of, and Responses to Trafficking in Women for Sexual Exploitation in the UK”, *Police Research Series*, s.5, London, <http://andreonetwork.pbworks.com/f/trafficking.pdf>, E.T.: 21.06.2021.

⁷² Jasmin KALACH 2020, age s.13

önceki yıllardan günümüze kadar sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu gibi eylemlerin insan ticareti suçu kapsamına girdiğini de belirtmemiz doğru olacaktır.⁷³

İnsan ticareti suçunun daha önce de değinmiş olduğumuz aşamaları, teşvik, transit ve istismar olarak üçe ayrılmaktadır. Teşvik aşamasına baktığımızda, suçun potansiyel mağduru bireylere yurt içinde veyahut başka bir ülkede temizlik görevlisi, garson, bebek bakıcısı, hizmetçi, dansçı, inşaat sektöründe işçi olma vb. gibi iş imkanları sunulmaktadır.

Potansiyel mağdur olarak adlandırdığımız şahıs, menşei ülkesinde, transit ülke olarak nitelendirilen ülkelere birinde veyahut hedef ülkede gerçekleşebilecek şekilde ticaretin her evresinde teşvik aşamasına dâhil edilebilmektedir.

Özellikle potansiyel mağdurun yakın çevresindeki bireyleri, aile üyelerini veyahut arkadaşlarını, dostlarını da kapsayabilme yetisine sahip olan teşvik aşaması, aynı zamanda sosyal medya, teknolojinin de gelişmesiyle beraber yaygınlaşan iletişim araçları aracılığıyla yayılabilen ilan ve reklamlar yoluyla da gerçekleşebilmektedir.

“İnsan ticareti” ve “göçmen kaçakçılığı” suçlarının mukayese edilmesi sonucunda ortaya birtakım önemli farklılıklar çıkmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı söz konusu olduğunda bireylerin kaçakçılığın gerçekleştirilmesi için sunulan hizmete gönüllü bir şekilde ödemelerini gerçekleştirdiği görülmekte ve dolayısıyla hukuki olarak değeri olmayan bir anlaşmayla da olsa bireylerin dolandırılma ihtimallerinin de söz konusu olabileceği görülmektedir. Bu anlaşma neticesinde gerçekleşen transferin ardından hedef ülkeye varan kaçak birey çoğunlukla kendi kendine kalmakta ve yaşamını bu şekilde sürdürmek zorunda kalmaktadır. Diğer taraftan insan ticareti mağdurlarında genellikle gerçekleşen senaryoda bu mağdurların ayrılmasına müsaade edilmemekte ve böylece hâkimiyetlerinde bulundukları mağdurlardan ticaretin tarafı olan şahıs veyahut başka bir şahıs için çalışması, başkaca bir hizmet sunması beklenmektedir. Çalışması veyahut hizmet sunması beklenen istismar mağduru şahıslarla kimi zaman sözleşme yapılmakta, söz konusu bu sözleşme iş sözleşmesi biçiminde olmakla birlikte, düşük bir ücret veyahut oldukça acımasız ve sömürü zihniyetinin ürünü olarak oluşturulmaktadır. Kimi zaman da hazırlanan bu sözleşmeler, istismara maruz kalan bireyin karşılıksız çalışması koşulu ile hazırlanmakta ve bu sebeple mağdura herhangi

---

⁷³ Renaldi ERWİN (2018),“Indonesian Baby Traffickers Arrested After Using Instagram and Whatsapp to Broker Deals”, *ABC News*, <https://www.abc.net.au/news/2018-10-12/baby-sellers-use-instagram-to-broker-deals-in-indonesia/10369480> E.T.:21.06.2021

bir ücret ödenmesine müsaade edilmemektedir.⁷⁴ Mağdurlar böylesine bir sömürü altındayken çoğu zaman boş vaatlerle yanılgıya düşürülmekte veyahut aldatılmakta bunun yanında fiziksel zorlamalarla karşı karşıya kalmaktadır.

EUROPOL tarafından 2009 yılı itibariyle hazırlanmış olan “Avrupa Organize Suç Tehdit Değerlendirmesi”nde, özellikle kadın ve çocuklar olmak üzere insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, kara para aklama, sahtecilik, uyuşturucu ticareti suçlarının en başta gelen organize suç faaliyetlerinden olduğu ortaya konulmaktadır.⁷⁵

Çağımızda insan ticareti, getirileri de göz önünde bulundurulduğunda suçlular için kârlı bir iş kolu olarak görülmektedir.⁷⁶ Rusya, Hong Kong, Japonya ve Kolombiya gibi birtakım ülkelerde veyahut bölgelerde insan ticareti suçunun bölgede hem maddi hem de insan gücü bulunan karmaşık yapılara sahip küresel ölçekteki büyük suç örgütlerince kontrol edildiği bilinmektedir. Tüm bunların yanında, insan ticaretinin büyük bir bölümünün, işe alım, ulaştırma, pazarlama veya satış benzeri kimi sektörlerde ehlileşmiş nispeten daha küçük gruplar aracılığıyla, organize ağlarla yürütüldüğü görülmektedir. Böylesine bir yapılanmaya gidilmesindeki en önemli etkenler; pratik olması, daha az kaynakla daha çok kişiye ulaşılabilmesi ve soruşturma-kovuşturma ihtimalinin büyük organizasyonlara kıyasla daha düşük olmasıdır.⁷⁷

İnsan ticareti suçunun mağdurlarının çoğunlukla bir ülkedeki veyahut belirli bir coğrafi bölgede bulunan en ‘çaresiz/savunmasız’ azınlıklardan geldiği görülmektedir. Bir sosyal çevreye ya da ırka mensubiyetlerine karşın, kısıtlı fırsatlara sahip ve genel olarak etnik azınlıklardan olan mültecilerin diğer bölgelere oranla daha çok yoksul kesimlerden geldikleri bilinmektedir.⁷⁸

Yukarıda da açıkladığımız üzere insan ticareti suçunun mağdurları çoğu zaman ülke ya da bölgede yer alan çaresiz, savunmasız ve azınlık gruplara mensup olan bireylerdir. Genel durum böyle olmakla birlikte mağdurunun vasfının mutlak bir kural olarak böyle olmasını beklemek yanlış bir yaklaşım olacaktır çünkü herkes insan ticareti suçunun mağduru olarak görünebilmektedir. Nitekim eğitim durumu iyi,

---

⁷⁴ Kelly LİZ (2007), “A Conducive Context: Trafficking Of Persons In Central Asia”, *Human Trafficking*, Edited by Maggy Lee, Chapter 4, s.79-80.

⁷⁵ EUROPEAN POLICE OFFICE, (2009), *European Organized Crime Threat Assessment 2009*, Hague, s.19-24.

⁷⁶ Assia GHRİB (2002), Trafficking in Unaccompanied Minors – France, “*Trafficking in Unaccompanied Minors in the European Union*”, IOM – IHESI, s.31-32, Brussels – Paris

⁷⁷ Sasa MİJALKOVIĆ (2005), *Human trafficking*, s.160-164.

⁷⁸ Phill WILLİAMS (1997), “Trafficking in Women and Children: A Market Perspective, *Transnational Organized Crime*”, *Special Issue „Illegal Immigration and Commerical Sex – The New Slave Trade*, S. 3-4. s.147.

çalışma hayatında iyi bir mertebede bulunan ve ekonomik olarak refah seviyesindeki iyi ailelere mensup bireyler de bu suçun mağduru olarak karşımıza çıkabilmektedir.⁷⁹Bu vasıftaki şahısların mağdur olmalarının arkasında yatan etken ise şahısların ne gibi bir suçun içerisine sürüklendiklerinin farkına varamamaları veyahut durumun ne kadar kötüye gidebileceğini öngörememeleridir.

Savunmasız ve çaresiz bir durumda olan kadınları hedef alan kaçakçılar, bu mağdur kadınları özellikle seks köleliğiyle istismar edebilmek için hedef almaktadır.⁸⁰Bu hedefler doğrultusunda hareket eden suçlular, yukarıda da bahsi geçen vasıftaki mağdur bireylerin çaresizlikleri ve yoksunluklarından faydalanarak, iş imkânı veyahut eğitim görme fırsatı gibi vaatlerde bulunarak mağdur kadınları fuhuş yapma konusunda zorlamaktadır⁸¹. Belirlenen hedefe varıldığı aşamada, bazı mağdur bireyler kandırıldıklarının farkına varmakta; ancak mağdurlar artık bu noktada gerek sözleşmelerle gerekse çalışma şartlarının içeriği bağlamında kandırılmış ve kendilerini kurtulması bir hayli güç ve bir o kadar da riskli bir durumda bulunmaktadır.

ABD Adalet Bakanlığının verileri mercek altına alındığında; 2016 yılında, Afrika'da 18,296; Avrupa Birliğinde 9,989; Asya'da 14,706 ve Latin Amerika'da 8,821 bireyin, insan ticareti suçunun mağduru olduğu tespit edilmiştir⁸². Ayrıca bu verilerin yanında açığa çıkarılmış olan vakaların % 83'ünün, cinsel istismar suçunu da barındırdıkları ortaya konulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nde 2016 yılında tespit edilmiş olan insan ticareti suçunda mağdur olanların sayısı 2015 yılına oranla % 68 artış göstermiş ve 181'e çıkmıştır.2005 - 2016 yılları arasındaki verilere bakıldığında ise kayda geçirilmiş olan mağdur sayısının 1.427 olduğu görülmüştür.⁸³ Aynı yıllar arasında tespit edilebilen insan taciri sayısının ise 2.299 olduğu ortaya konulmuştur⁸⁴.

---

⁷⁹ Mike DOTTRIDGE (2008), "Child Trafficking for Sexual Purposes", *A contribution of ECPAT International to the World Congress III against Sexual Exploitation of Children and Adolescents Rio de Janeiro*, 25- 28 November s.32, Brazil

⁸⁰ Boaventura DE SOUSA SANTOS, Conceição GOMES ve Madalena DUARTE (2010), "The Sexual Trafficking of Women: Representations of Illegality and Victimization", *RCCS Annual Review* [Online], 2 | s.170.

⁸¹Jasmin KALACH 2020, age s.16

⁸² DEPARTMENT OF STATE, (2017), "Trafficking in Persons Report", June, United States of America, s.45.

⁸³ TÜRKİYE GÖÇ RAPORU 2016,(2017), *T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları*, Yayın No: 40 Nisan,, s.90.

⁸⁴ age s.90.

İnsan ticareti suçuyla alakalı olarak Adalet Bakanlığı'nın istatistikleri dikkate alındığında; 2015 yılında açılmış olan ceza davası sayısının 285 olduğu görülmektedir⁸⁵.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu rapora göre, Türkiye Cumhuriyeti'nde insan ticareti mağdurlarına ilişkin koruma tedbirlerinin artış gösterdiği rapor edilmiştir. 2018 yılında 134 insan ticareti mağduruna ulaşabilen "Göç İdaresi Genel Müdürlüğü", 2019 yılında 20'si çocuk 193 insan ticareti mağdurunu tespit edebilmiştir⁸⁶.

AIDS (HIV) hastalığı yoğun bir biçimde görülmeye başladığında bu duruma bağlı olarak birçok çocuk ebeveynlerini kaybettiğinden (2007 yılı verilerine göre Güney Afrika'da yaklaşık olarak 1.400.000 çocuk), bu çocuklar savunmasız, istismara açık ve çaresiz hale gelmekte ve bunu yanında yoksulluk gibi büyük bir sorunla karşı karşıya kalmaktadır.

Hem yoksulluk hem de işsizliğin had safhada olması sebebiyle, Güney Afrika'da insan ticaretinin yükselişe geçtiği bir dönem gözlemlenmektedir. Çoğu aile, çocuklarına sunulan, vaat edilen sağlık, bakım, iş imkânı ve eğitim olanaklarına inandırılıp bu çocukların yaşadıkları kırsal kesimlerden metropollere/büyük şehirlere göçleri zorla sağlanmıştır.⁸⁷Bu örnek anlatımlardan da anlaşılacağı üzere çocukların kaçakçılığın mağduru durumuna düşmesi, çoğunlukla mağdur çocukların ebeveynlerinin yaşamış oldukları zorlu hayat koşulları ve özellikle de yoksulluğun sömürülüyor olmasından kaynaklanmaktadır.

Kaçakçılık suçunun mağduru çocukların silahlı güç olarak eğitilerek sömürülmesine de rastlanılmakla birlikte, "Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi" 2018 raporuna yakından bakıldığında; kaçakçılık vakalarının % 30'dan fazlasının, çocukların cinsel amaçlı ticaretine ilişkin olduğunu belirlemektedir.⁸⁸Bu suç aynı zamanda, yasal ya da yasal olmayan yollarla evlat edinme sürecinin istismar edilmesiyle de gündeme gelebilmektedir. Bu gibi durumlar gelişmiş olan genellikle batı ülkeleri ile gelişmekte olan nispeten daha az gelişmiş ülkeler arasında bebeklerin ve gebe kadın bireylerin ticarete konu edilmesiyle sonuçlanmaktadır. Bu hassas

---

⁸⁵ age s.92.

⁸⁶ TRAFFICKING IN PERSONS REPORT, (2020) 20th Edition, *USA Report*, June, s.507.

⁸⁷ SEX TRAFFICKING OF CHILDREN IN SOUTH AFRICA, (2016), https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/Factsheet_South_Africa.pdf E.T: 21.06.2021

⁸⁸ THE GLOBAL REPORT ON TRAFFICKING IN PERSONS, (2018), *United Nations Office on Drugs and Crime*, s.27.

konuyla alakalı olarak Profesör David M. Smoling' in görüşlerine göre, Hindistan ve ABD arasında ortaya çıkan çocuk ticaretleriyle alakalı skandal gelişmeler, uluslararası evlat edinme mekanizmasındaki zayıflıklardan kaynağını almaktadır.⁸⁹ Bizce de evlat edindirme yönündeki politikalar üzerinde kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilecek çalışma, bu sürecin kolaylaştırılması ve hızlandırılması, çocukların insan ticareti suçunun mağduru olmalarının önüne geçebilecek önemli bir adım olabilecektir.

İnsan ticareti suçuna ilişkin veriler gösteriyor ki Asya, Afrika ve Güney Amerika bölgelerinde neredeyse her gün zorla çalıştırılma veya zorla fuhuş amacıyla binlerce çocuk ticarete konu edilmektedir. Suç mağduru çocukların genelinin kaçırılarak ele geçirilmiş ya da ebeveynlerinin yokluğundan istifade edilerek tedarik edilmiş çocuklardan oluştuğu görülmektedir. Genel çocuk mağdur profili bu şekilde olsa da kimi zaman bizzat ebeveynlerince tacirlere satılmış çocuklara da rastlanabilmektedir.⁹⁰

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çalışmaları sonucunda ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında; çoğunlukla erkek mağdurların, niteliksiz çalışma gücü vasfıyla sömürülmesi maksadıyla insan ticareti mağduru olduklarının ortaya konulduğu görülmektedir.⁹¹

“Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” bir diğer adıyla “Palermo Protokolü”, “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”nin Protokolü olarak karşımıza çıkmakta ve “insan ticareti” kavramını şu ifadelerle tanımlamaktadır;

"Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması"

---

⁸⁹ Smoling DAVID M (2003), Cumberland School of Law, Samford University, Seton Hall Law The Two Review; “Fall 2003 Intercountry Adoption Law”, *Seton Hall Law Review*, Vol. 35:403.

⁹⁰ UN (2019), *Rising Human Trafficking Takes on 'Horrific Dimensions': Almost a Third of Victims are Children*, <https://news.un.org/en/story/2019/01/1029912>, ET: 21.06.2021

⁹¹HUMAN TRAFFICKING BY THE NUMBERS, <https://www.humanrightsfirst.org/resource/human-trafficking-numbers>, ET: 21.06.2021.

Yukarıda yer vermiş olduğumuz Protokol, Eylül 2008 tarihinde 124 ülkenin 117'si tarafından, Eylül 2017 tarihine gelindiğinde ise 145'i tarafından imzalanmıştır.⁹²

“İnsan ticareti” olgusu, dünya üzerinde hızla büyümekte olan suç endüstrilerinin başında gelmektedir. Bu suçtan elde edilen yıllık gelirin 5 - 9 milyar Dolar dolaylarında olduğu tahmin edilmektedir.

Çalışma kolu öncelikle temel insan haklarının koruma altına alınması olan Avrupa Konseyi'nin, Avrupa değerleri bağlamında önemli bir tehdit teşkil etmekte olan insan ticareti hususuna 2000 yılından itibaren ağırlık verdiği görülmektedir. Nitekim “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi”nce 19.05.2000 tarihinde ve R (2000) 11 sayılı verilmiş olan kararında, üye devletlerin özellikle cinsel istismar ve sömürü zihniyetiyle hayat bulan insan ticareti faaliyetlerine karşı tedbir alınması yönünde önerilerde bulunulmaktadır⁹³.

Daha önce çalışmamız kapsamında dile getirmiş olduğumuz ve bu alandaki çalışmalar sonucunda bilindiği kadarıyla insan ticareti mağdurlarının zor kullanma, dolandırma, aldatma veyahut kaçırma vb. yöntemlerle kullanıldıkları gözlemlenmektedir.

Küresel çapta etkilerini göstermekte olan insan ticareti suçunu etkin bir biçimde önleyebilmek için mutlaka devletlerarası yardımlaşma ve işbirliği gerekmektedir. Bu bağlamda devletlere yüklenen bu gibi sorumluluklar yanında Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin ad hoc hükümetler arası örgütü olarak bilinen AGİT(Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı), Kuzey Amerika, Avrupa, Rusya ve Orta Asya'yı kapsamına alan insan ticareti problemini çözüme kavuşturabilmek için önemli bir rol üstlenen otoritelerden birisi olarak etkin girişimleriyle başarıya ulaşabilecek bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsan ticareti kavramıyla doğrudan ilintili olan ve çalışmamızın bu kısmına kadar da sıklıkla dile getirmiş olduğumuz birtakım terimlerin kısaca açıklanarak tanımlamalarının ortaya konulması bu suçun tam anlamıyla aydınlatılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu bakımdan öne çıkan temel terimler aşağıda kısaca ele alınacaktır.

⁹²WİKİPEDIA(2021),https://en.wikipedia.org/wiki/Protocol_against_the_Smuggling_of_Migrants_by_Land,_Sea_and_Air , ET. 30.08.2021

⁹³TÜRKİYE'NİN İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELESİ, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-insan-ticaretiyle-mucadelesi_409_561_563. ET: 21.06.2021

1.1.2.1 Zorla Çalıştırma

ILO (International Labour Organization)'nun “Cebri veya Zorla Çalıştırmaya İlişkin 29 Numaralı Sözleşmesi”nin 2.maddesine yakından bakıldığında, “zorla çalışma” için; “...herhangi bir kişinin ceza tehdidi altında ve bu kişinin tam isteği olmadan mecbur edildiği tüm iş veya hizmetleri...” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu Sözleşmenin ikinci maddesine daha detaylı bakıldığında “zorla çalışma” kavramı çerçevesine dâhil olmayan durumlara da yer verildiği görülmektedir. Kalemeye alınan bu düzenlemelere göre şu hizmetler zorla çalıştırmanın içeriğine dâhil edilmemektedir:

“Mecburi askerlik hizmeti hakkındaki kanunlar gereğince mecbur tutulan ve sadece askeri bir mahiyet taşıyan işlere hasredilen bir çalışma veya hizmet;

Bizzat kendi kendini yöneten bir memleketin vatandaşlarının olağan kamu hizmeti yükümlülüklerinin bir parçasını teşkil eden bir iş veya hizmet, Çalışma veya hizmetin bir kamu makamının nezaret ve kontrolü altında icra edilmesi ve söz konusu ferdin özel kişilerin, şirketlerin veya özel-tüzel kişilerin hizmetine bırakılmaması veya verilmemesi şartıyla, bir mahkemenin verdiği mahkumiyet kararının sonucu olarak yapmaya mecbur edildiği bir iş veya hizmet; Olağanüstü hallerde, yani harp, felaketler veya yangın, su baskını, açlık, yer sarsıntıları, salgın hastalıklar ve şiddetli hayvan salgınları, hayvanların ve mahsule zarar veren böcek veya parazitlerin hastalık yaymaları durumunda ve genel olarak halkın bütününe veya bir kısmının normal yaşama şartlarını veya hayatını tehlikeye koyan tehlikeli veya zarar verici her türlü şartlarda yapılması mecburi bir iş veya hizmet; Küçük çaplı toplumsal hizmetler, yani toplum fertleri tarafından doğrudan doğruya toplum menfaatine yapılan işler, bizzat toplumun fertleri veya doğrudan doğruya temsilcilerinin bu çalışmaların gerekli olduğunu beyan etmeleri hakkının tanınması şartıyla toplum üyelerine düşen olağan kamu hizmeti mükellefiyetleri olarak mütealaa edilecektir.”

Bu konuda düzenlemelere yer vermekte olan başka bir sözleşme ise “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” dir.⁹⁴ Bu sözleşmenin dördüncü maddesinde kölelik kurumunun yanında zorla çalıştırmanın da yasaklandığı ve hangi hallerin zorla çalıştırmanın kapsamına gireceği belirtilmektedir. Buna göre;

“1. Hiç kimse köle ya da kul durumunda tutulamaz

2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.

⁹⁴ Kemal GÖZLER (2018), *İnsan Hakları Hukuku*, İkinci Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, s.494

3. Aşağıdaki haller, bu madde anlamında “zorla çalıştırma ya da zorunlu çalışma” sayılmaz:

a) Bu Sözleşme'nin 5. maddesinde öngörülen koşullara uygun olarak tutulu bulunan bir kimseden, tutulu bulunduğu sırada veya şartlı tahliyeden yararlandığı süre içinde olağan olarak yapması istenilen bir iş;

b) Askeri nitelikli herhangi bir hizmet veya vicdanî reddin meşru sayıldığı ülkelerde, vicdanî reddi seçen kişilere zorunlu askerlik hizmeti yerine gördürülebilecek başkaca bir hizmet;

c) Toplumun hayat veya refahını tehdit eden kriz veya afet hallerinde gerekli görülen her hizmet;

d) Olağan yurttaşlık yükümlülükleri kapsamına giren her türlü çalışma veya hizmet”

İfadeleriyle zorla çalıştırma kavramının açıklandığı açıkça görülmektedir. Bu düzenleme ile örtüşür biçimde Anayasanın 18.maddesinde de bu hususun kaleme alındığı görülmektedir.⁹⁵

1.1.2.2 Fuhuş

Fuhuş, içerisinde yaşanmakta olan toplumun belirli bir takım kurallarının çiğnenmesi suretiyle bir veyahut birden fazla şahısla maddi kazanç elde etme saikiyle cinsel ilişkide bulunulması manasına gelmektedir.

Fuhuş yapma eylemi bir şahsın duygusal bir bağ kurulmaksızın ve ilişkinin karşı cinsteki birey konusunda ayırım gözetmeksizin bir çıkar karşılığında vücudunu kullandırmasına izin vermesi ve aynı zamanda bunu meslek edinmesi anlamıyla karşımıza çıkmaktadır.

Fuhuş kavramı incelenirken dikkat edilmesi gereken üç husus ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi cinsel ilişkide duygusal bir bağın mevcut olmaması, ikinci önemli husus bahsi geçen ilişki neticesinde maddi çıkar elde ediliyor olması, üçüncü ve son öne çıkan husus ise mesleki güdülerle hareket ediliyor olmasıdır.

Fuhuş eylemini gerçekleştiren şahıs vücudunu başka bireylerin cinsel tatminlerini sağlamak amacıyla sunmakta veyahut yalnızca bu bireyin tatmin olabilmesi için diğer başka davranışlarda bulunması da bu eylem kapsamına girmektedir. Bu noktada belirtmemiz gerekir ki pornografik ürünler için fotoğraf veyahut video pozları vermek fuhuş eylemi çerçevesinde değerlendirilmemektedir.

---

⁹⁵ age s.460-461

İnsan Ticaretinin Ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşmenin birinci maddesinde;

“İşbu Sözleşme Tarafları, başkalarının arzularını tatmin etmek amacıyla:

1. Bir başka insanı, bu insanın rızası dâhilinde olsa dahi, fuhuş için temin eden, kandıran veya ayartan; 2. Bir başka insanın fuhuş yapmasını, bu insanın rızası dâhilinde olsa dahi, istismar eden herkesi cezalandırmayı kabul etmektedir”⁹⁶

İfadeleriyle fuhuş eylemlerinin nitelendirildiği görülmektedir.

1.1.2.3 Cinsel İstismar

“Cinsel istismar” kadın ya da erkek bireylerin fuhuşa sürüklenmeleri de dahil olmak kaydıyla bireylerin cinsel bütünlüğünü hedef almakta olan her türlü hukuka aykırı eylemi ifade etmektedir. Nitekim Türk Ceza Kanununun Altıncı Bölümünde de “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar” başlığı altında; “Cinsel Saldırı” (madde 102), “Çocukların Cinsel İstismarı” (madde 103), “Reşit Olmayanla Cinsel İlişki” (madde 104), “Cinsel Taciz” (madde 105) suçları düzenlenmekte olup cezai yaptırıma bağlandıkları anlaşılmaktadır.

Cinsel istismar kavramının yukarıda saymış olduğumuz suç oluşturan eylemlerin tümünü kapsadığına dair görüşün yaygın olduğu rahatlıkla söylenebilecektir. Gerçekten de istismar kelimesinin anlamına bakılacak olursa sömürme, yararlanma, kötüye kullanma anlamlarının karşımıza çıktığı görülmekte ve buna göre yukarıda bahsetmiş olduğumuz görüşü destekler nitelikte bir anlam görülmektedir. Ancak Türk Ceza Kanunu kapsamında kanun koyucunun dili mercek altına alındığında istismar kavramının yalnızca çocuklara yapılan cinsel saldırılarda kullanıldığı yetişkinlere gerçekleştirilen hukuka aykırı cinsel eylemler için cinsel saldırı kavramının kullanıldığı görülmektedir.

1.1.2.4 Çocuk İstismarı

18 yaşını doldurmamış olan bir bireyin özgürlüğü aleyhine vuku bulan emek, vücut bütünlüğü veyahut cinselliğinin sömürülmesi eylemlerine çocuk istismarı denilmektedir. “1926 Tarihli Kölelik Sözleşmesi”ne Ek “Kölelik, Köle Ticareti Ve

---

⁹⁶ İNSAN TİCARETİNİN VE İNSANLARIN FUHUŞ YOLUYLA SÖMÜRÜLMESİNİN YASAKLANMASINA DAİR SÖZLEŞME, http://www.insanhaklarisavunuculari.org/ihlal/files/ticaret/insan_ticaretinin_yasaklanmas_szlemesi.pdf, ET. 21.06.2021

Köleliğe Benzer Kurum Ve Uygulamaların Lağvına Dair Ek Sözleşme”nin birinci maddesinin D bendine göre de ; “ Bir çocuğun ya da 18 yaşın altındaki bir gencin ana babası ya da bunlardan biri ya da vasisi tarafından, kendisinin ya da emeğinin sömürülmesi amacıyla ücretli ya da ücretsiz olarak başka bir kimseye verilmesi” çocuk istismarı kölelik kapsamında bir istismar formu olarak kaleme alınmaktadır.

“Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği Ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol”ün ikinci maddesinde yukarıda bahsetmiş olduğumuz hukuka aykırı eylemler istismarın çeşitli formları olarak kabul edilmiş ve düzenlemede yerini almıştır. Buna göre;

“Bu Protokol’ün amaçları açısından

ÇOCUK SATIŞI

(a) Çocuk satışı, çocuğun bir kişi ya da grup tarafından, maddî ya da başka bir yarar karşılığı bir başkasına verildiği herhangi bir fiil ya da işlem anlamına gelir.

ÇOCUK FUHŞU

(b) Çocuk fuhşu, çocuğun maddî ya da başka bir yarar karşılığı cinsel etkinliklerde kullanılması anlamına gelir.

ÇOCUK PORNOGRAFİSİ

(c) Çocuk pornografisi, hangi yoldan olursa olsun, belirleyici özelliği cinsel amaçlı bir betimleme olmak üzere, çocuğu gerçek fiille ya da benzeştirme yoluyla cinsel etkinlik içinde gösterme ya da çocuğun cinsel organlarını herhangi bir biçimde teşhir anlamına gelir.”

İfadeleriyle söz konusu eylemlerin nitelikleri ortaya konulmaktadır.

Yukarıda yer vermiş olduğumuz düzenlemeden başka, “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi” nin üye ülkelere cinsel istismara karşı çocukların korunmasına ilişkin “Rec (2001/16) Sayılı Tavsiye Kararı”nın 2’nci maddesinde de çocuk istismarı eylemlerine ilişkin tanımlamalara yer verilmektedir;

“ a. Çocuk, 18 yaşından küçük herhangi bir kimsedir.

b. Cinsel istismar cinsel amaçlı çocuk ticaretinin yanı sıra seks köleliği fuhuş ve çocuk pornografisini de içeren kapsamlı bir kavramdır.

c. (...)

d. Çocuk fuhuşu bir ücret veya diğer herhangi bir bedel için çocuğun cinsel eylemleri icra etmesinin teklif edilmesi, elde edilmesi, sağlanması, fuhuş için tedarik edilmesi veya kullanılmasıdır.

e. Çocuk ticareti, cinsel istismar amacıyla çocuğun tedarik edilmesi, nakledilmesi, sevk edilmesi, barındırılması, gönderilmesi, alınması veya satılmasıdır.”

“Çocukların Cinsel Suistimal Ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”nin üçüncü maddesinin ‘ b ’ bendinden “çocukların cinsel suistimalleri ve cinsel istismari, bu sözleşmenin madde 18-23’ünde atıfta bulunan davranışları içerecektir” ifadelerine yer verilmekte olup;

“Tarafların her biri, aşağıdaki kasti davranışların suç teşkil etmesinin sağlanması için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaktır:

a)ulusal yasanın ilgili hükümlerine göre cinsel faaliyet için yasal yaşa ulaşmamış bir çocukla cinsel faaliyetlerde bulunmak;

b)çocukla aşağıdaki koşullarda cinsel faaliyetlerde bulunmak

-baskı, zorlama, tehdit kullanılması veya

-aile içi de dâhil olmak üzere tanınmış bir güven, otorite veya nüfuzunu suistimal edilmesi veya

-çocuğun, zihinsel veya fiziksel bir engeli veya bağımlı durumda olması nedeniyle özellikle zayıf durumunun suistimal edilmesi.”

İnsan ticareti suçunun kaleme alındığı Türk Ceza Kanununun 80. maddesine yakından bakıldığında ise “çocuk yaştaki kimseyi evlilik kurumu adı altında birlikte yaşam sürmeye veyahut cinsel birlikteliğe zorlamak esarete tabi kılmak sayılır” biçiminde açıkça bir düzenlemeye yer verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Esasında bu düşüncemizin temelinde sözleşme kapsamındaki bir eksiklikten çok Türkiye’de evlenme adı altında gündeme gelen cinsel istismar eylemlerinin önüne geçilmesi saiki yatmaktadır.

Nitekim Yargıtay’ın da yasal olmayan bir biçimde küçüğün evlenmesine onay veren ebeveynin cinsel istismar eylemine yardım eden olarak cezai sorumluluğunun doğması gerektiği hususunda kararlarının olduğu görülmektedir.⁹⁷ Yargıtay’ın vermiş olduğu bir başka kararda ise bir babanın kız çocuğunu başlık parası karşılığında sanıkla evlenmeye zorlama biçimindeki suç oluşturan eylemi nedeniyle cinsel istismar suçundan müşterek fail olarak cezalandırılması gerektiği yönünde karar vermiştir.⁹⁸

⁹⁷ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 28.02.2007, 2007/29, 2007/1609

⁹⁸ Yargıtay 14. Ceza Dairesi, 13.07.2011, 46/41, Yargıtay 14. Ceza Dairesi 14.06.2012, 14142/6775

Daha önce yapmış olduğumuz açıklamalardan ve yukarıda da yer vermiş olduğumuz kanuni düzenlemelerden anlaşılacağı üzere insan ticareti suçu çocuk sömürüsü formu şeklinde de gündeme gelebilmektedir. Bireylerin yoksullukları ve çaresizliklerinden faydalanarak ya da baskı cebir tehdit gibi zorlama veyahut insan onuruyla bağdaşmayacak biçimde sömürülmesi şeklinde ortaya çıkabilecek olan işgücü sömürüsü insan ticareti eylemlerinin en öne çıkan amaçlarından biridir. Bilhassa çocuklar, olumsuz koşullara sahip fabrikalar, tarım alanları veyahut evlerde hizmet ettirilmek üzere çalıştırılmakta, dilencilik yaptırılmakta, pornografik ürünlerin üretiminde kullanılmakta, fuhuş eylemlerine sürüklenmektedirler.

1.1.2.5 Cebir ve Tehdit

Cebir kavramını kısaca tanımlamamız gerekirse; doğrudan şahıs üzerinde fiziki bir kuvvet kullanmak suretiyle, o şahsın fiziki olarak özgür iradesiyle hareket etme özgürlüğünün tamamı ile elinden alınması ya da karşı koyabilmesini önleyecek şekilde sınırlandırmak suretiyle şahsın belirli bir takım davranışlarda bulunması, bulunmaması ya da herhangi bir davranışa katlanmaya zorlanması anlamına gelmektedir.

Türk Ceza Kanununda yer almakta olan düzenlemeye bakıldığında ise 108. maddede *“Bir şey yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması halinde, kasten yaralama suçundan verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılarak hükmolunur”* ifadelerinden de cebir kavramının şahsa karşı fiziksel bir kuvvet kullanmak anlamına geldiği anlaşılmaktadır. Nihai olarak cebir eyleminin gerçekleştirilmesi ile mukavemeti bertaraf edilen mağdur, failin taleplerine uygun davranmak mecburiyetinde kalmaktadır.

Tehdit kavramına gelindiğinde ise bu kavramın daha çok “manevi cebir” anlamında kullanılmakta olduğu görülmektedir. Buna göre bir şahsın psikolojik olarak karşı koyabilme gücünün elinden alınarak o şahsın özgür iradesini bertaraf etmek, tehdit olarak tanımlanabilecektir. Söz konusu bu eylem ile şahsın özgürce karar alabilme veyahut almış olduğu kararların hayata geçirilmesi konusundaki özgürlüğü, gelecekte gerçekleştirilecek haksız bir eylemin şahsa bildirilmesi biçiminde ortaya çıkmaktadır.

1.1.3 Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçlarının Tanımlanması, Meydana Gelmesindeki Belirleyiciler, Kapsamları ve Neticeleri

1.1.3.1 Tanımlama

"Göçmen kaçakçılığı" ve "insan ticareti" kavramlarının sıklıkla bağdaştırılması, söz konusu bu olguların birçok benzer etken tarafından doğrudan belirleniyor olma gerçeği ile doğrudan ilgilidir. Küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmakta olan söz konusu bu iki kavramın gerçekleşmesinde şüphesiz dünya genelinde vücut bulan küçümsenemeyecek göç hareketlerinde de etkisini göstermekte olan birtakım belirleyiciler önemli rol oynamaktadır. Buna ek olarak bahsi geçen belirleyiciler daha vahim insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı olaylarının itici gücü olduğu gibi, daha yeni ve karmaşık göç hareketlerinin meydana gelmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Tüm bunların yanında, küreselleşme eğilimleri, siyasi belirsizlikler, ulusal ve uluslararası çapta gerçekleşen ekonomik krizler, şiddet içerikli gerilimler, iç savaşlar, sosyal sınıflar arası eşitsizlikler ve kutuplaşmalar, cinsiyet ayrımcılıkları vb belirleyiciler çalışmamız kapsamında ele alınan suçları etkilemekte olan başlıca faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu eylemlerin gerçekleşmesinde önemli bir belirleyici olan "fail" olarak bu tür faaliyetlerde yer almakta olan örgütlerin basit riskler göze alarak oldukça yüksek kâr elde edebilmeleri, illegal göç hareketleri kapsamında yer almakta olan göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti eylemlerinin istikrarlı bir biçimde artış göstermesine sebep olmaktadır.

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarının sebepleri çoğunlukla benzerlik göstermektedir ve söz konusu suçların mağdurları genellikle ekonomik sebeplere bağlı olarak kendilerini bu süreç içerisinde bulmaktadır. Kısacası daha iyi yaşam standartları, iş imkânları ve gelir elde edebilme gayeleri mağdur bireyleri bu döngünün içerisine çekmektedir. Kötü ekonomik koşullar ve işsizlik, yukarıda bahsetmiş olduğumuz mağdurların hepsini zafiyete uğratmakta ve bu kişilerin göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarının mağduru olma riskini giderek arttırmaktadır. Meydana gelen bu gibi kötü koşullar, illegal bir biçimde yurtdışına çıkmak niyetinde olan bireyleri kandırarak kullanmaya çalışan insan tacirlerinin suça konu eylemleri gerçekleştirmesini olabildiğince kolaylaştırmaktadır. Tüm bu açıklamalar da dikkate alındığında "Birleşmiş Milletler Sınır Ötesi Organize Suçlarla Mücadele Sözleşmesi" nde (Palermo Protokolü); insan ticareti eylemleri;

"kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma

veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması“⁹⁹

İfadeleri ile nitelendirilmektedir. Bu bakımdan, insan ticaretinin tanımlanmasında öne çıkan unsurları şu şekilde belirtebiliriz; öncelikle kişilerin taşınması ve daha sonra güç, aldatma veyahut zorlama vasıtalarının kullanılması suretiyle insanların sömürülmesi. Diğer taraftan, “Birleşmiş Milletler Göçmen Kaçakçılığı İle İlgili Kara, Deniz Ve Hava Kaçakçılığı Protokolü”nde, göçmen kaçakçılığı kavramının tanımlanmasında, taşınmakta olan şahısların rızasının altı çizilmektedir. Buna göre Birleşmiş Milletler, göçmen kaçakçılığını şu şekilde belirlemiş bulunmaktadır; “kişinin vatandaşı veya daimi ikametgâhı olmadığı bir üye devlete yasadışı girişini sağlamak”¹⁰⁰

Özetle belirtmemiz gerekirse, göçmen kaçakçılığı bir ülkenin siyasi sınırlarının illegal yollarla geçilmesi anlamına gelmektedir. Kişilerin de bahsi geçen illegal eylemlere rıza göstermeleri bu durumda olağan kabul edilmektedir. Dolayısıyla kaçakçılık eyleminin konusu olan kişi daha kapsamlı bir kavram olan “göçmen” kategorisinde kabul görmektedir. Bunun nedeni göç hareketlerinin çoğunlukla bireylerin gönüllülüğü esasına dayanıyor olmasıdır. Bunun yanında insan ticareti, göçmen kaçakçılığının bahsettiğimiz özelliğinin aksine ulusal sınırların aşılmasını gerektirmemektedir.

1.1.3.2 Belirleyicileri (Oluşmasındaki Etkenler)

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı ve bu olgularla bağlantılı olarak gerçekleşmekte olan bireysel göçlerle alakalı olarak ortaya çıkan istatistikler gösteriyor ki günümüzde oldukça acil ve öne çıkmakta olan hem siyasi hem de sosyal problemlerin başında çalışmamızın konusu olan iki kavram gelmektedir.

Uluslararası boyutlara ulaşabilir nitelikleri, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı kavramlarının müşterek tarihlerinin temelinde yer almaktadır.

Esasında bakıldığında insan ticareti ile göçmen kaçakçılığı eylemlerinde, arka planda yer almakta olan birçok etken karşımıza çıkmaktadır; fakat belirtmemiz gerekir ki söz konusu bu etkenlerin en öne çıkanının bu türden eylemlerin ekonomik kâr

---

⁹⁹ UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY (UNGA) (2000). *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime.*

¹⁰⁰ age

potansiyeli taşıyor olması gelmektedir. Buna göre bu durum kayıtlara düşen neredeyse her olay özelinde ciddi bir belirleyici olarak görülmektedir.¹⁰¹

Varlığını güçlendirerek devam ettirmekte olan bu küresel soruna, kapsayıcı ve yeterli birtakım çözümlerin bulunamıyor olması dünya gündemini sıklıkla meşgul etmekte olan tartışmalara sebep olmaktadır. Nitekim Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğini yapan Ban Ki-Mun söz konusu küresel soruna çözüm arayışlarının yürütüldüğü bir etkinlik kapsamında gerçekleştirdiği bir konuşmasında, insan ticareti eylemlerinin bertaraf edilmesinin gerekliliği hususuna vurgu yapmıştır. Gerçekleştirilen araştırmalar ve istatistikler göstermektedir ki göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti eylemlerinin ortaya çıkmadığı bir bölgenin bulunmadığı gerçeğiyle karşı karşıya kalınmaktadır.¹⁰²

İnsan ticareti veya göçmen kaçakçılığı eylemlerinin, çeşitli aşamalarda gerçekleşmek suretiyle ortaya çıkmakta olan farklı belirleyicilerden kaynaklandığı bilinmektedir; menşei ülkeler bakımından gündeme gelen; işsizlik, yoksulluk, savaşlar, siyasi iktidarsızlık, kötü sosyal koşullar, cinsiyet eşitsizliği, hedef ülkeler için bakıldığında ise; ucuz işgücü talebi veya baskıcı göç politikaları vb. faktörler ön plana çıkarken göç esnasında; göç etmek için güvenlik ve yasal imkanların eksikliği en öne çıkan başlıca belirleyiciler olarak görülmektedir.

İnsan ticaretinin evrensel anlamda en ciddi problemlerinden birisi Akdeniz krizi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun sebebi ise söz konusu krizin illegal göç kavramına dair hâlihazırda mevcut olan bilgilere yeni bir eksen kazandırmış olmasıdır. Günümüzde “mülteci” kavramı, yukarıda bahsi geçmekte olan krizin yaşandığı topraklarda hala sürmekte olan şiddet eylemleri, terör ve sonuçları oldukça ağır olan çatışmalar sebebiyle yurtlarını terk eden milyonlarca Suriye uyruklu insanla bağdaştırılmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği istatistiklerine göre; 1.350.000’den daha fazla göçmen-mülteci, Suriye’yi göçmen-mülteci vermekte olan devletlerin ilk sırasına yerleştirmiştir.¹⁰³ Söz konusu illegal ve olağanüstü silahlı ve şiddet içerikli çatışmalardan kaçma şartları, bu krizi fırsat bilen insan tacirlerince kolaylaştırılmıştır. İnsan ticareti eylemlerine örnek olarak gösterilebilecek bir başka

---

¹⁰¹ J. EZEILO (2015), “Achievements Of The Trafficking Protocol: Perspectives From The Former UN Special Rapporteur On Trafficking In Persons”, *Anti-Trafficking Review*. s. 144.

¹⁰² UN (2016), Promoting Rights Central to Strategy for Ending Trafficking in Human Beings, Secretary-General Tells Event on Eradicating ‘Modern-Day Slavery’ <http://www.un.org/press/en/2016/sgsm17524.doc.htm>. , ET. 21.06.2021

¹⁰³ UNHCR GLOBAL TRENDS FORCED DISPLACEMENT IN 2014, (2014), <http://www.unhcr.org/556725e69.pdf> E.T:21.06.2021

vaka da Tayland'daki Ulusal İnsan Hakları Komisyonu'nun vermiş olduğu karardır. Söz konusu kararda üç yıl süreyle esareti tabi kılınan ve Endonezya sularında ücreti ödenmeksizin zorla çalıştırılan yüzlerce balıkçının uğratıldığı insan onuruyla bağdaşmayan muameleler kınanmaktadır.¹⁰⁴ İlgili kararda, Rongyang'dan birçok insanın, çeşitli ülkelere balık temin edilebilmesi adına Tayland'da bulunan balıkçı teknelerinde çalıştırılmak amacıyla insan ticareti organizasyonları aracılığıyla alınıp satıldığı açığa çıkarılmıştır.¹⁰⁵ Yakın geçmişte ise Kırgızistanlı göçmenlerin iş bulabilmek umuduyla Kazakistan'a göç hareketleri gerçekleştirdikleri görülmektedir. İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne göre "işveren" vasfındaki kişiler mağdur bireylerin pasaportlarına el koymakta, herhangi bir sözleşme yapılmaksızın, ücret ödenmeksizin veyahut düzenli bir ödeme yapılmaksızın, mağdurların gelirleri olabildiğince azaltılmakta ve üstelik uzunca mesai saatleri dayatılmaktadır. ¹⁰⁶Böylesine yüzlerce insanın suistimal edilip kandırıldığı Tacikistan, Özbekistan ve Kırgızistan'da yaşanan bu sorunların bir benzeri de Rusya'da özellikle inşaat alanında faaliyet gösterilirken insan ticareti mağdurlarının sömürülmesiyle karşımıza çıkmaktadır.¹⁰⁷ Bu noktada belirtmemiz gerekir ki zor kullanmak suretiyle iş gücünün elde edilmesi her daim insan ticareti eylemlerinin neticesi olarak karşımıza çıkmasa da; zorla çalıştırma ile nihayete eren insan ticareti olaylarının birçoğu göç, insan onuruyla bağdaşmayan sömürücü zihniyetle hazırlanmış iş sözleşmeleri aracılığıyla ve organize suç örgütleri ile alakalıdır. Yukarıda vermiş olduğumuz örneklerle ek olarak, yurtlarını terk etmek haricinde bir çıkış yolu kalmayan Suriyeli göçmen bireylerin çaresiz ve savunmasızlığına benzer bir biçimde, 2015 yılının Nisan ayında Nepal'de gerçekleşen deprem neticesi ile konutları enkaza dönen ve aile fertlerinin çoğunu kaybeden birçok genç kadın, Güney Asya'da yer almakta olan "genelev"lere insan temin eden tacirlerce insan ticareti suçunun mağduru konumuna düşürülmüştür.¹⁰⁸ Bahsi geçen olayların cereyan ettiği bölgede insan tacirleri, sınırda görev yapmakta olan kolluk güçlerine

---

104 AP (2016), <https://www.ap.org/press-releases/2016/ap-Wins-Pulitzer-Prize-for-Seafood-from-Slaves->, ET. 21.06.2021

105THE HUMAN TRAFFICKING OF ROHINGYA, <https://www.moas.eu/blog-human-trafficking-of-rohingya/>

106UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE (2021), 2018 Trafficking in Persons Report - Kazakhstan, <https://www.refworld.org/docid/5b3e0b09a.html>, ET. 26.12.2021 wiki

107 Zaynab DOST (2017), *Zaynab Dost: Fighting Human Trafficking in Central Asia: Problems and Challenges* <https://cabar.asia/en/zaynab-dost-fighting-human-trafficking-in-central-asia-problems-and-challenges>, Londra, ET. 21.06.2021

108 Jason BURKE (2015), "Nepal Quake Survivors Face Threat from Human Traffickers Supplying Sex Trade" *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/world/2015/may/05/nepal-quake-survivors-face-threat-from-human-traffickers-supplying-sex-trade> E.T. : 21.06.2021

menfaat temin ederek insan ticareti suçunun mağduru kadınları transfer etmek üzere ülke sınırından geçirmişlerdir. Buna ek olarak Kuzey Koreli kadınlar Çinli erkeklerle evlendirilmek saikiyle taşınmış ve alınıp satılmışlardır.¹⁰⁹ İnsan ticareti eylemleri özellikle kadınlar bakımından yoksulluk ve ekonomik bunalım ve şiddet korkusu ile aynı zamanda çeşitli saiklerle işlenmekte olan cinayetlere kurban gitmemek için evlerini terk etmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Evlerinden ayrılan bu kadın bireyler, bir çözüm arayışı içerisinde olduklarında nihai olarak kendilerini insan ticareti organizasyonunun bir parçası olarak bulmaktadırlar. Vermiş olduğumuz tüm bu örnekler, insan ticareti eylemlerinin ekonomik bakımdan karlı bir hal aldığını ve bu sebeple söz konusu eylemlerin sınır tanımadan neredeyse tüm ülkelerde işlenebileceğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca önemle belirtmemiz gerekir ki göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti ne coğrafi ne de mağdurlara dayatılan eylem ve işler bakımından sınırlandırılabilir. Söz konusu suçların coğrafi olarak sınır tanımadığına en iyi örnek, ciddi anlamda sanayileşmiş olan Kanada, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde de bu eylemlerin sıklıkla görülüyor olmasıdır.¹¹⁰ Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti eylemleri tarihi olarak oldukça eski zamanlara dayanıyor olmakla birlikte siyasi anlamda taşınmış oldukları önem sonradan oluşmaya başlamıştır.

İnsan ticaretinin konu edilmesi bakımından geçmişine bakıldığında, 1980’li yılların ortalarında bazı ülkelerde ve Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası mekanizmaların gündemlerinde sıklıkla yer bulmaya başlamıştır. Oldukça ciddi neticelere sebep olan göçmen kaçakçılığı, 1980’li yılların sonlarına doğru gündemdeki yerini bulmaya başlamış olsa da, esasında 1990’lı yıllara gelindiğinde yeteri seviyede dikkate alınmaya başlamıştır. Hem küresel hem de sosyolojik bir sorun olma özelliğiyle öne çıkmakta olan göçmen kaçakçılığı eylemlerinin önüne geçme mecburiyeti, özellikle son on yıl içerisinde uluslararası mekanizmalarda ve siyasi gündemde yerini tam anlamıyla bulmaya başlamıştır.¹¹¹

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçları mercek altına alındığında, özellikle arz ve talebin artış göstermesinin altında yatmakta olan evrensel boyuttaki politik, ekonomik ve sosyolojik değişiklikler nedeniyle, hızla büyüdüğü tespit edilen küresel

---

109 Nicola SMİTH ve Ben FARMER (2019), “The Telegraph, Oppressed, Enslaved And Brutalized: The Women Trafficked From North Korea Into China’s Sex Trade”, <https://www.telegraph.co.uk/global-health/women-and-girls/oppresed-enslaved-brutalised-women-trafficked-north-korea-chinas/>, E.T: 21.06.2021

110THE GLOBAL REPORT ON TRAFFICKING IN PERSONS (2009) https://www.unodc.org/documents/Global_Report_on_TIP.pdf. E.T: 21.06.2021

¹¹¹ Jasmin KALACH 2020, age s.24

çaptaki suç çeşitleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya genelinde oluşturulan göç raporlarına istinaden gözlemlenen verilere bakıldığında oldukça fazla göç hareketinin olduğu tespit edilmekte ve aynı zamanda söz konusu kitlesel hareketler içerisinde illegal ticaret fark ettirilmeksizin gerçekleştirilmektedir.¹¹² Küreselleşmenin, gelişimini tamamlamış ve hala gelişmekte olan ülkelerde her geçen gün gittikçe artış gösteren ekonomik ve demografik eşitsizlikler ortaya çıkarttığı bilinmekte dolayısıyla son yıllarda talebin daha da arttığı görülmektedir.

İnsan ticaretinin son zamanlarda artış göstermesinin altında yatan önemli sebeplerden birinin de, ulaşım altyapısının gelişen teknolojiyle paralel olarak oldukça hızlı bir gelişim sergilemesi ve buna ek olarak seyahat masraflarındaki ucuzluk olarak görülmektedir.

İnsan ticaretine ve göçmen kaçakçılığına olan ilgi ve talebin artış göstermesinde önemli bir rol oynayan başka bir belirleyici ise tüketicilerden yönelen düşük maliyetli hizmet ve mal alımı taleplerine karşılık küresel çapta piyasalarla rekabete girmek arzusunda olan üreticilerin ucuz işgücü konusundaki ihtiyaçları ve arayışlarıdır.¹¹³ Düşük maliyet ve riskler, potansiyel yüksek kâr ve talepler, illegal göç organizasyonunun gelişmesi konusunda olabildiğince uygun koşulları meydana çıkarmış olup söz konusu suçların faillerinin küresel ekonominin karanlık bir yüzü halini almasında etkili olmuştur.

1.1.3.3 Kapsamı

Göçmen kaçakçılığı, küresel ölçekte 130'dan fazla ülkede yaş ve cinsiyet ayırt etmeksizin tüm insanlığı etkilemekte olan uluslararası bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁴ Dolayısıyla, bu suçların neticelerinden birçoğunun doğrudan insan ticareti mağdurlarınca hissedildiği rahatlıkla söylenebilecektir.

Doktrinde, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarına ilişkin yer almakta olan çalışmaların da açığa çıkarttığı üzere, söz konusu suç oluşturulan eylemlerin temel insan hak ve özgürlüklerini bertaraf ettiği bilinmektedir. Nitekim suç niteliğindeki bu eylemler, ulusal ve uluslararası hukukta ciddi bir tehdit oluşturması hasebiyle

---

¹¹² M. Illicit NAİM (2006), "How Smugglers Traffickers and Copycat are Hijacking the Global Economy", *Anchor Books*, New York.s. 89.

¹¹³ S. LOUISE (2010), *Human Trafficking: A Global Perspective*, Cambridge University Press, New York, s.3.

¹¹⁴ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (2008), *An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability Impact and Action*, New York, s.9.

“hukukun üstünlüğü” ilkesini ihlal etmektedir. ¹¹⁵Ayrıca bahsi geçen olguların oldukça derin ekonomik, sosyal ve kültürel sonuçlarının olduğu bir gerçektir. ¹¹⁶

İnsan ticareti eylemlerinin ortaya çıkarmış olduğu şiddetin, mağdurların sağlığı ve refahı hususunda önemli bir etkisinin olduğu bilinmektedir. Yaratılmakta olan mağduriyetler daha önce de belirtmiş olduğumuz üzere daha çok yoksul, çaresiz, kısıtlı imkanlarla yaşamını sürdüren ve “sosyal izolasyon” kapsamında kalan insanları etkisi altına almaktadır. Suça konu eylemler neticesinde mağdur edilen bireyler, bu süreci izleyen zamanda da muhtemel mağduriyetler konusunda daha da hassaslaşmaktadır. Sonuç olarak kısaca insan ticaretinin, bireylerin hayatlarının her bölümünde doğrudan ciddi etkiler yarattığı söylenebilecektir.

İnsan ticareti eylemlerinin mağduru olan insanlar, söz konusu eylemlerde mağdur durumuna düşürülmeden öncesinde de çoğunlukla istismar, sömürü, yoksulluk ve düşük yaşam standartlarının getirmiş olduğu zorluklara mücadele etmektedir. Bahsettiğimiz yaşam şartları, insan ticareti eylemleriyle birleşerek bir mağduriyet daha oluşturduğunda daha da vahim sonuçlar meydana gelmektedir.

İnsan ticareti suçu gerçekleşirken karşımıza çıkan her evrede fiziki, cinsel ve psikolojik istismar, cebir, sömürü, işkence ve manipülasyon gündeme gelebilmektedir. İnsan ticareti eylemlerinin sonuçlarını benzer şekilde ortaya çıkan daha çok bireysel travma sebebi olayların neticelerinden ayıran husus, insan ticaretinin genel itibarıyla uzunca bir süreye yayılmış olması ve yinelenen travma etkisine sahip olmasıdır. ¹¹⁷

Bireylerde ortaya çıkardığı vahim etkilerinin yanında, “insan ticareti” ve “göçmen kaçakçılığı”, problemin gözardı edilmediği ülkelerin çoğunda iç-dış politikada etkili olan bir fenomen niteliği kazanmış bulunmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı suçunun kapsamı uluslararası sınırları da aşan bir nitelik kazandığından, bu noktada söz konusu suç eylemleri çerçevesinde yürütülen tartışmaların en öne çıkan başlıklarından birisi de “göç politikası”dır. ¹¹⁸Bu başlığın yanında, insan ticareti eylemlerinin küresel bir “insani” problem olması dolayısıyla bu

---

¹¹⁵ Bozic VANDA ve Nikac ZELJKO (2017), “Criminal Law Aspects Of Trafficking Through Perspective Of The Protection Of Minor Victims”, Multidisciplinary Research Cluster On Crime In Transition – Trafficking in Human Beings, *Corruption and Economic Crime*, s.430.

¹¹⁶ Jasmin KALACH 2020, age s. 29

¹¹⁷ Cathy ZIMMERMAN (2003), “The Health Risks and Consequences of Trafficking in Women and Adolescents: Findings from a European Study”, *London School of Hygiene and Tropical Medicine*, London.

¹¹⁸ UNİTED NATIONS (2017), Department of Economic and Social Affairs, Population Division, *International Migration Policies: Data Booklet*, s.6.

türden eylemler, insan hakları başlığı altında da oldukça önem arz eden bir tartışma konusu haline almış bulunmaktadır.

Azımsanamayacak sayıda insanın yurtlarında mevcut olmayan ekonomik fırsatlara ulaşabilmek adına her yıl ülkelerini ve evlerini terk ettiği görülmektedir. Yasal yolları izleyerek göç eden insan sayısı da çok fazla olmakla birlikte, “düzenli” veyahut “yasal göç” ile alakalı sınırlandırmalar genel itibariyle öylesine katılmıştır ki, birçok göçmenin de illegal göç yollarına yönelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Durum böyle olduğunda insan ticareti eylemleri hız kazanmakta ve buna bağlı olarak sömürü ve yoksulluğa yol açmaktadır.

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçları konusunda yürütülen çalışmalarda; yasadışı olarak gerçekleşmekte olan göç hareketleri için bütün ülkeler tarafından uygulanması gerekli olan müşterek önlemin, “sınırların güçlendirilmesi” olduğu sonucuna varılmaktadır. Buna göre, son zamanlarda güçlendirilen güvenlik tedbirleri sebebiyle; Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri, Batı Avrupa ve diğer hedef bölgeler arasındaki sınır kontrolüne ayrılmış olan maliyetlerin hızla arttığı gözlemlenmektedir.¹¹⁹Hem küresel hem de bölgesel seviyede, insan ticaretine dair uluslararası işbirliği, daha çok yasa dışı hareketleri durdurabilmek, önlemek ve ulusal mevzuatı teşvik etmek bağlamında yürütülmektedir.

Güvenlik tedbirleri kapsamında geliştirilen politikalar; ikili yardımlaşmalar, gelişmiş ticaret programları, yoksullukla mücadele ve kalkınmaya destek gibi faaliyetlerin öne çıktığı görülmektedir.¹²⁰Söz konusu politikalar, ekonomik kalkınmanın ve insani yardımların da artırılmasını takiben, insan ticareti başta olmak üzere, yasa dışı göç hareketlerinin düşüş göstererek nihayetinde yok edilebileceği beklentileriyle de doğrudan doğruya bağlantılıdır.

İnsan ticareti olgusunu yasa dışı göç ışığında tanımlamak gerekirse; suç, hedefteki bir ülkeye illegal yollardan giriş veyahut söz konusu ülke sınırları içerisinde yine illegal olarak ikamet etmek, başka bir deyişle o devletin öngörmüş olduğu yasalarının göçmen kişi tarafından ihlali olarak nitelendirilebilecektir. Tanımdan da hareketle, böylesine bir vaziyetin oluşması insan haklarının ihlal edilmesi ve istismarın çözülememesi tehlikelerini de beraberinde getirmektedir. Bu konu üzerine eğilerek

---

¹¹⁹ Ghosh BIMAL (2005), “Managing Migration: Whither The Missing Regime?”, *Migration Without Borders series, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*

¹²⁰ IOM (2021), *Migrant Assistance and Protection*, <https://www.iom.int/migrant-assistance-and-protection>

gerekli önlemleri alan devletlerin politikaları daha çok “işveren”leri ve “insan tacirleri”ni odağına yerleştiriyor olsa da, insan ticareti eylemlerinde sömürüye uğrayan ve mağdur olan bireylerin de kimi zaman “mağdur” sıfatıyla değil, yasa dışı göç eylemlerinin işbirlikçisi sıfatını kazanma riskiyle karşılaşılmaktadır. Nitekim güvenlik tedbirleriyle donatılmış olan ülke sınırlarını geçebilmek için yasa dışı göçmenlerin, organize bir sistem oluşturmuş olan kaçakçılardan veyahut profesyonel insan tacirlerinden yardımda bulunma ihtimalinin gerçek olması da inkâr edilemeyecek bir durumdur.

Organize suç yapılarının bu yasadışı göç hareketine dâhil olması, kaçakçılığın, sömürü ve yüksek ihtimalle insan ticaretine evrilebileceği gerçeğini bizlere göstermektedir.¹²¹

İnsan ticareti suçunun kar potansiyelinin, kaçakçılık eylemlerine oranla daha yüksek olması da göz önünde bulundurulduğunda, hedef ülkelere ulaşıldığında insan ticareti eylemlerinin yürütülmesi bahsi geçen suç yapılarınca genellikle tercih edilmektedir.

Söz konusu suçlara ilişkin hazırlanan uluslararası raporlar da ortaya koymaktadır ki göçmenliğe ilişkin kanuni düzenlemeler, yasa dışı göçmenler özelinde her ne kadar sert uygulamalarla donatılsa da, söz konusu kanuni engellerin aşılabilmesi adına birçok çeşitli yolun izlenmeye yeni metodların geliştirilmeye ve karmaşık bir yapıya büründürülmeye başlandığı tespit edilmektedir.

“Sığınmacı” olarak kabul edilen bireylerin çoğunluğu artık Avrupa başta olmak üzere diğer hedef ülke ve bölgelere düzensiz biçimde giriş yapmış ve bu sınır geçişleri genel itibariyle bu suçlara yönelen suç örgütleri, insan tacirleri ve kaçakçılarının yardımıyla tamamlanmıştır.¹²²Belirtmemiz gerekir ki söz konusu yasadışı yöntemlere başvuru olarak bu göç hareketine kalkışılması sebebiyle bireylerin sığınma hakkının da tehlikeye girebileceği söylenebilecektir. Bu bakımından insani ve uluslararası hukuki bir sorumluluk olarak göç rotasında yer alan hedef ülkelerin, illegal yollar izleyerek sınır ihlalini gerçekleştiren tüm insanların göç hukuku çerçevesinde statüsünü doğru tespit edebilmek adına güvenilir protokollerin geliştirilmesine özen göstermeleri ve bu insanların “suç mağduru” olma olasılığına hoşgörülü yaklaşma

---

¹²¹ Batsyukova SVİTLANA (2012), “Human Trafficking And Human Smuggling: Similar Nature, Different Concepts”, *Studies of Changing Societies: Comparative and Interdisciplinary Focus* Vol. (1). s.5.

¹²²WORLD REPORT (2019), <https://www.hrw.org/world-report/2019> , 21.06.2021

mecburiyetleri bulunmaktadır. Çünkü hukukun üstünlüğünün etkin ve aynı zamanda tarafsız biçimde uygulanması insan hakları bakımından evrensel bir vazgeçilmez husustur.

Organize olarak işlenmekte olan suçlar, kanuni düzenlemelerin uygulanması hususunda beklenen istikrarı zedelemekte, ekonomik bakımdan gelişimi sendelemekte, bölgesel ticaret maliyetlerinde artışa sebep olmakta ve piyasa ekonomisine geçişe mani olmaktadır.¹²³

Dünyada birtakım bölge ve ülkelerde, işlenen organize suçlar neticesinde elde edilen gelirlerin, siyasi parti, seçim kampanyası gibi kurum ve organizasyonlara katkı sağlamak amacıyla aktarıldığı da düşünülmektedir.¹²⁴Bu durumun piyasa ekonomisindeki mekanizmalarda ve “kamu güveni” hususunda negatif bir etki yaratacağı kabul edilmelidir. Neticede, bu türden girişimler reformların hayata geçirilmesindeki umutları bertaraf edecektir.

1.1.3.4 Neticeleri

Dünya ekonomisinin, organize suçların ve en önemlisi temel insan hak ve özgürlükleri ihlallerinin girift bir tablosu niteliğinde olan insan ticareti, küresel ölçekte söz konusu suçun mağduru olarak nitelendirilen milyonlarca insanın hayatında oldukça tehlikeli ve insan onuruyla bağdaşmayan zorluklar meydana getirmektedir.¹²⁵

Organize suç örgütleri açısından bakıldığında oldukça yüksek maddi kazanç getirisine sahip olan insan ticareti eylemleri beşeri, sosyolojik, politik ve piyasa ekonomisi alanlarında kompleks ve çözülmesi oldukça zor negatif tesirlere sahiptir.¹²⁶ Bu karmaşık, dengesiz ve insanlar için tehlike arz eden neticeler, bariz bir biçimde kendini göstermekte olan şiddetten, ekonomik mağduriyetlere, azımsanamayacak ölçekte göç hareketi sorunlarından, temel insan hak ve özgürlükleri ihlallerine kadar uzanmakta olan bir dizi ciddi etkiye zemin hazırlamaktadır.

İnsan ticareti suçuyla ve bu suçun geniş çaplı ve iç içe geçmiş etkileriyle, dünya barışı, güvenlik ve hukukun üstünlüğü ciddi bir tehdit altına girmektedir. Neticede hem

---

¹²³ Dijk JAN VAN (2007), “Mafia Markers: Assessing Organized Crime And Its Impact Upon Societies”, s.51, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12117-007-9013-x.pdf>.

¹²⁴Ivan BRISCOE ve Diana GOLF (2016), “Protecting PoliticsDeterring the Influence of Organized Crime on Political Parties”, <https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Protecting-Politics-Deterring-theInfluence-of-Organized-Crime-on-Elections-PDF.pdf>, 21.06.2021

¹²⁵ Shelley LOUISE (2007), *Human Trafficking As A Form Of Transnational Crime*, s.133-135.

¹²⁶ GSDRC (2011), *Helpdesk Research Report: The Impact of Human Trafficking on People and Countries*, <http://gsdrc.org/docs/open/hd780.pdf> ,E.T.: 21.06.2021

ulusal ve bölgesel hem de evrensel boyutta siyasi, sosyal ve piyasa ekonomilerinde negatif tepkiler doğmaktadır. İnsan ticareti eylemleri, hukukun üstünlüğüne dayanan, istikrarlı ve ekonomik anlamda refah düzeyi gelişmiş toplumlara ve meşru sistemlere başka bir söylemle meydan okumaktadır. Söz konusu bu eylemler, siyasi çıkarlar ve temel insan hak ve özgürlüklerine ilişkin yükümlülükler arasındaki dengenin sağlanmasında önemli sorunları beraberinde getirmektedir.¹²⁷

İnsan ticareti eylemlerinin gerçekleştiği bölgelerde yer almakta olan ülkelerin birçoğunda bu eylemler, organize suç örgütleri ile bağlantısının da tesiriyle, ekonomik, sosyal ve siyasi problemlerin itici gücü olarak karşımıza çıkmakta ve böylece beşeri ve ulusal kamu güvenliğini tehdit etmektedir. Örnek vermemiz gerekirse insan ticareti suçu, “Avrupa Güvenlik Stratejisi”de bölgenin karşı karşıya kaldığı altı öne çıkan ciddi tehlikeden biri olarak nitelendirilmektedir.¹²⁸

Avrupa Birliği ve Güneydoğu Asya’da gerçekleştirilmiş olan forumlar, insan ticareti eylemleri ve buna bağlı olarak insan tacirleri ile başa çıkabilme hususunda çalışmalarını sürdürmektedir.¹²⁹Tüm bunlara ek olarak bahsi geçen forumlar, ülkeler arasında işbirliğinin sağlanması ve kanuni düzenlemelerle alakalı olarak ortaya çıkmakta olan sorunların üstesinden gelenebilmesi amacıyla daha çok bölgesel odaklı çalışmaları konu edinmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri tarafına bakıldığında ise en başta terörizm olmak kaydıyla, suçluluk oranları, sağlık ve ülke sınırının güvenliği gibi konularda insan ticareti eylemlerinin etkili olduğu ileri sürülmektedir.¹³⁰

Çoğu ülkede, bilhassa illegal göç hareketlerinin gözlemlendiği bölge ve ülkelerde, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığıyla mücadelenin kapsamında öncelikle yoksulluk, toplumsal tedirginlik, yolsuzluk gibi ülkenin iç sorunları gündemi meşgul

---

¹²⁷ Dixon JUDITH (2008), “The Impact Of Trafficking In Persons”, *An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action*, United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). New York, 2008, s.81, https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf

¹²⁸ INTERNAL SECURITY STRATEGY FOR THE EUROPEAN UNION (2010), *Towards A European Security Model*, s.14, <https://www.consilium.europa.eu/media/30753/qc3010313enc.pdf>. E.T: 21.06.2021

¹²⁹ EEAS (2018), *World Day Against Human Trafficking: EU Combats Crime and Fights for the Rights of Victims*, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/48901/world-day-against-human-trafficking-eu-combats-crime-and-fights-rights-victims_en, E.T. 21.06.2021.

¹³⁰ DEPARTMENT OF STATE (2019), *Trafficking in Persons Report*, United States of America, s.4.

etmekte ve öncelikli olarak bu problemlerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.¹³¹ Nitekim bu çözüm arayışlarına benzer şekilde, insan ticareti eylemlerinin ortaya çıkarmış olduğu problemlerin, iş imkânları, siyasi ilişkiler, kanuni düzenlemelerin uygulanış biçimi ve benzeri konu başlıkları ile ilintili olduğu hususunda küresel boyutta, geniş çaplı bir fikir birliğinden söz edilebilecektir.¹³²

1.1.4 Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçlarını Ortak ve Farklı Yönleri

Dünya Suç Örgütü, illegal göç hareketleri ile doğrudan bağlantılı iki olgu olan insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı arasında yer alan birtakım farklara dikkat çekmektedir.¹³³ İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçları arasında yer almakta olan temel bazı benzerlikler bulunmakla beraber önemli noktalarda farklılıklarının da bulunduğu bilinmektedir.

Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti suçları uluslararası nitelikli suç tiplerindedir ve bu nitelikleri itibari ile birbirleriyle karıştırılabilmektedir.¹³⁴ Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları arasında; suçun işlenme saikleri, yöntemleri ve hukuki konu hususunda benzerliklerle karşılaşmaktadır.¹³⁵ Çalışmamıza konu her iki suçta da failler “maddi çıkar ya da fayda elde etmek amacıyla” suçun mağdurlarını sömürmektedir.¹³⁶ Bahsi geçen sömürü faaliyeti, göçmen kaçakçılığı suçu söz konusu olduğunda elde edilmesi amaçlanan maddi menfaatin faili tarafından verilen veyahut verileceği hususunda vaatlerde bulunan hizmetin karşılığı olarak mağdur bireylerden alınması biçiminde meydana gelirken, insan ticareti suçunda “zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak” şeklindeki eylemlerle kendini göstermektedir.¹³⁷ Her iki suçun da maddi konusunu insanlar oluşturmakta ve bununla beraber bu insanların daha çok

¹³¹ Schimmel BIANCA ve Pech BİRGİT (2004), *Corruption and Gender: Approaches and Recommendations for Technical Assistance* - Focal Theme: Corruption and Trafficking in Women. s.13-14.

¹³² Kemalettin EREL 2007, age s.268-271

¹³³ INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (2011), www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en, E.T: 21.06.2021

¹³⁴ THE PROJECTION PROJECT, (2003), *Trafficking in Persons or Alien Smuggling?*, John Hopkins University School of Advanced International Studies, in: *Global Issues: Responses to Human Trafficking*, An Electronic Journal of the U.S. Department of State, Vol.8, No.:2., s.37.

¹³⁵ Çetin ARSLAN (2003), “Göçmen Kaçakçılığı Suçları (TCK m. 201/a)”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 3.s. 278.

¹³⁶ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.58.

¹³⁷ age s. 59 ve ayrıca Ümit KOCASAKAL (2003), “İnsan Ticareti Suçu (TCK 201/b)”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S.:2, Ocak, s. 40.

yabancı ülkelerin vatandaşı olduğu tespit edilmektedir.¹³⁸ Yine her iki suçta da bireylerin bir çıkış noktasından hedef noktasına transferleri söz konusu olmaktadır. Aynı zamanda her iki suç da “sınır aşan” niteliğinde kabul edilmektedir. Bu bağlamda Türk Ceza Kanunu madde 80’de yer almakta olan seçimlik hareketlerden “kişileri ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak” ifadeleri de bu niteliği destekler şekildedir. ¹³⁹

Hem insan ticareti hem de göçmen kaçakçılığı suçu bu suçlar hakkında gerçekleştirilen araştırmaların sonuçlarından da görülebileceği üzere genellikle organize suç örgütlerinin eylemleri çerçevesine girmektedir.¹⁴⁰ Bu suçlarla mağdurun insanlık onurunun bertaraf edilmesinin yanında temel insan hak ve hürriyetlerinin de ihlal edildiği bir gerçektir. Bunun yanında insan ticareti suçunda mağdur bireylerin temel insan hak ve hürriyetlerine, insanlık onuruna, şerefine karşı yönelen saldırının boyutu göçmen kaçakçılığı suçundakine göre daha yoğun ve fazla olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁴¹ Bu noktada belirtmemiz gerekir ki insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçları tam anlamıyla birbirinden bağımsız suç tipleri olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü söz konusu suçların faili olan insan tacirleri ile göçmen kaçakçıların yasadışı faaliyetlerini yürütürken izlemiş oldukları yol, yöntem ve kullandıkları araçlar birbirleriyle sıklıkla benzerlik gösterebilmektedir. ¹⁴²

Esasında insan ticareti suçunu göçmen kaçakçılığı suçundan ayırt eden temel husus, insan tacirlerinin suçun mağduru olan bireylerin hedef ülkeye illegal yöntemlerle geçişini sağladıktan sonraki süreçte de sömürmeyi, çalıştırmayı, kullanmayı amaçlamalarıdır. Bu bağlamda göçmen kaçakçılığı suçuna bakıldığında ise çoğunlukla suçun faili olan göçmen kaçakçısı ile göçmen arasındaki ilişki yasadışı sınır geçişinden sonraki süreçte son bulmaktadır.¹⁴³ “İnsan Ticaretine İlişkin Protokol” ve “Birleşmiş Milletler Sınır Ötesi Organize Suçla Mücadele Sözleşmesi’ne Ek Kara Deniz Ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Mücadele Protokolü” de göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları arasındaki farkların altını çizmektedir.

“İnsan Ticaretine İlişkin Protokol”ün 3’üncü maddesine göre; insan ticareti, “kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınmasıdır”.

---

¹³⁸ Koray DOĞAN 2021, age s.28.

¹³⁹ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.59

¹⁴⁰ age s.59

¹⁴¹ age s.59

¹⁴² İbrahim KESKİN (2011), "Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları", *Adalet Dergisi*, Eylül, s.3.

¹⁴³ age s.3.

Göçmen Kaçakçılığına İlişkin Protokol”ün 3(a) maddesine göre;

“Göçmen kaçakçılığı, doğrudan veya dolaylı olarak, mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek için, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişinin teminidir”.

Göçmen kaçakçılığı suçu niteliği itibari ile kamu düzenine karşı işlenmekte olan bir suç olup doktrinde yer alan çalışmalardaki bazı görüşlere göre de söz konusu suçun mağduru bulunmamaktadır. ¹⁴⁴Bu noktada göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun göçmen, devlet ve uluslararası toplumdan hangisinin olduğu konusunda hem pratikte hem de öğretide görüş ayrılıklarının olduğu anlaşılmaktadır. ¹⁴⁵ Başka bir görüşe göreyse göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru devlet veyahut toplumu oluşturmakta olan bireylerin her biri kabul edilmektedir. Fikrimizce göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru uluslararası toplumdur, göçmenler ise bu suçun maddi konusunu oluşturmaktadır nitekim Yargıtay’ın da vermiş olduğu kararlar, Türk Ceza Kanununun değişikliğinden öncesinde ve sonrasında da benzer şekilde ortaya çıkmıştır. ¹⁴⁶ İnsan ticareti suçunda ise mağdur, insan onuruyla bağdaşmayacak şekilde gerçekleşen eylemlerin tesiri altında bırakılan onuru çığnenen, temel hak ve hürriyetleri sınırlandırılmakta olan gerçek kişilerdir. ¹⁴⁷

Göçmen kaçakçılığı suçunda, yasadışı yöntemlerle transferi gerçekleştirilen bireylere yönelik fiziki veyahut psikolojik anlamda bir kuvvet uygulanmamaktadır. Göçmen kaçakçılığında mağdur göçmen kaçakçısıyla doğrudan iletişime geçmektedir.

Fail maddi kazanç elde ettikten sonra, göçmen bireylerin kendi ülkelerinden çıkış yapmalarını ve hedeflemiş oldukları herhangi bir ülkeye illegal yol ve yöntemlerle giriş yapmasını sağlamaktadır. ¹⁴⁸Buradan da anlaşılacağı üzere göçmen kaçakçılığı suçu işlenirken göç etmekte olan bireylerin rızasının mevcut olduğu görülmektedir. ¹⁴⁹

İnsan ticareti suçuna bakıldığında ise mağdur cebir, tehdit, baskı, zorlama, hile ve benzeri yöntemlerle yani mağdurların özgür iradesi sakatlanarak temin edilmektedir. Bu sebeple insan ticareti suçunda mağdur birey söz konusu eylemleri kabul ederken, özgür irade ile hareket etmemekte, kısacası bilinçli bir rıza

---

¹⁴⁴ age s.3.

¹⁴⁵ Hakkı MANAV 2010, age s.7.

¹⁴⁶ V.Özer ÖZBEK 2008, *Yeni Türk Ceza Kanunu nun Anlamı Cilt 2*, s.126.

¹⁴⁷ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.176.

¹⁴⁸ İbrahim KESKİN 2011, age s.3.

¹⁴⁹ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.60.

göstermeden bahsedilememektedir.¹⁵⁰Özetle insan ticareti suçları işlenirken rıza unsurunun ya hiç bulunmadığı ya da bulunsa bile bilinçli bir rıza olarak kabul edilmediği rahatlıkla söylenebilecektir.¹⁵¹Yine insan ticareti suçunda insan taciri, suçun işlenmesi evresinin en başından itibaren mağdur ile kurmuş olduğu ilişkinin süreklilik arz etmesini hedeflemekte ve söz konusu bu ilişkiyi ancak bu şekilde yürütebilmektedir. Kurulmuş olan söz konusu ilişki çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilmektedir ki çoğunlukla; zor kullanma, cinsel sömürü veyahut zor kullanmak suretiyle çalıştırma, insan onurunun çiğnenmesi veyahut hürriyetten yoksun bırakma ve benzeri unsurları barındırmaktadır.¹⁵²

Göçmen kaçakçılığı suçunda, suçun faili ile mağdur birey arasında vuku bulan ilişki, göçmenin hedeflemiş olduğu ülke topraklarına illegal yöntemlerle giriş yaptığı veyahut çıkış yapmak istediği ülkeden ayrılmış olduğu anda son bulmaktadır.¹⁵³ Göçmen kaçakçılığı suçunda, “sömürü ilişkisi” hedef ülkeye varılmasıyla sınırlandırılabilen iken insan ticareti suçunda süreklilik unsuru bulunmaktadır.¹⁵⁴Sonuç olarak söz konusu suçların farklılıklarını ortaya koyarken üç temel unsur üzerinde durulması gerekmektedir :¹⁵⁵

Bu unsurlardan ilki “istek” tir. Buna göre göçmen kaçakçılığı suçunda göçmen sınırı ihlal edebilmek için doğrudan kendisi talepte bulunmaktadır. İnsan ticaretinde istek unsuruna bakacak olursak, mağdura bu konuda herhangi bir seçim hakkı sunulmamaktadır. İkinci önemli unsur “sömürü” dür. Bu bağlamda sömürü faaliyetleri insan ticareti suçunu nitelendirirken en öne çıkan unsurlardan bir tanesidir. Zor kullanma, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma gibi hususlar sömürü olgusunun kapsamına dâhil edilebilmektedir. Göçmen kaçakçılığında sömürme veyahut istismar faaliyetlerinin bulunmadığını da belirtmemiz gerekmektedir. Üçüncü ve nihai unsurumuz ise “sınırlar” dır. Göçmen kaçakçılığı suçu ancak ve ancak milletlerarası sınırların illegal bir biçimde geçilmesi şeklinde işlenebilmektedir. İnsan ticareti

---

¹⁵⁰ ULUSLARARASI GÖÇ POLİTİKALARI GELİŞTİRME MERKEZİ (ICMPD) (2006), *AB Üye Devletleri ile Katılım Ülkeleri ve Aday Ülkelerde Hâkimler ve Savcılar için İnsan Ticaretiyle Mücadele Eğitim Materyali El Kitabı*

¹⁵¹ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.60.

¹⁵² İbrahim KESKİN 2011, age s.3.

¹⁵³ Çetin ARSLAN (2004), “İnsan Ticareti Suçu”, *Ankara üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara. s.26.

¹⁵⁴ Gürbüz BOLAT (2005), *Dünyada ve Türkiye’de İnsan Ticareti*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara. s.26.

¹⁵⁵ İbrahim KESKİN 2011, age s.3.

suçunda ise hem ülke içinde hem de yabancı bir ülkede gerçekleşebilme ihtimali gündeme gelebilmektedir.

1.1.5 Uluslararası Düzenlemelerde Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti

Suçları

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarıyla mücadele edebilmek adına birçok milletlerarası sözleşme, protokol ve bildirinin düzenlendiği görülmektedir. Uluslararası örgütlü suçlar alanında, insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarıyla doğrudan doğruya bağlantılı olan üç ana uluslararası sözleşmenin bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu sözleşmeler “Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, “Birleşmiş Milletler İnsan Ticareti Protokolü Ve Birleşmiş Milletler Göçmen Kaçakçılığı Protokolü” ve son olarak “Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara, Deniz Ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokolü”dür. Türkiye, Birleşmiş Milletler Sözleşmesini ve bu Sözleşmeye Ek Protokolü yasalarla onaylamış bulunmaktadır.¹⁵⁶

Göçmen kaçakçılığı ve özellikle insan ticareti ile alakalı olarak uluslararası nitelikteki yaklaşımların 20. yüzyıl başlarında gerçekleşmeye başladığı görülmektedir. Durumun böyle olmasına karşılık bu suçlara ilişkin ortak bir dilin tam olarak oluşturulamadığı da anlaşılmaktadır.

Çalışmamıza konu suçlara dair düzenlemelerin geçmişiine yakından bakıldığında; insan ticaretine ilişkin ilk doğrudan düzenlemenin 1904 tarihli Beyaz Köle Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme olduğu görülmektedir. Bu düzenlemede herhangi bir cezai düzenlemenin yer almadığı da dikkat edilmesi gereken bir husustur. 1910 senesine gelindiğinde yine aynı isimle bir düzenlemenin kaleme alındığı görülmekle birlikte bu düzenlemenin uluslararası niteliğinin daha gerçekçi olduğu söylenebilecektir. Milletler Cemiyetinin 1921 ve 1933 yılındaki düzenlemeleri, 1949 senesinde Birleşmiş Milletler tarafından tek bir sözleşme altında birleştirilerek düzenlenmiştir.¹⁵⁷

Buraya kadar bahsi geçen sözleşmelerde ortaya konulan tanımlamalar, açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda terminolojik anlamda farklılaşmaların

---

¹⁵⁶ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT (2016), *Özel Ceza Hukuku Cilt I, Uluslararası Suçlar*, Oniki Levha Yayıncılık, Ankara s.118.

¹⁵⁷ Gülşah KORKUSUZ (2014), *İnsan Ticareti Kavramı ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İnsan Ticareti Suçu*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbuls.35

oluştugu görülmüştür. Bu terim kargaşasına ise 2000 tarihli Palermo Protokolü ile çözüm arayışına girildiği görülmektedir. Bu Protokol ile ortak bir dil ve uzlaş ortamının oluşturulmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim 2000 tarihli Protokol ile sınır aşan suçların önlenmesi, suçların tanımlanması ve işbirliğine özellikle vurgu yapıldığı görülmektedir.

Birleşmiş Milletler tarafından kaleme alınan düzenlemeler haricinde diğer uluslararası kuruluşların araştırma konumuz suçlar üzerinde durduğu görülmekle birlikte bu sözleşmelerin hedefinin daha çok bu suçların ihlal ettiği temel insan haklarının korunması ve bu suç türlerinin yasaklanması konularına ağırlık verdiği gözlemlenmektedir.¹⁵⁸

Tekrar önemle belirtmemiz gerekir ki Birleşmiş Milletler Palermo Protokolü göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretine ilişkin uluslararası mahiyetteki kapsamlı tanımlamaları barındırmaktadır. Bu Protokolün temelinde; özellikle çocuk ve kadınların korunmasına dair özel önlemler alınması sınır aşan suçların önlenmesi ve bu suçlarla mücadele metotları ve nihayetinde bu suçların mağdurlarının insan hakları hukuku bağlamında koruma altına alınabilmesi ile taraf devletlerin ortak dil, uzlaş ve işbirliği içerisinde hareket edebilmesi yatmaktadır.

1.1.5.1 Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (UN-TOC)

Bu Sözleşme, uluslararası örgütlü suçlar konusuna odaklı kaleme alınmış sözleşmeler arasındaki ana kaynaklardan birisidir. Söz konusu sözleşme, Birleşmiş Milletler tarafından 12-15 Aralık 2000 de Palermo kentinde düzenlenmiş olan “Sınır Aşan Suçlarla Mücadele Konferansı” neticesinde Türkiye Cumhuriyeti de dâhil olmak kaydıyla 147 ülkece imzalanmıştır. Bu sözleşmeye ek-bağlı protokollere bakıldığında; bilhassa insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ve daha çok küçük ölçekte gerçekleşmekte olan silah ticareti suçları ana başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahse konu Sözleşmenin içeriği yukarıda da bahsetmiş olduğumuz bu üç uluslararası suç tipini de kapsar niteliktedir. Sözleşmenin nihai amacının ise uluslararası örgütlü suçlarla mücadelenin daha etkili olabilmesi adına milletlerarası işbirliğini teşvik etme olduğu anlaşılmaktadır. Esasında Sözleşme, söz konusu suçlara ilişkin temel güvenlik tedbirlerinin alınabilmesi adına taraf devletleri teşvik etmekte, bu türden suçların

---

¹⁵⁸ age s.46-50

delillerini veyahut suçtan elde edilen kazançları perdeleme eylemlerinin merkezi potansiyeline sahip “güvenli yer” leri imha etmek amacına yönelmektedir.

Sözleşmenin uygulamaya geçirilebilmesi için iki temel ön koşulun bulunduğu görülmektedir. Bu koşullardan ilki öncelikle, bahsi geçen suçların “ciddi” olarak değerlendirilebilecek nitelikte olması ve aynı zamanda “küresel çapta” bir niteliğinin bulunmasıdır. İkinci ön koşul ise bahsi geçen suçlara ilişkin “örgütlü bir yapılanma”nın vakaya dâhil olmasının gerekliliğidir. Sözleşme kapsamında incelendiğinde yukarıda bahsetmiş olduğumuz iki ön koşulun olabildiğince geniş biçimde tanımlandığı görülmektedir. “Ciddi suç” ifadesinden tüm ağır suçların çıkarılabileceği varsayımına ulaşılabilecektir. Nihayetinde devletler, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarını da içermekte olan, büyük ölçekli “modern” suç eylemlerinin gündeme getirilerek çözüm arayışlarına gidilebilmesi adına Sözleşmeden faydalanabilmektedirler. Bu durum, ülkelerin konuya ilişkin herhangi bir bildiri veyahut protokolü onaylamamış olmasına karşın Sözleşmeye taraf olarak dâhil olabilmesi ve Sözleşmeye protokollerden birisinin onaylanması öncesinde taraf olunması gerekliliği bakımından önem arz etmektedir.¹⁵⁹

Ele almış olduğumuz bu Sözleşmenin getirmiş olduğu esas yükümlülük, sınırları çizilmiş ve nitelendirilmiş olan Sözleşmeye konu eylemlerin suç vasfını kazanabilmesini sağlamaktır. Sözleşmeye taraf olan ülkelerden beklenmekte olan yaptırım yükümlülüğü şu eylemlerden doğmaktadır; ilgili suçlarda faaliyetlerini yürütmekte olan organize suç örgütlerine dâhil olma, söz konusu suçlardan temin edilmekte olan maddi kazançların aklanması, kamu sektöründe yolsuzluk ve daha genel bir ifadeyle adaletin sağlanmasına engel olma türünden eylemlerdir. Bu saymış olduğumuz eylemler devletlerce önlem alınmaması halinde nüfus artışıyla paralel olarak artış gösterebilecek ve bu suçların önüne geçilmesi her geçen gün daha da zor bir hal alabilecektir. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki söz konusu suçların yoğunluk ve ağırlıklarına göre cezai yaptırımlara tabi tutulması gerekmektedir.

Uluslararası ticareti hedef almakta olan suçlar da dâhil olmak üzere, uluslararası örgüt kapsamında işlenmekte olan suçlarla etkili bir biçimde mücadele edilebilmesi açısından en ciddi problemlerden birinin, ulusal ölçekteki ceza mekanizmaları arasındaki iletişim bozukluğu ve işbirliği eksikliği olarak

---

¹⁵⁹ Devrim Gül VURAL (2007), *Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta, s.54-59

belirlenmektedir. Konumuz kapsamındaki Sözleşme, kolluk kuvvetlerinin etkili işbirliği konusunda güçlendirilebilmesi adına Sözleşmeye taraf devletlerin öngörmesi gereken birtakım önlemlerin altını çizmektedir. Sözleşmede yer almakta olan düzenlemelerin uygulamaya geçirilebilmesi, olası organize suçlara bağlı olarak yürütülmekte olan soruşturma, kovuşturma ve diğer adli işlemlerle alakalı olarak milletlerarası hukuki dayanışmaya dair detaylı düzenlemelerin kaleme alınabilmesi ile mümkün olabilecektir.

Sözleşmeye taraf olan devletler bu uluslararası düzenlemeden, Sözleşmeden kaynaklanmakta olan milletlerarası hukuki yardımlaşmadan ziyade delillerin toplanabilmesi, adli belgelerin teslimi, arama kararlarının uygulamaya geçirilebilmesi, suçtan elde edilmekte olan maddi kazançların belirlenebilmesi, bilgi veyahut belgelerin sunulabilmesi gibi amaçlarla da kullanabilmektedir.¹⁶⁰Bu yardımlaşmalara ek olarak yine Sözleşmeye taraf olan devletlerden; müşterek soruşturma mekanizmaları oluşturmak, özel soruşturma yöntemlerinin uygulamaya geçirilebilmesi konusunda işbirliğine varmak, suçtan elde edilmekte olan maddi kazançların nakledilmesi hususunu değerlendirebilmek, söz konusu suçlara ilişkin fail sıfatını kazanmış kişilerin transferlerini değerlendirebilmek veyahut bu suçluların iadelerine ilişkin prosedürlerin kolaylaştırılmasını sağlamak, güvenilir ve hızlıca bilgi ve belge transferini kolaylaştırabilmek ve aynı zamanda bu hususta kullanılmakta olan araçların geliştirilebilmesini sağlamak gibi hususlarda uluslararası işbirliğini yürütebilmeleri açısından Sözleşmeye uygun davranmaları beklenmektedir.¹⁶¹

1.1.5.2 Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol

“Birleşmiş Milletler Uluslararası Organize Suçla Mücadele Sözleşmesi” nin tamamlayıcısı niteliğinde olan bu Protokol, insan ticareti suçu ile alakalı olarak ön plana çıkmakta olan bir uluslararası kaynaktır. Söz konusu Protokolün 2003 yılında yürürlüğe girmiş olmakla birlikte 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren 124 ülkeden fazla tarafa sahip olduğu bilinmektedir. Ayrıca ilgili Protokolün birinci maddesi ile asıl Sözleşmenin uygulanabilirliğinin, insan ticareti eylemlerini de kapsamına alabilecek şekilde genişletildiği görülmektedir.

¹⁶⁰ The United Nations Convention against Transnational Organized Crime (UNTOC).

¹⁶¹ The United Nations Convention against Transnational Organized Crime (UNTOC).

Bu Protokol, kapsamına dâhil etmekte olduğu insan ticareti ve buna benzer uluslararası suçların cezai yaptırımlarla karşılaşılabildiğini gerektirmektedir. Protokolün temel hedeflerine bakmamız gerekirse: bilhassa kadın ve çocuklara daha fazla önem vererek insan ticareti eylemleriyle mücadele edebilmek insan ticareti suçunun mağdurlarının çığnemiş olan temel insan hak ve özgürlüklerine tamamıyla saygı gösterilerek korunması ve bu kişilere yardım edilebilmesi ve nihai olarak bu hassas ve önemli hedefleri hayata geçirebilmek adına sözleşmeye taraf devletler arasında işbirliğinin sağlanabilmesi olarak sıralanabilecektir.¹⁶²

Taraf devletler açısından doğan yükümlülükler bakımımız gerekirse: Protokol içeriğinde de yer almakta olan “insan ticareti” eylemlerinin suç olarak ulusal düzenlemelere konu edilmesi ve aynı zamanda söz konusu suçun ağırlaştırılmış hallerinin de cezai yaptırımlarla karşılaşılabileceğinin kabul edilmesi, insan ticareti suçlarına ilişkin yürütülmekte olan adli işlemleri gizli bir biçimde yürüterek bu suçun mağdurlarının özel hayatlarının gizliliğini ve aynı zamanda buna bağlı olarak kimliklerinin korunabilmesini sağlamak, yasal mevzuatın, suç mağdurlarının tazminat alabilmelerine imkân verecek şekilde düzenlenmesini sağlamak, insan ticareti suçlarının temel unsurlarından birisini oluşturmada olan sınır ihlallerinin önüne geçebilmek adına sınırlarda yer almakta olan güvenlik tedbirlerinin arttırılmasını sağlamak, ulusal pasaport veyahut kimlik belgelerinin bütünlüğü konusunda önlemler almak ve bununla beraber söz konusu belgelerin doğrulanabilmesi konusunda ki taleplere mağduriyet oluşturmayacak şekilde ve sürede yanıt verebilmek, insan tacirleri tarafından kullanılmakta olan yöntem ve araçların, bunun yanında muhtemel sahte belge kullanımı ve benzeri hususlarda yeterli hız ve güvenilirlikte bilgi akışının sağlanabilmesi yani milletlerarası işbirliğinin kuvvetlendirilmesi, ulusal çapta temel insan hak ve özgürlüklerine dair farkındalık oluşturmak konusunda eğitim, bilgilendirme ve diğer organizasyonların gerçekleştirilmesi süreçlerini sağlamak ve desteklemek, insan ticareti mağdurlarının beşeri taraflarına yönelerek daimi veyahut geçici bir biçimde ilgili devlet topraklarında kalmalarına müsaade etme olanağını değerlendirmeye almak, insan ticareti mağdurlarının geri dönüşlerinin kabul edilmesi ve geri dönüşün gerçekleşmesi esnasında güvenlik tedbirlerinin yeterince alınabilmesini sağlamak hususları sıralanabilecektir.

---

¹⁶² Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.37

“İnsan Ticareti Protokolü”nde, insan ticareti suçunun üç husustan meydana geldiği ileri sürülmektedir, bunlar: eylem, araç ve sömürü amacıdır. Söz konusu Protokolün beşinci maddesi dikkate alındığında, üçüncü maddede belirtilmekte olan eylemlerine, taraf devletlerin ulusal kanuni düzenlemelerinde de suç vasfı kazandırılmasının gerekliliği anlaşılmaktadır.

“İnsan Ticareti Protokolü”nde yer almakta olan nitelendirmenin amacı, insan ticareti fenomenine dair evrensel boyutta bir uyum ve aynı zamanda uzlaşma ortamının sağlanmasıdır; fakat devletlerin ulusal kanuni düzenlemelerinin ilgili Protokolün yazı diline uymak mecburiyeti bulunmamakta ve hatta söz konusu devletlerin yasal mevzuatının, iç hukuk dinamikleri doğrultusunda uyarlanmış bir şekilde ve söz konusu Protokolün içermiş olduğu anlam ve nitelendirmelerle çelişmeyecek bir şekilde geçerliliğini kazanması gerekmektedir.

1.1.5.3 Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek Kara Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol

Birleşmiş Milletler kapsamında 12-13 Aralık 2000 tarihlerinde Palermo kentinde gerçekleştirilmiş olan konferansta kaleme alınan bu Protokol Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafınca 4803 sayılı kanunla kabul edilmiş bulunmaktadır. Bahse konu Protokolün amaçlarını: göçmen kişilerin sömürüye uğraması hususu da dâhil olmak üzere insan onuruyla bağdaşmayan hal ve muamelelerin önüne geçebilmek, göçmen kaçakçılığı suçuna karışmış olan suç örgütlerinin güzergâhları, çalışma metotları ve kullanmış oldukları araçlara dair bilgi ve belge alışverişinin sağlanabilmesi, yasal mevzuatın uygulamaya geçirilmesi ve suçlu kişilerin kovuşturulması hususunda deneyimin artırılması, insanların serbest dolaşımı hususunda uluslararası sözleşmeler de dikkate alınarak göçmen kaçakçılığı eylemlerinin önüne geçilebilmesi ve daha öncesinde tespit edilebilmesi açısından gerekli olan sınırlarda yer alan güvenlik tedbirlerinin olabildiğince artırılarak kamu güvenliğinin sağlanması olarak sıralayabiliriz.¹⁶³

Protokolün üçüncü maddesinde göçmen kaçakçılığının unsurları şu şekilde belirlenmektedir: Bir şahsın yasadışı girişinin sağlanması, başkaca bir devletin sınırlarından girişin sağlanması, mali veyahut maddi anlamda bir çıkar sağlanması.

---

¹⁶³ age s.51

“Yasadışı giriş” ifadesinden, giriş yapılmış olan ülkenin sınırlardan yasal olarak girilebilmesi için öngörmüş olduğu koşullara uyumsuz sınırın geçilmesi anlaşılmaktadır. Protokolün altıncı maddesi gereğince taraf devletlerce göçmen kaçakçılığı eylemlerinin suç olarak kanuni düzenlemelerinde kaleme alınmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

1.1.5.4 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Temel insan hak ve özgürlükleri hususunda uluslararası düzeyde en öne çıkan kaynaklardan bir tanesi de bu belgedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 10 Aralık 1948 tarihinde kabulünden bu zamana sürmekte olan ve temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması adına geniş çaplı sınırlar çizmeyi hedefleyen bir sürecin devam ettiği görülmektedir. Bu belge, herhangi bir hukuki bağlayıcılığının olmaması yanında milletlerarası teammül hukuku bakımından önemli bir rol oynamaktadır. Birleşmiş Milletlere üye bütün devletlerden söz konusu belgede yer almakta olan hükümlere saygı çerçevesinde yaklaşılması ve uygulamalarını bu Beyanname ile çatışmayacak biçimde gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 130'dan fazla ülke tarafından onaylanmış olan Birleşmiş Milletler'in iki milletlerarası Sözleşmesi üzerinden (Uluslararası Ekonomik, Kültürel ve Sosyal Haklar Sözleşmesi) uygulamaya girmiş bulunmaktadır. Bu evrensel Beyanname ve söz konusu iki uluslararası sözleşme, uluslararası insan hakları hukukunun iskeletini oluşturmaktadır. Bahsetmiş olduğumuz iki uluslararası Sözleşme doğrudan doğruya İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin taahhütlerinde de yer almaktadır. Bu yönüyle insan hak ve özgürlüklerinin iki önem arz eden başlığı kapsama dahil edilmiş bulunmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin, dünya üzerinde yer almakta olan tüm uluslara, ulaşılması gereken müşterek bir standart olarak ilan edildiği anlaşılmaktadır.¹⁶⁴Tek tek her birey ve toplumun, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne daimi olarak dikkate alarak, temel insan hak ve özgürlüklerine sağduyulu yaklaşımları ve böylece katkıda bulunabilmeleri önem arz etmektedir. Bu noktada üye devletler açısından uluslararası önlemlerin alınması şeklinde, hem ülke içinde hem de bulunmuş oldukları bölge halkları arasında temel insan hak ve özgürlüklerinin koruma altına alınması önemli bir ödev olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu Beyanname, siyasi ekonomik

---

¹⁶⁴ M. NAYÇEVSKA (2008), *Önemli Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri Ve Bunlarda Oluşan Kurumlar*, Üsküp. s.23.

sosyolojik ve kültürel aynı zamanda da sivil hakların formlarını temsil etmekte olan 30 madde ve önsözden meydana gelmektedir.

Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarına maruz kalmakta olan insanların temel hakları; ülkeyi terkedebilme veyahut yurtlarına geri dönebilme hakkı olarak görülmektedir. Bu haklar temel insan hak ve özgürlükleri arasında sayılmaktadır. Nitekim İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 13. maddesinde de; “herkes herhangi bir ülkenin sınırları dâhilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına haizdir. Herkes, kendi ülkesinde de dâhil, herhangi bir ülkeyi terk etmek ve memleketine dönmek hakkına sahiptir.” ifadeleri ile bu hakların temel insan hak ve özgürlüklerinden olduğu ortaya konulmaktadır.¹⁶⁵

Söz konusu uluslararası belgenin hukuki mahiyeti ise; uluslararası toplumun her üyesinin her insana karşı olan temel sorumluluğunun belirlenmesidir. Nitekim uluslararası sözleşmeler, ulusal mevzuat ve uluslararası, bölgesel veyahut yerel kuruluşların temelinde de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin belirlemiş olduğu temel ilkelerin bulunduğu rahatlıkla görülebilecektir.

1.1.5.5 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa Konseyi, statüsünde de yer almakta olan birinci maddesinde ileri sürüldüğü gibi, üye devletler arasında kuvvetli bir birlik sağlama gayesi ile İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden süreçte oluşturulmuş olan bölgesel uluslararası bir organizasyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu statüde, insan hak ve özgürlüklerini ve bütün demokratik hukuki değerlerin koruma altına alınması ve aynı zamanda gelişiminin sağlanması amacının altı çizilmektedir.

Avrupa Konseyinin kuruluşunu izleyen dönemde 4 Kasım 1950 tarihinde Roma kentinde 13 üye devlet tarafınca imzalanmış olan “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” olarak isimlendirilen, temel insan hak ve özgürlüklerini koruma esasına dayalı olan bir taslak metin kaleme alınmıştır. Konseye üye devletler tarafından 4 Kasım 1950 tarihinde Roma kentinde imzalanmış olan 3 Eylül 1953 tarihinde de yürürlüğe girmiş bulunan “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”, Konsey çatısı altında düzenlenmiş olan tüm insan hakları belgelerinin temelinde yer almaktadır.

Çalışmamızın konusu olan insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurları bu Sözleşme kapsamında açık bir biçimde korumaya alınmış olmasa da,

---

¹⁶⁵ Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.48

bu kişiler insan olmaları hasebiyle söz konusu temel insan hak ve özgürlüklerin korunması mekanizmasından faydalanabilmektedir. Esasında Sözleşmenin iki öne çıkan özelliği bu Sözleşmenin insan hakları konusunda en gelişmiş metin ünvanını kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu özelliklerinden birincisi; korunmakta olan temel insan hak ve özgürlüklerinin ihlali durumunda Avrupa Sözleşmesinin tam anlamıyla uygulamaya geçilmesinin sağlanması yolunda kurulan “Avrupa Komisyonu“ ve “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi” kurumlarıdır. Sözleşmenin oluşum sürecinin yer aldığı dönem dikkate alındığında bu kuruluşların insan haklarının korunması hususunda önemli bir adım olduğu kabul edilmektedir. Çünkü insan hakları hukuku çerçevesinde uluslararası yargı organları olmaksızın verim elde edilemeyeceği sıklıkla tecrübe edilmiş bulunmaktadır. Sözleşmenin ikinci öne çıkan özelliği ise “Avrupa İnsan Hakları Komisyonu” na bireysel başvuruda bulunma gibi bir imkânın getirilmiş olması oldukça ileri görüşlü ve yenilikçi bir adım olarak kabul edilmiştir.¹⁶⁶

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 59. madde ve üç bölümden meydana gelmektedir. Sözleşmenin birinci bölümünde “yaşama hakkı, işkence yasağı, kölelik ve zorla çalıştırma yasağı, özgürlük ve güvenlik hakkı, adil yargılanma hakkı, özel ve aile yaşamına saygı gösterilmesi hakkı, düşünce özgürlüğü, vicdan ve din özgürlüğü, etkili başvuru hakkı, ayrımcılığın yasaklanması, acil bir durum sırasında sapma, yabancıların siyasi faaliyetlerinin kısıtlanması ve hakların kötüye kullanılmasının yasaklanması” gibi hususların düzenlendiği görülmektedir. Sözleşmenin ikinci bölümünde ise; Sözleşme ve taraflarca oluşturulmuş olan protokollerden kaynaklı taraf ülkelere yüklenmiş olan taahhütlere saygılı bir tutum sergilenmesini sağlamak adına kurulmuş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne ilişkin hükümler yer almaktadır. Son olarak Sözleşmenin üçüncü bölümünde; “ülkesel uygulama, Genel Sekreterin soruşturmaları, sözleşmenin imzalanması, feshi ve onaylanması” na ilişkin hükümlere yer verildiği anlaşılmaktadır.

---

¹⁶⁶ TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (2021), *İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku*, TAA Yayınları, Ankara, s. 17-18, <https://yayin.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/kitaplar/insan-ticareti-ve-multeci-hukuku.pdf>

BÖLÜM II

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇU

2.1 GENEL OLARAK

Göçmen kaçakçılığı 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinde kaleme alınmaktadır. İlgili düzenleme şu şekildedir:

“Madde 79 – Göçmen Kaçakçılığı

(1) Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkân sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan,

Kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükümlenir.

(2) Suçun, mağdurların;

a) Hayatı bakımından bir tehlike oluşturması,

b) Onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi, hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.

(3) Bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir.”

765 sayılı Türk Ceza Kanunun'dan farklı şekilde, 1 Nisan 2005'te yürürlüğe girmiş olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 76. maddesi ve diğer hükümlerinde bazı uluslararası suçlara yer verildiği görülmektedir. Uluslararası ceza mahkemelerinin kuruluş belgelerinde tanınmakta olan soykırım suçu ve insanlığa karşı suçların yanında, genellikle sınır ötesi niteliğe bürünmüş olan, uluslararası organize suç tipleri arasına giren ve milletler arası işbirliği gerektirmekte olan göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarının da bu yeni Türk Ceza Kanunu'nda düzenlendiği görülmektedir.¹⁶⁷

¹⁶⁷ Nimet GÜLLER (2006), *Roma Statüsünde ve Türk Ceza Kanunda Uluslararası Suçlar*, s.56

Eski TCK'nın 201/a maddesi kapsamında suçun nitelendirilmesi şu şekildedir:

“Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yabancı bir devlet tabiiyetinde bulunan veya vatansız olan veya Türkiye de sürekli olarak oturmasına yetkili mercilerce izin verilmemiş bulunan kimselerin Türkiye ye yasal olmayan yollardan girmelerini veya ülkede kalmalarını, bu kişilerin veya Türk vatandaşlarının yasal olmayan yollardan ülke dışına çıkmalarını sağlamaya göçmen kaçakçılığı denir.”

Göçmen kaçakçılığı suçu tüm insanlığı alakadar eden ve temel insan hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmesi neticelerini ortaya çıkaran, taşımış olduğu önemi sebebiyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, eski kanunda düzenlendiği gibi “çalışma hürriyeti” ne dair bir suç olarak değil de “göçmen kaçakçılığı” biçiminde ve “Uluslararası Suçlar” başlıklı kanunun birinci kısmında kaleme alınmıştır. Söz konusu suçun Kanunun bu kısmında düzenlenmesinin esasında iki temel nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerden ilki, usul kurallarına uyularak yürürlüğe girmiş olan milletlerarası anlaşmalar temel insan hak ve özgürlüklerine ilişkin olmak kaydıyla ulusal yasal mevzuat ile çatışması halinde, Anayasanın 90. maddesine göre, uluslararası sözleşmelerin geçerli sayılacağıdır. İkinci neden ise kanun koyucunun göçmen kaçakçılığı suçuna karşı yaklaşımının, temel insan hak ve özgürlüklerine verdiği önemi gösterir biçimde Türk Ceza Kanunu'nda yer almasıdır.

Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları, hem ulusal hem de uluslararası birçok kanuni düzenlemede uluslararası bir suç olarak yerini almaktadır.¹⁶⁸Söz konusu suç eylemlerinin uluslararası suç niteliğini kazanmasında önemli bir rol oynayan hususlar; ilgili suçların işlenmesi sürecinde çoğunlukla ülke sınırlarının aşıyor olması, bu suçların genel olarak uluslararası suç örgütleri aracılığıyla işleniyor olması ve birden çok devletin bu suçlardan zarar görebiliyor olmasıdır. Bu noktada belirtmemiz gerekir ki söz konusu suçların ceza yaptırımlarıyla karşılaşmasının kaynağını uluslararası düzenlemelerden çok iç hukuka dâhil edilmiş olan uluslararası sözleşmeler oluşturmaktadır.¹⁶⁹

Göçmen kaçakçılığı suçunun Türkiye'deki tarihine bakmamız gerekirse; eski Türk Ceza Kanunu'nda 9 Ağustos 2002 tarih ve 4771 sayılı Yasayla bu konuya ilişkin

---

¹⁶⁸ age s.23

¹⁶⁹ Faruk TURHAN (2005), “Yeni Türk Ceza Kanuna Göre Uluslararası Suçların Cezalandırılması”, HPD Nisan, Sayı 03., s.9.

düzenlemelerin eklenmiş olduğu görülmektedir.¹⁷⁰ Söz konusu tarihten öncesinde gerçekleştirilen suç eylemlerinde aynı kanunun 313. maddesi gündeme gelmekte ve bu madde uyarınca cezai yaptırım uygulama koşulları olmadığına sanık hakkında 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 296. maddesi kapsamındaki cezai sorumluluk gündeme gelmekte idi.¹⁷¹

Göçmen kaçakçılığı suçunu oluşturan eylemler daha önce Türkiye'de çoğunlukla önceden planlanmamış olan ve herhangi bir organizasyon içerisinde gelişmeyen eylemlerden sayılmış olsa da aslında söz konusu suçların işlenmesi sürecinde kimin fail ya da mağdur olduğunun tespiti dahi oldukça güç olarak görülmektedir. Bu suç bir bakımdan ad hoc ve çok sert olmayan bir hiyerarşi içerisinde gerçekleşebiliyor olsa da, günümüzde Türkiye'de işlenmekte olan göçmen kaçakçılığı suçunun oldukça yüksek maddi kazanç elde edilmesini sağlayan ve önemli uluslararası bağlantıları gerektirmekte olan bir gelir kapısı haline geldiği rahatlıkla söylenebilecektir.¹⁷²

Karşılaştırmalı hukuk kapsamında değerlendirildiğinde, yabancı şahısların ülkelere girişi, ülkelerde yerleşmeleri ile ilgili hususların özel kanunlarda düzenlenmekte olduğu ve göçmen kaçakçılığı suçları gibi ağır ihlallerin bu düzenlemeler içerisinde yer aldığı anlaşılmaktadır.¹⁷³ Bu hususa örnek vermemiz gerekirse Almanya'da göçmen kaçakçılığı suçunun Alman Ceza Kanunu'nda düzenlenmek yerine "Yabancıların Federal Ülkede İkametleri, Çalışmaları Ve Entegrasyonlarına İlişkin Kanun" da yer almakta olduğu görülebilecektir.¹⁷⁴ Benzer şekilde Avusturya Ceza Kanunu madde 104 -a' da da yer almakta olan "göçmen ticareti suçu", 2000 yılında gerçekleştirilen değişiklikler sonucunda Yabancılar Kanunu'na eklenmiş bulunmaktadır.¹⁷⁵ İtalya'ya bakıldığında, 30 Temmuz 2002 tarih ve 189 sayılı Yasayla değiştirilmiş olan 25 Temmuz 1998 tarih ve 286 sayılı Göç Ve Sığınma Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin "Gizli Göçe Karşı Hükümler" başlıklı 12. maddesinin birinci fıkrası nda düzenlenen "daha ağır bir suç teşkil etmemesi durumunda, hâkim mevcut kanun hükümlerine aykırı olarak, devletin ülkesinde bir yabancının girmesini sağlamaya yönelik faaliyetlerde bulunursa üç yıla

---

¹⁷⁰ Erdener YURTCAN (2020), *Yargıtay Kararları Işığında Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti*, 3.Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul, s.11

¹⁷¹ Hakkı MANAV 2010, age s.1

¹⁷² Elif ÖZMENEK ÇARMIKLI ve Merve Umay KADER 2016, age s.7.

¹⁷³ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.119.

¹⁷⁴ Hakan Ali EVİK (2005), "Göçmen Kaçakçılığı Suçu", *AÜEHFD*, C. IX, S. 3-4. s.133.

¹⁷⁵ İbrahim KESKİN 2011, age s.10.

kadar hapis ve kişi başına 15000 Euro'ya kadar para cezası ile cezalandırılır” hükmü ile bu suça karşı yaptırım öngörüldüğü anlaşılmaktadır.¹⁷⁶

Karşılaştırmalı hukuk bağlamında ortaya çıkan genel görüş “göç, sığınma, mülteci, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı” benzeri olguların, ceza mevzuatı içerisinde değil de özel kanunlar kapsamında düzenlenmesi gerektiği yönünde oluşmaktadır. Nitekim örnekleri çoğaltacak olursak; Amerika Birleşik Devletleri’nde “Şiddet Ve İnsan Kaçakçılığı Mağdurlarının Korunması Kanunu”, Fransa’da “İç Güvenlik Hakkında Kanun”, Belçika’da “İnsan Ticaretinin Ve Çocuk Pornografisinin Cezalandırılması Hakkında Kanun”, İngiltere’de “Göç Ve Sığınma Kanunu” bunun en öne çıkan örneklerini oluşturmaktadır.¹⁷⁷

2.2 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN HUKUKİ KONUSU

Her suç için failin var olması gerektiği gibi aynı zamanda hukuki konusunun da bulunduğu bilinmektedir. Suçun hukuki konusu ceza hukuku sisteminin korumakta olduğu ve işlenmekte olan suçlarla beraber ihlale uğrayan hukuki varlık veyahut menfaat olarak nitelendirilebilecektir.¹⁷⁸

Göçmen kaçakçılığı suçunda, bireylerin yurtlarını terk ederek başkaca ülke veya bölgelere yerleşmelerine aracılık eden kimse, bu eylemi maddi menfaat karşılığında gerçekleştirmekte ve aynı zamanda suçun işlenmesi sürecinde hukuka aykırı metotlar uygulamaktadır.¹⁷⁹ Göçmen kaçakçılığı suçunda hukuki konuya baktığımızda karma bir yapıyla karşılaşılmaktadır.¹⁸⁰ Buna göre söz konusu suçlarda korunmakta olan bir değer göçmen veya göçmenin mal varlığı veya beden bütünlüğüyken bir başka değer de kamu düzeni¹⁸¹ olduğunu belirtmemiz gerekecektir diğer taraftan insan haysiyeti, onuru ve kişi hürriyeti¹⁸² de bu bağlamda koruma altına alınan değerlerden sayılabilecektir.

Göçmen kaçakçılığı suçu bir ülkenin siyasi sınırlarının illegal yöntemlerle geçilmesi veyahut yine illegal bir biçimde o ülkede bulunulmasına zemin hazırlanılması şeklinde işlenebileceğinden söz konusu ülkenin sınırlarında yer almakta

¹⁷⁶ Hakan Ali EVİK 2005, age s.130

¹⁷⁷ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.120.

¹⁷⁸ İzzet ÖZGENÇ (2021), Ceza Hukuku Genel Hükümler, 17.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.174

¹⁷⁹ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s. 120.

¹⁸⁰ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAĞSIZ (2021), Ceza Hukuku Özel Hükümler, 16.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.101

¹⁸¹ Çetin ARSLAN ve Bahattin AZİZAĞAOĞLU (2005), *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Asıl Yayınevi, Ankara.

¹⁸² V.Özer ÖZBEK 2008, age s. 113.

olan güvenlik tedbirleri ve aynı zamanda egemenlik unsurunun da doğrudan doğruya ihlal edilmesi durumu meydana gelmektedir.¹⁸³

Göçmen kaçakçılığı suçunun konusunu oluşturan bireyler suçun işlendiği esnada rızalarını göstermiş olsa da, bu şahısların özgürlüklerinin kısıtlanması konusunda açıkça rıza göstermelerinin hukuki anlamda hiçbir mahiyeti bulunmamaktadır. Suça konu olan bu kişilerin yakalanmalarının ardından kendi ülkelerine teslimleri hususunda yargılama yetkisinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 13. maddesi gereğince göçmen kaçakçılığı suçu nerede işlenmiş olursa olsun Türkiye'ye ait olması ve gündeme gelebilecek diplomatik sorunlar nedeniyle göçmen kaçakçılığı suçunun kanunda ayriyeten kaleme alındığı görülebilecektir. Özetle, göçmen kaçakçılığı suçunun hukuki konusunu göçmen olarak nitelendirilmekte olan mağdur bireylerin ve kamu düzeninin oluşturduğu söylenebilecektir.

2.3 SUÇUN FAİLİ, MAĞDURU VE MADDİ KONUSU

2.3.1 Maddi Konusu

Bir suçun maddi konusu, işlenmekte olan suçun yöneldiği doğal bir varlık, başka bir deyişle insan veyahut obje olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁸⁴ Buna göre suç oluşturan eylem gerçekleştirilirken bu eylem bir eşyaya karşı olabileceği gibi bir kişinin fiziksel, mali yönüne doğru da gerçekleştirilebilmektedir.¹⁸⁵ Bazı suçlarda maddi konu tipiklik çerçevesinde açık bir şekilde ortaya konulmaktadır. Örnek vermemiz gerekirse; hırsızlık suçunda, “taşınır bir mal” (Türk Ceza Kanunu madde 141-bir), zimmet suçunda, “zimmete geçirilen mal” (Türk Ceza Kanunu madde 247-1), Konut dokunulmazlığının ihlali suçuna bakıldığında ise “konut veya eklentisi” (Türk Ceza Kanunu madde 223), kasten öldürme suçundan ise maddi konunun “ölen kimsenin yaşamı” (Türk Ceza Kanunu madde 81) ve benzeri şekilde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.¹⁸⁶

Göçmen kaçakçılığı suçuna gelindiğinde ise maddi konunun göçmen olarak adlandırılan gerçek kişiler olduğu kabul edilmektedir. Bunun nedeni ise söz konusu suçun gerçek bir kişi özelinde, yani bir diğer adıyla göçmen şahsında

¹⁸³ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s..121.

¹⁸⁴ İzzet ÖZGENÇ 2021, age s.219

¹⁸⁵ age s.221

¹⁸⁶ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021, age s.63-68

gerçekleştirilebilmesidir. Kimi yazarlara göre göçmen kaçakçılığı suçunun maddi konusunu yalnızca göçmenler oluşturmamakta bunun yanında göçmenlerin mal varlığı değerlerinin de suçun maddi konusuna dâhil edilmesi gerektiği yönündeki görüşleri ile karşılaşılmaktadır. Söz konusu mal varlığı değerleri, taşınır olabileceği gibi taşınmaz bir mal olarak da gündeme gelebilmekte ya da hukuki işlemlerle örtüşen her türlü varlık olarak da kabul görebilmektedir.¹⁸⁷

Göçmen kaçakçılığı suçunda maddi konu herkes olabilmektedir. Söz konusu suçun maddi konusu hem Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı hem de Avrupa Birliği vatandaşı olabileceği gibi vatansız veyahut yabancıların da bu suçun maddi konusunu oluşturabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki maddi konu kapsamına dâhil ettiğimiz kimselerin nitelendirilmesinde kullanılmakta olan göçmen, mülteci veyahut sığınmacı gibi kavramlar maddi konu açısından herhangi bir önem arz etmemektedir.¹⁸⁸

2.3.2 Faili

“Fail” kavramı, Türk Ceza Kanunu’nun 37. maddesinde; “suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri” ifadeleri ile nitelendirilmektedir. Ceza hukuku sisteminde hareket özgürlüğü insana atfedilen bir vasıf olmasından dolayı hayvan, eşya, bitki veya ölülerin bu kabiliyete sahip olduğundan bahsedilemez.¹⁸⁹ Dolayısıyla yalnızca gerçek şahıslar hareket kabiliyetine mukabildir. Bu bağlamda göçmen kaçakçılığı suçu bakımından failin özellik arz etmeyeceğini belirtmemiz gerekmektedir.¹⁹⁰

Türk Ceza Kanunu’nun suça ilişkin düzenlendiği hükümlere yakından bakıldığında suçun faili hakkında “kişi” ifadesi kullanıldığından ve böylece Kanunun dilinden de anlaşılacağı üzere söz konusu suçta herkesin fail olabileceği anlamı rahatlıkla çıkartılabilmektedir.¹⁹¹ Buna bağlı olarak göçmen kaçakçılığı suçunun özgü bir suç olmadığı da anlaşılmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı suçunun failinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması veyahut yabancı bir ülkenin vatandaşı olması konusunda herhangi bir ayırım söz

---

¹⁸⁷ V.Özer ÖZBEK Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021, age s.79

¹⁸⁸ Hakkı MANAV 2010, age s. 9.

¹⁸⁹ Doğan SOYASLAN (2020), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Güncellenmiş 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s.528-530

¹⁹⁰ Erdener YURTCAN 2020, age s.11

¹⁹¹ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN (2009), “Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK m.79)”, *TBB Dergisi*, Sayı 82, ss. 1. s.25.

konusu değildir.¹⁹² Bu noktada belirtmemiz gerekir ki göçmen kaçakçılığı suçunun faili yasadışı göç hareketlerine konu edilen göçmen değil söz konusu eylemleri aracılık etmekte olan gerçek kişilerdir. Uygulamada göçmen kaçakçılığı suçunun failleri genellikle Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak görülüyor olsa da, teorik anlamda söz konusu suçun yabancı ülkelerin vatandaşı tarafından işlenmesinin de mümkün olduğunu söylememiz gerekecektir.¹⁹³

Göçmen kaçakçılığı suçunun niteliği gereği ulusal sınırların aşıldığı da dikkate alındığında, karmaşık yapıya sahip örgüt, yapılanma veyahut kilit noktalarda görev yapmakta olan kamu görevlilerinin yardımlarının da azımsanmayacak ölçüde suça etki ettiği düşünüldüğünde, bu suçun organize suç örgütleri, girift yapıya sahip suç grupları ve kamu görevlileri aracılığıyla işlendiklerinin de görüldüğü bilinmektedir.¹⁹⁴ Ancak bu noktada belirtmemiz gerekir ki eğer göçmen kaçakçılığı suçunun faili bir kamu görevlisi ise ve aynı zamanda “kamu görevi”ne ait herhangi bir araç söz konusu suçun işlenmesi esnasında kullanılmışsa gündeme gelecek olan cezai yaptırım arttırılarak uygulanacaktır. Göçmen kaçakçılığı suçunda bu konuya örnek olarak; sahil güvenlik görevlileri tarafından kamu görevine tahsis edilmiş bulunan devlet nezdindeki deniz araçlarıyla göçmenlerin ülke sınırlarından yasadışı bir biçimde geçirilmesi eylemi gösterilebilecektir.¹⁹⁵

2.3.3 Mağduru

Ceza hukukunda işlenen her suçun mağdur veyahut pasif bir süjesinin bulunması gerekmektedir.¹⁹⁶ Yani başka bir deyişle her suçta bir fail olacağı gibi aynı zamanda bir de mağdur bulunacaktır. Göçmen kaçakçılığı suçları neticesinde devletlerin sınır güvenlikleri ciddi tehditlerle karşı karşıya kalmakta ve aynı zamanda bu devletlerin unsuru her bir birey ve daha geniş anlamda kamu güvenliği risk altına girmektedir.

Göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru hususunda öğretide tartışmalı bir hal söz konusudur. Doktrinde yer alan görüşlerden birisine göre göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru toplumu oluşturmakta olan her bir bireydir.¹⁹⁷ Bu görüşün arkasında

¹⁹² Kemalettin EREL 2007, age s. 4.

¹⁹³ Hakan HAKERİ (2009), “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları” (TCK’nin 201/a ve 201/b maddeler) *KHUKA*, Yıl 7, Sayı 11, s.2.

¹⁹⁴ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.121.

¹⁹⁵ V.Özer ÖZBEK Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021, age s.65

¹⁹⁶ Doğan SOYASLAN 2020, age s.247-249

¹⁹⁷ Mustafa ARTUÇ (2007), *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Terazi Yayınevi, Ankara s. 56

ise söz konusu suçla korunmakta olan fayda, kamu düzeni ile devletin hukuki güvenliği olup; toplumdaki her bireyin bu suçun mağduru olacağı ileri sürülmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki Yargıtay 2006 tarihli bir kararında, göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun “uluslararası toplum” olduğu görüşlerini beyan etmiştir.¹⁹⁸ Aynı zamanda öğretilerdeki kimi yazarlar da göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun uluslararası toplum olacağı görüşünü ileri sürmektedir.¹⁹⁹ Yargıtay’ın kararı bu yönde olmuş olsa da doktrindeki yazarlara göre toplumu oluşturan her bir bireyin bu suçun mağduru olabileceği²⁰⁰, başka bir görüşte ise bu suçun mağdurunun göçmen olarak nitelendirilen gerçek kişiler olabileceği görüşü ortaya çıkmıştır.²⁰¹ Bu görüşlerin yanında göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun dar anlamda göçmen, geniş anlamda ise uluslararası toplum olacağı görüşünü savunan yazarların da olduğunu görmekteyiz.²⁰²

Türk Ceza Kanunu’nun lafzı dikkate alındığında ve 2010 yılında gerçekleştirilmiş olan nitelikli hollere dair değişiklikler mercek altına alındığında, kanun koyucunun göçmen olarak vasıflandırılan bireyleri mağdur olarak kabul ettiği sonucuna ulaşılabilir. Ancak Yargıtay’ın bu konuda Türk Ceza Kanunu’nda gerçekleştirilen değişikliklerden sonra da göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun uluslararası toplum olacağı görüşünü koruduğu görülmektedir.²⁰³ Bizce de göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru uluslararası toplumdur. Nitekim örnek Yargıtay 8. Ceza Dairesi 2015/9307 E. , 2015/19902 K.numaralı kararında da şu ifadelerle suçun mağdurunun uluslararası toplum olduğunun altı çizilmektedir:

“1- Kaçak göçmenlerin Göçmen Kaçakçılığı suçunun yasal mağduru durumunda bulunmayıp suçun konusu oldukları, suçun yasal mağdurunun uluslararası toplum olduğu cihetle, göçmen sayısına göre TCK.nun 61. maddesi uyarınca alt sınırdan uzaklaştırılarak ceza tayin edilmesi gerekirken, zincirleme suç kabulü ile 5237 sayılı TCK.nun 43. maddesi uygulanması sureti ile ceza tayini...”

¹⁹⁸ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.26.

¹⁹⁹ V.Özer ÖZBEK Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021, age s.66

²⁰⁰ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age 173-174.

²⁰¹ V.Özer ÖZBEK Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021, age s.66

²⁰² Ersan ŞEN ve Malbeği ERKAM (2011), *Türk Ceza Kanunu’nda Uluslararası Suçlar*, Ankara. s.99.

²⁰³ Yargıtay 18. Ceza Dairesi, E. 2015/54, K. 2015/28, T. 31.3.2015.

2.4 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN UNSURLARI

2.4.1 Maddi Unsur

Göçmen kaçakçılığı suçunda görülmekte olan seçimlik hareketler Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinde de düzenlenmektedir. Buna göre;

“ Bir yabancıyı yasal olmayan yollardan ülkeye sokmak veya buna teşebbüs etmek, bir yabancının yasal olmayan yollardan ülkede kalmasına imkân sağlamak veya buna teşebbüs etmek, Türk vatandaşı veya yabancının yasal olmayan yollardan yurtdışına çıkmasına imkân sağlamak veya buna teşebbüs etmek.”

Biçiminde kaleme alınan düzenlemede de yer alan söz konusu fiillerin herhangi birisinin gerçekleştirilmesi durumunda göçmen kaçakçılığı suçu oluşacaktır.²⁰⁴ Bu noktada ayrıca belirtmemiz gerekir ki söz konusu suç serbest hareketli suçlardan sayılmakta ve bu bağlamda suç oluşturan eylemlerin ne şekilde gerçekleştirilmiş olduğu önem arz etmemektedir.²⁰⁵ Aynı zamanda suçu oluşturan eylemlerden birinin gerçekleşmiş olması suçun oluşabilmesi için yeterli görülmektedir. Bu duruma ek olarak belirtmemiz gerekir ki suçun birden fazla seçimlik hareket ile gerçekleşmesi durumunda tek bir suçtan cezai yaptırım uygulanacaktır. Bu duruma örnek Yargıtay 8. CD 14.3.2005/10399-1347 numaralı kararında şu ifadelerle bu duruma açıklık getirilmiş bulunmaktadır:

“Sanıklardan A. 'ın, yasa dışı yollardan ülkeye soktuğu yabancı uyruklu kişilere sahte pasaport temin ederek önceden anlaştığı sanık İ. 'in kullandığı kendisine ait araçla Yüksekova 'dan Şırnak 'a gönderdiği ve bu iş için her bir göçmenden 700 dolar aldığı, sanık İ. 'in da bu şahısların kaçak olarak yurda giriş yaptıklarını bilmesine rağmen, onlara taşıdığı iddia, sanık İ. ve yabancı uyruklu kişilerin hazırlıkta alınan ifadeleri, sanık A. 'nın olayı doğrulayan beyanlarından anlaşılma, adı geçen sanıkların üzerlerine atılı göçmen kaçakçılığı suçundan cezalandırılmaları yerine yazılı gerekçe ile beraat kararı verilmesi...”

Zarar-tehlike suçu ayrımı bakımından ise bu suç bir tehlike suçu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü zarar suçları söz konusu olduğunda, suçun maddi konusu üzerinde suç konusu eylemlerin bir zarar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Tehlike suçlarında ise eylemlerden doğmakta olan sonucun suçun maddi konusu bakımından herhangi bir tehlike yaratmış olması yeterli görülmektedir.²⁰⁶ Yukarıda da yer vermiş olduğumuz kanuni düzenlemede belirtilmekte olan ülke Türkiye

²⁰⁴ Hakkı MANAV 2010, age s. 11.

²⁰⁵ age s.11

²⁰⁶Doğan SOYASLAN 2020, age s.345

Cumhuriyetidir. Buna göre ilk önce Türkiye Cumhuriyeti ülkesinin nereleri kapsayacağını belirlememiz gerekmektedir. Bu bağlamda Türk Ceza Kanunu'nun sekizinci maddesinde "ülke" kavramı geniş bir biçimde nitelendirilmektedir.²⁰⁷ Buna göre; "Türkiye Cumhuriyeti'nin, egemenlik yetkilerini sahip olduğu yeryüzü parçası" ülke olarak tanımlanmaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise Türkiye'de işlendiği kabul edilecek suçların düzenlendiği görülmektedir. Buna göre; göçmen kaçakçılığı suçunun reel anlamıyla ülke sayılmakta olan kara, deniz ve hava sahasına göçmen kişilerin illegal yöntem ve yollarla giriş yapılması halinde oluşacağı söylenebilecektir.²⁰⁸ Yukarıda çizilmiş olan çerçeve haricinde kalan ülke için ise "farazi devlet" veyahut "bayrak ülkesi" adlandırılmaları kullanılmaktadır. Farazi devlet²⁰⁹ olarak nitelendirilmekte olan, "açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla" göçmen kaçakçılığı suçunun gerçekleştirip gerçekleştirilemeyeceği doktrinde tartışmalı bir husustur. Ancak doktrinde yer almakta olan baskın görüş farazi ülkeye göçmen girişi yapılması ile söz konusu suçun işlenmesinin mümkün olamayacağı şeklindedir.²¹⁰ Göçmen kaçakçılığı suçunun oluşumu ve suç tarihi bakımından örnek Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 2009/15146 E., 2011/9465 K. numaralı kararında şu ifadelerle verildiği görülmektedir :

"Yapılan yargılamaya, toplanan kanıtlara, hükmün dayandığı gerekçe ve takdire göre yerinde görülmeyen sair itirazların reddine, ancak: Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, olay tarihinde yasadışı olarak yurt dışına çıkmak isteyen iki göçmenin, bir yük gemisinde çalışan sanık ile anlaştıkları, sanığın İzmir limanında yük almakta olan çalıştığı gemiye iki göçmeni 09.05.2005 günü kaçak olarak bindirdiği ve kamarasında sakladığı, gemi Portekiz'e gitmek üzere açık denize açıldıktan üç gün sonra uluslararası sulardayken kamaradan çıkan göçmenlerin, 12.05.2005 günü gemi personeli tarafından yakalanarak bir kamaraya kapatıldıkları ve akabinde de, sanığın kendilerine yardımcı olduğunu beyan etmeleri üzerine TTK.nun 1467. ve 1472. maddeleri uyarınca gemide disiplini sağlama ve ceza soruşturması yapma yetkileri bulunan gemi kaptanının sanığı, savunmaya göre 20-22.05.2005 tarihinde kamarasına kilitleyerek gözetim altına aldığı ve gemi yurt dışından İzmir limanına geri döndüğünde 06.07.2005 günü kolluğa teslim ettiği anlaşılma, tamamlanmış olan suçun tarihinin; göçmenlerin yasadışı olarak yurt dışına çıktıktan sonra

²⁰⁷ age s.155-169

²⁰⁸ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.130.

²⁰⁹ Doğan SOYASLAN 2020, age s.159

²¹⁰ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s 130.

yakalandıkları tarih olan 2005 yılı Mayıs ayı olduğu gözetilerek; 5237 sayılı TCK.nun 7/2. madde ve fıkrasındaki "suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur" ve 5252 sayılı Yasanın 9/3. madde ve fıkrasındaki "lehe olan hüküm önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbiriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir" hükümleri uyarınca; 765 sayılı TCK.nun ilgili hükümlerinin olaya uygulanması, bundan sonra 5237 sayılı TCK.na göre de uygulamanın gösterilmesi ve her iki uygulama sonuçlarının birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle lehe yasa saptanarak hüküm kurulması gerekirken, sanığın gemi kaptanı tarafından kolluğa teslim edildiği tarih suç tarihi kabul edilerek yazılı biçimde hüküm kurulması..."

Göçmen kaçakçılığı suçu gündeme geldiğinde maddi unsuru oluşturan eylem ve sonuç aynı yerde veyahut aynı ülkede meydana gelmişse, suçun işlenmiş olduğu yerin belirlenmesi herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir. Bu suçun maddi unsurunun bir bölümü X ülkesinde, geri kalan bölümü ise Y ülkesinde oluşabilmektedir. Söz konusu suç eylemlerinin tek bir yerde, sonucun ise başkaca bir ülkede gerçekleşmesi halinde "mesafe suçu" gündeme gelecektir. Yine Türk Ceza Kanunu'nun sekizinci maddesine bakıldığında; "failin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır" ifadelerine göre fail Türk kanunlarına göre cezai yaptırıma maruz kalacaktır.²¹¹

2.4.1.1 Bir Yabancıyı Yasal Olmayan Yollardan Ülkeye Sokmak

Suçun failinin, söz konusu suçu gerçekleştirmek adına, her şeyden önce mağdur bireyi illegal yollar izlenerek ülkeye geçirmesi gerekmektedir.²¹² Buna göre bahsi geçen ülkeye sınır kapıları haricinde, sahte belge kullanmak suretiyle, bu alanda görev yapmakta olan kamu görevlilerini tehdit, cebir, hata, hile ve benzeri eylemlerle kandırmak suretiyle girmek "yasal olmayan yol" olarak kabul görmektedir.²¹³

Yabancı kişilerin ülkelere giriş yapmaları konusunda "5682 Sayılı Pasaport Kanunu"nun da ve "6458 Sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu"nda kanuni düzenlemelere yer verilmektedir. Bu bağlamda aynı zamanda bahsi geçen düzenlemelere aykırı olarak gerçekleştirilen girişler yasa dışı/illegal kabul edilmektedir.

²¹¹ Doğan SOYASLAN 2020, age s.160-161

²¹² Erdener YURTCAN 2020, age s.12

²¹³ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.128.

5682 Sayılı Pasaport Kanunu'na yakından bakıldığında, ülkeye giriş yapılmasının yasal olarak değerlendirilebilmesi için; kişinin öncesinden belirlenmiş giriş kapılarını kullanıyor olması, pasaport veyahut bu belge yerine geçmekte olan herhangi bir belgeye sahip olması, vize koşulunun arandığı ülke vatandaşı açısından giriş vizesinin mevcut olması, giriş yapacak olan şahsın ülkeye giriş yapmasının yasaklanmamış olması gerekmektedir.²¹⁴ Yine Pasaport Kanunu'nun birinci maddesi gereğince; "Türk vatandaşları ve yabancılar İçişleri Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tayin olunan yolcu giriş-çıkış kapılarından Türkiye'ye girip çıkabilirler." . Bahsi geçen kanunun ikinci maddesine göre ise; "Türk vatandaşları ile yabancılar Türkiye girebilmek ve Türkiye'den çıkabilmek için yolcu giriş-çıkış kapılarındaki polis makamlarına usulüne uygun ve muteber pasaport veya pasaport yerine geçerli bir vesika ibraz etmeye mecburdur." Bu konudaki bir başka kanun olan "Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu" nun beşinci maddesinde ise; "Türkiye'ye giriş ve çıkış yapan, sınır kapılarından geçerli pasaport ya da pasaport yerine geçen belgelerle yapılacağı" açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır. ²¹⁵Yine bu kanunun 11. maddesinde; "ülkeye giriş yapan yabancılar için vize zorunluluğu" kaleme alınmaktadır. Bu düzenlemelerden yola çıkarak, maddi unsur olarak belirlenmiş olan "ülkeye sokmak" 5682 Pasaport Kanunu'nda düzenlendiği şekilde, ülkeye giriş yapabilmek adına elinde geçerli bir vesika olmadan veyahut giriş yapılması için önceden belirlenmiş bulunan kapılar kullanılmaksızın bir kimseyi ülkeye sokmak, getirmek veyahut almak eylemlerini belirtmektedir.²¹⁶

Yabancı bir kişiyi "yasal olmayan yollardan" ülke sınırlarından geçirmenin kapsamı için, "Göçmen Kaçakçılığına Karşı Ek Protokol"ün üçüncü maddesinin "b" bendine yakından bakmamız gerekmektedir. Buna göre; "giriş yapılan devletin yasal giriş için gerekli koşullarına uyulmaksızın sınırı geçmek anlamına gelir" ifadeleri ile bu durum aydınlatılmaktadır. ²¹⁷Söz konusu seçimlik hareketin konusunu sadece yabancılar oluşturmaktadır²¹⁸; bundan dolayı Türk vatandaşlarının illegal yol ve yöntemlerle Türkiye'ye geçirilmesinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinin uygulama alanı bulamayacağını belirtmemiz gerekmektedir. Bu kısım kadar sıklıkla dile getirmiş olduğumuz yasal yollardan ülkeye giriş koşulları ise

²¹⁴ Hakkı MANAV 2010, age s.12.

²¹⁵ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.129.

²¹⁶ Hakkı MANAV 2010, age s.13.

²¹⁷ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAĞIZ 2021, age s.68

²¹⁸ Veli Özer ÖZBEK 2008, age s.128

Türkiye’de şu şekilde düzenlenmiştir: ülkeye giriş Bakanlar Kurulu tarafından öncesinde belirlenen giriş kapılarından gerçekleştirilmiş olmalıdır (5682 Sayılı Kanunun birinci maddesi); pasaport veyahut bu belge yerine geçen bir vesika sunulmalıdır (5682 Sayılı Kanunun ikinci maddesi ve 6458 Sayılı Kanunun beşinci maddesi); vize şartı aranmaktaysa giriş vizesinin alınmış olması ²¹⁹(6458 Sayılı Kanunun 11. maddesi ve diğerleri) ve son olarak ülkeye girmek isteyen kimsenin Türkiye’de girişi yasaklanmış şahıslardan olmaması gerekmektedir (6458 Sayılı Kanunun yedinci ve dokuzuncu maddesi)

2.4.1.2 Yabancı Bir Kişinin Yasadışı Yollarla Ülkede Kalmasını Sağlamak

Ülkede yasal olarak kalınabilmesine imkan sağlanması hususunda ki temel kanuni düzenleme Türkiye’de, “6458 Sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu” düzenlemesidir. Söz konusu kanunun 19. maddesine bakıldığında; “Türkiye’de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da 90 günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İkamet izni, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder.” Bu kanun dışında “442 Sayılı Köy Kanunu” ile “2565 Sayılı Askeri Yasak Bölgeler Ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu” mevzuatları da yabancı şahısların yerleşimlerine ilişkin bazı özel düzenlemelere yer vermektedir.²²⁰ Ayrıca söz konusu mevzuatta öngörülmüş olan şartlara uyulmaksızın ülkede kalınıyor olması hukuka aykırılık oluşturacaktır.

Bu başlık altında bahsetmiş olduğumuz seçimlik hareketin de konusunu yalnızca yabancı şahıslar oluşturmaktadır.²²¹ Yabancı kimsenin ülke içerisinde hukuka aykırı bir biçimde kalmasına zemin hazırlamak; öngörülen prosedüre uyulmaksızın ülkeye giriş yapan kişileri herhangi bir biçimde korumak suretiyle gerçekleşmektedir. Ülkeye giriş için öngörülen koşulların düzenlendiği mevzuata uyularak girmiş bulunan kimseler açısından ise söz konusu suç eylemi, ülkede kalınmasına devam edilebilmesi için gerekli olan iznin alınmaması, çalışma ya da yerleşme hususundaki izinlerin eksik olması, ilgili ülkeden sınır dışı edilmemelerini sağlayacak şekilde barınma, iş, sahte kimlik belgeleri gibi metotlarla suça konu kişilerin korunması şeklinde meydana

²¹⁹ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021, s.74

²²⁰ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.132.

²²¹ age s.131.

gelmektedir.²²² “İmkan sağlamak” eylemi genel itibari ile “kesintisiz suç” biçiminde gündeme gelmektedir.²²³

“İmkân sağlamak”, herhangi bir işin gerçekleşmesi adına uygun zeminin yaratılması biçiminde anlaşılmalıdır.²²⁴ “Bir yabancıнын, ülkede kalmasının sağlanması” şeklindeki ifade yerine “Bir yabancıнын, ülkede kalmasına imkân sağlanması”²²⁵ ifadesinin seçilmesi ile kanun koyucunun suçun meydana gelmesi için mutlak suretle yabancı kişinin Türkiye’de kalıyor olmasının sağlanmasını yeterli görmediği, ülkede kalınması adına uygun koşulların gerçekleştirilmesini veyahut bu minvalde işlemler yürütülmesini gerekli gördüğü anlaşılmaktadır.²²⁶

Bazı durumlarda yabancı kişinin hukuka aykırı olarak illegal yöntem ve yollarla ülke sınırları dışarısına çıkarılmasına aracı olmak için geçici bir şekilde saklanması veyahut barınmasının sağlanması gündeme gelebilmektedir.²²⁷ Örnek vermemiz gerekirse; göçmen bir kişinin geçici bir biçimde Türkiye’de herhangi bir yerde saklanıyor olması halinde Yargıtay’ın farklı bir değerlendirme yaptığı görülmektedir. Bu durumda söz konusu eylemi Yargıtay, Türkiye’de kalmaya imkân sağlamak eylemine teşebbüs olarak değerlendirmektedir. Bu konuda Yargıtay 8.Ceza Dairesi’nin 2009/14536 E. , 2012/1262 K. numaralı kararında da şu ifadelere yer verilmektedir:

“Sanıkların, yakalanan göçmenleri yasadışı yollardan yurt içine sokan olmadıkları gibi, bu eylemi gerçekleştiren kişilerle birlikte hareket ettiklerine dair kuşkudan öte kanıt da elde edilemediği ve yurt dışına yasadışı yollardan gitmek isteyen göçmenlerin birkaç günlüğüne geçici olarak evde barındırılmasının da ülkede kalmalarına imkân sağlama olarak kabul edilemeyeceğinden, oluş ve tüm dosya içeriğine göre; yasa- dışı yollardan Türkiye’ye gelmiş ve buradan Avrupa ülkelerine gitmek isteyen 4 göçmeni evlerinde barındırıp yiyecek ve içecek temin eden sanıkların kanıtlanan eylemlerinin, göçmenlerin yurt dışına çıkmalarına imkân sağlamaya teşebbüs aşamasında kaldığı gözetilmeksizin suçun ülkede kalmalarına imkân sağlamak suretiyle göçmen kaçakçılığı olduğu ve tamamlandığı kabul edilerek yazılı şekilde uygulama yapılması...”

²²² V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAŞIZ 2021, age s.71

²²³ Koray DOĞAN 2021, age s.140

²²⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.22.

²²⁵ Erdener YURTCAN 2020, age s.14

²²⁶ Hakkı MANAV 2010, age s.13; ayrıca Kemalettin EREL 2007, age s.6

²²⁷ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.133

2.4.1.3 Türk Vatandaşı Veyahut Bir Yabancıyı Yasadışı Yollardan Yurtdışına Çıkarılmasına İmkan Sağlamak

Bu bölümde ele almış olduğumuz seçimlik hareket yalnızca yabancı kişiler için öngörülmemiş olup, Türk vatandaşları bakımından da gerçekleştirilebilmektedir. Bir ülkeden yasa dışı yollarla çıkış yapmaya zemin hazırlamak, söz konusu ülkeden çıkış yapılabilmesi için belirlenmiş olan giriş kapıları kullanılmaksızın veyahut pasaport veyahut bu belge yerine geçen herhangi bir vesika ibraz edilmeksizin ve son olarak yurtdışına çıkmaları yasaklanmış şahısların çıkışlarının sağlanması olarak söz konusu eylem gerçekleştirilebilmektedir.²²⁸

Türkiye Cumhuriyeti sınırlarından çıkışa dair kurallar “5682 Sayılı Pasaport Kanunu”nda kaleme alınmaktadır. Buna göre öncelikle ülkeden çıkışın daha önceden belirlenmiş olan sınır kapılarından gerçekleştirilmesi ve pasaport veya bu belge yerine geçebilecek herhangi bir belgenin bulundurulması koşulu aranmaktadır. 5682 Sayılı Pasaport Kanunu’nun 22. maddesinde ülkeden çıkış konusunda yargı makamlarınca yasaklanmış olan şahıslar hakkında pasaport veyahut herhangi bir vesikanın verilemeyeceği de belirtilmektedir. Bu bağlamda ülkeden çıkışı yasaklanan kişiler hakkında öngörülen bir başka düzenleme de 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 109. maddesinde yer alan adli kontrol tedbiri bağlamında mahkemece ilgili kişi hakkında yurtdışına çıkma yasağı uygulamasına karar verilebilmesi halidir.²²⁹ Bahsedilen düzenlemelere aykırı bir biçimde söz konusu ülkeden çıkışın sağlanması durumunda da konu edindiğimiz seçimlik hareket gerçekleşmiş kabul edilmektedir. Açıklamalarımız doğrultusunda gerek 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 109. maddesi gerekse 5682 Pasaport Kanunu’nun 22. maddesine göre ülke sınırları dışına çıkmaları hususunda yasaklanmış şahısların yasadışı yol ve yöntemlerle ülke dışına çıkmalarının sağlanmasında aracı olan kişiler göçmen kaçakçılığı suçundan sorumlu tutulacaktır.²³⁰

“İmkân sağlama” ifadesinden, bir kimsenin ülke dışına yasa dışı yol ve yöntemlerle çıkması için gerçekleştirilen her türlü eylem anlaşılmalıdır.²³¹ İlgili kanuni düzenlemede yer alan; “yurtdışına çıkmasına imkân sağlamak” ifadesinden söz edildiği için, imkân sağlama gayesiyle gerçekleştirilmekte olan eylemlerin hayata

---

²²⁸ age s.134.

²²⁹ age s.134

²³⁰ Koray DOĞAN 2021, age s. 148

²³¹ Veli Özer ÖZBEK 2008, age s.136.

geçirilmesi ile suçun tamamlanacağı ileri sürülebilecektir.²³² İmkân sağlama hususunda örnek Yargıtay 8. CD 9.11.2006/4799-8025 numaralı kararında da şu ifadelerle bu husus üzerinde şu ifadelerle durulmaktadır:

“Yasadışı yollarla Türkiye’ye giriş yapan yabancı uyruklu kişilerin kalmaları için sanık Ömer Hacısalihi ile C.’in Aksaray semtinde aylık 500 Euro’ya ev kiraladıkları ve sanık F.’in da kendisine ait .... plakalı aracı göçmenlerin kaldıkları evden nakli için tahsis ettiği ve tüm dosya içeriğine göre de sanıkların atılı suçu işledikleri kanıtlandığı halde, mahkumiyetleri yerine yazılı şekilde beraatlerine karar verilmesi...”

Yargıtay’a göre, yurtdışına çıkma konusunda imkân sağlama bakımından sonuç, “ülke karasuları, hava sahası veya kara sınırlarının dışına çıkılmasıyla” gerçekleşmektedir. İlgili koşullar gerçekleşmedikçe eylem teşebbüs aşamasında kalmış sayılmaktadır.²³³ Öğretideki bir görüşe göre ise Yargıtay’ın yukarıda vermiş olduğumuz imkân sağlama kavramına getirmiş olduğu yorumun, Kanun’un lafzına açıkça aykırı olduğu görüşü ileri sürülmüştür. Failin ülke sınırları dışına çıkmaya imkân sağlama eyleminden sorumluluğunun doğması için şahısların sınır hattına kadar nakledilmesi veyahut göçmen kişilerin çıkışı gerçekleştirdiği esnada suça konu kişilerle beraber bulunulması şart koşulmamıştır. Failin söz konusu kişileri belirli bir bölgeye kadar ulaştırdıktan sonra geriye dönmesi durumunda, suç oluşacaktır fakat bu eylem hakkında teşebbüs hükümlerinin uygulanacağı bilinmelidir.²³⁴

2.4.2 Manevi Unsur

Göçmen kaçakçılığı suçunun meydana gelebilmesi açısından eylem unsurunun tek başına var olması yeterli görülmemekte ayrıca failin kusurlu bir biçimde hareket etmiş olması da aranmaktadır.²³⁵ Söz konusu suçun manevi unsurun her halde psişik bir davranış olarak görülmekte ve bu durum failin iradesinin bir oluşumu olarak görülmektedir.²³⁶ Ceza hukukunda son zamanlarda manevi unsur kavramının kusurluluk terimi ile de ifade edildiği görülmektedir.²³⁷ Suçun manevi unsurları; kast veyahut taksir biçiminde ortaya çıkabilmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçuna dair Türk Ceza Kanunu’nun 79. maddesinde “doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi

²³² Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK (2021), *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.93

²³³ age s.107

²³⁴ Hakkı MANAV 2010, age s.16.

²³⁵ Erdener YURTCAN 2020, age s.16

²³⁶ İzzet ÖZGENÇ 2021, age s.231

²³⁷ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAĞIZ 2021, age s.80

menfaat elde etmek maksadı ile” ifadeleriyle suçun işlenebileceği şekil ileri sürüldüğünden, bu suçun yalnızca özel kast ile işlenebileceği anlaşılmaktadır.²³⁸ Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesi de 25.10.2004/ 6004-8050 tarih ve numaralı kararında bu duruma şu şekilde açıklık getirmiş bulunmaktadır:

“...göçmen kaçakçılığı suçunun doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla işlenmiş olmasının gerekmesi karşısında, sanıkların doğrudan doğruya veya dolaylı olarak menfaat temin edip etmediklerinin karar yerinde tartışılması gerekirken yazılı biçimde hüküm kurulması...”

2.4.2.1 Kast

Kast kavramından kusur içerisindeki iradenin tipik, gerçek şekli anlaşılmaktadır. Türk Ceza Kanunu’nun 21. maddesine bakıldığında; “kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir” ifadeleri yer aldığı görülmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçu yukarıda da belirttiğimiz üzere ancak özel kast ile işlenebilmektedir. Ayrıca söz konusu suçun taksirli hali cezalandırılmamaktadır.²³⁹

Göçmen kaçakçılığı suçu ancak ve ancak “doğrudan doğru ya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek” kastıyla işlenebilmektedir.²⁴⁰ Başka bir ifadeyle, göçmen kaçakçılığı suçu failece maddi kazanç elde edebilme amacıyla gerçekleştirilmelidir. Özel kast yalnızca maddi kazanç edebilme amacının mevcudiyeti durumunda gündeme gelmektedir.²⁴¹ Göçmen kaçakçılığı suçunun meydana gelebilmesi açısından söz konusu maddi çıkarın elde edilmiş olması şart koşulmamıştır. Buna göre failin amacı, mağdur bireyden cinsel anlamda faydalanmak ve benzeri maddi çıkar temin etmek haricinde bir saik yönelmekte ise bu durumda artık göçmen kaçakçılığı suçundan bahsedilemeyecektir.²⁴² Burada bahsedilen menfaatin mutlak suretle haksız nitelikte olması da aranmamaktadır. Yani haklı bir sebebe dayanan maddi çıkar temin edilmesi kastıyla harekete geçilmesi durumunda da göçmen kaçakçılığı suçu oluşabilecektir.²⁴³

Bu suçun meydana gelebilmesi için failin maddi çıkar elde etme amacıyla hareket etmesi gerekmektedir. Bu noktada yasal düzenlemeye de bakıldığında failin

²³⁸ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.143

²³⁹ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.35

²⁴⁰ Hakkı MANAV 2010, age s.17.

²⁴¹ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.143.

²⁴² Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.35.

²⁴³ Koray DOĞAN 2021, age s.158

haksız bir menfaat elde etmesi hususundan bahsedilmemektedir. Bu bakımdan, konutunu yasadışı bir biçimde ülkede bulunmakta olan kimselere, rızası dâhilinde isteyerek kiraya veren birey, haksız bir menfaat temin etmiyor olsa da göçmen kaçakçılığı suçundan cezai sorumluluğu doğacaktır. Failde oluşan maddi menfaat temin etme saiki ve suça konu bireylerin bu eylemlere rızasının olması, göçmen kaçakçılığı suçunun diğer benzer suçlardan fark edilmesinde önemli bir rol oynamakta ve dolayısıyla “zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak” veyahut “vücut organlarının verilmesini sağlamak” ya da “fuhuş için kullanmak veya fuhuş yapmasını sağlamak” gayesiyle şahısların ülkeye girişinin sağlanması durumunda insan ticareti suçunun oluşacağı bilinmektedir.²⁴⁴ Son olarak belirtmemiz gerekir ki kaleme alınan kanuni düzenlemede “maksadıyla” ifadesi belirtildiğinden göçmen kaçakçılığı suçu olası kastla işlenememektedir.²⁴⁵

2.5 SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

2.5.1 Teşebbüs

Teşebbüs, işlenen suçu tamama erdirmek gayesiyle harekete geçen failin, elinde olmayan nedenlerle söz konusu amacına ulaşamamasıdır. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 201. maddesinin a bendinde teşebbüs evresinde kalan göçmen kaçakçılığı suçunun tamamlanmış sayılarak cezai sorumluluğu doğuracağı belirtilmiştir. İlgili düzenlemede kaleme alınmış olan eylemler; göçmenlerin, “ülkeye yasadışı yollardan sokulması”, “ülkede kalmalarının temini” veya “yurt dışına çıkartılmasına imkân sağlanması” şeklinde belirlenmiştir. Bahsi geçen eylemlerden, “yurtdışına çıkmaya imkân sağlama” eyleminin meydana geldiği an, ülkenin sınırları dışına geçildiği an olarak anlaşılmaktadır. Söz konusu koşullar meydana gelmedikçe, suçun teşebbüs evresinde kalmış olduğu kabul edilmekteydi.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinin ilk halinde ise yukarıda da bahsetmiş olduğumuz düzenlemeye benzer herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Dolayısıyla göçmen kaçakçılığı suçu teşebbüse elverişli bir suç niteliğinde kabul edilmemektedir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilk halinde ilgili suçla alakalı olarak teşebbüse ilişkin özel bir hükümün bulunmadığı görülmektedir. Şartların

²⁴⁴ Faruk TURHAN 2005, age s.9; Koray DOĞAN 2021, age s.158

²⁴⁵ İzzet ÖZGENÇ (2006), *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler*, 3.Bası, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara, s.297.

oluşması halinde, teşebbüse dair genel hükümlerin uygulamaya geçirilebileceği kabul görmektedir.

“6008 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un altıncı maddesi ile Türk Ceza Kanunu 79. maddesinin birinci fıkrasına eklenen; “suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.” düzenlemesi ile birlikte teşebbüs aşamasında kalan göçmen kaçakçılığı suçunun da tamamlanmış bir suç gibi cezai yaptırıma tabi tutulacağı mevzuattaki yerini almıştır. Özetle söz konusu değişikliklerle birlikte teşebbüse dair uygulamada ve doktrinde göçmen kaçakçılığı suçu bakımından gündeme gelen tartışmalar da böylelikle son bulmuştur. Göçmen kaçakçılığı suçunda teşebbüs kurumunun işletilmesine dair örnek Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin 2014/19308 E. , 2014/28398 K.numaralı kararında şu ifadelerle yer verildiği görülmektedir:

“Sanıkların, yabancı bir ülkeye götürmek üzere tekneye bindirdikleri göçmenlerle birlikte kıyıda ayrıldıktan sonra yakalandıkları olayda, icra hareketlerinin ulaştığı boyut, engel nedenin ortaya çıktığı aşama, tehlikenin ve zararın ağırlığı gözetilerek teşebbüs nedeniyle en az oranda indirim yapılması gerektiği gözetilmeden 3/4 oranında indirim yapılması ve denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işleyen sanık ... hakkında açıklanan hükümde, CMK.nun 231/11. madde ve fıkrasına aykırı olarak, hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.”

2.5.2 İştirak

Göçmen kaçakçılığı suçu yalnızca bir kişi tarafından işlenebileceği gibi, birden fazla kişi tarafından da işlenebilmektedir. “İştirak” kavramı kısaca herhangi bir suçu birden fazla kişinin müşterek bir biçimde gerçekleştirmesini nitelendirmektedir.²⁴⁶ Göçmen kaçakçılığı suçu ise tek failli suçlardan sayılmakta olup iştirak kurumu bağlamında herhangi bir özellik göstermemekte yani iştirakın gerçekleşmesi mümkün görünmektedir. Bu konu başlığı altında belirtmemiz gerekir ki suça konu eylemleri gerçekleştiren veyahut gerçekleştirmeye teşebbüste bulunan her birey suç ortağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Göçmen kaçakçılığı suçunun nitelendirilmesinde de kaleme alınan eylemleri gerçekleştiren her bir birey fail olarak sorumlu tutulacaktır. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki iştirak kurumuna ilişkin kurallar, genel normlara dâhil olan tamamlayıcı vasıftaki hükümler olarak görülmektedir.

²⁴⁶ Veli Özer ÖZBEK 2008, age s.155.

Türk Ceza Kanunu'nun 40. maddesinde kaleme alınan “bağlılık kuralı” bağlamında, suç ortaklarının cezai sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için, suç eylemlerinin neticelenmesi veyahut bu eylemlerin en azından teşebbüs aşamasına varmış olması beklenmektedir. Aynı zamanda söz konusu suçun nitelikli hallerinde ise sirayet hususu bağlılık kuralı gereğince faile göre belirlenmektedir. Sonuç olarak göçmen kaçakçılığı suçu söz konusu olduğunda iştirakın her formundan bahsedilebilecek ve bu kuruma genel normlar uygulanacaktır.²⁴⁷

2.5.3 İçtima

“Fikri içtima” kavramıyla, herhangi bir eylem ile yasal düzenlemenin birden fazla hükmünün çiğnenmesi ifade edilmektedir.²⁴⁸ Bunun yanında, fikri içtimanın söz konusu olduğu hallerde, faile yalnızca en ağır cezayı gerektirmekte olan suç eyleminden ötürü ceza yaptırımı uygulanmaktadır.²⁴⁹ Fakat bir eylem ile yasal düzenlemenin ayrı ayrı hükümleri ihlale uğratıldıysa fikri içtima kurumu gündeme gelebilecektir. Fikri içtima söz konusu olduğunda kanun koyucunun da ileri sürmüş olduğu görüşe göre sadece daha ağır cezayı gerektirmekte olan suçtan ötürü ceza yaptırımı uygulanmaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 44. maddesine bakıldığında; “işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.” buna göre yalnızca bir eylem ile birden fazla suç gerçekleştirilmiş bireyin iki ayrı suç kapsamında cezai yaptırımla karşılaşmasının önüne geçilmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçunda ise içtima hususunda özel bir düzenlemenin bulunmadığı ve böylesi hallerde genel hükümlere göre çözüm yoluna gidileceği anlaşılmaktadır.

Göçmen Kaçakçılığı suçu aynı zamanda “5682 Sayılı Türk Pasaport Kanunu” ve “5683 Sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet Ve Seyahatleri Hakkında Kanun” yasal düzenlemelerini de ihlal edebilmektedir. Bu bağlamda, Türk Ceza Kanunu'nun 44. maddesinde yer almakta olan fikri içtima kurumuna göre failin kişinin daha ağır cezayı gerektirmekte olan suçtan dolayı cezai yaptırımla karşılaşması gerekmektedir.²⁵⁰ Örnek vermemiz gerekirse yabancı bir kişiye yasadışı yollarla

²⁴⁷ Hakkı MANAV 2010, age s. 30.

²⁴⁸ Doğan SOYASLAN 2020, age s. 278

²⁴⁹ age s.280

²⁵⁰ İbrahim KESKİN 2011, age s.26.

ülkeye giriş yaptırılması veyahut yine aynı minvalde illegal yöntemlerle ülkede kalışının sağlanabilmesi adına sahte bir biçimde pasaport veyahut yerleşim için gerekli izin belgelerinin oluşturulması durumunda, “resmi belgede sahtecilik” suçu da oluşmuş olacaktır. Türk Ceza Kanunu’nun 212. maddesinde yer almakta olan istisnai durum nedeniyle failin göçmen kaçakçılığı suçundan sorumlu tutulmasının yanında aynı zamanda resmi evrakta sahtecilik suçundan da sorumlu olacaktır. Bu husus mülga 765 Sayılı TCK’da da ayrı bir şekilde kaleme alınmaktaydı;

“Göçmen kaçakçılığı suçunun faillerine veya böyle bir suça iştirak etmeksizin, daha önce ülkeye sokulmuş veya girmiş kaçak göçmenleri, maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollarla ülkeden çıkaranlara, yasal koşullara uymaksızın ülkede kalmalarını olanaklı kılanlara, bu maksatla sahte kimlik veya seyahat belgelerini hazırlayanlara veya temin edenlere ya da bu suçlara teşebbüs edenlere, fiilleri başka bir suç oluştursa bile...”

Mülga TCK’nın 201/a-3 düzenlemesine bakıldığında, göçmen kaçakçılığı suçu;

“...kaçak göçmenlerin yaşamlarını veya vücut bütünlüklerini tehlikeye soktuğu veya insanlık dışı veya onur kırıcı muamele biçimlerine tabi kılınmalarına neden olduğu hallerde faillere verilecek cezalar, yarısı oranında; ölüm meydana gelmiş ise bir kat artırılacağı...”

Şeklinde düzenlenmişti. Yukarıda yer almakta olan nitelikli hal, yeni TCK’da bulunmamaktadır. Bu sebeple söz konusu durumlarda failin göçmen kaçakçılığı suçuyla beraber ayriyeten taksirle öldürme veya yaralama suçlarından da cezai sorumluluğunun doğması mümkün olabilecektir. Göçmen kaçakçılığı suçu çoğunlukla başka birtakım suçlarla ilintili bir biçimde gerçekleşmektedir. Bu durumun en sık karşılaşılan örneği insan ticareti suçu olup bu suçun etraflı bir incelemesi çalışmamızın sonraki bölümünde ele alınacaktır.

2.5.4 Zincirleme Suç

Zincirleme suç denildiğinde, kast unsurundan farklı olarak, bireyin tasarladığı bir suç işleme süreci kapsamında, yasal düzenlemede yer alan aynı hükmün birden fazla kez ihlal edilmesi anlaşılmaktadır.²⁵¹Zincirleme suç söz konusu olduğunda gerçekleşmiş olan birden fazla suç ihlali mevcut olmasına rağmen, faile yalnızca bir suç kapsamında cezai yaptırım uygulanmakta fakat söz konusu ceza, arttırıma

---

²⁵¹ İzzet ÖZGENÇ 2021, age s.664

uğrattılmaktadır.²⁵² Bu hususta Yargıtay 8. CD 5.10.2006/6027-7344 tarih ve numaralı kararı örnek gösterilebilecektir. Bu kararda kısaca şu ifadelere yer verilmektedir:

“...Sanık M. ’un kısa aralıklarla ve bir suç işleme kararı ile büyük kısmı aynı kişilerden oluşan kişileri maddi menfaat karşılığında ülke dışına çıkarma eyleminin zincirleme tek suç oluşturduğu ve hakkında 5237 sayılı TCK’nun 43. maddesinin uygulanması gerekeceği gözetilmeden, iki ayrı suç kabulüyle hakkında iki kez mahkûmiyet hükmü kurulması...”

Türk Ceza Kanunu’nda yer alan 43. maddeye bakıldığında; “Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır.” Zincirleme suç kurumunun işletilebilmesi için aranmakta olan koşullar gerçekleşmediğinde suç içeren eylem sayısınınca suçun oluşacağı kabul edilmektedir.²⁵³ Öğretide, göçmen kaçakçılığı suçu ile alakalı olarak zincirleme suç kurumunun işletilip işletilemeyeceği ise tartışmalıdır. ²⁵⁴Fikrimizce söz konusu suçun maddi konusu olan göçmenler de göze alınarak zincirleme suç kurumunun işletilebileceği söylenebilecektir. Birden fazla sayıda olan göçmenin aynı zaman içerisinde kaçırılıyor olması durumunda Türk Ceza Kanunu’nun 43. maddesinin ikinci fıkrasına göre faile bir ceza verilmeli ve söz konusu bu ceza arttırma tabi tutulmalıdır. Nitekim zincirleme suç gündeme geldiğinde birden fazla göçmen kaçakçılığı eylemi yalnızca bir suç olarak değerlendirilmekte olup cezada artırım yoluna gidilmektedir.²⁵⁵

2.6 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ

2.6.1 Ağırlaştırıcı Haller

Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 201/a-3 ve 4. fıkrasına bakıldığında, göçmen kaçakçılığı suçunun ağırlaştırıcı hallerinin kaleme alındığı görülmekteydi. Bu suçun, “kaçak göçmenlerin yaşamlarını veya vücut bütünlüklerini tehlikeye söktüğü veya insanlık dışı veya onur kırıcı muamele biçimlerine tabi kılınmalarına neden olduğu hallerde failere verilecek cezalar, yarısı oranında; ölüm meydana gelmiş ise bir kat artırılarak” uygulandığı anlaşılmaktadır.²⁵⁶

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun ilk halinde ağırlaştırıcı haller veyahut hafifletici haller gibi kavramlara yer verilmediği; bu olgulara sadece 42. maddede yer

²⁵² Doğan SOYASLAN 2020, age s.269

²⁵³ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAŞIZ 2021, age s.86.

²⁵⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.72

²⁵⁵ İbrahim KESKİN 2011, age s.26.

²⁵⁶ age s.13.

almakta olan bileşik suç kapsamında yer verilmiş olduğu görülmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinin düzenlemeden önceki biçiminde bahsi geçen ağırlaştırıcı hallere yer verilmediği ve içtimaya dair genel normların doğrultusunda faillerin cezai sorumluluğuna gidilebileceği anlaşılmaktaydı.²⁵⁷

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinin ikinci fıkrasına göre, “bu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılır.” Bu bağlamda söz konusu suçun bir örgüt faaliyeti kapsamında icra edilmesi halinde, hüküm olunacak cezanın yarı oranında artırıma tabi olacağı düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye bakıldığında, artırımın uygulamaya geçirilebilmesi için söz konusu suçun herhangi bir suç örgütü faaliyeti kapsamında gerçekleşmiş olması aranmaktadır. Aynı zamanda bir organizasyonun, suç örgütü kapsamına alınıp alınamayacağı hususu ise Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesine göre belirlenecektir.²⁵⁸

Göçmen kaçakçılığı suçunu gerçekleştirmekte olan örgüt lideri ve mensupları, Türk Ceza Kanunu 220. maddenin dördüncü fıkrasına göre “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçu dolayısıyla ayrıyeten cezai yaptırma tabi tutulmaktadırlar.²⁵⁹ Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesine yakından bakıldığında; örgütün varlığından söz edilebilmesi için, öncesinde belirlenmiş olan suç eylemlerini icra etmek saiki ile anlaşmış bulunan en az üç kişinin organize olması ve söz konusu bu organizasyonun haricen belirlenebilecek şekilde kurulmuş olması gerekmektedir.²⁶⁰

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinin ikinci fıkrasına bakıldığında ; “hayatı bakımından bir tehlike oluşturulması veya onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi, halinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.” ifadelerine yer verilmiş olduğu görülmektedir. Bu bağlamda “hayatı bakımından tehlikeli” ifadesi ile anlatılmak istenen duruma; göçmen kaçakçılığı suçunun konusu olan göçmenlerin hava almayacak bir ortam ve yöntemle nakilleri, ufak deniz araçlarında çok sayıda göçmenin transferinin gerçekleştirilmeye çalışılması gibi insanlık onuruyla bağdaşmayacak eylemler bu hususa örnek olarak gösterilebilecektir. “Onur kırıcı muameleye maruz bırakma” ifadesinden ise anlaşılması gereken; suçun mağduru olan göçmen bireyleri oldukça kötü şartlarda

---

²⁵⁷ İsmail MALKOÇ (2007), *Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Kimi Hukuku Sorumlulukları, Kabahatler, Adli Suçlar, İçtihatlar, İlgili Mevzuat*, Ankara. , s.13.

²⁵⁸ Erdener YURTCAN 2020, age s.18

²⁵⁹ Hakkı MANAV 2010, age s.83.

²⁶⁰ age s.13.

nakletmek, aç bırakmak, insanlığa aykırı ortamlarda barındırmak, kaçakçılık eyleminin gerçekleştirilmesi esnasında bu şahıslara küçük düşürücü hareketlerde bulunmak ve benzeri davranışlardır.²⁶¹

2.6.2 Hafifletici Haller

Göçmen kaçakçılığı suçunda kanun koyucunun herhangi bir özel hafifletici neden öngörmediği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak genel hafifletici nedenlerin uygulanması hususunda bir engel de bulunmamaktadır.

2.7 YAPTIRIM VE GÜVENLİK TEDBİRLERİ

2.7.1 Cezai Yaptırım

Suç eylemleri karşısında uygulanmakta olan yaptırımlar, hapis ve/veya adli para cezası olarak belirlenmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçunun basit şekli gündeme geldiğinde “üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve 10.000 güne kadar adli para cezası” öngörülmektedir.²⁶² Ayrıca suçun mağdurlarına yönelik eylemlerin aşağıdaki boyutlara ulaşması durumunda cezada artırımı gidileceği düzenlenmiştir;

“hayatı bakımından bir tehlike oluşturması, onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi hâlinde, hükmedilecek ceza yarıdan üçte ikiye kadar artırılmaktadır. Ayrıca söz konusu suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek cezalar yarı oranında artırılmaktadır”

Göçmen kaçakçılığı suçunun; “bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur”. Tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerine TCK’nun 60. maddesinde yer verilmektedir.

2.7.2 Güvenlik Tedbirleri

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda “asli ceza – ferî ceza ayrımı” uygulamasından vazgeçildiği ve Üçüncü Kısım, İkinci Bölümde, “Güvenlik Tedbirleri” başlığı altında bir düzenlemeye yer verildiği görülmektedir. 5237 Sayılı TCK’nun 53-60. maddeleri arasında “Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbirleri” “Sınır Dışı Edilme”, “Suçta Tekerrür Ve Özel Tehlikeli Suçlar”, “Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirleri”, “Çocuklara Özgü Güvenlik Tedbirleri”, “Eşya

²⁶¹ İbrahim KESKİN 2011, age s.13.

²⁶² Erdener YURTCAN ve Begüm İRTİŞ (2021), *Ceza Hukuku Ders Kitabı “Özel Hükümler”*, 1.Bası, Aristo Yayınevi, İstanbul, s.3

Müsaderesi”, “Kazanç Müsaderesi” ve “Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma” adı altında düzenleme yapılmıştır.

Güvenlik tedbirleri esasında suçlu bireyin sosyal hayatına yeniden uyum sağlayabilmesi gayesiyle uygulanmakta olan eğitim ve rehabilite programı olup, Türk Ceza Kanunu’nda cezanın neticesi olarak karşımıza çıkan yaptırımlara güvenlik tedbiri adı verilmekte olduğu ve bu bağlamda “güvenlik tedbiri” teriminin teknik bir biçimde kullanılmadığı, öngörölmüş olan o güvenlik tedbirlerinin esasında ceza mahkûmiyetleri neticelerini de kapsadığı ve yalınlaştırmak amacıyla birtakım çelişik düzenlemelerin gerçekleştirildiği yani bu düzenlemelerin hatalı olduğu görüşleri mevcuttur.²⁶³Nitekim Yargıtay kararlarında da altı çizildiği üzere hükmün doğal bir neticesi olarak karşımıza çıkmakta olan 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 53. maddesinde yer almakta olan hak yoksunluklarının, bu Kanun’da “Güvenlik Tedbirleri” başlığı kapsamında düzenlenmekte olması bu duruma kavramsal anlamda güvenlik tedbiri niteliğini kazandırmış olmayacaktır. Belirtmemiz gerekir ki söz konusu bu esas da cezanın neticesidir. Nitekim yasal düzenlemede güvenlik tedbiri olarak kaleme alınan “eşya müsaderesi” ve “kazanç müsaderesi” nin güvenlik tedbiri kavramı ile ilişkilendirilmesi de olağan görölmemektedir. Bu bağlamda suç oluşturan eşyanın müsaderesi bir güvenlik tedbiri kapsamına alınabilirse de suçun icrasında kullanılmakta olan veyahut suçtan kaynaklanan herhangi bir eşyanın müsaderesi ceza olarak karşımıza çıkmakta veyahut cezanın bir neticesi olan yaptırım olarak görölmektedir.²⁶⁴

Güvenlik tedbiri kavramının kullanılmasına ilişkin durum böyle olmakla birlikte söz konusu tartışmalı husus çalışmamız kapsamında değerlendirilmemektedir. Dolayısıyla göçmen kaçakçılığı suçu bakımından uygulanmakta olan ve özellik gösteren, “tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri”, “eşya müsaderesi” ve “kazanç müsaderesi” kurumları ile yasal düzenlemede bu başlık altında yer almakta olan hükümler aşağıda inceleme konusu edilmektedir.

2.7.2.1 Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbirleri

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 79. maddesinin üçüncü fıkrasına göre; göçmen kaçakçılığı suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti kapsamında gerçekleştirilmesi

---

²⁶³ Nur CENTEL (2005), “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, s.2.

²⁶⁴ age s.3.

durumunda ilgili tüzel kişi özelinde bu kişiliklere özgü güvenlik tedbirlerine başvurulacağı kaleme alınmaktadır. Söz konusu düzenleme 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesinin ikinci fıkrasında, tüzel kişiler bağlamında ceza yaptırımlarının gündeme gelemeyeceği fakat işlenmiş olan suç sebebiyle yasal düzenlemede yer almakta olan güvenlik tedbiri vasfındaki yaptırımların da saklı olduğuna dair düzenleme uyum göstermektedir. Bunun yanında, kanun tasarısında Fransız Ceza Kanunu'ndan esinlenmek suretiyle tüzel kişiler söz konusu olduğunda bazı cezaların öngörölmüş olduğu fakat 5237 Sayılı Kanun'da bu durumun zıttı veyahut bu konudaki doktrinel görüş farklılığı sebebiyle tüzel kişiler bağlamında herhangi bir cezai yaptırımın gündeme gelemeyeceğine dair mevcut olan düzenlemenin gerçekleştirildiği ifade edilmektedir.²⁶⁵Tüzel kişiler hakkındaki güvenlik tedbirlerinin 5237 Sayılı TCK'nun 60. maddesinde kaleme alındığı görölmektedir. Buna göre;

“(1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir.

(2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.

3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.

(4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır”.

Yasal düzenleme metni, şekil ve gerekçe bakımından mercek altına alındığında söz konusu hükmün yalnızca özel hukuk tüzel kişileri bakımından geçerlilik doğuracağı sonucuna ulaşılabilir. Bu bakımdan tüzel kişilik vasfı oluşmamış gruplar ile kamu tüzel kişileri açısından yasal düzenlemede yer almakta olan güvenlik tedbirlerinin uygulamaya geçilmesi söz konusu olamayacaktır.

İlgili hükmün uygulanmasında 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 249. maddesi de dikkate alınmalıdır. Bahsi geçen maddenin birinci fıkrasına bakıldığında, “bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada tüzel kişinin organı veya temsilcisi katılan veya savunma makamı yanında yer alan sıfatıyla duruşmaya kabul edilecektir.” ifadeleri yer almaktadır. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasına gelindiğinde ise; tüzel kişi organ

---

²⁶⁵ age s.9.

veyahut temsilcisinin yine bu kanunun katılan veya sanığa sağlamış olduğu haklardan yararlanabileceği öngörülmektedir. İlgili maddenin üçüncü fıkrasında ise istisnai bir durum belirtilmektedir. Buna göre, “birinci fıkra hükmü sanığın aynı zamanda tüzel kişinin organı veya temsilcisi sıfatını taşıması halinde” konu edindiğimiz kurum uygulama alanı bulamayacaktır.

Devlet özelinde cebri icra hususunun mümkün olmaması, kamu hizmetlerinde geçerli olan devamlılık, zorunluluk ve vazgeçilmezlik ilkeleri karşılığında bahsedilen tedbirlerin kamu tüzel kişilerine karşı kullanılması neticede söz konusu hizmetlerden yararlanmakta olan vatandaşlara yönelen bir yaptırım manasına gelecek olup bu konudaki düzenlemenin fikrimizce yerinde olduğu düşünülmektedir. Burada özel hukuk alanında da faaliyetlerini sürdürmekte olan kamu tüzel kişiliklerinin yukarıda bahsedilen sorumluluk haricinde tutulmasının Türk Ceza Kanunu’nun üçüncü maddesinde yer alan eşitlik ilkesi bakımından tartışmaya açık olduğu ve buna ek olarak kamu hukuku ve özel hukuk normlarının birlikte uygulanageldiği kamu iktisadi teşebbüslerine bahsedilmekte olan tedbirlerin uygulanıp uygulanmayacağı hususunda da bir boşluk olduğu ifade edilebilecektir.²⁶⁶

2.7.2.1.1 İzin İptali

Bu başlık altında karşımıza çıkan ilk güvenlik tedbiri “iznin iptali” uygulamasıdır. Bu uygulama, özel hukuk tüzel kişileri olaya dâhil olduğunda geçerli olmaktadır. Bu bakımdan kamu hukuku normlarına bağlı tüzel kişiler için bu tedbirlere başvurulabilmesi mümkün görünmemektedir.²⁶⁷

İzin iptali hususunda karar verilebilmesi için; ilk önce özel hukuk tüzel kişinin herhangi bir kamu kuruluşunun vermiş olduğu izine bağlı bir faaliyet yürütüyor olması gerekmektedir. Söz konusu tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin katılımıyla ve aynı zamanda bahsedilmiş olan iznin tanımış olduğu yetkinin kötüye kullanılması biçiminde kasten bir suç işlenmesi gerekmekte, bu suçun işlenmesi ile birlikte ilgili tüzel kişinin menfaatine bir kazancın elde ediliyor olması ve sonuç olarak bu suç sebebiyle bir mahkûmiyet kararının verilmiş olması gerekmektedir.

Tüzel kişinin faaliyeti iznin iptali ile birlikte varlık sona ermemekte yalnızca iznin konusunu oluşturmakta olan faaliyetin gerçekleştirilmesinin önüne

²⁶⁶ Ali PARLAR ve Muzaffer HATİPOĞLU (2008) *Açıklamalı-Yeni içtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu*, C:2, Seçkin Yayıncılık. Ankara s.1005-1008.

²⁶⁷ Doğan SOYASLAN 2020, age s.530

geçilmektedir.²⁶⁸ Herhangi bir kapatma kararı mevcut olmadığından tüzel kişinin varlığı devam etmekte ancak iptal edilmekte olan izne dair işlemler hayata geçirilememektedir.²⁶⁹ Örnek vermek gerekirse bankacılık faaliyeti kapsamında suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçunun işlenmesi durumunda, “5411 Sayılı Bankacılık Kanunu”nun onuncu maddesinde de belirtildiği üzere faaliyet izninin iptaline²⁷⁰ karar verilebilmektedir. Söz konusu hükmün uygulamaya geçirilmesine dair ; kasten işlenmekte olan suçun tüzel kişi lehine, namına veyahut bu kişilik için İşleme şartının aranmadığı sadece menfaatine işlenmesinin yeterli görüldüğü, söz konusu menfaatin ise ekonomik bir vasıf taşımasının şart koşulmadığı yani manevi bir menfaatin de olabileceği ileri sürülmektedir. Bu duruma örnek olarak, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti sonucunda temin edilen gelirlere meşru bir nitelik kazandırma adına bir döviz bürosu işletmekte olan özel hukuk tüzel kişinin, döviz bürosu işletme hususunda almış olduğu iznin iptaline karar verilebilecektir.²⁷¹ Ayrıca belirtmemiz gerekir ki işlenmekte olan suç ile verilmiş olan iznin kullanılması arasında bir nedensellik bağının mevcut olması mecburiyeti ilgili kanunun gerekçesinde yer almaktadır. Bu açıklamaların yanında ilgili yasal düzenlemede izin iptalinin süresine dair herhangi bir açıklık getirilmemiştir. Bu bağlamda kanunda herhangi bir süre öngörülmediği için iznin iptali süresiz kabul edilebilecektir. Fakat ilgili kişileri ticari-ekonomik hayattan tamamıyla soyutlayacak böylesine bir yaptırımın Anayasanın 13. ve 48. maddeleri kapsamında bir hukuka aykırılık oluşturabileceği,²⁷² özellikle 13. maddede yer almakta olan “öze dokunmama yasağı”²⁷³na aykırılık teşkil edebileceği ileri sürülmektedir.²⁷⁴

2.7.2.1.2 Müsadere

Bu kısımda karşımıza çıkmakta olan ikinci güvenlik tedbiri “müsadere” uygulamasıdır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 60 inci maddesinin ikinci fıkrasına bakıldığında; müsadereye ilişkin hükümlerin menfaatine işlenmekte olan suçlarda yer alan özel hukuk tüzel kişileri özelinde de uygulanabileceği kaleme alınmıştır. İlgili

²⁶⁸ Ali PARLAR ve Muzaffer HATİPOĞLU 2008, age s.1008-1009.

²⁶⁹ Sedat BAKICI (2007), 5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.1157.

²⁷⁰ İzzet ÖZGENÇ 2021, age s.927

²⁷¹ Doğan SOYASLAN 2020, age s.530

²⁷² Erdener YURTCAN 2020, age s.222-223

²⁷³ Kemal GÖZLER 2018, age s.394-399

²⁷⁴ Veli Özer ÖZBEK (2008), TCK İzmir Şerhi, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Cilt:2, 1.Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara, s. 930.

hükümün uygulanabilirliği için ayrıyeten müsadereye ilişkin öngörölmüş olan şartların gerçekleşmesi de gerekmektedir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 60'ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına bakıldığında ise; "orantılılık ilkesi" gereğince işlenmiş olan suçta kıyasla daha ağır neticelerin meydana gelebileceği hallerde hâkime ilgili tedbirlere hükmedip hükmetmeme hususunda takdir yetkisi tanınmaktadır. Söz konusu düzenlemenin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinin üçüncü fıkrasındaki düzenlemeyle de uyumluluk sergilediğini söylememiz gerekmektedir.

"Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi" nin 12. maddesine bakıldığında, Sözleşmeye taraf olan devletlerin, iç hukuk sistemleri de elverişli olduğu takdirde müsadere kurumunun uygulamaya geçirilmesine dair gerekli tedbirlerin alınmasının altı çizilmektedir.²⁷⁵ Göçmen kaçakçılığı suçu için Türk Ceza Kanunu'nda kaleme alınan eşya ve kazanç müsaderesi kurumlarının işletilmesine bir engel bulunmamaktadır. Türk Ceza Kanunu'nun 54. ve 55. maddelerinde ise müsadereye ilişkin kurallar düzenlenmektedir.²⁷⁶ Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 36. maddesinde de kaleme alınmış olan bu kurum eski yasadan farklı biçimde 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda iki şekilde yani eşya ve kazanç müsaderesi olarak düzenlenmektedir.²⁷⁷ Mülga Kanun'un 201. maddesinin "a" bendinde düzenlendiği şekilde; "suçun işlenmesinde kullanılan taşıtlar ve bu fiil nedeniyle elde edilen maddi menfaatler müsadere edilir." şeklindeki hüküm, yeni Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinde bulunmamaktadır. Yani hem eşya müsaderesi hem de kazanç müsaderesi genel hükümler kapsamında kaleme alınmıştır. Buna göre, suçun işlenmesi esnasında kullanılmakta olan araçlar, Kanun'un 54. maddesi, suç sonucunda elde edilen maddi menfaatler 55. madde hükümlerince müsadere edilecektir.²⁷⁸ Örnek vermemiz gerekirse göçmen kaçakçılığı suçu işlenmekte iken faydalanılan veyahut suçun gerçekleştirilmesine özgülenmiş herhangi bir ulaşım aracı müsadere kurumunun konusu olabilmektedir. Müsadereye konu eşyanın maliki şahıs, bu eşyanın suçun icra edilmesinde kullanılması hususunda herhangi bir bilgiye sahip değil ya da bilmesi gerekmez ise müsadere kurumu işletilemeyecektir.²⁷⁹ Müsadere

²⁷⁵ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN (2009), age s.49.

²⁷⁶ Hakkı MANAV 2010, age s. 111.

²⁷⁷ Doğan GEDİK (2007), *5237 sayılı TCK ve 5271 sayılı CMK ya göre Müsadere*, Adalet Yayınevi, Ankara., s.97.

²⁷⁸ İbrahim KESKİN 2011, age s.28.

²⁷⁹ Aydın ZEVLİLİLER, Besir ACABEY ve K. Emre GÖKYAYLA (2000), *Medeni Hukuk*, 6. Basım, Ankara. s.132.

kurumunun Yargıtay tarafındaki seyri ise zaman içerisinde şu şekilde gerçekleşmiş bulunmaktadır:

“...Suçta kullanılan... plakalı aracın trafik kaydında sahibi görünen s. vekilinin temyiz aşamasında verdiği dilekçede, bahse konu aracın sanığa sözlü kira sözleşmesiyle teslim edildiğini beyan etmiş bulunması ve dosya içeriği karşısında sanığın aşamalarda aracın kendisine ait olup devrini henüz üzerine alamadığı yolundaki savunmasının aracın mülkiyetinin kendisine geçtiği konusunda kesin kanıt sayılamayacağı gözetilerek ve Karayolları Trafik Kanununun 20. maddesi hükmü karşısında aracın ruhsat sahibine iadesi gerekirken, oluşa uygun düşmeyen gerekçeyle müsadereına karar verilmesi, ”(Y 8. CD 24.5.2004/11224-4734)

Fakat söz konusu karara Daire üyeleri sayın H. Y. Aktan ile M. H. Özek ortaya koymuş buldukları karşı düşüncede müsadere kurumunu özetle açıkladıktan sonra :

“...plakalı araç sanık tarafından, sanığın savunmasında da ifade edildiği üzere, malikinden satın alınmıştır. Trafik kaydının devredilmemiş olması teslimin yapılmadığı anlamına gelmemektedir. Trafik kaydının devredilmemiş olması nedeniyle aracın müsadereine hükmedilemeyeceği sonucuna varılması halinde, sanıkların bu yönetime başvurarak, müsadereinin getireceği caydırıcılık hükmünden kurtulacakları ve dolayısıyla da organize suçlulukla mücadelenin güçleşeceği göz önüne alınmalıdır...”

biçiminde açıklanmıştır. Bu karar karşı itiraz yoluna gidilmesi üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulu 12.10.2004 gün ve 2004/8-175-198 sayılı kararıyla yerel mahkemenin müsadere kararını yerinde görmüştür. Ardından Yargıtay 8. CD, CGK'nun bu görüşünü benimsemek suretiyle bu doğrultuda karar vermiştir:

“ ...sanık O'ın jandarmada “.. bu aracı 4 ay önce ..” satın aldığı “.. bankasına kredi kartı borcundan dolayı aracın devrini kayınbiraderim M.'in üzerine ..” yaptığına ilişkin beyanının araç sahibi M.'in C. Savcılığındaki “... bu araç benim üzerime kayıtlıysa da eniştem O. aldı.. Kredi kartı borcundan benim üzerime yaptı..” biçimindeki anlatımıyla doğrulanması ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun dairemizce de benimsenen 12.10.2004 gün ve 2004/8-175-198 sayılı kararı karşısında, ... plakalı aracın, birçok eylemde sanık O. tarafından eskort olarak kullanıldığı ve son olarak içerisinde kaçak göçmen taşındığı gözetilerek, TCK'nun 201-a/2. madde ve fıkrası uyarınca müsadereına karar verilmesi gerekirken, sahibine iadesine karar verilmesi...” (1.11.2004/7796-8304)

2.8 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

2.8.1 Şikayet

5237 Sayılı TCK uyarınca, göçmen kaçakçılığı suçu Şikâyete tabi suçlardan sayılmamakta yani re'sen bir başka deyişle "ex officio" biçimde takip edilmekte olan suçlardan kabul edilmektedir. Kısacası bu suçtan zarar görenlerin ayrıca Őikâyeti aranmamaktadır.

2.8.2 Yetkili ve Görevli Mahkeme

Görevli ve yetkili mahkeme tespit edilirken ceza muhakemesi hukukunun genel esasları uygulanmaktadır. Bu bağlamda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 12. maddesinin birinci fıkrasına bakıldığında; yetkili mahkeme olarak göçmen kaçakçılığı suçunun gerçekleştiği yer mahkemesi belirlenmiştir. Yine aynı düzenleme uyarınca; "Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir" şeklindeki ifadelerle yetkili mahkeme belirlenmektedir. Bu suçun, suç işlenmek amacıyla kurulmuş olan bir örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi halinde, yetki unsurunun söz konusu örgütün merkezinin dikkate alınarak belirlenmesi daha doğru olacaktır.

Türk Ceza Kanunu'nun 13. maddesine bakıldığında, evrensellik ilkesi ile paralel olarak, göçmen kaçakçılığı suçu için ; "vatandaş veya yabancı tarafından, yabancı ülkede işlenmesi halinde, Türk kanunları uygulanır" ifadelerinin kullanıldığı anlaşılmaktadır.²⁸⁰ Ve ilgili düzenlemenin devamında da Şu ifadelerle hüküm tamamlanmaktadır; "...dolayısıyla yabancı bir ülkede mahkûmiyet veya beraat kararı verilmiş olsa bile, Adalet Bakanının talebi üzerine Türkiye'de yargılama yapılır...". Buna göre failin Türkiye'de bulunması aranmamaktadır. Çünkü yabancı bir ülkede bahsedilen suçla alakalı olarak devam etmekte olan herhangi bir yargılamanın varolması veyahut soruşturma neticesinde takipsizlik kararının verilmiş olması durumu, Adalet Bakanlığı'nın isteği üzerine Türkiye'de yeniden yargılama yoluna gidilmesinin önünde engel teşkil etmemektedir.²⁸¹

Eğer ki yabancı bir ülkede yargılama gerçekleştirilmiş ve kısmen dahi olsa infaz gerçekleşmiş ise Türk Ceza Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca; "Nerede işlenmiş olursa olsun bir suçtan dolayı, yabancı ülkede gözaltında, gözlem altında, tutuklulukta

²⁸⁰ Doğan SOYASLAN 2020, age s.166-167

²⁸¹ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.48.

veya hükümlülükte geçen süre, aynı suçtan dolayı Türkiye'de verilecek cezadan mahsup edilir” hükmü uygulanacaktır.²⁸²

Sonuç olarak “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkındaki Kanun” un 10,11,12. maddelerine bakıldığında göçmen kaçakçılığı suçu için görevli mahkemenin Asliye Ceza Mahkemesi olacağı görülmektedir.

2.8.3 Zamanaşımı

“Dava zanaşımı”, bir suçun işlenmesi ve tamamlanmasından başlayıp yasal mevzuatta öngörölmüş olan süre sınırının tamamlanmasıyla dava açılmaması veyahut açılmış olan davanın sürdürölememesini doğuran bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁸³

Kesinleşmekle birlikte infazı mümkün bir ceza hükmünün kanuni düzenlemede yer almakta olan müddetin sona ermesiyle “infaz edilemez” bir hale gelmesi ise “ceza zanaşımı” kurumunun bir sonucu olarak görünmektedir. Bu düzenlemeye göre yasal düzenleme çerçevesinde öngörölmüş olan bir müddetin geçmesi halinde devletin cezalandırma hususundaki yetkisinin sona ereceği kabul edilmektedir. Açıklamalarımızdan da anlaşılabilirceği üzere zanaşımı söz konusu olduğunda devletin cezai yaptırım uygulama hakkı son bulmaktadır. Ayrıca bu noktada dikkat edilmesi gereken bir başka husus ise TCK’nun 66. maddesinin 3.fikrasında belirtilmektedir. Buna göre;“Dava zanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur”.

Göçmen kaçakçılığı suçu söz konusu olduğunda ise, zanaşımı kurumuna dair kanun koyucu tarafından belirenmiş olan genel ilkelerin uygulandığı görölmektedir. Buna göre söz konusu suç bağlamında, olağan dava zanaşımı süresinin 15 yıl şeklinde belirlendiği görölmektedir. Bu sebeple, TCK’nın 66 ve 68. maddeleri, göçmen kaçakçılığı suçunda da uygulanabilir niteliktedir.

2.8.4 Usul Hükümleri

Göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesi durumunda, CMK m. 128/1’de ;

---

²⁸² age s.48

²⁸³ Doğan SOYASLAN 2020, age s.618

“Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait;

a) Taşınmazlara,

b) Kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına,

c) Banka veya diğer malî kurumlardaki her türlü hesaba,

d) Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara,

e) Kıymetli evraka,

f) Ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına,

g) Kiralık kasa mevcutlarına,

h) Diğer malvarlığı değerlerine elkonulabilir. Somut olarak belirlenen Bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir.”²⁸⁴

Şeklinde kaleme alınan düzenlemede ilgili suçun işlendiğine dair kuvvetli şüphe halinde yapılabilecek elkoyma işleminden ve bu işlemin hangi unsurlar hakkında uygulanabileceğinin açıkça düzenlenmiş olduğu görülmektedir.

CMK’nun 133. maddesine yakından bakıldığında ise göçmen kaçakçılığı suçu işlenmesi halinde de uygulanabilir şu hükümlerle karşılaşılmaktadır;

“...bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması halinde; soruşturma ve kovuşturma sürecinde, hakim veya mahkeme, şirket işlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak kayyım atayabilir.”

Yine CMK’nun 135. maddesinin de göçmen kaçakçılığı suçu için uygulanabilir olduğu görülmektedir. Buna göre söz konusu düzenleme şu ifadeler yer almaktadır;

“...dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi (...) (3) dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir.”

Bu düzenlemelere ek olarak TCK’nun 140. maddesinde yer alan hükme dayanılmak suretiyle “teknik araçlarla izleme” tedbiri yoluna gidilebilmektedir. Bu düzenleme dikkate alındığında göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesi halinde aşağıdaki hüküm uygulama alanı bulacaktır;

²⁸⁴ İbrahim KESKİN 2011, age s.19

“...işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebepleri bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir.”

Ayrıca belirtmemiz gerekir ki Ceza Muhakemesi Kanunu 248/2a-2 düzenlemesi de göçmen kaçakçılığı suçu bakımından uygulanabilir niteliktedir;

“Kaçağın Cumhuriyet savcısına başvurusunu veya duruşmaya gelmesini sağlamak amacıyla Türkiye’de bulunan mallarına, hak ve alacaklarına amaçla orantılı olarak Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi veya mahkeme kararıyla elkonulabilir ve gerektiğinde idaresi için kayyım atanır”²⁸⁵

Son olarak, 29.04.2017 gün ve 690 sayılı KHK’yla, YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu)’a eklenen bir maddeyle birlikte göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesi esnasında kullanılan araçlara, el konulacağı ifade edildiği görülmektedir.²⁸⁶

2.9 GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇUNUN BENZER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

2.9.1 İnsan Ticareti Suçu

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçları, Türk Ceza Kanunu’nda yer almakta olan ve Uluslararası Suçlar bölümünde art arda gelmekte olan maddelerde düzenlenmektedir. Söz konusu iki suç tipi, uygulamada sıklıkla maddi unsurları benzerlik gösteriyor olması sebebiyle karıştırılmaktadır.²⁸⁷ Bu suç tiplerinin meydana gelme sebepleri, işleniş biçimleri ve suçla korunmakta olan hukuki değerler bakımından benzerlik taşıdığı görülmekle birlikte ayrıldıkları noktaların da mevcut olduğu bilinmektedir.²⁸⁸

Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere söz konusu suç tipleri Türk Ceza Kanunu’nun Uluslararası Suçlar bölümünde kaleme alınmış olsa da, göçmen kaçakçılığı suçu bakımından kişilerin temel hak ve özgürlükleri ve devletin göç

²⁸⁵ age s.19

²⁸⁶ Aysel YILDIZ (2017), Göçmen Kaçakçılığı Algısı Ve Göçmenlerin Karar Süreçleri, *Uluslararası Göç Örgütü (IOM Yayınları)*, Temmuz. s.37.

²⁸⁷ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAĞIZ 2021, age s.101

²⁸⁸ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s. 7.

politikalarının korunduğu²⁸⁹ görülmekte insan ticareti suçu bakımından ise korunan hukuki değer kişinin onuru ve özgürlüğü olduğu anlaşılmaktadır.²⁹⁰

İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarının benzerlik gösterdiği. Maddi konu yani insandır. Burada bahsedilmekte olan insan, genellikle yabancı uyruklu olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁹¹ İki suç tipinde de İnsan onuru ve temel hak ve özgürlüklerin çiğnendiği görülmektedir. Ancak insan ticareti suçunda bahsedilen bu türden ihlaller göçmen kaçakçılığı suçuna nazaran daha ağır olarak vuku bulmaktadır.²⁹²

Göçmen kaçakçılığı suçunda, suç konusu olan bireyler, suç gerçekleştirilirken ortaya konulan eylemlere rıza göstermekte aynı zamanda söz konusu eylemlerin hayata geçirilmesi adına göçmen kaçakçılarına maddi menfaat temin etmektedirler.²⁹³ Bu bağlamda, göçmen kaçakçılığı için suçun esas mağdurunun, uluslararası toplum ve devlet olacağı bir gerçektir. İnsan ticareti suçu bakımından mağdur unsuruna bakıldığında burada suça konu olan kişilerin mağdur olacağı söylenebilmektedir. Esasında insan ticareti suçunun, var gibi görünmekte olan rıza, cebir, tehdit, zor kullanma, nüfuzu kötüye kullanma, hile gibi hareketlerle mağdurların kandırılarak veyahut bu bireylerin çaresizliğinden faydalanmak suretiyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Kısacası insan ticareti suçundaki mağdurların göstermiş oldukları rızaları özgür iradelerinden kaynaklanmamakta yani hukuki anlamda geçerli bir rızanın mevcut olduğundan bahsedilememektedir.²⁹⁴ Dolayısıyla, herhangi bir ülkeye illegal yöntem ve yollarla sokulmuş olan mağdurların, özgür iradeleri ile harekete geçmemiş olması, yani bir ülkeye illegal yollardan giriş ya da çıkış yapmış bulunsalar da Türk Ceza Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası uyarınca söz konusu suçun konusunu oluşturmakta olan bireylerin suçun faili olmalarından ve herhangi bir sorumluluktan söz edilemeyeceğinden; bu bireylere, ilgili kanun olan Pasaport Kanunu'na aykırılıktan ötürü herhangi bir hukuki işlem de yapılamayacaktır. Göçmen kaçakçılığı suçunda ise bu suça konu eylemler neticesinde ülkeye giren göçmenler

---

²⁸⁹ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021, age s.89 ; Koray DOĞAN 2021, age s. 28.

²⁹⁰ Durmuş TEZCAN , Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.115, Gülşah KURT (2011), *İnsan Ticareti Suçu*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi., syf. 305.

²⁹¹ Çetin ARSLAN (2004), "İnsan Ticareti Suçu", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara, s.25

²⁹² age s. 25.

²⁹³ Koray DOĞAN 2021, age s. 158

²⁹⁴ Çetin ARSLAN 2004, age s. 49; Koray DOĞAN 2021, age s.28; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s. 8.

hakkında rızaları da söz konusu olduğunda bir ülkeye yasadışı yöntemlerle girmelerinden dolayı Pasaport Kanunu'nun ve aynı zamanda Kabahatler Kanunu'nun alakalı hükümlerine göre cezai yaptırımlar gündeme gelebilecektir.²⁹⁵

Hem insan ticareti hem de göçmen kaçakçılığı suçları bakımından suça konu bireylerin bir yerden başka bir yere nakli söz konusudur. Bu yönleriyle her iki suç tipi de “sınır aşan” niteliktedir.²⁹⁶

Göçmen kaçakçılığı suçunda seçimlik hareketlerin birden fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu suç kaynak ülkeden hedef ülkeye illegal yöntemlerle geçiş yapılması sonucunda gerçekleşebilmektedir.²⁹⁷ Bu bakımdan göçmen kaçakçılığı suçunun oluşabilmesi için bahsedilen eylemlerin en az iki ülkede gerçekleşmesi gerekmektedir. Buna rağmen, göçmen kaçakçılığı suçunda çalışmamız kapsamında daha önce de açıklamış olduğumuz bir diğer seçimlik hareket olan “yasal olmayan yollardan ülkede kalmaya imkân sağlama” eyleminde ise herhangi bir sınır geçilmesi durumu yoktur. İnsan ticareti suçuna bakıldığında, kişilerin bir ülkeye sokulması veyahut ülke sınırları dışına taşınması, bu suçun seçimlik hareketlerinden sayılmakla beraber, söz konusu suçun oluşabilmesi için mağdurların ülke sınırlarından yasadışı yollarla giriş ya da çıkış yapması zaruri bir koşul olarak öngörülmemektedir.²⁹⁸ İnsan ticaretine ilişkin kanuni düzenlemede yer almakta olan “tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek veya sevk etmek ya da barındırmak” biçimindeki ifadelerde yer alan seçimlik hareketlerin gerçekleştirilmesinde ülke sınırlarının ihlal edilmesi gerekliliği bulunmamakta söz konusu eylemler ülke sınırları içerisinde de gerçekleştirilebilmekte ve bu haliyle yeterli görülmektedir.²⁹⁹

Göçmen kaçakçılığı suçunun meydana gelebilmesi için doğrudan veyahut dolaylı olarak maddi menfaat temin edebilme amacıyla illegal yöntem ve yollardan bir yabancıyı ülkeye sokulması veya bir ülkede kalmasına imkân sağlanması, Türk vatandaşı veya yabancı kişinin yurtdışına çıkabilmesi hususunda imkân sağlanması yeterli görülmüş bulunmaktadır. Suçun gerçekleşmesi açısından ülkeye sokma, ülkede kalmasına veyahut yurtdışına çıkmasına imkân sağlanması eylemleri her şekilde

---

²⁹⁵ Hakan HAKERİ (2004), “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları”, *Kamu Hukuku Arşivi Dergisi*, S.: 7. s.8

²⁹⁶ Koray DOĞAN 2021, age s.28

²⁹⁷ Durmuş TEZCAN , Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s. 90 ; Koray DOĞAN 2021, age s. 93

²⁹⁸ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s. 9.

²⁹⁹ Koray DOĞAN 2021, age s. 28.

hayata geçirilebileceğinden, serbest hareketli³⁰⁰ bir suç olarak kabul görmektedir. İnsan ticareti suçu kapsamında bulunan şiddet, hile ve sömürü³⁰¹ gibi araç fiiller ise bu suçu bağlı hareketli suçlardan yapmaktadır.³⁰²

Manevi unsur bakımından yaklaşıldığında, göçmen kaçakçılığı suçunun manevi unsurunun, maddi menfaat temin etmek özel kastı, insan ticareti suçunda ise zorla çalıştırma, fuhuşa zorlama, organların verilmesini sağlama özel kastı olduğu bilinmektedir.³⁰³ İki suç tipi açısından da failerin söz konusu saiklerle eylemlerini gerçekleştiriyor olması yeterli görülürken suçun tamamlanması bakımından sayılmış olan hedeflere ulaşılmış olma şartı aranmamaktadır.

Hem göçmen kaçakçılığı hem de insan ticareti suçunda uygulamada da sıklıkla görülebileceği üzere, çıkar amaçlı suç örgütlerinin faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçu bakımından bu suçun böylesine bir örgüt faaliyeti kapsamında gerçekleşmesi halinde kullanılacak olan cezai yaptırımın ağırlaştırıcı bir sebebi olarak gösterilmekte iken (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 79. maddesinin ikinci fıkrası) insan ticareti suçu bakımından bu hususta herhangi bir düzenlemeye gidilmediği görülmektedir. Bu sebeple bu gibi hallerde failere ilişkin olarak Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin yanında Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesi gereğince, "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" suçundan da ayrıca hüküm kurulması gereği doğacaktır.³⁰⁴

Her iki suç arasında ortaya çıkan bir başka farklılık ise; söz konusu suç tiplerine öngörülmüş olan yaptırımlardır. Nitekim göçmen kaçakçılığı suçunun basit halinde uygulanacak olan cezai yaptırım üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası iken insan ticareti suçunda karşımıza çıkmakta olan cezai yaptırım sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezasıdır. Açıklamış olduğumuz bu farklılığın sebebi, insan ticareti suçuna konu eylemler neticesinde ihlal edilmekte olan hukuki değerlere bağlı olarak ortaya çıkan zararın göçmen kaçakçılığı suçuna nazaran daha ağır biçimde oluşmasıdır.³⁰⁵

---

³⁰⁰ Doğan SOYASLAN 2020, age s.262

³⁰¹ Koray DOĞAN 2021, age s. 28.

³⁰² Çetin ARSLAN 2004, age s. 26.

³⁰³ Koray DOĞAN 2021, age s. 28.

³⁰⁴ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s. 471.

³⁰⁵ Koray DOĞAN 2021, age s 29.

2.9.2 Fuhuşa Teşvik

Göçmen kaçakçılığı suçu ve bilhassa insan ticareti suçuyla, fuhuşa teşvik suçunun birbiriyle örüntülü olduğu haller karşımıza sıklıkla çıkmaktadır. Dolayısıyla göçmen kaçakçılığı suçunun etraflıca değerlendirilmesinden önce fuhuşa teşvik suçuna dair açıklamalarda Bulunulması söz konusu suçların aydınlatılmasında önem arz etmektedir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 227. maddesinde kaleme alınan fuhuşa teşvik suçunda herhangi bir nitelendirmenin bulunmadığı görülmektedir. Diğer taraftan Yargıtay kararlarında şu ifadelerle fuhuş eylemi tanımlanmaktadır; “bir kadının çıkar karşılığı veya alışkanlık halinde vücudunu başkalarının cinsel zevklerine teslim etmesi ve bu suretle birçok erkekle cinsel ilişkide bulunması eylemi”.³⁰⁶

5560 Sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun'un 45. maddesi ile birlikte yürürlükten kaldırılmış olan Türk Ceza Kanunu'nun 227. maddesinin üçüncü fıkrasında; “fuhuş amacıyla ülkeye insan sokan veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre cezaya hüküm olunur” biçiminde bir düzenleme bulunmaktaydı. Bu haliyle Türk Ceza Kanunu'nun insan ticareti suçu çerçevesinde nitelendirilen fuhuşa sürüklemek saikiyle bireylerin bir yerden başka bir yere taşınması, fuhuşa teşvik suçunun nitelikli hali anlamına gelmekteydi. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu'nun 227. maddesinin üçüncü fıkrası mülga edilmekle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda insan ticareti suçunun kaleme alındığı 80. maddenin birinci fıkrasına “fuhuş yaptırmak” ifadelerinin eklendiği görülmektedir. Söz konusu düzenlemenin mağdur kişinin cinsel hürriyeti ve toplum bakımından gözetilen ahlaki değerler de dikkate alındığında doğru bir düzenleme olduğu ileri sürülmektedir.

Fuhuşa teşvik suçu ile göçmen kaçakçılığı suçu arasındaki bağlantıyı yukarıda belirtildiği şekilde açıkça ortaya koyan herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamakta olup ülkeye illegal yollardan giriş yapan veyahut ülkede yine illegal şekilde kalan bireylerin hayatlarını devam ettirebilmek amacıyla fuhuşa teşvik edildikleri uygulamada da sıklıkla görüldüğünden bilinen bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla göçmen kaçakçılığı suçu ile fuhuşa teşvik suçunun da bağlantılı suçlardan kabul edilmesi gerekmektedir.

³⁰⁶ Yargıtay 5. Ceza Dairesi. T.: 20.12.2000, 2000/3720 E., 2000/7287 K.; Yargıtay 5. Ceza Dairesi. T.: 30.03.1976, 1976/1002 E., 1976/979 K.; Yarg. 5. CD. T.: 18.04.2002, 2001/5100 E., 2002/2721 K.,

Göçmen kaçakçılığı ve fuhuşa teşvik suçlarının hukuki yarar bağlamında karşılaştırılması sonucunda, göçmen kaçakçılığı suçunda temel insan hak ve özgürlükleri ve aynı zamanda insan onur ve haysiyetinin korunmasının yanında devletlerin göç ve sınır güvenliği politikalarının da hukuki koruma altına alındığı görülmektedir. Fuhuşa teşvik suçunda ise genel itibari ile toplumun genel ahlak kuralları, kamu sağlığı ve bilhassa bireylerin cinsel özgürlüğü koruma altına alınmaktadır.³⁰⁷

Her iki suç tipi de ancak özel kastla işlenmekte olan suçlardandır. Göçmen kaçakçılığı suçu söz konusu olduğunda fail doğrudan doğruya veya dolaylı bir biçimde maddi menfaat elde etmek saiki güderken, fuhuşa teşvik suçu gündeme geldiğinde fuhuş yapılmasının sağlanması amacı ön plana çıkmaktadır.³⁰⁸Bu noktada fuhuş eylemine zemin hazırlanmasıyla maddi menfaat temin edilecek olsa da, bu noktada göçmen kaçakçılığı suçundan bahsedebilmemiz için bireylerin ülkeye illegal yol ve yöntemlerle giriş yapmasının arandığı görülmektedir. Fakat buna göre bireylerin illegal yol ve yöntemlerle ülkeye girişinin sağlanması ve akabinde bu bireylere fuhuş yaptırılması biçiminde iki farklı eylem gerçekleştirilmiş olması halinde fikri içtima kuralları gündeme gelecektir. Tüm bu hususların yanında göçmen kaçakçılığı suçunun ülkede kalmaya imkân sağlamak biçimindeki seçimlik hareketle gerçekleştirilmesi durumunda, yalnızca tek fiille birden fazla suçun gerçekleşmesine sebebiyet verilmesi hususu gündeme geleceğinden, fikri içtima hükümlerinin uygulama alanı bulabilmesi mümkün olacaktır. Bireylerin yasal bir şekilde ülkeye sokulduğu hallerde ise, zaten göçmen kaçakçılığı suçundan bahsedilemeyeceğinden yalnızca fuhuşa teşvik suçunun oluşması söz konusu olacaktır. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki her iki suç tipinin ortak özelliği olarak bahsedebileceğimiz husus; örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilmesi halinde söz konusu suçların cezai yaptırımlarının ağırlaştırıldığı nitelikli halin gündeme geleceğidir.

2.9.3 Dolandırıcılık

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 157. maddesine yakından bakıldığında; “hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak” ifadeleriyle ortaya konulan eylemlerin dolandırıcılık suçunu oluşturacağı belirtilmektedir. Söz konusu maddenin devamında

³⁰⁷ Gökhan TANERİ (2015), *Cinsel Suçlar*, Bilge Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, s. 405.

³⁰⁸ Koray DOĞAN 2021, age s. 37

yer alan 158. maddede de bu suçun nitelikli hali kaleme alınmaktadır. Dolandırıcılık suçu bireylerin mal varlığına yönelen bir suç olarak karşımıza çıkmakta olup Yargıtay kararları dikkate alındığında söz konusu suçun meydana gelebilmesi için failin bir bireyi aldatarak, kandırarak hataya sürükleyip, ilgili birey ya da bir başkasının zararına ve kendisi ya da bir başkasına menfaat sağlaması gerektiği ifade edilmektedir.³⁰⁹Kısacası mağdurun iyi niyeti, hileli hareketler ile fesata uğratılmakta ve iradesi sakatlanmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı ile dolandırıcılık suçunun bağlantısı hususunda Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda³¹⁰; failin ülke sınırları dışına çıkarabileceği şeklindeki vaatlerle mağdurdan maddi menfaat temin etmek suretiyle yalnızca dolandırıcılık suçunun meydana geleceği göçmen kaçakçılığı suçundan bahsedilemeyeceğine karar vermiştir.³¹¹Bu noktada belirtmemiz gerekir ki ülkede kalması yasal olmayan yabancı kişiler, sınır dışına çıkarılma hususunda ikna edilmiş ve bu şekilde söz konusu ülkede bir müddet daha tutulmuş akabinde o ülkeden çıkarılmayıp, yine aynı ülke içerisinde bir başka bölgeye nakledilmişlerse, bu gibi hallerde göçmen kaçakçılığı suçunun yanında dolandırıcılık suçu da işlenmiş sayılacaktır.

Yurtdışında iş vaadi, oturma izni alma gibi vaatlerle bireylerin dolandırılması, 765 Sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 504. maddesinin birinci fıkrasının dördüncü bendinde nitelikli dolandırıcılık olarak düzenlenmekteydi. Söz konusu düzenlemeye göre göçmen kaçakçılığı suçunun “yurtdışında iş bulmak, ikamet izni veya vize almak” vaatleriyle gerçekleştirilmesi cezanın ağırlaştırıcı sebebi olarak karşımıza çıkmaktaydı. Türkiye'den Almanya'ya gerçekleşmiş olan işçi göçlerinin artış sergilediği yıllarda bu türden dolandırıcılık eylemleri ile sıklıkla karşılaşmaktadır. Günümüzde göçmen kaçakçılığı hala göçmenleri yurtdışında iş bulma veyahut oturma izni sağlanması hususunda ileri sürdükleri vaatlerle kandırarak söz konusu suçu işlemektedirler. 4857 Sayılı İş Kanunu ile iş arayan şahısların kendilerine münasip işleri istihdam edilmesi, kurum ve kuruluşların ihtiyacı olan işçileri bulmaları hususunda aracılık etmeye görevli kurum Türkiye İş Kurumu ve bunun yanında izni bulunan istihdam büroları olarak belirlenmiştir. Söz konusu Kanunda yer alan

---

³⁰⁹ Yargıtay 15. Ceza Dairesi. T.: 08.04.2013, 2012/21119 E., 2013/6375 K.; Yarg. CK. T.: 24.11.1998, 1998/6-280 E., 1998/359 K. Ayrıca; Mustafa ATALAN (2018), *Dolandırıcılık, Güveni Kötüye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, s.14.

³¹⁰ Yargıtay 8. Ceza Dairesi. T.: 18.10.2006, 2006/5015 E., 2006/7663 K.,

³¹¹ Yargıtay 18. Ceza Dairesi. T.: 30.3.2015, 2015/91 E., 2015/16 K.

düzenlemelerin ihlal edilmesi durumunda idari para cezası yaptırımını gündeme gelmektedir. Bu sebeple hem Yargıtay'ın bahsetmiş olduğumuz kararları hem de İş Kanun'da yer almakta olan hükümler dolandırıcılık suçu ile göçmen kaçakçılığı suçunun bağlantılı suçlar olarak değerlendirilmesi gerekliliğini doğurmaktadır.

Dolandırıcılık suçunda korunmakta olan hukuki değer bireyin mal varlığı ve aynı zamanda irade özgürlüğüdür.³¹² Göçmen kaçakçılığı suçunda da bireylerin mal varlıklarının korunduğu bilinse de, temelde göçmen bireylerin yaşam hakları ve vücut bütünlükleri bu suçun korunan hukuki değerlerini oluşturmaktadır.³¹³

Dolandırıcılık suçunun meydana gelebilmesi için sadece hile unsurunun bulunması yeterli görülmemekte bunun yanında söz konusu hile ile karşı karşıya kalan bireyin veya başka bir kimsenin zararına olacak biçimde faile veya başkaca bir kimse adına menfaat temin edilmesi gerekmekte, dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için söz konusu tüm bu unsurların hayata geçmesi gerekmektedir. Ayrıca failin de eylemlerinin başka bir kimseyi aldatmaya yöneldiğini bilmesi gerekmektedir. Bu yönleriyle dolandırıcılık suçu zarar suçlarından sayılmaktadır.³¹⁴

Dolandırıcılık suçunun işlendiği esnada açığa çıkarılmakta olan rıza mağdur bireylerin özgür iradelerinin sakatlanmasıyla oluşmaktadır. Göçmen kaçakçılığı suçuna gelindiğinde ise göçmen bireyler failin suça konu eylemlerine karşılık göstermiş oldukları rızayı özgür iradeleri ile açığa vurmaktadırlar. Göçmen kaçakçılığı suçu işlenirken rızanın mevcut olmadığı veyahut hileli yöntemlere başvurulduğu hallerde ise artık insan ticareti suçunun oluşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Dolandırıcılık suçunda mağdur veya bir başkasının zararına, faile veya başka bir kimse adına haksız menfaat temin edilmesi koşullarının oluşması şart koşulmaktadır. Göçmen kaçakçılığı suçunda göçmenlerin herhangi bir zarara uğratılmış olması ve aynı zamanda buna bağlı olarak bir menfaat temin ediliyor olması mecburi değildir.³¹⁵ Dolandırıcılık suçunun manevi unsurunun genel kast olduğu, bu kast unsuru hileli davranışlara, haksız menfaat temin edilmesine ve akabinde bir zararın ortaya çıkmasını kapsamaktadır.³¹⁶ Göçmen kaçakçılığı suçunun manevi unsurunun

---

³¹² Mustafa ATALAN 2018, age s. 15.

³¹³ Koray DOĞAN 2021, age s. 39

³¹⁴ age s. 41, 42.

³¹⁵ age s. 42

³¹⁶ Doğan SOYASLAN 2020, age s. 434-436

maddi menfaat sağlama amacı olmasından ötürü özel kast olarak karşımıza çıkmaktadır.³¹⁷

2.9.4 Pasaport Kanunu'nda Yer Alan Düzenleme

Devletler ülkelere giriş ve çıkış konusundaki işlemleri ve bu işlemlere dair izlenmesi gereken koşullarını yasal düzenlemelerle kaleme almaktadır. “Pasaport” bir kimseye vatandaşı bulunduğu devletçe verilmekte olan ve ülkeye giriş çıkış yapılması hallerine engel bir durumun bulunmadığını gösterir belge olarak tanımlanabilecektir.³¹⁸ Türkiye’de 5682 Sayılı Pasaport Kanunu ile vatandaş ve yabancı kişilerin ülkeye giriş çıkışları düzenlenmekte olup kamu düzeni ile alakalı gerekli prosedürler oluşturulmaktadır. Söz konusu Kanun ülke giriş çıkışında pasaport veyahut bu belge yerine geçen başka bir vesikanın gösterilme zorunluluğunu düzenlemektedir. Bahsedilen Kanunda kaleme alınan prosedürlere uyulmaması durumunda karşılaşılabilecek cezai yaptırımlar 4 Nisan 2013 tarihli ve 6458 Sayılı Kanun’un 124. maddesi kapsamında ortaya çıkan değişikliklerden önce “Cezai Hükümler” başlığı altında yer almakta olan 33,34,35 ve 36. maddelerde belirtilmekteydi. Değişiklik ile birlikte Pasaport Kanunu’nun 34. maddesinde yer almakta olan haliyle, pasaportu bulunmaksızın ülkeye giriş yapan Türk vatandaşları idari para cezasıyla karşılaşmaktadır. Bu düzenlemede söz konusu eyleme idari para cezası öngörülmesinin sebebi ilgili eylemin bir suç oluşturmadığı yani kabahat olduğudur. Yabancı şahıslara illegal yol ve yöntemlerle ülkeye giriş yaptıklarında uygulanmakta olan cezai yaptırımlar ise yürürlükten kaldırılmıştır. Bu türden eylemleri gerçekleştirilen yabancı şahıslarla ilgili olarak, 6458 Sayılı Kanun’un 102. maddesi kabahat şeklinde yeniden kaleme alınmıştır. Bu düzenlemeye göre;

“a) Diğer kanunlara göre daha ağır bir ceza gerektirmediği takdirde; yasaya aykırı olarak, Türkiye’ye yasa dışı giren veya Türkiye’yi yasa dışı terk eden ya da buna teşebbüs eden yabancılar hakkında iki bin Türk Lirası,

b) 9 uncu maddenin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca Türkiye’ye girişleri yasaklanmış olmasına rağmen Türkiye’ye girebilmiş olanlar hakkında bin Türk Lirası,

c) 56 ncı maddenin birinci fıkrasında tanınan sürede Türkiye’den ayrılmayanlar hakkında bin Türk Lirası”

³¹⁷ age s.438

³¹⁸ Aysel ÇELİKEL ve Günseli ÖZTEKİN GELGEL 2015, age s. 84.

Düzenlemesi ile idari para cezasına hükmolunabileceği açıkça belirtilmektedir. Kanun hükmünden de anlaşılabilirdi üzere 102. madde ile yasadışı biçimde ülkeye giriş veya çıkış yapan ya da bu eylemlere teşebbüste bulunan yabancı şahıslar hakkında idari para cezasının uygulanması öngörölmüş bulunmaktadır. Yabancı kişileri illegal yöntem ve yollarla ülkeye sokan, bu kişileri ülkeden ayrılma hususunda tanınmış olan müddetde ayrılmaması konusunda azmettiren veya maddi menfaat temin etme suretiyle bu kişilerin ülkede kalmasına imkân sağlayan failler, göçmen kaçakçılığı suçunu işlemelerinin yanında aynı zamanda yukarıda da belirtilmekte olan kabahati işlemiş bulunacaklardır. Ancak Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesine bakıldığında ise bir eylemin hem suç hem de kabahat olarak düzenlenmesi durumunda yalnızca suçtan dolayı hüküm kurulacağı kaleme alınmıştır. Bu duruma ek olarak 102. maddenin birinci fıkrasında yer almakta olan "diğer kanunlara göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde" ifadesi de Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesiyle uyumluluk sergilemektedir. Dolayısıyla yabancı şahısları ülkeye sokan veya bu kişilerin ülkede kalması hususunda imkân sağlayan failler yalnızca göçmen kaçakçılığı suçundan ötürü cezai yaptırımla karşılaşacaklardır. Göçmen kaçakçılığı suçuna konu olan yabancı şahıslar, uluslararası sözleşme ve protokollerin öngörmüş olduğu yükümlölükler sebebiyle göçmen kaçakçılığı suçundan dolayı cezai yaptırımla karşılaşmayacak olup yukarıda açıklandığı şekilde idari para cezası yaptırımına tabi tutulacaklardır.

BÖLÜM III

İNSAN TİCARETİ SUÇU

3.1 GENEL OLARAK

İnsan ticareti suçu, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde düzenlenmektedir. Söz konusu düzenleme şu şekildedir:

“(1) Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hâllerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur”.

Mülga Türk Ceza Kanunu'nun ilk şeklinde bulunmayan insan ticareti suçu, ilk kez 2002 tarihinde Ceza Kanunu'nun “Hürriyet Aleyhine İşlenen Cürümler” başlıklı bölümünün “İş Ve Çalışma Hürriyeti Aleyhindeki Cürümler” başlıklı altıncı fasıl da 201. maddesinde kaleme alınmıştır.³¹⁹ Söz konusu düzenleme ise şu şekilde kaleme alınmıştır:

“(1) Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek

³¹⁹ Osman SEYHAN ve Alper AKGÜL (2014), *Türkiye de İnsan Ticareti Mağdurları*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.97

suretiyle kişileri tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden, barındıran kimseye beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve bir milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan eylemler var olduğu takdirde, mağdurun rızası yok sayılır.

(3) On sekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirisine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar örgütlü olarak işlendiği takdirde failere verilecek cezalar bir kat artırılarak hükmolunur.”

Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde ise mülga Kanun'un 201. maddesinde kaleme alınan suçun unsurları olduğu gibi aktarılmıştır. ³²⁰“Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” ve “Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Öncelikle Kadın Ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına Ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” ün de öngörmüş olduğu biçimde insan ticareti suçu mevzuattaki yerini almıştır.

Türkiye, “Kadın Ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına Ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”u 13 Aralık 2000 tarihinde imzalamış, 30 Ocak 2003 tarihinde 4803 ve 4804 sayılı yasalarla sırasıyla iç hukuka yansıtılmıştır. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan hüküm yukarıda bahsedilen Protokolle önemli derecede uyumluluk sergilemektedir. ³²¹Protokolün içeriğine bakmamız gerekirse;

“İnsan ticareti, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.”

³²⁰ İbrahim KESKİN 2011, age s.15.

³²¹ Koray DOĞAN 2021, age s.65.

Şeklindeki ifadelerle bir düzenleme öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Söz konusu nitelendirme herhangi bir değişikliğe tabi tutulmadan “İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin 2005 Tarihli Avrupa Konseyi Sözleşmesi”nin dördüncü maddesinde de kabul edilmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan birtakım noktalar açısından farklılıkların da bulunduğunu belirtmemiz gerekmektedir. ³²²“Kadın Ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına Ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”de düzenlenmekte olan cinsel istismar amaçlı insan ticareti suçu, mülga Türk Ceza Kanunu’nun 201. maddesinde bu suç kapsamında değerlendirilememekte, fuhuş suçu çerçevesinde kaleme alınmakta iken yeni Türk Ceza Kanunu’nda insan ticareti suçu olarak benimsenmiştir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda bireyleri ülkeye sokan, ülke dışına çıkmalarını sağlayan şahıslar düzenlemede kaleme alınmakta iken eski Türk Ceza Kanunu’nda söz konusu kişilere dair herhangi bir ifade bulunmamaktadır. ³²³765 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun ilgili maddesine bakıldığında söz konusu suçun yaptırımı için beş yıldan on yıla kadar hapis ve 1 milyar TL’den az olmamak üzere para cezası öngörülmüşken yeni Türk Ceza Kanunu’nda sekiz yıldan 12 yıla kadar hapis ve 10.000 güne kadar adli para cezası öngörülmektedir. ³²⁴Cezai yaptırım bakımından 765 Sayılı Kanun failin daha lehine olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karşılaştırmalı hukuk bağlamında bakıldığında ise Alman Ceza Kanunu’nun 234. maddesinde bir kimse üzerinde cebir, ciddi bir kötülük tehdidi veyahut hile benzeri eylemlerle hâkimiyet kurularak, köle veya kul durumuna düşürme ya da ülke dışında bulunan askeri veya benzeri bir örgüt hizmetine dâhil edebilmek adına fiziki bir egemenlik sağlanması cezalandırılmaktadır. Ayrıca fuhuş amacıyla insan ticareti suçunun Alman Ceza Kanunu’nun 180. maddesinde temel haliyle düzenlendiği 181. maddesinde ise nitelikli haline yer verildiği görülmektedir.³²⁵İtalya’da ise insan ticareti suçuyla alakalı olarak hem İtalyan Ceza Kanunu’nda hem de Özel Kanunda düzenlemelerle karşılaşılmaktadır. Nitekim 3 Ağustos 1998 tarihli ve 269 Sayılı Kanun, çocuğun cinsel istismarı, pornografi, seks turizmi ve köleliğin diğer görünüş biçimlerine dair hükümleri barındırmaktadır. Ceza Kanununda da bireyi esarete tabi kılmak ve esir ticaretine dair eylemler cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. ³²⁶Bu konudaki

---

³²² Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.121.

³²³ İbrahim KESKİN 2011, age s.15.

³²⁴ age s.15.

³²⁵ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.129.

³²⁶ age s.138.

bir başka kanun ise 11 Ağustos 2003 tarih ve 228 sayılı “İnsan Ticaretine Karşı Önlemler Kanunu” dur. Bahsi geçen yasal düzenleme, insan ticareti suçuna dair ceza kanununda da yer almakta olan (600. madde) düzenlemedeki nitelendirmeye eklemeler yaparak ulusal mevzuatı Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletlerce kaleme alınmış olan uluslararası sözleşmelerle uyumlu hale getirmiş bulunmaktadır.³²⁷ Avusturya Ceza Kanunu’na bakıldığında, insan ticareti suçunun farklı formlarını söz konusu yasal düzenlemede yaptırıma bağladığı görülmektedir. İlgili Kanunun 64. maddesinde insan ticareti suçuna dair düzenlemelerin evrensellik ilkesi kapsamında değerlendirilebileceğini ve her nerede gerçekleştirilmiş olursa olsun söz konusu eylemler hakkında Avusturya Ceza Kanunu’nun uygulama alanı bulacağı kabul edilmiştir.³²⁸ Bu bağlamda, Avusturya Ceza Kanunu’nun 104. maddesinde “esir ticareti”, 104/a maddesinde “insan ticareti”, 217. maddesinde “fuhuş amaçlı sınır ötesi insan sevki” cezai yaptırıma bağlanmaktadır.³²⁹

3.2 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN HUKUKİ KONUSU

İnsan ticareti suçunun hukuki konusu, suç hakkında düzenlenmiş olan yasal mevzuat ile korunmakta olan ve eylem ile ihlal edilen hak, hukuki varlık veyahut menfaat şeklinde nitelendirilebilecektir.³³⁰ Öğretide, insan ticareti suçuna ilişkin birden çok hukuki değer korunmakta olduğu görüşleri ileri sürülmektedir.³³¹ Bu bağlamda insan ticareti suçu ile korunmakta olan hukuki değerler; kamu düzeni uluslararası toplum, kişi özgürlüğü, vücut bütünlüğü, yaşama hakkı, insan onuru ve haysiyeti, çalışma hürriyeti biçiminde sıralanabilecektir. Esasında, kanun koyucu bir fiili suç kabul etmekle birden çok hukuksal menfaati korumayı amaçlayabilir.³³² İnsan ticareti suçu söz konusu olduğunda mağdur üzerinde uygulanan eylemler ve failin saiki göz önünde bulundurulduğunda eylemin suç sayılmasıyla birden fazla hukuki

³²⁷ EUROPEAN NETWORK AGAINST CHILD TRAFFICKING (2004), *A Report on Child Trafficking*, Bulgaria, Denmark, İtaly, Romania, Spain, United Kingdom, March 2004, s.51, 52,

³²⁸ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.131.

³²⁹ Hakan HAKERİ (2009), “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları”, *KHUKA*, Cilt 7, Sayı 11, s.127.

³³⁰ Faruk EREM, Ahmet DANIŞMAN ve Mehmet Emin ARTUK (1997), “*Ceza Hukuku Genel Hükümler*”, Seçkin Yayıncılık, Ankara.s. 234.

³³¹ Durmuş TEZCAN , Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.115

³³² İzzet ÖZGENÇ ve Cumhuriyet ŞAHİN (2001), *Uygulamalı Ceza Hukuku, Ceza Hukukunun Güvence Fonksiyonu, Suçun Unsurları-Teşebbüs, İştirak, İctima-Önemli Bazı Suçlara İlişkin Yargıtay Kararları ve Tahlilleri- Çözümlü Örnek Olaylar*, 3.Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, s.111.

menfaatin koruma altına alınmış olduğu anlaşılmakta ve korunmakta olan söz konusu hukuki menfaatlerin de karma bir nitelikte olduğu kabul edilmektedir.³³³

İnsan ticareti suçunun hukuki konusu, devlet açısından kamu güveni ve toplumun güvenliğinin sağlanması; bireyler açısından maddi ve manevi varlıkların koruma altına alınmasının sağlanmasıdır.³³⁴ Dolayısıyla söz konusu suçun birden çok hukuki değeri koruma altına aldığı ifade edilebilecektir.³³⁵ Karşılaştırmalı hukuk bağlamında bakıldığında ise insan ticareti suçunun genellikle “Hürriyete Karşı Suçlar” veyahut “Kişilere Karşı Suçlar” başlıkları altında düzenlendiği görülmektedir.³³⁶ Öğretideki düşüncelere göre; bu suçun hürriyete karşı olma durumunun ağır bastığı ileri sürülmüştür.³³⁷ Esasında bireyin özgür iradesiyle karar alabilme ve geleceğini belirleyebilme hakkı yani özünde irade serbestisi koruma altına alınmaktadır.³³⁸ Diğer taraftan hem kamu düzeni hem de toplum emniyeti, insan onuru, haysiyeti ve bireysel özgürlükler de dahil olmak üzere söz konusu suçun maddi konusunu oluşturan mağdurların maddi ve manevi bütünlüklerinin koruma altına alındığı anlaşılmaktadır.³³⁹ Bu noktada aslında hürriyetten yoksun bırakma suçunun özel bir formunun oluştuğu söylenebilecektir fakat hürriyetten yoksun bırakma suçuna nazaran söz konusu suçun çerçevesini sınırlandıran husus failin özel bir kastla harekete geçmesinin gerekliliğidir.³⁴⁰ Nitekim insan ticareti suçunda özgür iradeyi zedeleyen veya ortadan kaldıran araçlarla bireyin belirli bir yönde hareket etmesi veyahut etmemesi konusunda bir dayatma söz konusudur.³⁴¹

3.3 SUÇUN FAİLİ, MAĞDURU VE MADDİ KONUSU

3.3.1 Maddi Konu

Suçun maddi konusu ifadesi ile belirtilmek istenen çalışmamız kapsamında daha önce de belirttiğimiz üzere suçun üzerinde gerçekleştirilmiş olduğu varlık veya

³³³İsmail MALKOÇ, Caner YENİDÜNYA, Çetin ARSLAN, Rifat SAGUT, Ömer Süha ALDAN, Mehmet TAMÖZ, Olgun DEĞİRMENCİ, Bilal ÇALIŞKAN, Leman TOSUN ve Bülent TÜRKMEN (2009), *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı*, 2. Baskı.s.91,92;

³³⁴ İbrahim KESKİN 2011, age s.16.

³³⁵ Çetin ARSLAN 2004, age s. 45.

³³⁶ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.174.

³³⁷ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.115.

³³⁸ Olgun DEĞİRMENCİ (2006), “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, *TBB Dergisi*, Sayı 67s.72; Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.115

³³⁹ Çetin ARSLAN, İlker TEMEL, Yusuf AYDIN, Y. Furkan ŞEN, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ (2006), *Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadelede Yasa Uygulama İle ilgili, Stratejik Bir Yaklaşım*, IOM, Ankara. s.109.

³⁴⁰ İbrahim KESKİN 2011, age s.16.

³⁴¹ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.173.

insandır.³⁴² Buna göre gerçekleştirilmekte olan eylem bir eşya veya bir kişinin fiziki yapısı, bünyesine yönelebilmektedir.³⁴³ İnsan ticareti suçunun maddi konusu, bir kimse yani gerçek kişidir.³⁴⁴ Bu bakımdan canlı bir insan, insan ticareti suçunun maddi konusunu oluşturmaktadır. Burada bahsedilen insan, Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde kaleme alınmış olan amaçlarla ülkeye sokulmuş olan, ülke dışarısına çıkarılmış olan, tedarik edilmiş olan, kaçırılan veyahut bir yerden başka bir yere nakli sağlanan, barındırılan kimselerdir. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki söz konusu kişilerin yaş, cinsiyet, dil ve dinleri bakımından herhangi bir şekilde ayrımı söz konusu değildir. Fakat 18 yaşını doldurmamış bireyler hakkında bu suçun işlenmesi halinde, insan ticareti suçunun oluşabilmesi için araç fiillerin (cebir, tehdit, baskı vb.) gerçekleştirilmesi gerekmektedir.³⁴⁵

İnsan ticareti suçu bu suçun mağduru kabul edilen bireyin maddi ve manevi varlığına yönelmektedir. İnsan ticareti suçunu oluşturan eylemlerle mağdur kişi başka bir ifadeyle bir obje haline getirilmektedir ve buna bağlı olarak alışveriş konusu yapılmakta ve sömürüye uğratılmaktadır.³⁴⁶ Son olarak belirtmemiz gerekirse insan ticareti suçunun konusu canlı insanlardır. Buna göre hayatta olmayan insanlar hakkında bu minvalde bir suçun işlenmesi gündeme gelecek olursa Türk Ceza Kanunu'nda yer almakta olan 130. maddenin ikinci fıkrası veyahut 91. maddenin ikinci fıkrası kapsamında ki suçlar oluşabilecek ancak insan ticareti suçundan söz edilemeyecektir.³⁴⁷

3.3.2 Fail

İnsan ticareti suçunda fail herkes olabilmektedir.³⁴⁸ Bu suç özgü bir suç niteliğinde bulunmamaktadır. İnsan ticareti suçunu gerçekleştiren kişinin kamu görevlisi ya da mağdur bireyin yakını olması halinde sonuçta bir değişiklik olmayacaktır. Yasal mevzuatta birtakım suçlar için yukarıda bahsedilmiş olan durumlar cezayı arttıran sebeplerden görülse de, insan ticareti suçunun düzenlenmesinde bu gibi artırım nedenlerine yer verilmemektedir. Ancak belirtmemiz

---

³⁴² Doğan SOYASLAN 2020, age s.256

³⁴³ İzzet ÖZGENÇ 2006, age s.215.

³⁴⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.168.

³⁴⁵ Mahmut KOCA (2003), "İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu (TCK m. 201b)", *AÜHFĐ*, Cilt:52, Sayı: 2, Ankara, s.145.

³⁴⁶ age s.232.

³⁴⁷ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.168.

³⁴⁸ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.168.

gerekir ki Türk Ceza Kanunu'nun 266. maddesi gereğince “görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında ilgili suçun tanımında kamu görevlisi sıfatı esasen göz önünde bulundurulmamış ise, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır” hükmünün uygulanacağı da unutulmamalıdır.³⁴⁹

Fiil yalnızca tek kişi olabileceği için insan ticareti suçu tek failli suçlardan sayılmaktadır. Fail, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olabileceği gibi yabancı ülke vatandaşı da olabilmektedir.³⁵⁰ Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus söz konusu suçun çoğunlukla organize suç örgütleri faaliyetleri çerçevesinde işleniyor olmasıdır. Suçun özel niteliklerinin bulunması sebebiyle organize suç örgütleri bu suç tipinde sıklıkla görülmektedir. Çoğunlukla bir organizasyon içerisinde gerçekleştiriliyor olsa da insan ticareti suçunun oluşabilmesi için birden fazla kişinin birlikte harekete geçmesi şart koşulmamaktadır.³⁵¹

Tüzel kişiler hiçbir suç bakımından fail olarak nitelendirilemezler. Fakat tüzel kişilerde yetkili görülen organların suçu gerçekleştirmesi halinde bu kişiler gerçekleştirdiği fiillerden ötürü dolaylı fail olarak değerlendirilmektedir.³⁵² Tüzel kişiler bakımından ise gerekli şartların mevcut olması halinde tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine başvurulabilecektir.³⁵³ Nitekim Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin dördüncü fıkrasına bakıldığında; “Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.” düzenlemesinin bulunduğu görülmektedir.

Sonuç olarak insan ticareti suçunda fail, mağdur bireyleri ülkeye sokmuş olan veya ülke dışına çıkarmış olan, tedarik eden, kaçırın, sevk ve nakillerini sağlayan veyahut barınmalarını sağlayan gerçek kişi-kişilerdir.³⁵⁴

3.3.3 Mağdur

Ceza hukuku sisteminde suçtan zarar gören bir tarafın bulunması gerekmektedir. Çünkü işlenmekte olan suç hem toplumu yani dolayısıyla devleti hem de bireyleri zarara uğratmaktadır.³⁵⁵ Mağdur, suç oluşturan eylemlerle beraber

³⁴⁹ Hakkı MANAV 2010, age s.229.

³⁵⁰ İbrahim KESKİN 2011, age s.17.

³⁵¹ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.116; Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.172.

³⁵² Çetin ARSLAN 2004, age s. 46.

³⁵³ İbrahim KESKİN 2011, age s.17.

³⁵⁴ Hakkı MANAV 2010, age s.229.

³⁵⁵ Çetin ARSLAN 2004, age s.28.

menfaati zarar gören kişi olarak tanımlanabilecektir. İnsan ticareti suçunun mağduru gerçek kişi, canlı bir insan olmakla beraber söz konusu suçla korunmakta olan hukuki menfaatin de sahibi bulunması gerekli ve yeterli görülmektedir. İnsan ticareti suçunun mağduru herkes olabilmekle birlikte daha çok kadın ve çocukların bu suça maruz kaldıkları uygulamadan görülmektedir. Mağdur herhangi bir ayrıma tabi tutulmaksızın herkes olabilir.³⁵⁶ Bu sebeple insan ticareti suçunun mağduru, haysiyeti, onuru ve temel hak ve özgürlükleri kısıtlanan gerçek kişilerdir.³⁵⁷

Öğretide, bu suçun doğal ve mecburi mağdurunun devlet olduğu şeklindeki görüşlere katılmayan; dirlik, esenlik, güvenlik dâhilinde hukukun üstünlüğü ilkesine uygun bir toplum içerisinde yaşama hakları çiğnenen bireylerin mağdur olacağı yönündeki görüşlerin de mevcut olduğu görülmektedir.³⁵⁸

Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin üçüncü fıkrasına bakıldığında insan ticareti suçunun mağduru;

“zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran herhangi bir kimsedir”

Şeklindeki ifadelerle tanımlanmaktadır. Yine aynı düzenleme uyarınca bu suçun mağdurunun 18 yaş altındaki bir kimse olabileceği de belirtilmektedir. Bu gibi hallerde, insan ticareti suçunda söz konusu olan araç fiillere başvurulmaması halinde dahi suçun oluşacağı kabul edilmektedir. Mağdurun 18 yaşından büyük olması halinde ise insan ticareti suçunun oluşabilmesi için söz konusu bu araç fiillerin gerçekleşmesi şart koşulmaktadır.³⁵⁹

İnsan ticareti suçunun mağdurunun tabii manada isnat yeteneğine (kusur yeteneği veya irade yeteneği) sahip olması aranmaktadır. Diğer taraftan hukuki olarak temyiz gücüne sahip olup olmadığı hususunun bir önemi bulunmayacaktır. Bu sebeple insan ticareti suçunun mağduru böylesine bir yetkiye sahip olmayan herhangi bir

---

³⁵⁶ Hakan HAKERİ 2009, age s.15.

³⁵⁷ Mümin GÜNGÖR (2021), “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, sayı 17, Ankara s.248-249

³⁵⁸ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.176.

³⁵⁹ Emel BAYKAL BENLİOĞLU (2014), *Hukuki Açından Cinsel Sömürü Amaçlı İnsan Ticareti*, Adalet Yayınevi, Ankara, s.110, s.101.

çocuk olabileceği gibi akıl hastaları da bu suçta mağdur olarak yer alabilmektedir.³⁶⁰ İnsan ticareti suçunun mağduru, aynı anda söz konusu suçun faili de olamaz. Diğer bazı suçlarda görüldüğü gibi insan ticareti suçunda da fail ve mağdur sıfatları birleşmemektedir.³⁶¹ Bu suçun tüzel kişilere karşı işlenmesi mümkün görünmemektedir. Çünkü herhangi bir tüzel kişinin irade serbestisi ve özgür iradesiyle hareket edebilme yetisi yani geleceğini tayin edebilme yeteneği söz konusu değildir.³⁶²

3.4 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN UNSURLARI

3.4.1 Maddi Unsur

Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesine bakıldığında insan ticareti suçunun maddi unsurunun belirtildiği görülmektedir. Söz konusu suçun eylem bölümü “iki grup” fiilin birleşmesinden meydana gelmektedir.³⁶³ Bahsedilen bu eylemler söz konusu düzenlemede belirtilmekte olan “araç” fiilleri gerçekleştirerek işlenebilmektedir. Buna göre her şeyden önce çalışmamız kapsamında birazdan ele alacağımız iradeyi doğrudan etkilemekte olan “araç” fiillerden birini akabinde de düzenlemenin öngörmüş olduğu ikinci grup “asil(amaç)” fiillerden birinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.³⁶⁴ Bu durum Yargıtay kararlarında da açıkça belirtilmektedir. Buna göre 18. Ceza Dairesi'nin 30.03.2016 tarihi 2015/35622 Esas, 2016/6429 karar numaralı kararında yer alan şu ifadeler konuya açıklık getirmektedir;

“Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunun oluşabilmesi için failin mağdura yönelik olarak "tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliğinden yararlanarak rızasını elde etmek" biçiminde bir harekette bulunması ve bu hareketleri yaparken veya yaptıktan sonra mağduru ülkeye sokması, ülke dışına çıkarması, tedarik etmesi, kaçırması, bir yerden başka bir yere götürmesi, sevk etmesi veya barındırması gerekmektedir. Suçun oluşması için hem araç hareketlerden, hem de amaç hareketlerden en az birisi bir arada bulunmalıdır. Araç hareketler, asıl veya amaç hareketlerden önce veya en geç bu hareketlerle eş zamanlı olarak yapılmalıdır. Böylece öncelikle araç hareketler ile mağdurun iradesi

³⁶⁰ Hakkı MANAV 2010, age s.229

³⁶¹ Durmuş TEZCAN , Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.116; Veli Özer ÖZBEK 2008, age s.180.

³⁶² Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.177.

³⁶³ Erdener YURTCAN ve Begüm İRTİŞ 2021, age s.7

³⁶⁴ Durmuş TEZCAN , Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.116; Olgun DEĞİRMENCİ 2006, age s.81.

kırılmalı ve görünüşte rızası elde edilmeli daha sonra da bu husustan yararlanarak suçu oluşturan asıl amaç hareketler gerçekleştirilmelidir."

Suçun maddi unsurunu meydana getirmekte olan "asıl" fiiller, kişilerin tedarigi, kaçırılması, nakilleri, ülkeye giriş çıkışlarının sağlanması, barındırılmaları olarak belirlenmiştir. Bahsedilen fiillerin, bir bölümü araç, bir bölümü de amaç olmak üzere Türk Ceza Kanunu'nda kaleme alınmıştır. İnsan ticareti suçunun maddi unsurları kapsamında yer alan hareket unsuru söz konusu iki grup fiilin birleşmesi sonucunda meydana gelmektedir. Burada bahsedilen birleşme hususu esasında o birbirinden tamamen ayrı iki parçanın bir bütün oluşturması olarak anlaşılmalıdır. Çünkü ilk gruba dâhil edilen araç fiiller, insan ticareti suçunun gerçekleşmesi bakımından, tek başına gerçekleştiğinde herhangi bir anlamı olmayan, ikinci grupta sayılmış olan eylemlere buraya bir biçimde bağlılık arz eden eylemlerdir. İnsan ticareti suçu maddi unsur bakımından Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş olan yağma veyahut dolandırıcılık suçuyla benzetilebilecektir. Bunun sebebi ise söz konusu suçlarda da tıpkı insan ticareti suçunda olduğu gibi kişilerin dirayetini zedeleyerek bazı eylemleri dayatmak; mağdur kişinin yalnızca görünüşte kalan rızasını elde edebilmek adına bir takım yol ve yöntemlere başvurma durumu gündeme gelmektedir.³⁶⁵Buna göre insan ticareti suçu göçmen kaçakçılığı suçundan farklı olarak serbest hareketli bir biçimde değil bağlı hareketli bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle, insan ticareti suçunda fiil tek olmakla birlikte hareket birden çok ve eylem iki grup fiilin birleşiminden meydana gelmektedir. Bu hususa örnek vermemiz gerekirse; tehditte bulunularak bir kimsenin kaçırılması olayında birden çok fiil mevcuttur (tehdit ve kaçırma) fakat söz konusu fiillerin tümü tek bir suç eylemini meydana getirmektedir. Nitekim kaçırma eylemini gerçekleştirebilmek için tehdit yoluna gidilmesi mecburi olduğundan bağlılık ortaya çıkacaktır. Amaç ve araç fiillerden bahsettiğimiz bu bölümde dikkat edilmesi gereken en önemli husus insan ticareti suçunun 18 yaşını doldurmamış mağdurlar bakımından araç fiillere gerek olmaksızın oluşabileceğidir.³⁶⁶Ancak kural olarak yine belirtmemiz gerekir ki 18 yaşını doldurmuş olan bireylere karşı insan ticareti suçunun işlenmesi hallerinde birden çok hareketli bir suçtan söz edilecektir.³⁶⁷ Bu durum Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 26/04/2017 gün ve 2016/485 E., 2017/4650 K. numaralı kararında şu ifadelerle belirtilmektedir ;

³⁶⁵ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s.181.

³⁶⁶ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.116-122

³⁶⁷ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAKSIZ 2021,age s.91-96.

“Çocuk mağdurların fuhuş yaptırılmak amacıyla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları durumunda suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da insan ticareti suçu oluşacak, sanığın saikini gerçekleştirip gerçekleştirilmemesinin insan ticareti suçunun oluşumuna bir etkisi olmayacağından, amaç fiilleri gerçekleştirdikten sonra saiki oluşturan eylemlerden olan fuhuş eyleminin yaptırılmasıyla ayrıca fuhuş suçu oluşacak, fuhuş suçu ile insan ticareti suçu arasında fikri ictima hükümlerinin uygulanması mümkün olmayacaktır. (BOZULMASINA)”

İnsan ticareti suçu seçimlik hareketli bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bahsedilen fiillerden birinin gerçekleştirilmesi bu suçun oluşabilmesi için yeterli görülmektedir. Başka bir ifadeyle, araç fiillerden herhangi bir tanesinin amaç fiillerden de herhangi bir tanesinin düzenlemede öngörülmüş olan amaçlardan birinin gerçekleştirilmesi neticesinde insan ticareti suçu oluşmuş olacaktır. Bu bakımdan insan ticareti suçunun hem bağlı hem de seçimlik hareketli bir suç olduğu söylenebilecektir.³⁶⁸ Aynı zamanda insan ticareti suçu bir tehlike suçudur.

İnsan ticareti suçunda öngörülmüş olan araç fiillerle ilgili düzenlemede şu şekilde belirtilmiştir; “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerden yararlanarak rızalarını elde etmek”. Söz konusu bu araç fiiller, asıl fiilden önce gerçekleştirilebileceği gibi bu fiillerle aynı anda da gerçekleştirilebilmektedir.³⁶⁹ Araç fiillerde karşımıza çıkan metotlar bireyin özgürlüğüne yönelik saldırının gerçekleştirilmesinde köprü görevi görmektedir. Açıklamalarımızdan da anlaşılacağı üzere insan ticareti suçunun meydana gelebilmesi için mağdur bireyin iradesi “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle” hukuki ve ahlaki olarak korunamayacak biçimde etkilenmiş bulunmalıdır.

3.4.1.1 Araç Filler

3.4.1.1.1 Tehdit, Baskı, Cebir ve Şiddet

Tehdit, baskı, cebir ve şiddet eylemleri bireyin davranışlarında zorlayıcı bir tesir oluşturmaya yarayan araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu türden fiiller bireyler üzerinde zorlama oluşturmaktadır. Söz konusu araç fiiller irade üzerinde

³⁶⁸ Köksal BAYRAKTAR, Vesile SONAY EVİK ve Gülşah KURT 2016, age s. 179-180.

³⁶⁹ Hakkı MANAV 2010, age s.235.

zedeleme biçimleri bakımından farklılıklar taşımaktadır.³⁷⁰ Örnek vermemiz gerekirse; şiddet fiilleri tehdit fiilinde olduğu gibi gelecekte gerçekleşebilecek bir kötülük üzerinden değil de icra edilmekte olan bir kötülük temelinde oluşmaktadır. Baskı durumundaysa şiddet boyutuna varmamış bir zorlamadan bahsedilebilecektir.³⁷¹

Tehdit, mağdur bireyin bir şahsı ya da yakınları hususunda ağır bir zarara uğratılacak konusunda, belirli bir seviyeye varan, kolay bir şekilde kurtulma olanağının mevcut olmadığı durumlardır.³⁷² Belirtmemiz gerekir ki tehdit eylemi mağdur kişinin suça konu eyleme razı olmasını sağlayacak biçimde gerçekleşmiş bulunmalıdır.³⁷³ İnsan ticareti suçunda genellikle mağdurlara karşı şahısları veya yakınlarının zarara uğratılacağı yönünde tehditlerde bulunmaktadır.³⁷⁴

Şiddet eylemi, bir engeli ortadan kaldırmak saikiyle fiziksel güç kullanmak anlamına gelmektedir.³⁷⁵ Cebir ise yine fiziksel güç kullanmak anlamına gelmekte yani şiddet kavramıyla eş anlamlı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan ticareti suçunda konu edinilen cebir, mutlak ve zorlayıcı kuvveti kapsamaktadır.³⁷⁶

İnsan ticareti suçunda araç fiillerden sayılan baskı ise mağdur bireyin temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılarak, hâkimiyet altında tutulması, hürriyetinin kısıtlanması, zorlamaya tabi tutulması durumlarında gündeme gelmektedir. Baskı, tehdit fiili haricinde kalan fakat mağdur bireyin iradesini zedeleme gücüne sahip olan her eylemi kapsamaktadır.³⁷⁷ Diğer bir ifadeyle baskı, genel bir şekilde mağdur üzerinde kurulmakta olan maddi, manevi zorlamayı ifade etmektedir.³⁷⁸ Bu bağlamda mağdur kişinin, kendisine yönelen dayatma, sindirme ya da şiddet içeren fiiller neticesinde, özgürce hareket etme ve karar verebilme yetisinin elinden alındığı söylenebilecektir.³⁷⁹ Öğretide tehdit, baskı, cebir, şiddet olarak belirtilen araç fiillerin, insan ticareti suçunun gerçekleştirilmesi esnasında kurtarma ya da koruma saikiyle eyleme geçen üçüncü kişilere karşı uygulanması durumunda da insan ticareti suçunun meydana geleceği kabul görmektedir.³⁸⁰

---

³⁷⁰ Mümin GÜNGÖR 2021, agm s.250-254

³⁷¹ Mahmut KOCA 2003, age s.152.

³⁷² Hakkı MANAV 2010, age s.235.

³⁷³ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.192.

³⁷⁴ Olgun DEĞİRMENCİ 2006, age s.82.

³⁷⁵ Mümin GÜNGÖR 2021, agm s.254

³⁷⁶ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.191; Mahmut KOCA 2003, age s.152.

³⁷⁷ Hakkı MANAV 2010, age s.238.

³⁷⁸ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.193.

³⁷⁹ Çetin ARSLAN 2004, age s.53.

³⁸⁰ Hakan HAKERİ 2009, age s.14.

3.4.1.1.2 Nüfuzu Kötüye Kullanmak

Bu fiilin gerçekleştirilebilmesi için failin mağdur birey üzerinde herhangi bir nüfuzunun olması gerekmektedir.³⁸¹ Nüfuz sahibi olmak ise sözlük anlamıyla; birtakım ilişkiler nedeniyle, bir kişi üzerinde sözünün geçmesi, arzularının yerine getirilmesi, itibarlı olma ve söz geçirme kabiliyetine sahip olma gibi ifadelerle nitelendirilebilmektedir.³⁸² Bir şahsın nüfuz sahibi olması, üstlenmiş olunan görev, akraba ilişkilerinden, örf ve adetlerden ya da birlikte yaşamın getirmiş olduğu vaziyetten kaynaklanabilmektedir.³⁸³ Nüfuzu kötüye kullanma, mağdur bireyin yukarıda da bahsedilmiş olan bazı bağlarla bağlı bulunduğu kişiler tarafından yine mağdur üzerinde yarattığı tesirlerin kullanılması suretiyle, failin gerçekleştireceği fiile boyun eğdirilmesini ifade etmektedir.³⁸⁴ Bu gibi durumlarda fail, bahsedilmiş olan bağları kullanmak suretiyle mağdur üzerinde sahip olduğu hâkimiyeti kötüye kullanmaktadır.³⁸⁵ Buna göre nüfuzun kötüye kullanımı belli bir boyuta ulaşmalı; mağdur bireyi özgür iradesinin tersine harekete geçmeye sevk edecek ciddiyette olması gerekmektedir.³⁸⁶ Örnek vermek gerekirse; baskı boyutuna varmaksızın, işverenin 18 yaşından büyük çalışanına fuhuş eyleminde bulunma konusunda tavsiyede bulunması, ceza hukuku sistemine göre başka suçlara sebebiyet verebilse de insan ticareti suçunun oluşabilmesi için yeterli görülmeyecektir.³⁸⁷ Nitekim Yargıtay 8.Ceza Dairesinin 16.02.2012 tarih, 2010/13508 E., 2012/4595 K. Sayılı kararında da bu duruma örnek ifadeler yer verildiği görülmektedir ;

“30.01.2003 tarih 4804 sayılı Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun hükümleri gözetilerek olay tarihinde 12 yaşında olan mağdurenin sanık baba Cemal G. tarafından nüfuzu kötüye kullanılarak çalıştırılmak amacıyla Samsun ili Çarşamba ilçesinden sanık Süleyman K.'in Sapanca'daki evine nakleden sanıkların cezalandırılmalarına, (ONANMASINA)”

³⁸¹ Hakkı MANAV 2010, age 239.

³⁸² age s.239.

³⁸³ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.195.

³⁸⁴ age s.195.

³⁸⁵ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s. 118

³⁸⁶ Erdener YURTCAN 2020, age s.540

³⁸⁷ age s.118.

3.4.1.1.3 Kandırmak

Kandırmak fiili, bir şahsı yanıltmak veyahut aldatmak suretiyle iradesini zedeleyecek, istenilen bir işi gerçekleştirmeye razı etmek manasına gelmektedir.³⁸⁸ Kavramın çerçevesi çizilirken dolandırıcılık suçunun kaleme alındığı Ceza Kanunu'nun 157. maddesinde yer almakta olan "hileli davranışlarla bir kimseyi aldatmak" ifadesi göz önünde bulundurulmalıdır.³⁸⁹ Kandırma fiiliyle alınmış olan rıza ve irade sakat hale gelmiştir³⁹⁰. Örnek vermek gerekirse; hastalığı bulunan bir bireyin hastalığından kurtarılabilmesi belirtilerek, ameliyata sokularak organlarının alınması halinde aldatma unsuru gerçekleşmiş görünmektedir.³⁹¹

Hile kavramı ise, failin bazı söz ve davranışlarla mağdur bireyi hata yapmaya yönlendirmesi anlamına gelmektedir.³⁹² Burada bahsedilmekte olan hileli eylemler, gerçekte alakası olmayan-sahte davranışlar aracılığıyla gerçekte olanların saptırılması, saklanması olarak anlaşılmalıdır.³⁹³ Esasında hile, yalanın bir formu olarak kabul edilmektedir. Yalan, belirli bir seviyede ve ustaca gerçekleştirilmelidir, başka bir ifadeyle oluşumu itibari ile bireyin denetleme imkânını ortadan kaldırmalıdır.³⁹⁴ Bu bağlamda, mağdur bireyin iradesinde önemli bir tesir meydana getiren ve onu hataya yönlendiren bir eylemin bulunduğu görülmektedir.³⁹⁵ İnsan ticareti ile ilgili Palermo Protokolü'ndeki hükümler dikkate alındığında mağdur bireyin iradesi üzerinde etkili olan araçlara hile ve aldatma dâhil edilmiş bulunmaktadır.³⁹⁶

İnsan ticareti suçunun meydana gelebilmesi açısından, suça konu eylemin kandırmaya uygun, yeterli vasıfta olması aranmaktadır. Bahsedilen vasfa sahip olmayan yalan veyahut hileli hareketlerin gündeme gelmesi halinde insan ticareti suçunun oluşacağından bahsedilemez.³⁹⁷

Kandırma araç fiili, insan ticareti suçunun gerçekleştirilmesinde en sık başvurulan vasıtalardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Son dönemlerde özellikle internet ortamında ve kaynak ülkede eylemlerini sürdürmekte olan failer, belirlenen

³⁸⁸ Hakkı MANAV 2010, age s.239.

³⁸⁹ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.119.

³⁹⁰ Erdener YURTCAN 2020, age s.542

³⁹¹ Mahmut KOCA 2003, age s.153.

³⁹² Hakkı MANAV 2010, age s.239.

³⁹³ Doğan SOYASLAN (2010), *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 8.Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, s.417.

³⁹⁴ Melisa AYDIN (2013), *Türk Ceza Kanunun'da İnsan Ticareti Suçu*, İstanbul.s.84.

³⁹⁵ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.119; Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.196.

³⁹⁶ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.184.

³⁹⁷ age s.197.

hedef ülkelerde iş imkânlarının sağlanacağı hususunda, eğitim, vatandaşlık gibi başka konularda da vaatlerde bulunarak insan ticareti suçunu işlemektedir.³⁹⁸ Bu gibi vaatlerle kandırılarak yabancı ülkelere nakilleri sağlanan mağdurlar sevk ya da nakilleri gerçekleştikten sonraki dönemde çoğunlukla fuhuşa sürüklenmektedirler.³⁹⁹

3.4.1.1.4 Kişiler Üzerindeki Denetim Olanaklarından Yararlanmak

Bu fiilin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle mağdur ile faili arasında bir denetleme ilişkisinin olması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse; memur-amir, ast-üst, zabıta memuru-esnaf, işçi-işveren, müfettiş-memur gibi ilişkiler bu duruma örnek gösterilebilecektir.⁴⁰⁰

Denetlemek, herhangi bir iş konusunda usule uygunluk ve doğru bir biçimde gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini incelemek, kontrol etmek olarak nitelendirilebilmektedir. “Bireyler üzerindeki denetim olanaklarından yararlanmak” ise fail ile mağdur arasındaki denetim ilişkisinin oluşturmuş olduğu koşullardan yararlanarak doğrudan fail ya da yine onun mahiyetindeki bir başka kimse veya kimselerce suça ilişkin ilgili maddede kaleme alınmış olan amaç fiillere razı edilmesi anlamına gelmektedir.⁴⁰¹

Mevcut statü gereği mağdur birey üzerinde kontrol kabiliyetine sahip bireyler ya da bizzat fail, oluşan bu koşullardan faydalanarak mağdura suç oluşturan eylemlere rıza göstermesini dayatmakta başka bir ifadeyle böyle davranmaya yönlendirmektedir.

Bu bölümde belirtmemiz gerekir ki çalışmamız kapsamında daha önce de bahsetmiş olduğumuz “nüfuzu kötüye kullanma” araç fiili ile “kişiler üzerindeki denetim olanaklarından yararlanmak” fiili birbirine yakınlaşan ifadeler olarak görülmektedir. Ancak “kişiler üzerindeki denetim olanaklarından yararlanmak” diğer kavrama göre daha geniş kapsamlıdır. Bir kişi üzerinde nüfuz sahibi Olan bir kimse aynı anda bahsedilen kişi üzerinde denetim imkânlarına da sahip olabileceken, denetim imkânına sahip bir kişinin her zaman için mağdur üzerinde bir nüfuza sahip olduğu söylenemeyecektir.

³⁹⁸ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAŞIZ 2021, age s.119

³⁹⁹ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.198.

⁴⁰⁰ Hakkı MANAV 2010, age s.241.

⁴⁰¹ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.119; Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.198; Çetin ARSLAN ve Bahattin AZİZAĞAOĞLU 2005, age s.337.

3.4.1.1.5 Kişilerin Çaresizliğinden Yararlanmak

Bu fiil muhtaç halde olan şahısların bu kötü koşullarının sömürülmesi anlamına gelmektedir. Mağdur kişilerin çaresizliğinden yararlanmak, suçun maddi konusu olan mağdurların düşmüş oldukları ve aşılması güç maddi ya da manevi imkânsızlık halinden faydalanarak, insan ticareti suçunun amaç fiillerine rıza gösterilmesinin sağlanmasıdır.⁴⁰² İnsan ticareti suçu gündeme geldiğinde bu başlık altında bahsetmiş olduğumuz çaresizliğin farklı nedenleri ve bu nedenlerin çeşitli etkenleri olabilmektedir. Buna göre söz konusu çaresizlikler başta ekonomik, sosyal, ailevi, fiziksel, coğrafi imkânsızlıklardan kaynaklanabilmektedir. Böylesine bir çaresizlik halinde olan mağdur kişinin karşı koyma imkânı da olmadığından, görünüşte bir rızadan bahsedilebilse de bu rızanın geçerli olmayacağı kabul edilmektedir. Yukarıda da bahsetmiş olduğumuz kötü koşulların her birey üzerinde aynı tesiri yaratacağı söylenemeyecek olup, böylesine bir çaresizliğin objektif şartlar yerine mağdur bireyin içerisinde bulunduğu subjektif şartlara göre değerlendirilmesi gerekmektedir.⁴⁰³ Nitekim bir kimse açısından çaresizlik kabul edilemeyecek bir durum, olay özelinde mağdur bireyin çaresizliğine yol açabilmektedir.⁴⁰⁴ Ayrıca belirtmemiz gerekir ki mağdurun yaratmış olduğu kendi hatası sebebiyle böylesine bir çaresizlik durumuna düşmesi durumunda herhangi farklılık oluşmayacaktır.⁴⁰⁵ Bu hususa ilişkin Yargıtay kararlarında yer alan örnek tespitlerin de bulunduğu görülmektedir. Buna göre Yargıtay 8.Ceza Dairesinin 10.3.2011 tarih, 2010/13722 E. , 2011/1888 K. Sayılı kararında yer alan ifadeler şu şekildedir;

“Gidecek bir yeri ve kazanç getiren bir işi bulunmayan mağdurenin çaresizliğini bilen sanıkların mağdureyi bir hafta boyunca araçları ile buldukları müşterilere götürerek rızası dışında fuhuş yaptırdıkları, Ayşe Fatma D.'a ait evde barındırdıkları, mağdurenin durumunu cinsel ilişkiye girmek amacıyla eve gelen tanık Aydın Bozoğlan'a anlatması ve onun da polise ihbarı üzerine olayın ortaya çıktığı bu şekliyle sanıkların eylemlerinin insan ticareti ve fuhuş suçunu oluşturduğu anlaşılmakla, (ONANMASINA)”

⁴⁰² Erdener YURTCAN 2020, age s.543

⁴⁰³ Hakkı MANAV 2010, age s.242.

⁴⁰⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.200.

⁴⁰⁵ age s.200.

3.4.1.2 Amaç Fiiller

Yasal düzenlemede, insan ticareti suçunun maddi unsuru; “kişileri ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak, tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek, sevk etmek, barındırmak” biçiminde kaleme alınmıştır. ⁴⁰⁶İnsan Ticareti Suçuna Dair Ek Protokolde ise Kanunda sayılmış olan fiillere ek bir biçimde “teslim almak” eylemi de bulunmaktadır. Türk Ceza Kanunu bakımından insan ticareti suçuna dair bu fiilin yer almaması bir eksiklik olarak kabul edilebilecektir. ⁴⁰⁷

3.4.1.2.1 Ülkeye Sokmak veya Ülke Dışına Çıkarmak

Söz konusu bu eylemler, Türk Ceza Kanunu’nun 80. maddesinin ilk düzenlendiği şekilde bulunmamaktaydı. Bu eylemler, kanuni düzenlemeye 5560 Sayılı Kanun ile eklenmiş bulunmaktadır. Belirtmek gerekir ki bahsi geçen eylemler bağlamında insan ticareti suçunun ani suç niteliği taşıdığı rahatlıkla söylenebilecektir. Burada bahsedilen “ülke dışına çıkaran” ve “ülkeye sokan” insan ticareti suçunun mağdurlarını bir yerden başka bir yere transfer eden kişi olarak anlaşılmalıdır.

3.4.1.2.2 Tedarik Etmek

"Tedarik eden" fiilinden anlaşılması gereken, insan ticareti suçunun mağduru bireyleri genellikle kaynak ülkeden temin eden şahıstır. Tedarik eden şahsın, potansiyel mağdurları tespit etmesinin ardından bu bireyleri ya bizzat kendisi ya da organizasyonun içerisindeki başka şahıslar aracılığıyla başka bir yere taşınmasını sağladığı görülmektedir.

Mağdurların, hayatlarını sürdürdükleri bölge ve o bölgeye ait kültüre hakim olunması, tedarik edene rahatlık oluşturacağından, bu kişi genellikle mağdurların bulunduğu kaynak ülkede bulunan bir kimse olarak karşımıza çıkmaktadır. Esasında, mağdur bireyleri ticaret konusu etmeye yönelik eylemler bu amaç fiil çerçevesinde değerlendirilmektedir. ⁴⁰⁸

---

⁴⁰⁶ Erdener YURTCAN 2020, age, s.538-539

⁴⁰⁷ Ümit KOCASAKAL 2003, age s.65-66

⁴⁰⁸ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.122

3.4.1.2.3 Kaçırarak

Kanun koyucu, kaçırarak fiilini gerçekleştiren kişi⁴⁰⁹ hakkında belirli özellik saptamamıştır. Nitekim fail, kontrolü altına alacağı mağdurları, doğrudan kendisi belirleyebileceği gibi, başkası tarafından tedarik edilen mağdurlar hakkında da kaçırarak fiilini gerçekleştirebilmektedir. Bu durumda esasında, mağdurun rıza dışı bir şekilde bir yerden başka bir yere götürülmesinden bahsedilmektedir. Kaçırarak fiili söz konusu olduğunda, kesintisiz suçtan bahsedilecektir.⁴¹⁰

3.4.1.2.4 Bir Yerden Başka Bir Yere Götürmek

“Bir yerden başka bir yere götüren” kişi, başkası tarafından tedarik edilmiş olan veyahut kaçırılmak suretiyle faile teslim edilmekte, suçun gerçekleştirilebilmesi doğrultusunda belli yerlere götürülmektedir. Bahsedilen seçimlik hareket, “nakletmek” şeklinde de ifade edilebilmektedir.⁴¹¹ “Bir yerden bir yere götürmek”, ani suç niteliği göstermektedir.⁴¹² Mağdur bireylerin götürülmesi amaçlanan yere ulaşılması üzerine suç tamamlanmaktadır.

3.4.1.2.5 Barındırmak

“Barındırmak” sözlük anlamıyla; “barınmasını sağlamak, korumak, muhafaza etmek, yaşamasını, yerleşip oturmasını sağlamak” ifadeleriyle nitelendirilebilecektir. Bu fiil, failin hâkimiyetindeki mağdurların, herhangi bir yere yerleştirilmesi ve bu yerde yaşamını sürdürebilmesi için uygun koşulların oluşturulması şeklinde anlaşılmalıdır.⁴¹³

Barındırmak, bireyin yaşamını sürdürebilmesi için asgari koşullara sahip ortamın tahsis edilmesi, diğer bir ifadeyle konaklamak, temel ihtiyaçların karşılanabilmesi olarak da ifade edilebilecektir. Bu seçimlik hareket bedelsiz olarak sağlanabileceği gibi, ücreti mukabilinde de sağlanabilmektedir. Ayrıca barındırma eyleminin, “kesintisiz suç” niteliğini içerdiği bilinmektedir.

⁴⁰⁹ Ümit KOCASAKAL 2003, age s.67.

⁴¹⁰ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.123

⁴¹¹ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.207.

⁴¹² Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.123.

⁴¹³ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.208.

3.4.1.2.6 Sevk Etmek

Sevk etmek, sözlük anlamında; “bir tarafa doğru gitmesine itici sebep teşkil etmek, göndermek, götürmek, sürüklemek, yöneltmek, yollamak, yönetmek, idare etmek”⁴¹⁴ ifadeleriyle nitelendirilmektedir. “Sevk eden” kişi, mağdur bireylerin bir yerden, başka bir yere taşınmasını(götürülmesini, naklini) sağlamaktadır. Bu sebeple, “nakleden”den farklı bir biçimde, sevk eden kişinin mağdur bireylerle fiziksel anlamda bir ilişkisinin olduğu söylenememektedir.⁴¹⁵ Buna göre, mağdur bireylerin bulunmuş oldukları herhangi bir yerden başkaca bir yere gönderilmesi suretiyle söz konusu suç tamamlanmakta olup; mağdur kişi/kişilerin düşünülen varış noktasına erişmesi gerekli bulunmamaktadır.⁴¹⁶ Neticede, bahsedilen amaç fiiller yalnızca kanuni düzenlemede öngörülen şekillerde gerçekleştirilebilir.⁴¹⁷ Bu hususa örnek olarak Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 30.04.2015 tarih 2015/109 E, 2015/908 K. sayılı kararında yer alan ifadeler gösterilebilecektir;

“Oluş, iletişim tespit tutanakları içeriği, bu içerikleri doğrulayan mağdurların da bulunduğu sanık K. T. yönetimindeki araçta yapılan pasaport kontrolüne ilişkin 15.03.2010 tarihli tutanak ve otel kayıt defteri ile tüm dosya kapsamına göre; suç tarihinde on sekiz yaşından küçük oldukları anlaşılan mağdurlar 20.03.1994 doğumlu V. Savateeva ve 07.01.1994 doğumlu S. Ruschikova’yı fuhuş yaptırmak amacıyla Rusya ülkesinden tedarik edip, ülkemize gelmelerini ve ülke içinde seyahatlerini sağlayan sanıklar G. A., M. Ç., E. A. ve K.T. hakkında TCK’nın 80/3. maddesine göre, mağdur sayısınınca ikişer kez insan ticareti suçundan mahkumiyet kararı verilmesi yerine yazılı gerekçeyle beraatlerine hükmolunması ...”

3.4.2 Manevi Unsur

İnsan ticareti suçu, göçmen kaçakçılığıyla benzer olarak yalnızca kasten işlenebilmektedir. Başka bir deyişle söz konusu suçun taksir şeklinde işlenmesi mümkün değildir.⁴¹⁸ Bu suç sadece doğrudan kastla gerçekleştirilebilmektedir. Öğretide bu suçun olası kastla gerçekleştirilebilmesinin mümkün olmadığına dair görüşler ileri sürülmektedir⁴¹⁹. Kanuni düzenlemeye yakından bakıldığında, suçla ilişkin eylemlerin belli bir saikle gerçekleştirilmesinin arandığı hallerde suçun olası

⁴¹⁴ TÜRK DİL KURUMU (2005), *Türkçe Sözlük*, Ankara, s.1743.

⁴¹⁵ İbrahim KESKİN 2011, age s.16.

⁴¹⁶ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.208; Mahmut KOCA 2003, age s.156.

⁴¹⁷ İbrahim KESKİN 2011, age s.16.

⁴¹⁸ Çetin ARSLAN 2004, age s. 55.

⁴¹⁹ Hakkı MANAV 2010, age s.247; Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.209.

kastla işlenemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, insan ticareti suçunun da sadece belli bir saikle gerçekleştirilebileceği göz önünde bulundurulduğunda, insan ticareti suçunda olası kastın mümkün olmadığı yönündeki görüşlerin doğru olduğu söylenebilecektir. Özetle maddi unsurda öngörülmüş olan eylemler, mağdurlara hizmet ettirme, zorla çalıştırma, fuhuş yaptırma, esarete tabi tutma veyahut vücut organlarının verilmesini sağlama özel saikleriyle insan ticareti suçu gerçekleştirilebilecektir.⁴²⁰Bu gibi belli birtakım amaçlarla eylemde bulunan failin, olası kast sebebiyle(TCK. m.21/2) cezasında indirimine gidilebilmesi mümkün gözükmemektedir.

İnsan ticareti için aranan kastta genel kastın yeterli olmadığı, suç için özel kastın arandığının bilinmesi gerekmektedir.⁴²¹ Yani fail, “zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak” amaçlarından herhangi birisiyle eylemlerini gerçekleştiriyor olmalıdır.⁴²² Ayrıca belirtmemiz gerekir ki bu suçun kanun koyucu tarafından kaleme alınmış olan amaçlarla gerçekleştirilmesi yeterli görülmektedir. Buna ek olarak söz konusu suçun tamamlanabilmesi için yukarıda da bahsedilmiş olan amaçlara ulaşılmış olması aranmamaktadır.⁴²³

Failin tasavvur etmiş bulunduğu bu gibi amaçlar, insan ticareti suçunu diğer bazı başka suçlardan ayırt eden bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer ki fail bu suç kapsamında kanun koyucu tarafından öngörülmüş olan amaçlar haricinde başka bir motivasyonla eyleme geçmişse bu suç oluşmayacaktır; fakat koşullar mevcutsa insan ticareti suçu dışındaki herhangi bir suçtan ötürü cezai yaptırım uygulanabilecektir. Örnek vermemiz gerekirse; “Cinsel amaçla kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (madde 109/5), Fuhuş (madde 227), Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234)” gibi suçlardaki amaçların insan ticareti suçunda özellikle kaleme alınmış olan amaçlarla mukayese edilerek olay özelinde ayırt edilmesi hem pratikte hem de teoride bu suç tiplerinin ayırt edilebilmesi ve daha iyi anlaşılabilmesi hususunda oldukça fayda sağlayacaktır. Buna göre insan ticareti suçunun gerçekleşebilmesi bakımından failde oluşması gereken saikler şöyledir;

---

⁴²⁰ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.124.

⁴²¹ Olgun DEĞİRMENCİ 2006, age s.86.

⁴²² Erdener YURTCAN 2020, age s.540

⁴²³ age s.210.

- Zorla çalıştırmak, mağdur bireylerin iradesinden ayrı bir şekilde zihinsel ya da fiziki bir işte kullanılması, böylesine bir işte bulunma konusunda mağdurların zorlanması şeklinde nitelendirilebilir.⁴²⁴ Örnek vermemiz gerekirse bir kişinin tehdit, baskı ve cebir suretiyle kaçırılarak inşaat sektöründe işçi olarak çalıştırılması durumunda zorla çalıştırma gündeme gelecektir.⁴²⁵ Bu duruma örnek olarak Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 2007/10501- 2008/2801 K. Sayılı kararı örnek gösterilebilecektir. Bu kararda sanıkların, mağdureyi zorla evlerinde alıkoymak suretiyle, gazinolarda konsomatris olarak çalıştırmaları şeklinde gerçekleştirilen eylemlerinin insan ticareti suçunu oluşturacağı kabul edilmiştir. Bir başka örnek ise Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 2008/4555 E, 2008/7998 numaralı kararında şu ifadelerle yer almaktadır;

“ Sanığın yaşları 10 ila 14 arasında değişen 8 mağduru Mardin ilinin Ömerli ilçesinden alıp İstanbul’a getirdiği, çocukların tümünü tek bir odada insanlık dışı koşullarda barındırdığı, şehrin çeşitli bölgelerinde sokaklarda kâğıt mendil, midye satıcılığı ve tartıcılık gibi işlerde zorla çalıştırma şeklinde gerçekleşen eyleminin insan ticareti suçunu oluşturur.”

- Hizmet ettirmek, bir takım kişilere veya gruba hizmette bulunulmasını sağlamak anlamına gelmektedir. Uluslararası sözleşmelerde hem zorla çalıştırmak hem de hizmet ettirmek eylemlerine ilişkin ifadeler yer almakta ve bu fiiller iç içe geçmiş bir halde bulunmaktadır.⁴²⁶
- Fuhuş yaptırmak bir kimseyi iradesi ve isteği dışında zor kullanmak suretiyle maddi menfaat temin edebilmek karşılığında cinsel ilişkide bulunmaya zorlamak olarak tanımlanabilecektir.⁴²⁷ Ayrıca belirtmemiz gerekir ki burada bahsedilen cinsel ilişkinin yanı sıra bir kişinin vücudunu kullanarak gerçekleştirmiş olduğu şehveti tatmine yönelik bu gibi eylemlerde fuhuş yaptırmak kapsamına dâhil edilebilecektir. Diğer taraftan bilinmelidir ki, pornografik ürünler için kişilerin poz vermesi bu kapsamda değerlendirilememektedir. Türk Ceza Kanunu’nun 80. maddesine bakıldığında Palermo Protokolü ve İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Sözleşmesi gibi insan

⁴²⁴ Hakkı MANAV 2010, age s.248.

⁴²⁵ age s.248.

⁴²⁶ ICMPD, *Hakim ve Savcılar İçin İnsan Ticaretiyle Mücadele Eğitim Materyali Temel Bilgi Kaynağı*, s.98

⁴²⁷ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.216.

ticareti ile alakalı öne çıkan belgelerde yer almakta olan birtakım hususların eksikliği fark edilmektedir. Bahsedilen bu uluslararası sözleşmelerde kişilerin fuhuşunun istismara uğraması veya cinsel istismarın farklı şekillerde de kapsama alınmasına rağmen Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde yalnızca fuhuş yaptırmak amacına yer verildiği görülmektedir.⁴²⁸ Hâlbuki söz konusu maddenin ilk halinde insan ticareti suçunun çoğunlukla gerçekleştiriliş şekillerinden olan fuhuş amaçlı istismara doğrudan doğruya değinilmemesi bu Kanunu eleştirilere maruz bırakmıştır.⁴²⁹“Fuhuş yaptırmak” amacı, 6 Aralık 2006 tarihli Kanun ile yerinde bir şekilde yasal düzenlemeye eklenmiş bulunmaktadır. Yargıtay 18. Ceza Dairesi 09/10/2019 tarih ve 2019/8556 E., 2019/14132 K. Numara ve tarihli kararında yer alan şu ifadeler bu hususa örnek teşkil etmektedir ;

“Dosya kapsamına göre, sanıklar M.D. ile T. T. 'nın, mağdur G. G. 'yı fuhuş amacıyla otel odasında kilitli tutmaları ve bu amaçla tehdit edip, cebir uygulamaları neticesinde mağdurun 15-20 günlük sürede her gece 5 veya 6 kişi ile fuhuş yapmasını sağlamaları biçimindeki, sanıkların eylemlerinin fuhuş suçu yanında ayrıca “insan ticareti” suçunu da oluşturma ihtimalinin bulunması karşısında, dava zamanaşımı süresi içerisinde mahkemesince, sanıklar M. D. ile T. T. hakkında suç duyurusunda bulunulabileceği değerlendirilmiştir”

- Esarete tabi kılmak, bir kişinin köle, tutsak veyahut esir şekilde tutularak hürriyetinin kısıtlanmasıdır.⁴³⁰Bu bakımdan kişinin irade serbestisinin yok edilerek, mağdur bireyin bir başka kimsenin talep ve isteklerine adanması, bireysel özgürlüğünün tam anlamıyla ortadan kaldırılarak başka bir kimsenin iradesi mahiyetine dâhil edilmesi, esarete tabi kılmak olarak tanımlanabilecektir⁴³¹. Böylesine bir durumda mağdur birey esaretine tabi olduğu kişinin emir, talimat ve istekleri doğrultusunda hareket etme mecburiyetinde kalmaktadır.⁴³²
- Vücut organlarının verilmesini sağlamak, canlı bir organizmanın dokularından oluşan, bir görevi yerine getiren ve aynı zamanda sınırları net bir biçimde belirlenebilir bir organı mağdur bireyin bir başkasına vermesini

⁴²⁸ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.216.

⁴²⁹ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.125

⁴³⁰ Mahmut KOCA 2003, age s.158.

⁴³¹ age s.158.

⁴³² Çetin ARSLAN 2004, age s.55.

sağlamak olarak anlaşılmalıdır.⁴³³ Bu doğrultuda söz konusu fiilin yöneldiği kişinin canlı bir insan olması gerekmektedir.⁴³⁴ Failin saiki, bireyin yukarıda belirtilmiş olan niteliklere sahip bir organının verilmesini sağlamak suretiyle mağdura zarar vermek olmamakta mağdurun böylesine bir organının üçüncü bir şahsa nakledilmesi hususunu hayata geçirebilmektir.⁴³⁵ Bu eylem neticesinde maddi veyahut manevi bir çıkar ya da menfaat elde edileceği kuşkusuzdur.⁴³⁶ Bu kısımda son olarak belirtmemiz gerekirse insan ticareti suçunun terör amacıyla yani herhangi bir terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, söz konusu suçla ilişkin eylem bir “terör suçu” sayılmakta ve uygulanacak cezai yaptırım bu durumla orantılı olarak ağırlaştırılmaktadır.⁴³⁷

Hangi amaçlarla insan ticareti suçunun gerçekleştirilebileceği kanuni düzenlemede açık bir biçimde tahdidi olarak sayıldığından, söz konusu suç sadece bu amaçlarla işlenebilmektedir. Bu hususta son bir örnek vermemiz gerekirse; bir kimsenin evlat edinebilmesini sağlamak amacıyla yeni doğan bir çocuğun zor kullanılarak kaçırılması şeklinde gelişen olayda başkaca suçlar vücut buluyor olsa da insan ticareti suçu gündeme gelmeyecektir.⁴³⁸

3.5 SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

3.5.1 Teşebbüs

İnsan ticareti suçu çalışmamız kapsamında daha önce de belirttiğimiz üzere 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 80. maddesinde kaleme alınmış olan araç fiillerin işlenmesi suretiyle amaç fiillerin gerçekleştirilmesi şeklinde tamamlanmaktadır.⁴³⁹

Türk Ceza Kanunu’nun 35. maddesine baktığımızda; “kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.” ifadelerinin yer aldığını görmekteyiz.⁴⁴⁰ Buna göre insan ticareti suçu maddi unsurunda da yer verilmiş

⁴³³ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.125.

⁴³⁴ Mahmut KOCA 2003, age s. 159.

⁴³⁵ Çetin ARSLAN 2004, age s.55.

⁴³⁶ age s.55.

⁴³⁷ V.Özer ÖZBEK, Koray DOĞAN ve Pınar BACAŞIZ 2021, age s.98

⁴³⁸ age s.98.

⁴³⁹ Mahmut KOCA 2003, age s.162.

⁴⁴⁰ Pervin AKSOY İPEKÇİOĞLU (2009), *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, Seçkin Yayıncılık, Ankara

olan eylemlerin hayata geçirilmesi esnasında gerçekleşmektedir.⁴⁴¹ Yani suça ilişkin düzenlemede kaleme alınan amaçların gerçekleşmiş olması aranmamaktadır.⁴⁴² Bir diğer ifadeyle, failin mağdur da kurmuş olduğu hâkimiyetin ardından amaç fiilleri gerçekleştirmesi suretiyle suç tamamlanmaktadır.⁴⁴³ Bu hususa örnek olarak Yargıtay 18. Ceza Dairesi'nin 30.03.2016 tarihli 2015/35622 Esas, 2016/6429 Karar numaralı kararında yer alan ifadeler örnek gösterilebilecektir;

“Sanıkların eylemlerinin TCK'nın 80/1. madde belirtilen "tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak" şeklinde gerçekleşen insan ticareti ile TCK'nın 227/4. maddesinde düzenlenen fuhuş suçlarını oluşturduğu, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun ise insan ticareti suçunun unsuru olduğu, ayrıca amaç fiillerin tamamlanmasıyla insan ticareti suçunun oluşacağı, sanıkların hedeflediği fuhuş suçunun işlenmesinin zorunlu olmadığı, ancak bu hedef suçların işlenmesi halinde sanıkların bu suçlardan da ayrıca cezalandırılmaları gerektiği gözetilmeden, sübuta eren ve unsurları yönünden oluşan insan ticareti ile fuhuş suçlarından ayrı ayrı mahkumiyetleri yerine, fuhuş suçu ile birlikte kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi”

Diğer taraftan araç fiillere başlanmış ancak amaç fiiller gerçekleştirilememiş ise ya da amaç fiillere başlanmakla beraber icra hareketleri tamamlanamamış ise teşebbüs kurumu işletilebilecektir.

İnsan ticareti suçu kesintisiz bir suç olması sebebiyle teşebbüsü mümkün kılmaktadır. Yine Ceza Kanunu'nun 35. maddesinde yer almakta olan şu ifadelere göre “faile, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre” cezai yaptırım uygulanacaktır. Unutulmamalıdır ki insan ticareti suçunda failin mağdur birey üzerinde hâkimiyetini oluşturduğu esnada bu suç tamamlanmış kabul edilmelidir. Mağdurun serbest iradesini yok etmeyi hedefleyen eylemleri gerçekleştiren fail, söz konusu suç eylemlerinden kendi iradesiyle vazgeçecek olursa bu durumda gönüllü vazgeçme kurumu işletilebilecektir. Ancak TCK'nun 36. maddesinde de; “tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır” ifadeleriyle failin hangi durumlarda cezai yaptırıma tabi tutulacağı belirtilmektedir. Suçun tamamlanmasının akabinde, mağdur bireyin özgürlüğüne kavuşturulması hali söz konusu olduğunda etkin pişmanlıktan söz edilebilecektir. Belirtmemiz gerekir ki Türk Ceza Kanunu'nda etkin pişmanlığa dair özel bir hükme yer verilmemekte

⁴⁴¹ Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R.Murat ÖNOK 2021, age s.127.

⁴⁴² Mahmut KOCA 2003, age s.162.

⁴⁴³ İbrahim KESKİN 2011, age s.17.

kanunun içerisinde yayılmış bir şekilde hangi suçlara uygulanabileceği hususunda sonuçlara varılabilmektedir.⁴⁴⁴

3.5.2 İştirak

İnsan ticareti suçunun iştirak kurumu bakımından herhangi bir özellik göstermediği görülmektedir. Yani Kanunda 37. ve 41. maddeler arasında kaleme alınmış olan iştirak çeşitlerinin tümü insan ticareti suçu açısından da geçerlidir. Söz konusu suçta iştirake ilişkin genel kurallar geçerli olmaktadır. Fakat amaç fillerin kaçırma veya barındırma olması hallerinde kesintisiz suçdan söz edilebileceğinden, söz konusu suçun tamamlanma ve bitme anlarının aynı olmadığını belirtmemiz gerekir. Dolayısıyla insan ticareti suçunun bitme anına değin iştirakın kabul edilebileceği anlaşılmaktadır. Bu noktada belirtmemiz gerekir ki insan ticareti suçunun maddi unsurunu oluşturan araç hareketlerden birisini faillerden birisi, asıl fiillerden birini ise faillerden bir başkası gerçekleştirecek olursa faillerin her ikisinin de Ceza Kanunu'nun 37. maddesinin birinci fıkrası gereği müşterek faili olarak sorumlu tutulmasının gerektiği unutulmamalıdır. Bu konuda önem arz eden bir başka husus ise; insan ticareti suçunun “işlenmesini teşvik eden, suçun ne şekilde gerçekleştirileceğiyle ilgili yol gösteren, failin suç işleme kararını kuvvetlendiren, suçun icrası için gerekli araçları sağlayan, suçun işlenmesi öncesinde veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştıran kişi” de Ceza Kanunu'nun 39. maddesi gereğince “yardım eden” sıfatıyla cezai sorumluluğa tabi tutulacaktır.

“İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Sözleşmesi” 19. maddesinde taraf devletlere sömürüye dair hizmetlerden faydalanılmasını, iç hukuk kapsamında da suç haline getirilmesini bir mecburiyet olarak ifade etmesine karşılık Türk Ceza Kanunu'nda bu yönde açık bir düzenleme yoluna gidilmemiştir. İnsan ticareti suçuna yalnızca tamamlanma, kesintisiz suç gündeme geldiğinde ise sona erme anına kadar iştirak mümkün olduğundan, söz konusu hukuka aykırı eylemler neticesinde vücut bulan hizmetlerden faydalanan şahıslar yalnızca yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve benzeri suçlardan dolayı sorumlu tutulabilmektedirler.

---

⁴⁴⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.224.

3.5.3 İçtima

Yeni Türk Ceza Kanunu'nda suçların içtimai başlıklı beşinci bölümünde; bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima kaleme alınmıştır. İnsan ticareti suçuna bakıldığında ise içtima kurumuna dair ayrıca herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği anlaşılmaktadır. Söz konusu suçun oluşabilmesi için Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde öngörülmüş olan eylemlerin çalışmamız kapsamında daha önce de belirtilmiş olan bir takım araç fiillerle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

İnsan ticareti suçunun “bileşik suç” niteliğinden dolayı; failin cebir, tehdit, şiddet, baskı veyahut nüfuzu kötüye kullanma eylemlerinden ayrıca cezai sorumluluğu doğmayacaktır.⁴⁴⁵ Bu durumun yanında insan ticareti suçunda fiil unsuru kapsamında gerçekleştirilen kaçırma eylemi sebebiyle fail ayrıca hürriyetten yoksun kılma suçundan da cezalandırılmayacaktır.⁴⁴⁶ Zira bahsi geçen eylemler insan ticareti suçunun unsuru kabul edilmektedir. Diğer yandan, insan ticareti suçunun konusu olan mağdurların ölümü veya yaralanmasına sebep olunmuş, organ ticaretine konu edilmiş ya da eziyete uğratılmışsa bu eylemler nedeniyle ayrıca ceza sorumluluğunun doğacağı bilinmelidir. Çünkü söz konusu fiiller insan ticareti suçunun unsuru olarak kabul görmemektedir.⁴⁴⁷ Türk Ceza Kanunu'nun 42. maddesinde yer alan bileşik suça ilişkin düzenlemeler uyarınca insan ticareti suçunun işlenmesi sırasında meydana gelen diğer fiillerin nasıl cezalandırılacağı hususuna açıklık getirilmektedir.⁴⁴⁸

3.5.4 Zincirleme Suç

Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesinde ise zincirleme suç kurumunun unsurlarının belirlenmiş olduğu görülmektedir. Düzenlemeye bakıldığında; “bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda” zincirleme suç gündeme geleceğinden yalnızca bir cezaya hükmedilecektir. Zincirleme suç söz konusu olduğunda, işlenmiş olan suçlar bakımından subjektif bir bağ söz konusu olmaktadır. Ona göre faile işlemiş olduğu her suç için ayrı ayrı ceza verilmemekte nihai cezanın miktarı arttırılmaktadır.⁴⁴⁹

İnsan ticareti suçu “seçimlik hareketli suç” niteliğinde olduğundan suça ilişkin fiillerden birisinin icrasıyla beraber suç tamamlanmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nun

⁴⁴⁵ İbrahim KESKİN 2011, age s.18.

⁴⁴⁶ Osman SEYHAN ve Alper AKGÜL 2014, age s.97.

⁴⁴⁷ Ahmet Caner YENİDÜNYA (2007), age s.227; Hakan HAKERİ 2009, age s.15.

⁴⁴⁸ İbrahim KESKİN 2011, age s.18.

⁴⁴⁹ Doğan SOYASLAN 2020, age s.269

43. maddesinin birinci fıkrasına bakıldığında; insan ticareti suçunu işleme kararı kapsamında, aynı mağdura karşı farklı zamanlarda bu suçun işlenmesi durumunda 80. maddede öngörölmüş olan ceza artırılabacaktır. Örnek vermemiz gerekirse; bir şahsın farklı yer veya bölgelerde ve yine başka zamanlarda hizmetçilik yaptırmak maksadıyla Birden çok defa barındırılması veya nakledilmesi örneğinde yukarıda bahsetmiş olduğumuz düzenleme uygulama alanı bulacaktır. Bu gibi durumlarda yukarıda da bahsetmiş olduğumuz gibi tek cezaya hükmedilebilecek, Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca söz konusu ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılabacaktır. Mağdurların vücut bütünlüğü veya hayatı üzerinde gerçekleştirilen hukuka aykırı eylemler söz konusu olduğunda mağdur sayısınınca suç oluşacak ve zincirleme suç hükümleri uygulama alanı bulamayacaktır. Nitekim Yargıtay'ın vermiş olduğu kararların da bu yönde olduğu görölmektedir.⁴⁵⁰.

3.6 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN NİTELİKLİ HALLERİ

3.6.1 Ağırıştırıcı Haller

İnsan ticareti suçuna dair kanun koyucu tarafından özel bir ağırıştırıcı sebebin öngörölmediği anlaşılmaktadır. Bu suçun daha çok suç örgütleri ve buna benzer grup ya da organizasyonlarca işlendiğini de göz önünde bulunduran yasa koyucu eski Türk Ceza Kanunu'nda söz konusu suçun bu gibi yapılar aracılığıyla işlenmesi halinde hükmedilecek olan cezanın bir kat arttırılmasını kaleme almıştı ancak yeni Türk Ceza Kanunu'nda böylesine bir ağırıştırıcı nedenin öngörölmediğini söylememiz gerekecektir.

Öğretide yer alan görüşlerden birine göre, yeni Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesine bazı ağırıştırıcı nedenlerin ilave edilmesi daha doğru bulunmaktadır. Söz konusu suçun işleniş şekilleri ve karşılaştırmalı hukuktan elde edilen veriler de göz önünde bulundurulduğunda, bu suç için kaleme alınabilecek ağırıştırıcı nedenler fail, mağdur ve fiile dair olarak üç başlıkta ele alınabilecektir. Buna göre;

- Failin göz önünde bulundurulması ile düzenlenebilecek ağırıştırıcı nedenler failin niteliğinden kaynağını alacaktır. Örneğin failin, mağdur kişinin anne, baba, kardeş, eş gibi yakınlıklarda olması ya da insan ticareti suçunun bir kamu görevlisi tarafından işlenmesi gibi hususlar ağırıştırıcı nedenler arasında yer alabilecek niteliktedir.

⁴⁵⁰ Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 20.10.2009 gün ve E:2007/8697, K:2009/13101 sayılı kararı.

- Mağdur bakımından ağırlaştırıcı sebepler belirlenirken bu suçun beden ya da ruh bakımından kendisini koruyamayacak bir kimseye karşı gerçekleştirilmesi gibi durumlarda karşılaştırmalı hukuktan da elde edilen verilere bakıldığında ağırlaştırıcı sebep olarak öngörülmektedir.
- Suça ilişkin fiil göz önünde bulundurulacak olursa; insan ticareti suçunun bir suç örgütü, grup ya da böylesine bir organizasyon faaliyeti kapsamında işlenmiş olması bu hususta verilebilecek en iyi örnektir. Hâlihazırdaki kanuni düzenlemede böylesine bir ağırlaştırıcı neden öngörülmediğinden, bu suçun yukarıdaki şekilde gerçekleştirmesi durumunda, Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesine ek olarak gerçek içtima uyarınca yine Kanunun 220. maddesinde de kaleme alınmış olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu sebebiyle de cezai sorumluluğunun doğması daha doğru olacaktır. Yargıtay 8.Ceza Dairesi'nin 24.6.2009 2009/1857 E. 2009/9666 K. Numara ve tarihli kararında yer alan şu ifadeler bu hususa örnek teşkil etmektedir;

“Tüm dosya kapsamı karşısında hak ve nesafet kuralları gereğince cürüm işlemek için teşekkül oluşturma suçundan sanıklar hakkında asgari hadden uzaklaşarak ceza tayin edilmesi gerektiği gözetilmeyerek asgari hadden ceza tayin edilmesi ve insan ticareti suçunu örgütlü işleyen sanıklar hakkında TCK. nun 201/b-son madde ve fıkrasının uygulanmaması karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır. (ONANMASINA)”

3.6.2 Hafifletici Haller ve Hukuka Uygunluk Nedeni

Tıpkı ağırlaştırıcı nedenlerde olduğu gibi insan ticareti suçu bakımından kanuni düzenleme de herhangi bir özel hafifletici nedene yer verilmediği görülmektedir. Diğer yandan genel hükümlerde yer almakta olan hafifletici nedenlerin bu suç bakımından da uygulanması önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

“İnsan Ticaretine İlişkin Protokol” ün üçüncü maddesinin “b” bendinde; “insan ticaretinin “a” bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.” ifadeleri ile kişinin rızasının olup olmamasının herhangi bir öneminin olmadığı altı çizilmektedir.

Göçmen kaçakçılığı suçundan farklı olarak, insan ticareti suçu söz konusu olduğunda mağdurun rızasının geçerli bir rıza olmasından söz edilemeyecektir. Çünkü

ucunda “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak” insan ticareti suçunu meydana getiren eylemleri gerçekleştirmeye zorlanmaktadır.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere rıza Türk ceza hukukunda hukuka uygunluk nedeni olarak kabul görüyor⁴⁵¹ ise de insan ticareti suçunda mağdur bireyin iradesi fesada uğratıldığından bu suçun vücut bulacağı somut olaylarda geçerli bir rızadan bahsedilemeyeceğinden hukuka uygunluk sebebi olarak insan ticareti suçunda uygulama alanı bulamayacaktır.

Buna göre Türk Ceza Kanunu’nun 80 inci maddesinin ikinci fıkrasında da; “birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir...” ifadeleri ile bu durumun altı çizilmektedir. Düzenlemede yer alan “suçu oluşturan hareketler” ifadesi doktrindeki bazı yazarlarca yoruma açık olarak görülse de söz konusu eylemlerin iradeyi yok etmeye yönelik eylemlerden olduğu da şüphesizdir.⁴⁵²

Bir şahsın kanuni düzenlemede ileri sürülmüş olan zorla çalışma, organlarını verme, fuhuş yapma, zorla çalıştırılma, esarete tabi kılmak gibi fiillere rıza göstermesi mümkün görünmemektedir. Nitekim böylesine fiillere rıza gösterilmiş olsa bile bahsi geçen fiiller temel insan hak ve özgürlüklerine aykırı olduğundan bu rızanın geçerliliğinden bahsedilemeyecektir.⁴⁵³ Söz konusu kanuni düzenleme hukuk sisteminde yer almasa bile ilgilinin rızasını düzenleyen Türk Ceza Kanunu’nun 26. maddesinden yola çıkarak da insan ticareti suçunda rızanın hukuka uygunluk sebebi olarak uygulanamayacağı neticesine rahatlıkla varılabilecektir.⁴⁵⁴

İnsan ticareti suçunda mağdur bireyin sanığı tahrik ederek ve bu sebeple “gazap ve eleme” sürüklemesi imkân dâhilinde olmadığına göre haksız tahrik hükümlerinin uygulanamayacağını belirtmemiz gerekecektir.⁴⁵⁵

---

⁴⁵¹ Doğan SOYASLAN 2020, age s.375.

⁴⁵² Hakan HAKERİ 2009, age s.16.

⁴⁵³ Doğan SOYASLAN 2020, age s.376-377.

⁴⁵⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.121.

⁴⁵⁵ Çetin ARSLAN 2004, age s.71.

3.7 YAPTIRIM VE GÜVENLİK TEDBİRLERİ

3.7.1 Cezai Yaptırım

Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesi kapsamında yer alan düzenlemeye bakıldığında insan ticareti suçunun basit hali için öngörülen cezai yaptırım; “sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası” şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki Türk Ceza Kanunu'nun 50. Maddesi uyarınca, adli para cezasının alt sınırı beş gün olarak öngörülmektedir. Faaliyet kapsamında suç işlenen tüzel kişi hakkında TCK m. 80/4 uyarınca güvenlik tedbiri uygulanabilmektedir. Buna göre insan ticareti suçu yaptırımı olarak, tüzel kişilere ilişkin olarak TCK madde 60'da kaleme alınmış olan müsadere ile iznin iptali güvenlik tedbirleri uygulama alanı bulabilecektir.⁴⁵⁶ Yine aynı düzenleme hükümlerine göre; güvenlik tedbirleri için “uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hâkim bu tedbirlere hükmetmeyebilir” ifadelerine yer verildiği görülmektedir.

Ayrıca bu suçla bağlantılı olarak cinsel sömürü maksadıyla insan ticareti suçunun gerçekleştirildiği otel ve benzeri mekânlar için de “2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu”nun 8. maddesinde idari yaptırımın düzenlendiği görülmektedir. Buna göre, “Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu”nda yer alan 8. maddesi kapsamında insan ticareti suçunun meydana geldiği mekânlar hakkında 30 güne kadar kapatma idari cezası uygulanabilmektedir.

3.7.2 Müsadere

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda eşya müsadere kurumundan ayrı olarak bir de kazanç müsadere müessesinin kaleme alındığı bilinmektedir. Buna göre insan ticareti suçunun gerçekleştirilmesi esnasında kullanılan araçlar, TCK 54. maddesi uyarınca müsadere edilebilmektedir. Bunun yanında insan ticareti suçuyla elde edilmiş olan maddi menfaatler ise TCK madde 55 uyarınca müsadereye tabi tutulmaktadır. Mağdur bireylerin nakillerinde veyahut barındırılmaları sırasında kullanılmakta olan eşya ya da taşınmazlar “iyi niyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla” müsadere edilebilmektedir.

Müsadere yaptırımı yanında insan ticareti suçunun işlenmesi halinde tüzel kişilere ilişkin olarak “iznin iptali” tedbiri yoluna da gidilebilmektedir. Bu durumda;

---

⁴⁵⁶ Erdener YURTCAN 2020, age s. 544

“özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet” kararının mevcut olması gerekmektedir. Örnek vermemiz gerekirse; Görünürde temizlik şirketi olarak hizmet vermek üzere izni bulunan tüzel kişinin organ veyahut temsilcileri aracılığıyla, kişiler tehdit edilerek, fuhuşa zorlanırsa mahkûmiyet kararıyla birlikte, menfaatine insan ticareti suçu işlenmiş olan tüzel kişinin faaliyetine ilişkin iznin iptali gündeme getirilmelidir.⁴⁵⁷ Diğer taraftan, Türk Ceza Kanunu’nun 60/3. maddesine yakından bakıldığında; iznin iptaline ilişkin “uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.” ifadelerine yer verildiğinin de unutulmaması gerekmektedir.

Türk Ceza Kanunu’nun 60/2. maddesi uyarınca; “Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.” ifadeleriyle özel hukuk tüzel kişilerine ilişkin uygulamanın nasıl gerçekleşeceği belirtilmektedir. Buna göre özel hukuk tüzel kişisi menfaatine, organ veyahut temsilcisi aracılığıyla kasıtlı olarak insan ticareti suçunun gerçekleştirilmesi durumunda da, TCK madde 54 ve 55’te düzenlenmiş olan eşya ve kazanç müsadere kurumlarının işletileceği anlaşılmaktadır.

3.8 SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

3.8.1 Şikâyet

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda insan ticareti suçuna ilişkin hüküm mercek altına alındığında bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması için şikâyet şartı aranmadığı anlaşılmaktadır. Yani insan ticaretinin takibi şikâyete bağlanmamakta, bu suç re’sen soruşturulan suçlardan sayılmaktadır.⁴⁵⁸

3.8.2 Yetkili ve Görevli Mahkeme

Çalışmamız kapsamında daha önce de üzerinde durmuş olduğumuz üzere görevli ve yetkili mahkemenin tespit edilmesinde, ceza muhakemesi hukukuna ilişkin genel kurallar dikkate alınacaktır. Buna göre Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 12. maddesinin 1. fıkrası göz önünde bulundurulduğunda, insan ticareti suçu gündeme geldiğinde, suçun işlenmiş olduğu yer mahkemesi yetkili olacaktır.⁴⁵⁹ Düzenlemenin

⁴⁵⁷ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.233.

⁴⁵⁸ Hakkı MANAV 2010, age s. 93.

⁴⁵⁹ Erdener YURTCAN 2020, age s.545

ikinci fıkrasına yakından bakıldığında; “Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir” ifadeleriyle hangi durumlarda hangi mahkemenin yetkili olacağı hususu aydınlatılmış bulunmaktadır.

İnsan ticareti suçunun, suç işlemek maksadıyla oluşturulmuş olan bir örgüt ya da grup faaliyeti kapsamında işlenmesi hallerinde, “yer bakımından yetki” bahsi geçen örgüt yapısının merkezi esas alınarak tespit edilmektedir⁴⁶⁰. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 13. maddesinde kaleme alınmış olan evrensellik ilkesine göre; insan ticareti suçunun kim tarafından ve nerede işlendiğine bakılmaksızın, yabancı ülkede mahkûmiyet ya da beraat kararı verilmiş olsa bile Adalet Bakanı’nın talebi üzerine Türkiye’de Türk kanunları kapsamında yeniden yargılama yapılacaktır.

İnsan ticareti suçu, Türk Ceza Kanunu’nun 13. maddesinde belirtilmiş olan katalog suçlardan sayıldığından vatandaş olan veyahut yabancı bir kişice, yabancı bir ülkede gerçekleştirilmiş olsa dahi, yargılama Adalet Bakanı’nın talebiyle birlikte Türkiye Cumhuriyeti’nde yinelenir ve böylece Türk kanunları uygulama alanı bulmaktadır. Bahsettiğimiz hükmün uygulama alanı bulabilmesi için failin Türkiye Cumhuriyeti’nde bulunması şartı aranmamaktadır. Bu husustaki düzenlemeler şu şekildedir; TCK m. 13/3’e göre; yabancı ülkede bu suçlar “dolayısıyla yabancı bir ülkede mahkûmiyet veya beraat kararı verilmiş olsa bile, Adalet Bakanı’nın talebi üzerine Türkiye’de yargılama yapılır”⁴⁶¹. TCK m. 16 gereğince; “Nerede işlenmiş olursa olsun bir suçtan dolayı, yabancı ülkede gözaltında, gözlem altında, tutuklulukta veya hükümlülükte geçen süre, aynı suçtan dolayı Türkiye’de verilecek cezadan mahsup edilir.”⁴⁶²

“Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemeleri’nin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun”un 10, 11 ve 12. maddeleri dikkate alındığında, insan ticareti suçu gündeme geldiğinde görevli mahkemenin ağır ceza mahkemesi olduğu anlaşılmaktadır.

3.8.3 Zamanaşımı

“Zamanaşımı” hukuk sisteminde cezalandırabilirliğin ortadan kalkmasına sebep olan bir maddi ceza hukuku kurumu olarak tanımlanabilecektir. Suçun

⁴⁶⁰ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.47.

⁴⁶¹ age s.48.

⁴⁶² age s.48.

tamamlandığı tarih üzerinden belirli bir sürenin geçmesi ile birlikte suçu gerçekleştiren kişi hakkında kamu davası açılmaması neticesini doğuran vaziyete dava zamanaşımı; belirli bir süre geçmesiyle birlikte kesinleşmiş olan bir mahkûmiyetin infaz edilebilirliği önünde bir engel olarak karşımıza çıkan kuruma ise ceza zamanaşımı ismi verilmektedir.

TCK m. 66/3 hükmü şu şekildedir; “Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur”.

İnsan ticareti suçu gündeme geldiğinde de, zamanaşımı hususunda öngörülmüş olan temel kurallar uygulama alanı bulmaktadır. Dolayısıyla, dava zamanaşımı söz konusu olduğunda TCK'nın 66. vd. maddeleri, ceza zamanaşımı söz konusu olduğunda ise 68. vd. maddeleri uygulama alanı bulacaktır.

3.8.4 Usul Hükümleri

İnsan ticareti suçunun işlenmesi durumunda, “soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait...” ifadeleriyle kanuni düzenlemede yer verilmiş olan taşınmazlara, araçlara, hak, alacak ve diğer başka değerlere, bu malvarlıklarına üçüncü bir kişinin zilyetliğinde olsa bile el konulabilecektir. Ayrıca daha önce çalışmamız kapsamında “yaptırım” alt başlığı altında belirtmiş olduğumuz üzere insan ticareti suçunun şirket faaliyeti kapsamında işlenmiş olması durumuna aşağıdaki ifadelerle yaptırım öngörüldüğü görülmektedir;

“bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli olması halinde; soruşturma ve kovuşturma sürecinde, hâkim veya mahkeme, şirket işlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak kayyım atayabilir”.

İnsan ticareti suçuna ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında uygulanabilecek olan telekomünikasyon yoluyla iletişimin dinlenmesi hususu ise aşağıdaki ifadelerle kanuni düzenlemede yer almaktadır;

“dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın

telekomünikasyon yoluyla iletişimi dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir.”

CMK m. 140' a insan ticareti suçu çerçevesinden bakıldığında da uygulanabilir tedbirlerin neler olabileceği hususuna şu şekilde açıklık getirilmektedir;

“işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebepleri bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir”

İnsan ticareti suçunda, kaçak sanığa dair düzenleme ise şu şekilde Türk Ceza Hukuku sistemindeki yerine almış bulunmaktadır;

“Cumhuriyet savcısına başvurmasını veya duruşmaya gelmesini sağlamak amacıyla Türkiye'de bulunan mallarına, hak ve alacaklarına amaçla orantılı olarak Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi veya mahkeme kararıyla elkonulabilir ve gerektiğinde idaresi için kayyım atanabilir.”

Bu kısımda son olarak belirtmemiz gereken bir başka önemli usul düzenlemesi de 29 Nisan 2017 tarih ve 690 sayılı KHK uyarınca, YUKK'a (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) eklenen bir maddeyle hukuk sistemine kazandırılmış bulunmaktadır. Bu düzenlemeye göre insan ticareti suçunun işlenmesinde kullanılan araçlara, el konulabileceği açıkça kaleme alınmış bulunmaktadır.⁴⁶³

3.9 İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN BENZER SUÇ TİPLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

3.9.1 Göçmen Kaçakçılığı Suçu

Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçları uluslararası nitelikleri bakımından birbirleriyle benzerlik gösteren ve hem öğretilerde hem de uygulamada sıklıkla karıştırılan suç tipleri olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁶⁴ Çalışma kapsamında daha önce de bu iki suç tipini karşılaştırmış olduğumuzdan, bu kısımda göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarının benzer ve farklı yönlerini özetle gösterir bir tabloya yer vermekle yetineceğiz;

⁴⁶³Ayselin YILDIZ 2017, age s.37.

⁴⁶⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Mehmet Emin ALŞAHİN 2009, age s.9,

Tablo 1: Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçlarının Benzer ve Farklı Yönleri

BENZER YÖNLERİ	FARKLI YÖNLERİ
Her iki suç tipinde de suçun konusu, mağduru olan kişiler genellikle yabancı kişilerdir.	İnsan ticareti suçunun mağduru “ülkeye sokulan, ülke dışı çıkarılan, tedarik edilen vb. kimse” dir. Ancak göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru uluslararası toplum olarak görünmektedir.
Her iki suç tipi de temel insan hak ve özgürlüklerinin ihlaline yol açan insan onuruyla bağdaşmayan eylemlere mağdurların maruz bırakıldığı suç tipleri olarak görülmektedir.	Göçmen kaçakçılığı suçunda mağdurun rızasından bahsedilebilecekken, insan ticareti suçunda mağdurun rızasından hiç bir şekilde bahsedilememektedir.
Göçmen kaçaklığı ve insan ticareti suçlarında failerin hukuka aykırı fiilleri gerçekleştirme amacı maddi menfaat temin etme şeklinde karşımıza çıkmaktadır.	Göçmen kaçaklığı suçunda cebir, tehdit, baskı gibi araç fiiller öngörülmemişken, insan ticareti suçunun oluşumu bakımından bu türden araç fiillere yer verildiği görülmektedir.
İki suç tipinde de suçun konusu, mağdur bireylerin bir yerden başka bir yere nakilleri söz konusudur.	Göçmen kaçaklığı serbest hareketli bir suç olup insan ticareti suçu bağlı hareketli bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır.
Hem göçmen kaçakçılığı hem de insan ticareti suçu organize ve örgütlü olarak işlenebilen sınıraşan suçlar olarak karşımıza çıkmaktadır.	İnsan ticareti suçunun mağdurları kendi iradeleriyle hareket etmemelerinden dolayı ayrıca Pasaport Kanun’ a muhalefetten dolayı sorumlu tutulmazken. Göçmen kaçaklığı suçunda suçun konusu bireylerin iradesi devreye girdiğinden ayrıca bu bakımdan da cezai sorumlulukları doğmaktadır.

3.9.2 Fuhuş Suçu

Fuhuş yaptırmak ise de, 6 Aralık 2006 tarih ve 5560 sayılı kanun ile Türk Ceza Kanunu’nun 80. maddesine eklenmiş olup söz konusu düzenleme ile birlikte insan ticareti suçu Türk Ceza Kanunu’nun 227. maddesinde kaleme alınan fuhuş suçu ile birçok bakımdan uyumluluk sağlamıştır. Çalışmamız kapsamında daha önce de sıklıkla belirttiğimiz üzere insan ticareti suçunun gerçekleştirilme maksatlarından biri de fuhuş yaptırmaktır. Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere Türk Ceza Kanunu’nda genel ahlaka karşı suçlar bölümünde fuhuş suçu kaleme alınmış bulunmaktadır.⁴⁶⁵

Fuhuş suçu söz konusu olduğunda fail bir başka kimsenin fiziksel ya da psikolojik mevcudiyeti üzerinde hâkimiyet sağlamak ve ardından mağdur üzerinden cinsel güdüler barındıran fiilleri gerçekleştirmektedir. Bu noktada önemle belirtmemiz

⁴⁶⁵ IOM 2016, age s.82

gerekir ki aykırı olarak gerçekleştirilen bu fiil yalnızca mağdurun rızası ile birlikte meşru olabileceken mağdurun rızası savunmasız bir durumda iken alınmış ise artık meşru bir rızadan bahsedilemeyecektir.⁴⁶⁶

Somut veriler göstermektedir ki insan ticareti suçu büyük çoğunlukla fuhuş ile bağlantılı olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre insan ticaretinin sıklıkla karşılaştığımız formunda; genç kadınlar fuhuşun yasal kabul edildiği ülkelere nakledilmekte veyahut yerel olarak fuhuş endüstrisi bulunan ülke, bölgelerden temin edilmektedir.⁴⁶⁷ Somut rnekler gösteriyor ki söz konusu insan ticareti bir veya daha fazla transit ülke üzerinden meydana gelmektedir. Bu bağlamda insan tacirleri, ticarete konu edecekleri kadınları belirlerken özellikle yerel uluslararası politikalar, yaşam standartları, ekonomik, sosyal, siyasi yapı gibi hususları göz önünde bulundurarak harekete geçmekte ve böylece hedeflerine rahatlıkla ulaşabilmektedir. Bu bakımdan suçun önlenmesinde özellikle yukarıda bahsi geçen hedef olabilecek bölgelerin korunmasında hassasiyet gösterilmesi hayati önem arz etmektedir.⁴⁶⁸

Bu başlık altında özellikle belirtmemiz gerekir ki insan ticareti suçunun gerçekleşmesi için ülke sınırlarının geçilmesi zorunlu değildir. Yani lke sınırları içerisinde de çaresizliklerinden faydalanılan ve bu şekilde kandırılan insanların da sömürüldüğü, altı çizilmesi gereken noktalardan biridir. Suçun bu formu özellikle Türkiye’de kırsal kesimlerden temin edilen kadınların fuhuşa sürüklenmesi şeklinde uygulamada sıklıkla görülmektedir.⁴⁶⁹ Böylesine hassas bölgelerde güvenlik ve araştırma tedbirlerinin artırılmasının suçla mücadelede atılacak önemli adımlar olacağını düşünmekteyiz.

Fuhuş yaptırmak özel kastı, insan ticareti suçunun kaleme alındığı Türk Ceza Kanunu’nun 80. maddesine 6.12.2006 tarih ve 5560 Sayılı Kanunu’nun 3’üncü maddesiyle ilave edilmiş bulunmaktadır. Söz konusu revizyon neticesinde, insan ticareti suçu ile Kanununun 227’nci maddesinde kaleme alınan fuhuş suçunun karşılaştığı bir durumun doğduğu görülmüştür.

İnsan ticaretinin sıklıkla gündeme gelen istismar biçimlerinden olan fuhuş, Kanununun 227’nci maddesinde ayrı bir suç şeklinde düzenlenmiş bulunmaktadır. İnsan

---

⁴⁶⁶ Turan KULOĞLU (2010), *Uluslararası Belgelerde ve Türk Hukuku’nda İnsan Ticareti*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.133.

⁴⁶⁷ TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (2021), *İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku*, TAA Yayınları, Ankara, s. 51-52, <https://yayin.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/kitaplar/insan-ticareti-ve-multeci-hukuku.pdf>

⁴⁶⁸ IOM 2016, age s.83.

⁴⁶⁹ age s.55

ticareti ve fuhuş suçunun kesiştiği noktada dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan birisi de insan ticareti suçunun failinin mağdura fuhuş yaptırmak özel kastı ile insan ticareti suçunu gerçekleştirdiği hallerde, suçun oluşabilmesi için failin fuhuş yaptırmak kastıyla hareket etmiş olmasının yeterli olduğu yani fuhuş yaptırılmış olmasının zorunlu olmamasıdır. Genellikle para karşılığında cinsel ilişkide bulunulması olarak nitelendirilen fuhuş, spesifik olarak kadın mağdurlara yönelen bir sömürü formu olarak insan ticareti suçunun kanuni tanımlamasında özel bir kast olarak yerini almıştır.⁴⁷⁰

Fuhuş düzenlemelerinin hukuk sistemlerindeki geçmişine bakıldığında çoğunlukla sağlık sorunu olması yönüyle konu edinilmekteyken yakın zamanda pozitif hukukta bir olgu olarak özellikle ceza hukukunda yerini alma eğilimindedir. Fuhuşun, Türk Ceza Kanunu'nun 227'nci maddesinde düzenlendiği görülmektedir.⁴⁷¹ Burada dikkat edilmesi gereken mesele söz konusu hükümde cezayla karşı karşıya kalan fiilin fuhuş yapmak olmadığıdır. İnsan ticareti ve fuhuş suçunun bağlantısı bağlamında altı çizilmesi gereken bir başka husus da insan ticareti suçunun kanunda yer alan tanımında fuhuş yaptırmak özel kastının yalnızca kadın mağdurlar bakımından sınırlandırılmadığıdır, yani bu açıdan değerlendirildiğinde suçun mağdurunun herkes olabileceğini de özellikle belirtmemiz gerekmektedir. İnsan ticareti suçu ele alınırken, mağdur bakımından rıza dâhilinde fuhuşun gerçekleşiyor olması suçun işlenmesi bakımından engel teşkil etmemektedir.⁴⁷²

İnsan ticareti suçunda rıza olgusu doğrultusunda bir değerlendirilme yapıldığında da fuhuşu gerçekleştiren şahsın failin iradesinin hâkimiyetine girerek bu yönde hareket etmesini sağlamak amacıyla araç fiiller vasıtasıyla irade fesada uğratılmak veyahut ortadan kaldırılmak suretiyle insan ticareti suçuna maruz kalınması olasıdır. Esasında göz önünde bulundurulması gereken nokta tam olarak failin fuhuş yaptırmak özel kastı ile harekete geçiyor olmasıdır. Ayrıca bu gibi somut olaylarda karşılaşılan bir başka tartışmalı hususa değinmemiz gerekirse; insan ticareti suçunun mağdurunun zaten fuhuş yapıyor olmasının fail tarafından fuhuş yaptırmak kastıyla araç ve asıl fiillere başvurulması neticesinde insan ticareti suçunun meydana gelmesinde herhangi bir değişiklik meydana getirmeyecek, suçun oluşumunda önem

---

⁴⁷⁰ Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.142

⁴⁷¹ IOM 2016, age s.82

⁴⁷² Yeşim YILMAZ (2017), İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 3, Sf. 883 – 972, İstanbul, s.960

arz etmeyecektir. Uygulamadan ve dolayısıyla Yargıtay kararlarında da sıklıkla görülmektedir ki zorla çalıştırma, hizmet ettirme vb. diğer sömürü biçimlerinin daha az cinsel sömürünün ise bu formlara göre daha yüksek oranlarda karşımıza çıktığı anlaşılmaktadır. Yani buradan da anlaşılacağı üzere insan ticaretinin en popüler kastının fuhuş yaptırmak olduğu rahatlıkla söylenebilecektir.⁴⁷³

Türk Ceza Kanunu'nun 227/4. madde hükmüne yakından bakıldığında içtima konusunda oluşan karmaşıklıkların ortaya çıktığı farkedilmektedir. Söz konusu maddenin 4. fıkrasında kaleme alınan “cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk etme veya fuhuş yapmasını sağlama” nitelikli hallerinin yer aldığı bölümde fuhuş ve insan ticareti suçları için öngörülen unsurların uyumluluk gösterdiği açıkça görülebilmektedir.

Bu husustaki görüş farklılıklarına baktığımızda; öncelikle doktrinde bu gibi haller söz konusu olduğunda fikri içtima kurallarının uygulamaya geçirilmesi gerektiği, böylece failin bu suçlar için öngörülen en ağır ceza ile cezalandırılması yoluna gidilmesi gerektiği şeklinde bir görüşün sıklıkla yer aldığı görülmektedir. Bu noktada önemle belirtilmesi gerekir ki birden fazla hareketli bir suç olarak karşımıza çıkan insan ticareti suçunun gündeme gelebilmesi için kül halinde suçun maddi unsurunu oluşturan araç fiiller ile amaç fiillerin her ikisinin de hayata geçirilmesi gerektiğinden hukuki anlamda tek bir fiilden bahsedilebilmesi için bu suçların her iki fiil açısından da tam anlamıyla uyumluluk göstermesi aranmaktadır.⁴⁷⁴

Bu başlık altında açıklamış olduğumuz her iki suç tipi için de araç fiiller bakımından ortak noktalar bulunuyor olsa da amaç fiillere bakıldığında bu noktada birbirlerinden ayrıldıkları ve çoğunlukla tek fiil şartının oluşmadığı gözlemlenmektedir. Dikkat edilmesi gerekir ki fuhuş yapılmasını sağlama fiili ile insan ticareti suçunun maddi unsuru mukayese edildiğinde farklılaşmaların oluştuğu görülecektir. Durum böyle iken “sevk etme” eylemi bağlamında bu iki suç tipinde benzerliğin bulunduğu yorumlanıyor ise de insan ticareti suçu çerçevesinde bahsi geçen sevk etme eyleminden kastedilen; mağdurun yalnızca bir yerden başka bir yere gönderilmesinin sağlanması olarak karşımıza çıkmaktayken, fuhuş suçu ele alındığında bu suç içerisinde bahsedilen “sevk etme” esasında değişmeceli bir anlamda

⁴⁷³ Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.142

⁴⁷⁴ IOM 2016, age s.84

kullanılmış olup; buradaki eylemden kastedilen ise fuhşa sürüklemek, yönlendirme, iteklemek mahiyetindedir.⁴⁷⁵

Nihayetinde altı çizilmesi gereken esas tartışmalı meselenin çözümünde; fuhuş yaptırmak maksadıyla mağdurun cebir, tehdit kullanmak, hileli hareketler ile veyahut kişinin çaresizliğinden faydalanmak suretiyle barındırmak, tedarik etmek ve yine bu araç fiiler ile mağdur bireyin fuhuş yapmasını sağlayan fail fuhuş suçu ile birlikte insan ticareti suçunu işlemiş olacağından ayrıca bu suçtan da sorumluluğu gündeme gelecektir.⁴⁷⁶ Nitekim Yargıtay'ın da bu gibi failin, mağdur bireyi fuhuş yaptırmak amacıyla barındırdığı böylece fuhuşa sevk ettiği durumlarda insan ticareti ile TCK 227/4. madde hükmünde kaleme alınan fuhuş suçları için ayrı ayrı cezalandırma şeklinde ceza verilmesi gerektiği şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir.⁴⁷⁷ Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlar değerlendirildiğinde de açıkça görülüyor ki uygulamada mağdura karşı cebir, tehdit kullanılmak suretiyle fuhuşa aracılık edilmesi sebebiyle TCK 227/4. madde uyarınca cezalandırılmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.⁴⁷⁸

Uygulamada sıklıkla meydana gelen karışıklıklara sebebiyet veren ve aynı zamanda doktrinde de tartışmalı olan bu iki suç tipi gündeme geldiğinde insan ticareti suçunun da meydana gelip gelmediği hususunun da değerlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim Yargıtay kararlarından da uygulamada bu iki suç tipinin bir arada bulunduğu somut olaylarda karşılıkların meydana geldiği ve yeterince ayırt edilemediği gözlemlenmektedir.⁴⁷⁹ Buna göre tehdit ya da cebir eylemleri, mağdur bireyin fuhuş yaptırılması maksadıyla barındırılması, tedarik edilmesi veyahut sevk edilmesinin bir araç fiil mahiyetinde oluşması durumunda insan ticareti suçu işlendiğinin kabulü gerekeceği; bahsedilen tehdit ve cebir eylemleri sadece mağdur bireyin fuhuş yapmasını sağlamak maksadıyla gerçekleştirilmiş ise TCK 227/4. maddesi hükmünde kaleme alınan suçun gündeme geleceği kabul edilmelidir.⁴⁸⁰ Burada bir eleştiri getirmek gerekirse; insan ticareti suçunun mağdurların tedarik edilmesinin akabinde

---

⁴⁷⁵ age s.84

⁴⁷⁶ Yeşim YILMAZ 2017, age s.961-962,

⁴⁷⁷ Yargıtay 18. Ceza Dairesi E. 2015/24178 K. 2015/10157 T. 4.11.2015, Yargıtay 18. Ceza Dairesi E. 2015/24030 K. 2017/1481 T. 13.2.2017, 18. Ceza Dairesi E. 2015/23940 K. 2016/10558 T. 16.5.2016

⁴⁷⁸ Yargıtay 8. Ceza Dairesi E. 2008/12977 K. 2009/9829 T. 25.6.2009

⁴⁷⁹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E.2011/10424, K. 2012/21505, 21.06.2012, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E.2012/1478, 2012/39213, 21.12.2012, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, E.2012/9681, K. 2012/14568, 11.12.2012, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2009/4955, K.2009/16056, 17.12.2009, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2009/17299, K.2010/833, 27.01.2010, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2009/3399, K.2009/16618, 24.12.2009, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2010/11504, K.2010/12720, 04.11.2010

⁴⁸⁰ Yeşim YILMAZ 2017, age s.963-964

de gerçekleşebileceği ihtimali göz önünde bulundurulduğunda; insan ticareti suçunun meydana gelebilmesi için araç fiiller hayata geçirilmek suretiyle görünürde rızanın elde edilmesinin ardından amaç fiillerden birinin gerçekleşmesi aranmaktayken fuhuş yaptırmak maksadıyla “ülkeye sokma”, “tedarik etme” bakımından araç fiillerinin aranması ve neticede TCK madde 227 hükmünün uygulanmasının doğru bir uygulama olmayacağı sonucuna varılabilecektir. Örnek vermemiz gerekirse fuhuş yaptırmak maksadıyla araç fiillere başvurulmaksızın rızaları elde edilen mağdur bireylerin fuhuş yaptırmak maksadıyla barındırılması sırasında tehdit ya da cebir gibi araçlara başvurulması imkan dahilindedir. Buna göre mağdur bireyler rıza göstermek suretiyle gelmiş olsa dahi fuhuş yaptırılmak maksadıyla barındırılmaları örneğinde maddi bağımlılık ya da çaresiz vaziyette bırakılmak suretiyle bu durumdan faydalanılmak şeklinde insan ticareti suçunun da meydana geldiğinden bahsetmemiz gerekecektir.⁴⁸¹

Bu hususa örnek olarak gösterilebilecek kararlardan olan Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 2006/10550-2008/1364 numaralı kararında bu hususa şu ifadelerle açıklık getirilmektedir;

“...yabancı uyruklu mağdurenin pasaportunu zorla alıp cep telefonundaki telefon numaralarını silerek yerleştirildikleri evden dışarı çıkmasına engel olmak suretiyle zorla fuhuş yaptırmak şeklindeki eylemlerinin insan ticareti suçunu oluşturduğu kabul edilmesine rağmen suç tarihindeki yasal düzenlemeler nedeniyle özgürlüğü daraltma ve fuhuş suçunu oluşturduğu kabul edilmiştir...”

Türk Ceza Kanunu'nun 227. maddesinin 5. fıkrasında kaleme alınan suçun nüfuzun kötüye kullanılması şeklinde gerçekleşmesi durumunda fuhuş ve insan ticareti suçlarının araç fiil bakımından paralellik gösterdiği gözlemlenmektedir.⁴⁸²Durumun böyle olması halinde fuhuşa aracılık etme suçu için özellik arz eden bir durum ile karşılaşılmaktadır. Bu bağlamda fuhuşa aracılık etmek eylemi mağdurun araştırmalar neticesinde tespiti, elde edilmesi ve tedariki şeklinde gerçekleşen eylem ile benzer yönler taşımaktadır. Doktrindeki görüşler dikkate alındığında yukarıda bahsetmiş olduğumuz ihtimalde fikri içtima kurumunun işletilmesi gerektiği görüşünün yer aldığı görülmekle; fuhuş, insan ticareti suçunun özel kastını oluşturduğundan TCK 227. madde hükmünün, TCK 80.maddeye göre daha özel bir norm niteliğinde görüldüğünden bu gibi durumlarda uygulamaya geçirilmesi gereken hükmün fuhuş ile ilgili olan olması gerektiği yönündeki görüşlerin de doktrinde yer

⁴⁸¹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi E. 2008/12977 K. 2009/9829 T. 25.6.2009

⁴⁸² IOM 2016, age s.83

aldığı görülmektedir. Fikrimizce nüfuzun kötüye kullanılması şeklinde fuhşa aracılık etme eylemi, tedarik etme vasfında ise görünürde uygulanabilir yukarıda da bahsetmiş olduğumuz iki düzenlemeden, insan ticareti suçuna ilişkin düzenlemenin fuhuş ile ilgili düzenlemeyi kapsamaması, bu sebeple “tüketen-tüketilen norm” ilişkisi gereği sadece insan ticareti suçundan sorumluluğun doğması daha doğru bir uygulama olarak görülmektedir.⁴⁸³

Bu bölümde son olarak önemle belirtmemiz gerekirse TCK 227. maddede kaleme alınan suç genel itibariyle insan ticareti suçunun gerçekleşme sürecini takip eden zaman diliminde hayata geçirilmektedir. Buna göre insan ticareti suçu bakımından failin yine insan ticaretine ilişkin düzenlenmede belirtilmiş olan amaçlara ulaşmış olmasının şart koşulmamış olmasından dolayı mağdur izleyen süreçte ayrıca fuhşa teşvik edilmiş, bu yönde bir kolaylaştırma söz konusu ise ve fuhşa aracılık edilmiş ya da yer temin edilmiş ise fail fuhuş suçundan da ayrıca cezai sorumlulukla karşı karşıya kalacaktır.⁴⁸⁴

3.9.3 Organ ve Doku Ticareti Suçu

Organ ve doku ticareti ile ilgili ortaya konulan mücadelenin temelinde korunması amaçlanan hukuki değer, rıza mevcut olmaksızın canlılardan alınan organ veya dokular için vücut bütünlüğünün bozulmasının önüne geçmek, ayrıca ölümlerden de bu gibi organ ve doku nakillerinin yapılması durumunda korunan hukuki değer de ölünün hatırasına saygı ve yakınlarının onurlarının korunması hususlarıdır.⁴⁸⁵ Korumak istenen bu hukuki değerler dikkate alınarak Türk hukuk sisteminde de bu hususa ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir.⁴⁸⁶

İnsan ticareti suçunun TCK'nun da düzenlenen 80. maddesine bakıldığında bu suçun oluşabilmesi için ulaşılmak istenilen amaçların nihai sonuca varamaması durumunda dahi söz konusu suç işlenmiş kabul edilmekte ve vücut dokunulmazlığına karşı suçlardan kabul edilen organ ve doku ticareti suçu insan ticareti suçunun amacı şeklinde oluşmuş ise failin insan ticareti suçunun yanında organ ve doku ticaretinden de sorumlu tutulacaktır.⁴⁸⁷

---

⁴⁸³ TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ 2021, age s. 51-52

⁴⁸⁴ IOM 2016, age s.134

⁴⁸⁵ Ahmet GÖKCEN ve Murat BALCI (2013), "Organ ve Doku Ticareti Suçları (Tck. M. 91-93)", *Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan*, s.115.

⁴⁸⁶ IOM 2016, age s.88

⁴⁸⁷ Mahmut KOCA 2003, age s.163-164.

İnsan ticareti suçunun uygulamada da sıklıkla görülen gerçekleşme biçimlerinden biri de organ alma ve sağlama olarak görülmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki organ bağışına yaklaşımlar göz önünde bulundurulduğunda organlara olan talebin fazla olduğu ancak bağışların bu talebi karşılayamadığı sonucuyla karşılaşılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde durum böyle olmakla birlikte daha az gelişmiş ülkelerde insanların ekonomik imkânsızlıklar sebebiyle oluşan çaresizliklerinden istifade edilmekte ve buradaki vericilerin geçerli olmayan görünüşte rızalarının sağlanması ile organ temin edildiği vakalara sıklıkla rastlanmaktadır.⁴⁸⁸

Son olarak belirtmemiz gerekir ki gerek legal gerek illegal metot ve yollar izlenerek alınan, nakledilen organ veya dokunun herhangi bir maddi menfaat sağlamak amacıyla ticaretinin yapılması genel sağlık için ciddi bir tehlike arz etmesinin yanında toplum huzur ve barışı bakımından da önemli bir risk barındırmaktadır.⁴⁸⁹

3.9.4 Eziyet Suçu

İnsan ticareti suçu ile eziyet suçunun birlikte değerlendirilmesi iki şekilde gerçekleşmektedir. Bunlardan ilki, insan ticareti suçunu gerçekleştirme amacı mevcut iken hayata geçirilen araç fiiller esnasında fiilin tek olması söz konusu ise failin insan onuruyla bağdaşmayan bir eylemle mağdura muamelede bulunduğundan gerçekleşen fiiller bakımından Türk Ceza Kanunu'nun 80. ve 96. maddeleri yani eziyet suçu ile insan ticareti suçu bakımından fikri içtima hükümleri gündeme gelecektir. İkinci değerlendirmede ise insan ticareti suçunu işlemek amacıyla araç fiillere başvurulmuş ve amaç eylemlerin akabinde gerçekleştirilen davranışlar eziyet vermekte ise bu durumda söz konusu eylemler ayrı bir suç şeklinde Türk Ceza Kanunu'nun 96. maddesindeki suçu ve bundan dolayı cezai sorumluluğu doğuracaktır.⁴⁹⁰

Eziyet suçu ile insan ticareti suçunun bir arada işlendiği duruma örnek vermemiz gerekirse; failin illegal yollar ile ülke sınırlarından geçirilmiş olan kaçak işçileri insan onuruna yaraşmayacak çok kötü koşullarda barındırması olayı örnek olarak gösterilecektir.⁴⁹¹ Bu durumda TCK 96. maddesinde yer alan eziyet suçu gündeme gelmektedir. Eziyet suçuna yakından bakıldığında, insan ticareti suçunun bir unsuru olarak karşımıza çıkmadığı da dikkate alındığında artık bileşik suçtan da

⁴⁸⁸ TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ 2021, age s. 52-53

⁴⁸⁹ Ahmet GÖKCEN ve Murat BALCI 2013, age s.115.

⁴⁹⁰ IOM 2016, age s.88-89

⁴⁹¹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi E. 2011/3608 K. 2012/20031 T. 18.6.2012,

bahsedilemeyecektir. Bu bakımdan belirtmemiz gerekirse; tek bir hareket ile mağdur bireylere eziyet suçu ve insan ticareti suçu birlikte işlenmekte ise kanuni düzenlemede yer alan iki farklı hükmün ihlali gündeme geleceğinden artık bu noktada farklı neviden fikri içtima gündeme gelecek ve fail suçlardan en ağır olan suçtan dolayı cezai sorumluluk içerisine girecektir.⁴⁹²

Doktrinde tartışmalı olan hususlardan birisi yine bu iki suç söz konusu olduğunda içtima hususunda ortaya çıkmaktadır.⁴⁹³ Burada yer alan görüşlerden birine göre; mağdur bireylere insan onuru ile bağdaşmayan çalışma koşullarının diretilmesi durumunda ayrıca eziyet suçunun oluşması gerektiği ileri sürülmektedir. Ancak burada ortaya çıkması muhtemel karışıklıkların önüne geçebilmek için bir ayırım yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Yukarıda vermiş olduğumuz örnek üzerinden gidilecek olursa; barındırma eylemi tek başına mağdur bireylerin acı, ızdırabına sebep oluyor ve aynı zamanda insan onuruyla bağdaşmayacak vasıftaysa fikri içtima kurumunun gündeme geleceği, ancak mağdur bireylerin zincirler ile bağlanması, yemek ya da su verilmemesi, vücutları üzerinde eziyet oluşturabilecek eylemlerin gerçekleştiriliyor olması (sigara söndürme vb.) durumunda ise artık eziyet niteliğindeki bu fiillerden dolayı faillerin ayrıca cezalandırılması gerektiği sonucuna varılmaktadır.⁴⁹⁴ Nitekim insan ticareti suçu bağlamında bahsettiğimiz araç fiiller mağdur bireylerin direncinin kırılmasına yönelik olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak vermiş olduğumuz örnekte tek hareket ile hem eziyet hem de insan ticareti suçunun oluştuğu sonucuna varmak doğru olmayacaktır.

3.9.5 Cinsel Saldırı ve Çocuğun Cinsel İstismarı Suçları

Cinsel saldırı ve çocuğun cinsel yönden istismarı ile insan ticareti suçu işlenirken gerçekleştirilen eylem tek olmayıp ve aynı zamanda söz konusu suçlar birbirinin nitelikli hallerini oluşturmamakta ise ve bunun yanında Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinde belirtilen amaçlarla fail mağdur bireyler üzerinde cinsel dokunulmazlığı ihlal eden fiiller de bulunursa gerçekleşen suç insan ticareti suçundan

---

⁴⁹² Yeşim YILMAZ 2017, age s.967

⁴⁹³ IOM 2016, age s.89

⁴⁹⁴ Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.107

ayrı olarak ele alınacak olup fail cinsel saldırı ve çocuğun cinsel istismarı suçundan da sorumlu tutulabilecektir.⁴⁹⁵

Uluslararası araştırmalar gösteriyor ki insan ticareti suçunun en az yarısı on sekiz yaşından küçük mağdurlar üzerinde gerçekleşmektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde çocuk istismarının bu suç bakımından ne denli önem arz ettiği açığa çıkmaktadır. ILO'nun tahmini verilerine göre dünya üzerinde 5,7 milyon çocuğun insan ticaretine konu edildiği ortaya konulmaktadır. Durumun böylesine vahim olmasına binaen Palermo Konvansiyonu ve bu doğrultuda Türk Ceza Kanunun'daki düzenlemelerde de mağdurların on sekiz yaşından küçük ya da çocuk olmaları sebebiyle özel hükümlere yer verildiği görülmektedir.⁴⁹⁶

Palermo Konvansiyonu'na göre ; “Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması ‘insan ticareti’ olarak kabul edilecektir.”

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan düzenleme incelendiğinde; 80.maddenin 3.fıkrasında çocuklar bakımından iradenin fesada uğratılmasında kullanılan araç fiillerin icra edilip edilmemesine bakılmaksızın insan ticareti suçunun değerlendirmeye alınacağı öngörölmüş bulunmaktadır. Cinsel istismara uğrayan çocukların yaş grupları konusunda ise 1980'li yıllarda fuhuş yaptırılan çocuk mağdurların yaşının 14 yaşına kadar gerilediğinin tespit edildiği günümüzde ise bu yaşın 10'lara kadar düştüğünün belirlendiği ve hatta Sri Lanka'da bulunan genelevlerde 6 yaşına kadar çocukların istismar edildiği belirtilmektedir.⁴⁹⁷

Çocuğun cinsel istismarının, gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş olan ülkelerden gerçekleşen turizmin artış göstermesini sağladığı, 1960 yılından başlamak suretiyle çocuk seksi maksadıyla turizm çeşidinin yaygınlaştığı gözlemlenmektedir. Çocukların cinsel yönden istismarı amacıyla ortaya çıkan bu "turizm" çeşidinin yaygınlaşması yukarıda da örneğini vermiş olduğumuz Sri Lanka ve buna ek olarak Filipinler, Kamboçya gibi ülkelerdeki yoksulluk ile imkânsızlıkların da etkisiyle ivme kazanmış bulunmaktadır.⁴⁹⁸Bu tespitlerden de yola çıkıldığında gelişmiş ülkelerdeki

---

⁴⁹⁵BİRLEŐMİŐ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞMESİ
http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmismilletler.pdf , E.T. 19.02.2019

⁴⁹⁶ IOM 2016, age s.58

⁴⁹⁷ Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.148

⁴⁹⁸ age

yetişkinlerce cinsel istismara maruz kalan daha az gelişmiş ülkelerde bulunan çocukların, insan ticareti suçunun bir parçası haline getirildiği sonucuna rahatlıkla varılabilecektir.⁴⁹⁹

Genellikle kadınlar ve çocukların büyük oranda fuhşa zorlanmak suretiyle seks ticaretine konu edilme, zorla evlendirme ya da ev hizmetlerinde iş gücü olarak sömürülme şeklinde istismara uğratıldıkları uygulamada görülmektedir.⁵⁰⁰ Nitekim "2020 Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu"na yakından bakıldığında 2016-2020 yılları arasında cinsel sömürü ve iş gücü sömürüsünün ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Söz konusu veriler aşağıdaki şekildedir:

Tablo 2: İnsan Ticareti Mağdurlarına İlişkin sömürü Türlerinin 2016-2020 Yılları Arasındaki Yüzdeler Dağılımı⁵⁰¹

Sömürü Türü/ Toplam	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam	%
Cinsel Sömürü	143	186	95	144	160	728	65,0
İşgücü Sömürüsü	30	52	39	55	73	249	22,3
Zorla Evlendirme	8	65	-	4	43	120	10,8
Zorla Evlendirme	-	-	-	11	4	15	1,3
Çocuk Satışı	-	-	-	1	1	2	0,2
Organ-Doku Ticareti	-	-	-	-	1	1	0,1
Çocuk Asker	-	-	-	-	-	-	-

Verileri destekler mahiyette uygulamada da sıklıkla çocuğun cinsel istismarı suçu, insan ticareti suçu ile birlikte sıklıkla karşılaşıldığı görülmektedir. Buna örnek olarak aşağıdaki Yargıtay kararı gösterilebilecektir :⁵⁰²

⁴⁹⁹ IOM 2016, age s.56

⁵⁰⁰ age s.55-56.

⁵⁰¹ T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ , (2020), 2020 Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu", Yayın No: 61, Haziran, Ankara

⁵⁰² Erdener YURTCAN 2020, age s.574

“İlk derece mahkemesince bozma üzerine verilen hükümler temyiz edilmekle dosya incelendi. Hükmedilen ceza miktarları nazara alınıp sanık Ramazan müdafinin duruşmalı inceleme talebinin 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi gözetilerek 1412 sayılı CMUK'nın 318. maddesi gereğince Reddiyle, incelemenin duruşmasız yapılmasına karar verildikten sonra gereği düşünüldü:

Sanıklar Mehmet Kuş, Sülbiye, Mehmet Dayı ve Feride haklarında insan ticareti suçundan kurulan beraat hükümlerinin incelenmesinde;

Delilleri takdir ve gerekçesi gösterilmek suretiyle verilen beraat hükümleri usul ve kanuna uygun olduğundan, katılanlar vekilinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin ONANMASINA,

Sanıklar Mehmet Kuş, Sülbiye, Mehmet Dayı ile Feride haklarında kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan, sanıklar Sinan, Yunus, Ramazan ile Veli haklarında kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçlarından kurulan mahkûmiyet hükümlerinin temyiz incelemesine gelince;

Hükümlerden sonra 5237 sayılı TCK'nın 53. maddesi ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin 24.11.2015 tarihli, 29542 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 08.10.2015 gün ve 2014/140 Esas, 2015/85 Karar sayılı ilamıyla verilen iptal kararının infaz aşamasında nazara alınması mümkün görülmüştür.

Delillerle iddia ve savunma; duruşma göz önünde tutularak tahlil ve takdir edilmiş, sübutu kabul olunan fiillerin unsurlarına uygun şekilde tavsif ve tatbikatları yapılmış olduğundan, sanıklar müdafileri ile katılanlar vekilinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin ONANMASINA,

Sanıklar Mehmet Kuş, Sülbiye, Mehmet Dayı ve Feride haklarında çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan kurulan hükümlerin temyiz incelemesine gelince;

Oluş ve kabule göre; sanıkların fuhuş amacıyla haklarında çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan mahkûmiyet kararları verilen diğer sanıklara mağdureyi temin ettikleri ve bu sanıklar tarafından mağdureye karşı işlenen çocuğun nitelikli cinsel istismarı eylemlerine doğrudan iştirak ettikleri, 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi gereğince sanıkların tek bir eylemle hem fuhuş suçunu hem de çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçunu işleyip anılan Kanun maddesi gereğince en ağır olan çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan hüküm kurulması gerektiği halde Dairemizin 08.07.2013 tarihli ilamı ile fuhuş suçundan kurulan hükümlerin onandığı gözetilerek

bu suçtan 5271 sayılı CMK'nın 223/7. maddesi gereğince hüküm kurulmasına yer olmadığı kararı verilmesi gerekirken, yazılı şekilde mahkûmiyet hükümleri kurulması, Kanuna aykırı, sanıklar Mehmet Kuş, Sülbiye, Mehmet Dayı ve Feride müdafileri ile katılanlar vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükümlerin 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi gözetilerek 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 07.04.2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."⁵⁰³

3.9.6 Tehdit ve Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma Suçları

İnsan ticareti suçunun gerçekleşmesi bakımından öngörölmüş olan araç fiillerden biri tehdit diğeri ise kişiyi hürriyetinden yoksun kılma fiilleridir. Söz konusu fiiller Türk Ceza Kanunu'nun 106. ve 109. maddelerinde ayrı birer suç şeklinde kaleme alınmış bulunmaktadır. İnsan ticareti suçu gerçekleştirilirken fail bahsi geçen diğeri hukuka aykırı eylemleri araç fiil olarak işledikleri takdirde Türk Ceza Kanunu'nun 42. maddesinde yer verilmiş olan bileşik suç gündeme gelecek olup söz konusu fiiller insan ticareti suçunun unsurunu oluşturacağından ayrıca bu suçlar için failin cezai sorumluluğu olmayacaktır.

Tehdit, fail tarafından mağdur bireyin huzur ve sükûnunu bozacak biçimde, mağdur üzerinde psikolojik bir etki yaratacak, karar alma sürecini ve bunu takip eden kararı eyleme geçirme sürecindeki özgürlüğünü de bertaraf edecek hareketler olarak tanımlanabilecektir. ⁵⁰⁴Kanun koyucunun lafızı yorumlandığında bu suç ile alakalı düzenlemelerin kişilerdeki güvensizlik duygusunun oluşmasının önüne geçilmesinin sağlanması amacının güdüldüğü sonucuna varılmaktadır.⁵⁰⁵ Özetle tehdit suçunda korunmak istenen değerın şahısların karar verme ve kararları doğrultusunda harekete geçme özgürlüğü olduğu söylenebilecektir. ⁵⁰⁶

Tehdit suçundan genel hatlarıyla bahsetmiş olduğumuz bu bölümde kısaca şiddet, baskı, cebir gibi kavramlardan da bahsetmenin yerinde olacağını düşünmekteyiz. "Baskı" söz konusu olduğunda ise failin gerçekleştirmiş olduğu eylemler sebebiyle, mağdur bireyin özgür iradesiyle hareket etmesinin engellenmesinden bahsedilecektir. ⁵⁰⁷Baskı ile tehdit karşılaştırıldığında baskının da, tehdit suçunun sonuçları kadar ağırlaşmamakla birlikte mağdurun özgür iradesi ile

⁵⁰³ YGCD 14. Ceza Dairesi -Esas No: 2015/8901,Karar No: 2016/3464

⁵⁰⁴ Erdener YURTCAN ve Begüm İRTİŞ 2021, age s.45

⁵⁰⁵ IOM 2016, age s.23

⁵⁰⁶ Erdener YURTCAN ve Begüm İRTİŞ 2021, age s.46

⁵⁰⁷ IOM 2016, age s.115

karar alma ve yine bu kararlar doğrultusunda hareket etme özgürlüğü etki altına alınmaktadır. İnsan ticareti suçu bakımından "baskı" olarak kabul edilebilecek eylemlerin kanuni düzenlemede yer almasının ve bu yöndeki eylemlerin niteliğinin ortaya konulması, insan ticareti suçuna kanun koyucu ve uygulayıcılarının verdiği önemi vurgulamakta, bu sebeple herhangi "boşluk" oluşmamasının sağlanmasıdır. Kanuni düzenlemelerde yer alan "şiddet" teriminin, cebir kavramı ile yakından alakalı olduğu söylenebilecektir.⁵⁰⁸Buna göre yasa koyucunun cebir tabirini kuvvetlendirmek amacıyla "şiddet" kavramını kullandığı ileri sürülebilecektir. Cebir için ise bireyin özgür iradesini bozan ve mağdura karşı gerçekleştirilen fiziki güç ile acı verilen fiil olarak kısaca tanımlanabilecektir.⁵⁰⁹

Bu başlık altında tehdit suçu gibi insan ticareti suçu ile bağlantılı bir başka suç olan kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan bahsetmemiz gerekirse; suçun basit hali, Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenleme de göz önünde bulundurulduğunda; bir kimsenin hukuka aykırı bir biçimde bir yere gidebilmesi veyahut bir yerde kalabilmesi hürriyetinden yoksun kılınması olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada önemle belirtmemiz gerekir ki kişinin bir yere gitme ya da bir yerde kalmak konusundaki hürriyetinden yoksun bırakılmasının temelinde hukuka uygunluk mevcut ise doğal olarak söz konusu eylem bakımından suç oluşmayacaktır.

İnsan ticareti ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının bir arada işlendiği durumlarda Yargıtay tarafından verilmiş olan bu başlık altında gösterilebilecek örnek kararları şu şekilde belirtebiliriz;

"...Sanıklar Soner Dalbaşı ve Sema Akbey'in mağdure Eda Gölge'yi zorla fuhuş yaptırmak maksadıyla cebir ve tehdit uygulamak suretiyle kaçırarak Şanlıurfa'ya sevk etmek için bir evde zorla tutmaları şeklindeki eylemlerinde, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunun, insan ticareti suçunun unsuru olduğu gözetilmeden sanıkların ayrıca bu suçtan da cezalandırılmalarına karar verilmesi..."⁵¹⁰

"...Sanıklar Muzaffer Küflü, Gülistan Şahin ve Mustafa Arkaç'ın, mağdure Sevgi Suna'yı zorla çalıştırmak maksadıyla baskı uygulamak suretiyle Diyarbakır'a sevk etmek için bir evde kilitli tutmaları şeklindeki eylemlerinde, kişiyi hürriyetinden

⁵⁰⁸ IOM 2016, age s.114

⁵⁰⁹ Erdener YURTCAN ve Begüm İRTİŞ 2021, age s.47

⁵¹⁰ Yargıtay 9. Ceza Dairesi Esas No: 2014/4359,Karar No: 2014/8603

yoksun kılma suçunun, insan ticareti suçunun unsuru olduğu gözetilmeden sanıkların ayrıca bu suçtan da cezalandırılmalarına karar verilmesi... ”⁵¹¹

3.9.7 İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu

İş ve çalışma hürriyetini ihlali suçu ile insan ticareti suçunun birbiriyle benzer yönleri “zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek...” biçimindeki kanuni düzenlemede yer alan insan ticareti suçunun gerçekleştirme maksadının belirtildiği noktada ortaya çıkmaktadır. ⁵¹²Esasında iş ve çalışma hürriyetini ihlali suçu ile insan ticareti suçu arasında öne çıkan benzer nokta daha önce belirtilmiş olan araç fiiller kullanılarak kişilerin çaresiz durumlarından faydalanmak ve mağdurları sömürmek olarak karşımıza çıkmaktadır. ⁵¹³

İş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçunda gerçekleştirilen fiiller aslında mağdur bireyin özgürlüğüne yönelen ve bu gibi kimseleri bağılılığı ya da başka bir ifadeyle esarete tabi kılan fiiller olarak görülmektedir. ⁵¹⁴ Bu suç ile korunmak istenen hukuki değer bireyin çalışma özgürlüğüdür. İnsan ticareti suçu bakımından bakıldığında ise yine araç fiillerle mağdur bireylerin zorla çalıştırılması, hizmet ettirilmesi ve bu gibi eylemlerin insan onuruyla bağdaşmayacak muameleler sergilenerek gerçekleştirilmesi söz konusu olmaktadır tam da bu noktada insan ticareti suçu işlenirken iş ve çalışma hürriyetinin ihlali durumunun da gündeme gelebileceği rahatlıkla söylenebilecektir. Ancak belirtmemiz gerekir ki insan ticareti suçu ile korunmak istenen tek hukuki değer kişinin çalışma özgürlüğü değildir. Kısacası çalışma özgürlüğü korumak istenen nedenlerden yalnızca biridir. ⁵¹⁵

İnsan ticareti suçu kapsamında gerçekleştirilen başlıca sömürülerden biri olan (Tablo-2) iş gücü sömürüsünün ulaşılmış olduğu boyutlara, uluslararası mahiyetteki veriler çerçevesinden bakıldığında; ILO'nun araştırmaları neticesinde Pasifik Asya bölgesinde zorla çalıştırılan minimum 9,5 milyon insan bulunduğu tahmin edildiği ileri sürülmüştür. ⁵¹⁶Hem Türkiye'de hem de uluslararası boyutta ortaya konulan veriler göstermektedir ki zorla çalıştırılma insan ticaretinin en önemli olgularından

⁵¹¹ Yargıtay 9. Ceza Dairesi Esas No: 2014/2447, Karar No: 2014/6249, Ayrıca bkz. Yargıtay 18. Ceza Dairesi 2015/35622 E., 2016/6429 K.

⁵¹² IOM 2016, age s.86

⁵¹³ T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ , (2020), 2020 Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu", Yayın No: 61, Haziran, Ankara, S.75-82

⁵¹⁴ Ahmet Caner YENİDÜNYA 2007, age s.449.

⁵¹⁵ Devrim Gül VURAL 2007, age s. 49

⁵¹⁶ Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.146

birisidir. İş gücü sömürsünün nasıl gerçekleştirildiğinin sorusunun yanıtı esasında bu sömürü biçiminin geçmişine dayanmaktadır. Uzun bir geçmişi olan kölelik kavramının günümüzde modernize edilerek sürdürüldüğünü söylememiz yanlış olmayacaktır.⁵¹⁷ Esasında iş gücü sömürsü mağdurların ilk evrede borçlandırılması ve akabinde köleliğe tabi tutulması şeklinde hala günümüzde yaygın olarak gerçekleşmektedir.

Bu hususun yer aldığı önemli bir düzenleme olarak karşımıza çıkmakta olan Kölelik, Köle Ticareti, Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme'de (1956) yukarıda da bahsetmiş olduğumuz borçlandırmayı takip eden köleliğe tabi kılma eylemi şu şekilde tanımlanmaktadır; "...bir borcun borçlanan veya başkası tarafından kesin olarak tayin edilmemiş hizmetler olarak geri ödenmesi...". Günümüzde yaygın bir biçimde farklı formlarda ancak yine bu düzenlemede tanımlandığı şekilde iş gücü sömürsünün artan bir ivmeyle karşımıza çıktığı görülmektedir.⁵¹⁸ Elbette iş gücü sömürsü faillerin gelişen yöntem ve teknoloji ile imkânları kullanması sebebiyle artı gösteriyor ise de bunun yanında azımsanamayacak bir biçimde mağdurların okur-yazarlığı oranının da düşük olmasının bu sömürsünün gelişiminde etkili olduğu rahatlıkla söylenebilecektir.

3.9.8 Kasten Yaralama Suçu

Kasten yaralama suçu Türk Ceza Kanunu'nda Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar bölümünde Kanunun 86. maddesinde kaleme alınmıştır. İnsan ticareti suçu gerçekleştirilirken başvuru araç fiillerden cebrin işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun esas halinden daha ağır bir hal gündeme gelmiş ise fail kasten yaralama eyleminden de sorumlu tutulacaktır.⁵¹⁹

Özetle insan ticareti suçu gerçekleştirirken bahsi geçen araç fiillerden cebrin uygulanması esnasında sınır aşımı söz konusu ise Türk Ceza Kanunu'nun 86. maddesinde belirtilen kasten yaralama suçu veyahut 87. maddede yer bulan neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama gündeme gelecektir.⁵²⁰

---

⁵¹⁷ T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ , (2020), 2020 Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu", Yayın No: 61, Haziran, Ankara, S.75-82

⁵¹⁸ IOM 2016, age s.87

⁵¹⁹ Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.86

⁵²⁰ Erdener YURTCAN ve Begüm İRTİŞ 2021, age s.20-21

3.9.9 Dilencilik Suçu

İnsan ticareti suçunun gerçekleştirme maksatlarından biri de mağdurları dillendirmek ve dolayısıyla bu şekilde maddi menfaat temin etmektir. İnsan ticareti suçunun oluşabilmesi bakımından fail tarafından güdülen amacın gerçekleşmesi önem arz etmemektedir.⁵²¹ Başka bir ifadeyle hedeflenen maksada ulaşılamamış olsa dahi insan ticareti suçu gerçekleşmiş kabul edilmektedir. Fail, mağdur bireyi dilendirmek ve bu şekilde maddi menfaat elde etme güdüsü ile hareket ediyorsa hem Türk Ceza Kanunu 80. maddesinde yer alan insan ticareti suçundan hem de Türk Ceza Kanunu 229. maddede düzenlenmiş olan dilencilik suçundan cezai sorumluluk doğacaktır.⁵²²

Dilencilikte kullanma özellikle çocuk istismarının gerçekleştirildiği suç alanlarından biri olmak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de de çocukların, insanların sömürüsü denildiğinde ilk akla gelen faaliyet alanlarından dilencilik, bu yönüyle popüler bir sömürü biçimi olarak görülmektedir.⁵²³ Özellikle yaşı küçük çocukların, korunmadan yoksun ve “çaresiz” bireylerin dilendirilmek amacıyla tedarik edildiği, nakledildiği ve barındırıldıkları somut olaylarda uygulamada da sıklıkla karşılaşılmaktadır.⁵²⁴ (Yargıtay 8. CD, 25.06.2008, 2008/4555, 2008/ 7998 E. K. Sayılı Karar). TCK’nın 229. maddesinin ayrıca kaleme alınan bu suç esasında insan ticaretinin sonraki evresini ele almaktadır. Yani buradan da anlaşılacağı üzere bir çocuğun dilendirilmek maksadıyla kaçırıldığı, barındırıldığı gibi durumlarda insan ticareti suçu oluşacak ve fail 80. maddesinin yanında devam eden süreçteki eylemler sebebiyle 229. madde kapsamında da cezai sorumluluk gündeme gelecektir. İnsan ticareti kapsamına alınmasının sebebi ise bu türden saikle gerçekleştirilen eylemin özünde zorla çalıştırma, hizmet ettirme esarete tabi kılma gibi hususları barındırmasıdır. Bu yönüyle dilendirmek maksadıyla gerçekleştirilen eylemler iş gücü sömürüsü olarak da değerlendirilebilecektir.

3.9.10 Rüşvet Suçu

İnsan ticareti suçunun gerçekleştirilmesine sebep olan, yardım veyahut destekte bulunan, bu suçun işlenmesine göz yuman veyahut gerçekleştirilmesi gereken görevi ihmal ederek ya da kasıtlı bir şekilde bu suçun işlenmesine imkân sağlayan

---

⁵²¹ IOM 2016, age s.87

⁵²² Gülşah KORKUSUZ 2014, age s.124

⁵²³ TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ 2021, age s. 49

⁵²⁴ IOM 2016, age s.132

kamu görevlilerinin de suçtan dolayı cezai sorumluluğu bulunmaktadır. Bir menfaat elde etmek amacıyla yerine getirmekle yükümlü olduğu görevleri gerçekleştirilmeyen, bahsi geçen suça karşı duyarsız kalan, suçun işlenmesinin önüne geçmek adına herhangi bir davranış sergilemeyen kamu görevlisi de rüşvet suçundan sorumlu olmaktadır.⁵²⁵

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısım, “ Kamu İdaresinin Güvenitliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar” başlıklı Birinci Bölüm kapsamında bulunan “Rüşvet” başlıklı 252.maddesinde kaleme alınan rüşvet suçu: “bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıdır” biçiminde nitelendirilmekteyken, 02.07.2012 gün ve 6352 Sayılı Kanun ile söz konusu düzenleme tamamen revize edilmiş bulunmaktadır.⁵²⁶ Bu değişikliğin akabinde söz konusu düzenleme;

“ Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, bir kamu görevlisine veya göstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kişi, dört yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Görevinin ifasıyla ilgili bir işi yapması veya yapmaması için, doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, kendisine veyagöstereceği bir başka kişiye menfaat sağlayan kamu görevlisi de birinci fıkrada belirtilen ceza ile cezalandırılır.

(3) Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(4) Kamu görevlisinin rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun kişi tarafından kabul edilmemesi ya da kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatte bulunması ve fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi hâllerinde fail hakkında, birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir.

(5) Rüşvet teklif veya talebinin karşı tarafa iletilmesi, rüşvet anlaşmasının sağlanması veya rüşvetin temini hususlarında aracılık eden kişi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

(6) Rüşvet ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilisi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır.

---

⁵²⁵ age s.89.

⁵²⁶ Erdener YURTCAN ve Begüm İRTİŞ 2021, age s.252-253

(7) Rüşvet alan veya talebinde bulunan ya da bu konuda anlaşmaya varan kişinin; yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.”

Şeklinde kaleme alınmış bulunmaktadır.

Hem kanuni düzenleme hem de doktrindeki tanımlamalar göz önünde bulundurulduğunda rüşvet suçunun iki taraflı bir suç olduğu sonucuna rahatlıkla ulaşılabilecektir. Yani bir “karşılaşma suçu” olarak kabul edilen bu suçta mecburi olarak suçun işlenişine katılmakta olan şahıslar aynı saike yönelmekte ancak farklı yönlerden harekete geçmektedirler. Bahsi geçen suç ile yasaklanmış olan eylemler kamu görevlisi açısından değerlendirildiğinde “rüşvet alma” eylemidir, karşılaşılan fail bakımından ise bu eylem “rüşvet verme” eylemidir. Buradan hareketle menfaat temin eden veyahut vaatte bulunmakta olan fail ile kamu görevlisi arasında serbest iradeyle bağlı bir “rüşvet anlaşması” bulunduğu bahsedilebilecektir.

Hem Ceza Genel Kurulu hem de Özel Dairenin yerleşik içtihatlarında hem de doktrindeki baskın görüşe göre kamu görevlisinin görevi kapsamında olan bir iş ile alakalı bu işin görülmesi ya da gerçekleştirilmemesi hususunda diğer fail ile aralarında haksız menfaat temin edilmesi konusunda karşılaşılan tarafların rızalarının tam anlamıyla uyumluluk göstermesi ile yukarıda da belirtilen “rüşvet anlaşması”nın kurulmuş olacağı kabul edilmektedir. Bu noktada hedeflenen amaç doğrultusunda teklifin kamu görevlisi ya da diğer fail tarafından yöneliyor olmasının herhangi bir önemi olmamakla her iki tarafın birbirine yöneltebileceği doğrudan/örtülü teklifin (istek ya da başka bir ifade ile öneri) “karşılaşılan” faile iletilmesi ve akabinde bu teklifin diğer failce kabul edilmesinin yeterli olacağı kabul görmektedir. Burada önem arz eden husus tarafların özgür iradeleri ile harekete geçiyor olması ve fesada uğratılmayan irade ürünü bir rıza ile söz konusu yasaklı eylemleri gerçekleştiriyor olmalarıdır.⁵²⁷

Bu suç ile Türk Ceza Kanunu 257. maddesinde yer alan “Görevi Kötüye Kullanma” suçu uygulamada sıklıkla karıştırılmakta özellikle insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı gibi karmaşık yapıya sahip, kapsamı oldukça geniş sınır aşan suçlar ile birlikte işlendiklerinde karışıklıkların kaçınılmaz bir şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Buna göre görevi kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi kamu görevlisinin görevinin getirmiş olduğu gerekliliklere aykırı olarak davranması

⁵²⁷ Erdener YURTCAN 2020, age s.58

neticesinde kişilerin mağduriyetine yol açması veya kamunun zarara uğraması ya da kişilere haksız bir menfaat sağlanması ile doğrudan bağlantılıdır. Bahsedilen sonuçları doğurmaması halinde söz konusu suç oluşmayacaktır.⁵²⁸

Rüşvet ve güveni kötüye kullanma suçu bakımından ayırım yapılırken yasaya aykırı eylemin düzenlemede öngörülen neticeleri meydana getirip getirmediği hususunun göz önünde bulundurulması gerektiği unutulmamalıdır. Bu bağlamda “menfaat”, “kamu zararı”, “haksız menfaat” kavramlarının her suç için somut olay üzerinde değerlendirilmesi, suçların ve cezaların değerlendirilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda aşağıda yer alan Yargıtay Ceza Genel Kurul kararı örnek olarak gösterilebilecektir ⁵²⁹;

“...Bu açıklamalar ışığında sanık hakkındaki hüküm değerlendirildiğinde; Haklarındaki hüküm inceleme konusu olmayan sanıklar Nalan Koç ve Orhan Turan Açıkgöz'ün rüşvet alma suçundan cezalandırılmaları istemiyle açılan kamu davasının yargılaması sonucunda, Mehmet Aktarlı ve Halil Şahin hakkındaki soruşturma dosyasının Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına intikal etmesi sonrasında dosyanın izne ayrılmış olan Cumhuriyet savcısı Ercan Yalçinkaya'ya tevzii edilmesi ve tutuklanan şüphelilerin tahliyeleri için çaba harcamak suretiyle dosyayı bizzat takip ettiklerinin anlaşıldığı, ancak menfaat temin etmeleri ve bu konuda anlaşmaya varmaları hususu yeterli maddi delille belirlenemediğinden, rüşvet alma suçunun tam olarak kanıtlanamadığı, bu nedenle sabit olan eylemlerinin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu kabul edilerek hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, sanık Abdulkadir Baysal'ın da TCK'nun 38 ve 40/2. maddeleri uyarınca sanıklar Nalan Koç ve Orhan Turan Açıkgöz'ün görevi kötüye kullanma suçlarından azmettiren sıfatıyla sorumlu tutulması gerektiği kanaatiyle TCK. nun 257/1. maddesi uyarınca mahkûmiyetine karar verildiği dosya içeriği itibariyle sabittir.

Haklarındaki mahkûmiyet ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları kesinleşen adı geçen sanıklarla birlikte hareket ettiği belirlenen sanık Ercan Yalçinkaya'nın, menfaat karşılığı hareket etmek üzere anlaşma yaptığının ya da yaptığı iş karşılığında menfaat temin ettiğinin kesin olarak belirlenemediği anlaşıldığından, eyleminin rüşvet alma suçunu oluşturduğu hususunda şüphe bulunmaktadır. Bununla birlikte, yıllık iznini geçirmek için ayrıldığı Ankara'ya izninin

---

⁵²⁸ age s. 61

⁵²⁹ age s.63

ikinci gününde İzmir'den uçakla dönmesi, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2007/63887 sayılı soruşturma dosyasını takip ettiği hususu sabit olan sanık Abdulkadir Baysal ile HTS raporlarına göre 02.04.2007, 03.04.2007 ve 04.04.2007 tarihlerinde yoğun telefon görüşmelerinin bulunması, tanık anlatımları ile sabit olduğu şekilde henüz kendisine tevzi edilmeden soruşturma dosyası ile ilgilenmesi ve olağan olmayacak şekilde yakından takip etmesi, göreve başladığı gün sözkonusu soruşturma dosyasının kendisine tevzi edilmesi, dosyasının şüphelisi Mehmet Aktarlı'nın, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 2006/2215 sayılı soruşturma dosyasında suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olma ve benzeri suçlardan şüpheli olan Raif Aktarlı ve İlyas Aktarlı'nın kardeşi olması ve söz konusu soruşturma sırasında gerçekleştirilen 'son nokta operasyonu'nun ardından basında sanığın suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüt üyeleri ile işbirliği ve menfaat ilişkisi içerisinde olduğu yönünde bir kısım haberler çıktıktan sonra soruşturmayı sonuçlandırarak iddianame düzenlemesi hususları birlikte değerlendirildiğinde, rüşvet alma iddiası sabit olmamakla birlikte, görevinin gereklerine aykırı hareket ederek soruşturma dosyasının taraflarının mağduriyetine neden olmak suretiyle gerçekleştirdiği eyleminin, TCK'nun 257/1. maddesi uyarınca görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle, rüşvet alma suçundan açılan kamu davasının yargılaması sonucunda sabit olan eylemin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu kabul edilerek mahkûmiyet kararı verilmesi gerekirken, Özel Dairece sanığın beraatine hükmolunması isabetsiz olup, hükmün bozulmasına karar verilmelidir”

İnsan ticareti ile rüşvet suçunun bir arada değerlendirildiği bir başka örnek Yargıtay kararı da şu şekildedir ⁵³⁰;

... ”“Sanık Osman Bircan hakkında suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olmak, uyuşturucu madde ticareti ve insan ticareti; sanık Aykut Bulat hakkında kasten öldürmeye azmettirme; sanıklar Tugay Ozbatur ve Abdullah Tucu hakkında menfaat temin etme; sanıklar Ramazan Telkiviran ve Özkan Hodman hakkında kamu görevlisine menfaat temin etme; sanık Oktay Şenen hakkında ise uyuşturucu madde ticareti suçlarından kurulan hükümlerin sanıklar müdafilerince temyizine hasren yapılan incelenmesinde;

A) Sanık Osman Bircan bakımından;

UYAP işletim sisteminin Dairemize verdiği yetkiye dayanılarak, çıkarılıp dosya içine konulan 17.05.2016 tarihli nüfus kayıt örneğinden, sanık Osman Bircan'ın hükümden

⁵³⁰ age s.568

önce 24.01.2010 tarihinde öldüğü anlaşılmakla, sanık hakkında açılan kamu davasının 5237 sayılı TCK'nun 64. maddesi uyarınca düşürülmesine karar verilmesi zorunluluğu,

B) Sanık Aykut Bulat hakkındaki kasten öldürmeye azmettirme suçu bakımından; Maktul Cengiz Yıldırım'ın sanık Aykut Bulat'ın azmettirmesi sonucunda Bora Canözü tarafından öldürüldüğü iddia edildiğinden ilgili dava dosyası getirilerek hükümlü Bora Canözü ile birlikte dosya kapsamındaki tanıklar dinlenip, deliller değerlendirilmeden, eksik inceleme ile karar verilmesi,

C) Sanıklar Tugay Özbatur ve Abdullah Tucu hakkında rüşvet alma; Ramazan Telkiviran ve Özkan Hodman hakkında kamu görevlisine rüşvet verme suçlarından kurulan mahkumiyet hükümleri bakımından; Sanıklar Ramazan ve Özkan hakkında kamu görevlisine rüşvet verme suçundan usulüne uygun olarak iddianame ile açılmış bir kamu davası bulunmaması karşısında sanıklar hakkında usulüne uygun olarak kamu davası açılması temin edilerek aradaki irtibat nedeniyle diğer sanıklar Tugay ve Abdullah'a açılan dava ile birleştirilerek sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdir edilmesi gerektiğinin gözetilmemesi,”

3.9.11 Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu

Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçu Türk Ceza Kanunu'nun 282. maddesinde kaleme alınmış bulunmaktadır. İnsan ticareti suçu bakımından söz konusu suça iştirak eden, yardım eden veya destek olan kişi suçu işlediği gibi işlenmiş olan suçtan elde edilen kaynakların da aklanması için çaba ortaya koymuş⁵³¹(elde edilen değerlerin ülke dışına çıkarılması, illegal bir biçimde elde edilen değerlerin gizlenmesi, illegal elde edilen değerlerin legal olarak gösterilme çabası vb) bu suçtan da cezai sorumluluk gündeme gelecektir.⁵³²

⁵³¹ IOM 2016, age s.89

⁵³² Koray DOĞAN 2021, age 56.

SONUÇ

Öncelikle belirtmemiz gerekir ki göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti gibi temel insan hak ve özgürlüklerinin ihlali sonucunu doğurmakta olan insanlık ve uluslararası toplum için oldukça önemli bir gündemi meşgul eden suçların 5237 Sayılı TCK'da düzenlenmiş olması, söz konusu suçlarla hukuki mücadele kapsamında oldukça önemli bir gelişme olarak kabul edilebilecektir. Çalışmamız kapsamında da sınır aşan nitelikteki bu iki suçun etraflıca incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca belirtmemiz gerekir ki bu iki suç tipine verilen önemi ortaya koyan bir başka husus ise göçmen kaçakçılığı suçu ve insan ticareti suçu şeklinde ayrı ayrı düzenlemenin Kanun'da yer alıyor olmasıdır.

Türk hukuk sistemi kapsamında kanuni düzenlemeler mercek altına alındığında, söz konusu suçlar hakkında öngörülmuş olan cezai yaptırımlara bakıldığında karşılaştırmalı hukuktan da elde edilen veriler dikkate alındığında cezaların diğer ülke düzenlemelerine nazaran daha ağır olduğu görülmektedir. Böylesine bir sonucun ortaya çıkmasının Türkiye'nin coğrafi konumu, izlenen uluslararası politikalar da dikkate alındığında doğal olduğu rahatlıkla söylenebilecektir. Nitekim her iki suç tipiyle mücadele edilebilmesinin en önemli metodunun cezai yaptırımların ağırlaştırılması olduğunu düşünmekteyiz. Bu düşüncenin arka planında yer alan hususlar ise söz konusu suç tiplerinden elde edilen menfaatlerin büyüklüğü, bu suç alanlarının büyük bir pazar haline gelmiş olması, organize suç yapılarının dikkatini çekiyor olması ve nihai olarak mağdurlar üzerinde yaratmış olduğu büyük ve telafisi oldukça güç yıkımlar olarak kısaca açıklanabilecektir.

Karşılaştırmalı hukuk bağlamında çoğu devletin uluslararası hukuk normlarıyla örtüşür vasıfta iç hukuk düzenlemelerine gittikleri, göçmen kaçaklığı ve insan ticareti suçlarının önüne geçme maksadıyla gerçekleştirdikleri mevzuat revizyonlarını özellikle 2000 tarihli Palermo Protokolüyle paralel biçimde gerçekleştirdikleri gözlemlenmektedir.

Bu durumdan da özellikle bu suç tipleri bakımından uluslararası standart, ortak bir dil ve daha önemlisi bir uzlaşma zeminin sağlanmaya başladığı ve önemli ölçüde

bir sistemin oluşturulabildiği sonucuna varılmakla beraber bu sisteme aykırı düzenlemelerin görülmediği de anlaşılmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı suçu bakımından, maddi menfaat temin etmek amacıyla, bir kimsenin vatandaşı bulunmadığı veyahut devamlı ikametgâhının bulunmadığı bir ülkenin sınırlarından illegal yöntemlerle girişinin temini anlaşılmalıdır.

Hukuki konu açısından bakıldığında göçmen kaçakçılığı suçunun hukuki konusunun karma bir yapıya sahip olduğu söylenebilecektir. Bu durum üç başlık şeklinde ele alınabilecektir. Buna göre göçmen kişilere dair hukuki menfaatler, kamu düzeni ve uluslararası toplumdur. Göçmen kaçakçılığı suçunda maddi konu ise göçmen olarak kabul edilen kimselerdir. Nitekim göçmen kaçakçılığı suçu, göçmen gerçek kişisi üzerinde gerçekleşmektedir. Öğretide görülen bir başka görüşe göre ise bu suçun maddi konusunu bir yandan da göçmenlerin malvarlığının oluşturduğu ileri sürülmektedir. Göçmen kaçakçılığı suçu açısından fail herkes olabilmektedir. Bu sebeple bahsi geçen suç özgü bir suç olarak kabul edilemeyecektir.

Göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru hususunda öğretide tartışmaların olduğu bilinmektedir. Buna göre doktrindeki baskın görüşe ve bizim görüşümüze göre bu suçun mağduru uluslararası toplumdur. Diğer bazı yazarların görüşüne göre ise mağdur olarak toplumu oluşturan bireyler gösterilmektedir.

Türk Ceza Kanunu çerçevesinde ele alındığında özellikle 2010 yılında gerçekleştirilen değişiklikler sonucunda kanun koyucunun göçmen kişileri suçun mağduru olarak kabul ettiği sonucuna varılmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı suçu için seçimlik hareketler, Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinde kaleme alınmaktadır. Buna göre; “Bir yabancıyı yasal olmayan yollardan ülkeye sokmak, bir yabancıyı yasal olmayan yollardan ülkede kalmasına imkân sağlamak, Türk vatandaşı veya yabancıyı yasal olmayan yollardan yurt dışına çıkmasına imkân sağlamak.”

Göçmen kaçakçılığı bakımından bahsi geçen seçimlik hareketlerden yalnızca birinin hayata geçirilmesi söz konusu suçun oluşabilmesi açısından yeterli görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere göçmen kaçakçılığı suçu serbest hareketli bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Manevi unsur bakımından ise göçmen kaçakçılığı suçunun özel kast ile işlenebildiği görülmektedir. Belirtmek gerekir ki bu suçun taksirli şekli cezalandırılmamaktadır. Teşebbüs kurumu açısından oldukça önem arz eden bir başka husus ise; “6008 sayılı Terörle Mücadele Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik

Yapılmasına Dair Kanun”un 6. maddesiyle, 5237 Sayılı TCK mad. 79/1’e eklenmiş olan ; “Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.” ifadelerinin yer aldığı kanuni düzenlemeyle beraber teşebbüs aşamasında kalan göçmen kaçakçılığı suçunun da tamamlanmış suç şekliyle cezayla karşılaşacağına açıkça belirtildiği görülmektedir. Bu bakımdan göçmen kaçakçılığı suçu için “teşebbüs suç” vasfı kullanılmaktadır. Ayrıca göçmen kaçakçılığı suçu tek failli suçlardan kabul edilmektedir. İştirak kurumu bakımından ise göçmen kaçakçılığı suçunun özellik göstermediği ve bu anlamda iştirak türlerinin tümünün bu suçta karşımıza çıkabileceği anlaşılmaktadır. Aynı şekilde içtima hususunda da göçmen kaçakçılığı hususunda özel bir kanuni düzenlemenin bulunmadığı ve genel normların bu suça uygulanabileceği sonucuna varılmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı suçunun basit hali “3 yıldan 8 yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası” öngörülmektedir. Söz konusu suçun bir örgüt faaliyeti kapsamında gerçekleştirilmesi durumunda, uygulanacak cezai yaptırımlar yarı oranında artırılacaktır. Göçmen kaçakçılığı suçunun, göçmenlerin hayatı açısından tehlike arz etmesi veyahut insan onuruyla bağdaşmayacak seviyeye varması hallerinde hükmedilecek olan cezalar yarı oranından üçte ikiye kadar artırılmaktadır. Türk Ceza Kanunu bağlamında göçmen kaçakçılığı suçu şikayete tabi suçlardan kabul edilmemekle birlikte re’sen takip edilen suçlardandır. Bu suç bakımından görevli mahkeme asliye ceza mahkemeleri olarak belirlenmiştir.

İnsan ticareti suçu için, kuvvet kullanmak ya da kuvvet kullanmak tehdidi ile veyahut başka bir şekilde “zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama” yollarıyla bireylerin sömürülmesi maksadıyla temini, bir yerden başka bir yere nakledilmesi, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması şeklinde nitelendirmesi yapılabilecektir.

İnsan ticareti suçu ile korunmakta olan hukuki menfaatler şu şekilde sıralanabilecektir; “kamu düzeni”, “uluslararası toplum düzeni”, “yaşama hakkı ve vücut bütünlüğü”, “kişi hürriyeti”, “insan haysiyeti”, “zorla çalıştırma yasağı”. İnsan ticareti suçu bakımından maddi konuya baktığımızda, herhangi bir insan, yani gerçek kişilerin olabileceği görülmektedir. Aynı zamanda fail bakımından da herhangi bir özellik arz etmeyen insan ticareti suçunun faili herhangi bir kimse olabilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus mağdur bireyi gerçek, canlı ve suçla

korunmakta olan hukuki varlığın sahibi olan kişi olmasının yeterliliğidir. Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesinin ilk fıkrasına bakıldığında insan ticareti suçunun maddi unsurunun belirtildiği anlaşılmaktadır. Buna göre; insan ticareti suçunun hareket evresi “iki grup” eylemin birleşiminden meydana gelmektedir. Söz konusu eylemlerin bir bölümü “araç”, bir bölümü ise “amaç” olarak kanun koyucu tarafından belirtilmiştir.

İnsan ticareti suçunun araç fiilleri ilgili yasal düzenlemede; “tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek” şeklinde kaleme alınmış bulunmaktadır. Yasal düzenlemede, insan ticareti suçunun amaç fiilleri ; “kişileri ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak, tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek, sevk etmek, barındırmak” ifadeleriyle açıklanmaktadır. Yukarıda belirtilmiş olan araç fiiller amaç fiillerin öncesinde hayata geçirilmeli veyahut bu fiiller aynı zamanda gerçekleştirilmelidir. İnsan ticareti suçunun gerçekleşebilmesi için genel kast yeterli olmamakla birlikte özel kast gündeme gelmektedir. Bu suç bakımından dikkat edilmesi gereken husus fail veya faillerin, “zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak” amacıyla harekete geçiyor olmasıdır. İştirak kurumu bakımından ise insan ticareti suçu herhangi bir özellik teşkil etmemektedir.

İçtima hususunda da insan ticaretine dair herhangi özel bir yasal düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca insan ticareti suçunun tek bir fiille birden fazla kişiye karşı işlenmesi hallerinde, yalnızca bir cezaya hükmedilecektir.

Türk Ceza Kanunu kapsamında insan ticareti suçuna dair hususi bir ağırlaştırıcı nedenin öngörülmediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda ilgili yasal düzenlemeye bu hususta bir ekleme yapılması daha doğru olacaktır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 80. maddesi uyarınca insan ticareti suçunun temel halinin cezai yaptırımı; “8 yıldan 12 yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası” olarak belirlenmiştir. Bu suç takibi şikâyete bağlı suçlardan olmamakla beraber, re'sen kovuşturulmaktadır. İnsan ticareti suçları gündeme geldiğinde görevli mahkeme ağır ceza mahkemesi olarak belirlenmiş bulunmaktadır.

Hem Türkiye hem de tüm uluslararası aktörler bakımından, bahsi geçen suçlarla mücadele bağlamında uluslararası boyutta bir dil oluşturulduğu görülmektedir. Bu suçlarla mücadele bakımından başarılı bir neticeye varılabilmesi

için ceza mevzuatına ek olarak, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarının mağdurlarına çeşitli yardımlarda bulunulması, gizli tanık programlarının geliştirilmesi, faillerin ve mağdurların tespiti hususunda teknolojik gelişmelerin de takip edilmesiyle yeni metotların uygulamaya geçirilmesi elzem görülmektedir. Çözüm olarak bu hususlar ileri sürülebilse de esasında bu suçların kaynaklarından itibaren birtakım önlemler alınması çok daha doğru bir yol olacaktır. Buna göre suçların işlenme sebepleri, belirleyicileri, mağdurların bu suçlara sürüklenmesine neden olan etkenlerin doğru tespit edilebilmesi ve bu hususların ortadan kaldırılması oldukça önemlidir. Özellikle Türkiye'nin coğrafi durumunun da getirmiş olduğu hassasiyet göz önünde bulundurulduğunda sadece yasal mevzuattaki revizyonların söz konusu suçların önlenmesi hususunda gerçekten uzak birtakım önlemler olmanın ötesine geçememektedir. Dolayısıyla suçun önlenmesi noktasında ciddi tedbirlerin alınması, sınırlardaki güvenlik tedbirlerinin de güçlendirilmesiyle daha iyi sonuçların alınacağı bir gerçektir.

Günümüzde uluslararası çapta elde edilen verilere bakıldığında göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarının, dünyanın en hızlı gelişen suç endüstrisi olduğu sonucuyla karşılaşılmaktadır. Nitekim Birleşmiş Milletler, dünya çapında 127 farklı ülkeden yaklaşık 2,5 milyon insanın söz konusu suçlar aracılığıyla ticarete konu edildiğini ve çok çeşitli, telafisi oldukça güç mağduriyetlerin doğduğunu ileri sürmektedir.

Çalışmamız kapsamında daha önce de belirtmiş olduğumuz üzere kaçak göçmen bireylerin çoğunluğunun akabinde insan ticareti suçunun da mağduru olduğu sıklıkla görülmektedir. Durumun böyle olması oluşacak mağduriyetlerin daha vahim sonuçlar doğurmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Buna göre açıklamış olduğumuz hususlar da dikkate alındığında göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti suçları ile mücadele kapsamında başarılı sonuçlar elde edilebilmesi uluslararası kamuoyunun ve bu konularda yetkili merciilerin işbirliği içerisinde çalışmaları ve ilgili programları ortak bir zeminde yürütebilmeleriyle mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKSOY İPEKÇİOĞLU Pervin (2009), *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- AP (2016), <https://www.ap.org/press-releases/2016/ap-Wins-Pulitzer-Prize-for-Seafood-from-Slaves->, ET. 21.06.2021
- ARSLAN Çetin (2003), “Göçmen Kaçakçılığı Suçları”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt 29, Sayı 3.
- ARSLAN Çetin (2004), “İnsan Ticareti Suçu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:53, Sayı: 4, Ankara.
- ARSLAN Çetin ve AZİZAĞAOĞLU Bahattin (2005), *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Asıl Yayınevi, Ankara.
- ARSLAN Çetin, TEMEL İlker, AYDIN Yusuf, ŞEN Y. Furkan, DOĞAN Koray ve BACAKSIZ Pınar (2006), *Türkiye’de İnsan Ticareti ile Mücadelede, Yasa Uygulama ile ilgili, Stratejik Bir Yaklaşım*, IOM, Ankara.
- ARTUÇ Mustafa (2007), *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Terazi Yayınevi, Ankara.
- ASAR Aydoğan (2018), *Yabancılar Hukuku*, Dördüncü Basım, Seçkin Yayınları, Ankara.
- ATALAN Mustafa (2018), *Dolandırıcılık, Güveni Kötüye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi*, İkinci Basım, Adalet Yayınevi, Ankara.
- AURELİJUS Gutauskas (2009), “Human Trafficking And Its Treatment in Criminal Law”, *Socialinių Mokslų Studijos*, Sayı 4, ss. 25-48.
- AVRUPA KONSEYİ (2014), *Siğınma, Sınırlar ve Göç ile İlgili Avrupa Hukuku El Kitabı*, Avrupa Birliği Resmî Yayınlar Ofisi, Lüksemburg.
- AYDIN Melisa (2013), *Türk Ceza Kanunun’da İnsan Ticareti Suçu*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- AYDIN Ömer Faruk (2015), *Türkiye de Göçmen Kaçakçılığı Suçu ile Mücadelede Yasal Düzenlemelerin Rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

- BAKICI Sedat (2007), *5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Üçüncü Basım,
- BAYKAL BENLİOĞLU Emel (2014.), *Hukuki Açıdan Cinsel Sömürü Amaçlı İnsan Ticareti*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- BAYRAKLI Cemile (2007), *Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutlarında (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAYRAKTAR Köksal, SONAY EVİK Vesile ve KURT Gülşah (2016), *Özel Ceza Hukuku, Uluslararası suçlar*, Oniki Levha Yayıncılık, Ankara.
- BIANCA Schimmel ve BIRGIT Pech (2004), *Corruption and Gender: Approaches and Recommendations for Technical Assistance-Focal Theme: Corruption and Trafficking in Women*.
- BİMAL Ghosh (2005), “Managing Migration: Whither The Missing Regime?”, *Migration Without Borders series, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞMESİ http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/birlesmis_milletler.pdf , E.T. 19.02.2019
- BOLAT Gürbüz (2005), *Dünyada ve Türkiye’de İnsan Ticareti* (Yüksek Lisans Tezi), T.C. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BRISCOE Ivan ve GOLF Diana (2016), “Protecting Politics Deterring the Influence of Organized Crime on Political Parties”, <https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Protecting-Politics-Deterring-theInfluence-of-Organized-Crime-on-Elections-PDF.pdf>, E.T: 21.06.2021
- BURKE Jason (2015), “Nepal Quake Survivors Face Threat from Human Traffickers Supplying Sex Trade”, <http://www.theguardian.com/world/2015/may/05/nepal-quake-survivors-face-threat-from-human-traffickers-supplying-sex-trade>, E.T. 21.06.2021
- CENTEL Nur (2005), “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, 2 (2), (ss. 359-368), 2005

- ÇELİKEL Aysel ve ÖZTEKİN GELGEL Günseli (2015), *Yabancılar Hukuku*, Yenilenmiş Yirmi Birinci Basım, Beta, İstanbul.
- ÇİÇEKLİ Bülent (2003), *Yabancılar ve Polis*, Seçkin, Ankara.
- ÇİÇEKLİ Bülent (2014), *6548 Sayılı Kanun'la Güncellenmiş Yabancılar ve Mülteci Hukuku*, Altıncı Basım, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- DAVID M. Smoling (2003), "Fall 2003 Inter-country Adoption Law", *Seton Hall Law The Two Review*, Cilt 35.
- DE SOUSA SANTOS Boaventura, GOMES Conceição ve DUARTE Madalena (2010), "The Sexual Trafficking of Women: Representations of Illegality and Victimization", *RCCS Annual Review*, Sayı 2.
- DE TAPIA Stephane (2003), *New Patterns of Irregular Migration in Europe*, Seminar Report 12 and 13 November 2002, Council of Europe, Strasbourg.
- DEĞİRMENCİ Olgun (2006), "Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu", *TBB Dergisi*, Sayı 67, ss. 72.
- DEMİR Oğuzhan Ömer ve ERDAL Hakan (2010), "Yasadışı Göç İlgili Kavramların Doğru Anlaşılabilmesi Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme", *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 1.
- DEPARTMENT OF STATE, UNITED STATES OF AMERICA (2017), *Trafficking in Persons Report*, June.
- DEPARTMENT OF STATE, UNITED STATES OF AMERICA (2019), *Trafficking in Persons Report*.
- DOĞAN Koray (2021), *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Üçüncü Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- DOĞAN Vahit (2015), *Türk Vatandaşlık Hukuku*, On İkinci Basım, Savaş Yayınevi, Ankara.
- DOST Zaynab (2017), "Zaynab Dost: Fighting Human Trafficking in Central Asia: Problems and Challenges", <https://cabar.asia/en/zaynab-dost-fighting-human-trafficking-in-central-asia-problems-and-challenges>, Londra, ET. 21.06.2021.
- DOTTRIDGE Mike (2008), "Child Trafficking for Sexual Purposes", *A contribution of ECPAT International to the World Congress III against Sexual Exploitation of Children and Adolescents Rio de Janeiro*, 25-28 November, Brazil.

- EEAS (2018), “World Day Against Human Trafficking: EU Combats Crime and Fights for the Rights of Victims”, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/48901/world-day-against-human-trafficking-eu-combats-crime-and-fights-rights-victims_en, ET. 21.06.2021.
- EREL Kemalettin (2007), “Yargıtay Kararları Işığında Göçmen Kaçakçılığı Suçu”, *TBB Dergisi*, Sayı 71.
- EREM Faruk, DANIŞMAN Ahmet ve ARTUK Mehmet Emin, (1997), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- ERWIN Renaldi (2018), “Indonesian Baby Traffickers Arrested After Using Instagram And Whatsapp To Broker Deals”, <https://www.abc.net.au/news/2018-10-12/baby-sellers-use-instagram-to-broker-deals-in-indonesia/10369480>, ET. 21.06.2021.
- EU ACTION PLAN (2015), *Against Migrant Smuggling (2015-2020)*, European Commission, Brussels.
- EUROPEAN NETWORK AGAINST CHILD TRAFFICKING (2004), *A Report on Child Trafficking*. Bulgaria, Denmark, Italy, Romania, Spain, United Kingdom.
- EUROPEAN POLICE OFFICE (2009), *European Organized Crime Threat Assessment 2009*, Hague.
- EVİK Hakan Ali (2005), “Göçmen Kaçakçılığı Suçu”, *AÜEHFD*, Cilt 9, Sayı 3-4, ss. 125-179.
- EZEILO J (2015), “Achievements of the Trafficking Protocol: Perspectives from the former UN Special Rapporteur on Trafficking in Persons”, *Anti-Trafficking Review*.
- FARROKHZAD Ardeshir (2018), *İnsan Ticareti ve Göçmen Kaçakçılığı Suçları* (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- FEINGOLD David (2005), “Human Trafficking”, http://www.foreignpolicy.com/articles/2005/08/30/think_again_human_trafficking, ET. 21.06.2021.
- GEDİK Doğan (2007), *5237 sayılı TCK ve 5271 sayılı CMK ya göre Müsadere*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- GHRIB Assia (2002), *Trafficking in Unaccompanied Minors-France, Trafficking in Unaccompanied Minors in the European Union*, IOM-IHESI, Brussels-Paris.

- GÖÇ ÇEŞİTLERİ NEDİR, <http://goc-cesitleri.nedir.org/> , ET. 21.06.2021
- GÖKCEN Ahmet ve BALCI Murat (2013), “Organ ve Doku Ticareti Suçları (Tck. M. 91-93).” *Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan*
- GÖZLER Kemal (2018), *İnsan Hakları Hukuku*, İkinci Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa
- GRAYCAR Adam (1999), “Trafficking in Human Beings”, *International Conference on Migration, Culture & Crime*, Israel.
- GSDRC (2011), *Helpdesk Research Report: The Impact of Human Trafficking on People and Countries*, <http://gsdrc.org/docs/open/hd780.pdf> , 12/08.2011
- GÜLLER Nimet (2006), *Roma Statüsünde ve Türk Ceza Kanunda Uluslararası Suçlar*.http://www.ngoatwork.org/icc2006/reports/Country_report_Turkey_turk.pdf, ET:21.06.2021
- GÜNGÖR Mümin (2021), “Türk Ceza Kanunu Kapsamında İnsan Ticareti Suçunun İncelenmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Sayı 17.
- HAKERİ Hakan (2009), “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları”, *KHUKA*, Cilt 7, Sayı 11.
- HAKERİ Hakan (2004), “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları”, *Kamu Hukuku Arşivi Dergisi*, Sayı 7.
- HOLMES Paul (2003), “Trafficking in Persons Global Briefing”, *IOM Counter-trafficking Law Enforcement Consultant, IOM Counter-trafficking Training*, Washington, DC.
- HUMAN TRAFFICKING BY THE NUMBERS, <https://www.humanrightsfirst.org/resource/human-trafficking-numbers> , ET. 21.06.2021.
- ICMPD (2006), *Hakim ve Savcılar İçin İnsan Ticaretiyle Mücadele Eğitim Materyali Temel Bilgi Kaynağı. ICMPD Proje Ortakları: - PDF Free Download (docplayer.biz.tr)*
- INTERNAL SECURITY STRATEGY FOR THE EUROPEAN UNION, TOWARDS A EUROPEAN SECURITY MODEL (2010), <https://www.consilium.europa.eu/media/30753/qc3010313enc.pdf>, ET. 21.06.2021.
- INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION (2011), www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/lang/en, ET. 21.06.2021.

- IOM, *Migrant Assistance and Protection*, <https://www.iom.int/migrant-assistance-and-protection>
- IOM (2016), *Ulusal ve Uluslararası Alanda İnsan Ticareti İle Mücadele Ve Mağdurların Korunmasına İlişkin Hukuksal Çerçeve*, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti Tarafından Finanse Edilen İnsan Ticareti Mağdurlarının Korunması Projesi, IOM Yayınları.
- İNSAN TİCARETİNİN VE İNSANLARIN FUHUŞ YOLUYLA SÖMÜRÜLMESİNİN YASAKLANMASINA DAİR SÖZLEŞME, http://www.insanhaklarisavunuculari.org/ihlal/files/ticaret/insan_ticaretinin_yasaklanmas_szlemesi.pdf , ET. 21.06.2021.
- JAN VAN Dijk (2007). “Mafia Markers: Assessing Organized Crime And Its Impact Upon Societies”, *Trends in organized crime*, Cilt 10, Sayı 4, ss. 39-56. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12117-007-9013-x.pdf> ET: 21.06.2021
- JUDITH Dixon (2008), “The Impact Of Trafficking In Persons”, *An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability, Impact and Action*, United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), https://www.unodc.org/documents/humantrafficking/An_Introduction_to_Human_Trafficking_-_Background_Paper.pdf, ET. 21.06.2021.
- K. M. SMITH Rhona (2003), *Textbook on International Human Rights*, Black Stone Press.
- KALACH Jasmin (2020), *Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları* (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KARİMİ Ahmed (2003), *Fuhuş'dan Yararlanmak*, İkinci Basım, Vahdet Yayını, Tahran.
- KAYAALP Mustafa (2010), *Türk Hukukunda Göçmen Kaçakçılığı Suçu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KESKİN İbrahim (2011), “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları”, *Adalet Dergisi*, Eylül (2011)
- KOCA Mahmut (2003), “İnsan Yağması (Sömürüsü) Suçu (TCK m. 201b)”, *AÜHFD*, Cilt 52, Sayı 2.
- KOCASAKAL Ümit (2003), “İnsan Ticareti Suçu (TCK 201/b)”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 2.

- KORKUSUZ Gülşah (2014), *İnsan Ticareti Kavramı ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda İnsan Ticareti Suçu*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- KULOĞLU Turan (2010), *Uluslararası Belgelerde ve Türk Hukuku'nda İnsan Ticareti* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- KURT Gülşah (2011) *İnsan Ticareti Suçu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KYLE David ve KOSLOWSKI Rey (2011), *Global Human Smuggling: Comparative Perspectives*, Johns Hopkins University Press, Baltimore.
- LAURA Adal, TUESDAY Reitano ve MARK Shaw (2014), “Smuggled Futures: The Dangerous Path of the Migrant from Africa to Europe”, *The Global Initiative Against Transnational Organized Crime*, Geneva.
- LAUREN B (2004), “The World in Motion”, *Short Essays on Migration and Gender*, International Organization for Migration, Geneva.
- LEAH LYDIA Otis (1985), *Prostitution In Medieval Society*, The University of Chicago Press.
- LIZ Kelly ve LINDA Regan (2000), “Stopping Traffic: Exploring The Extent of, and Responses to Trafficking in Women for Sexual Exploitation in the UK”, *Police Research Series*, Sayı 5, <http://andreonetwork.pbworks.com/f/trafficking.pdf>, ET. 21.06.2021.
- LİZ Kelly (2007), “A Conducive Context: Trafficking Of Persons In Central Asia”, *İçinde, Human Trafficking*, Ed. Maggy Lee.
- LOUISE Shelley (2007), “Human Trafficking as a Form of Transnational Crime”, *İçinde, Human Trafficking*, Ed. MAGGY Lee, ss.124.
- LOUISE Shelley (2010), *Human Trafficking: A Global Perspective*, Cambridge University Press, ISBN-13 978-0-511-78988-5 eBook (NetLibrary), New York.
- MALKOÇ İsmail (2007), *Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Kimi Hukuku Sorumlulukları, Kabahatler, Adli Suçlar, İçtihatlar, İlgili Mevzuat*, Malkoç Kitabevi, Ankara.
- MALKOÇ ve diğerleri (2009), *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı*, İkinci Basım.

- MALKOÇ İsmail (2008), *Açıklamalı İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu*, Malkoç Kitabevi, Ankara.
- MANAV Hakkı (2010), *Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- MANDİC Danilo (2017), "Trafficking and Syrian Refugee Smuggling: Evidence from The Balkan Route", *Social Inclusion*, Cilt 5.
- MIJAL KOVIC Sasa (2005), *Human trafficking*.
- MÜLTECİ HAKLARI MERKEZİ (2017), *Türkiye'de Uluslararası Koruma Prosedürü Haklar ve Yükümlülükler*, <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-13.pdf>, ET: 21.06.2021
- NAİM M. Illicit (2006), *How Smugglers Traffickers and Copycat are Hijacking the Global Economy*, Anchor Books, New York.
- NAYÇEVSKA M (2008), *Önemli Uluslararası İnsan Hakları Belgeleri ve Bunlarda Oluşan Kurumlar*, Üsküp.
- ÖZBEK V. Özer (2008), *Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı, 2. Cilt*.
- ÖZBEK V. Özer, DOĞAN Koray, BACAKSIZ Pınar (2021), *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 16.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- ÖZEREN Süleyman, SÖZER M. Alper ve DEMİR Oğuzhan Ömer (2010), "Yerelden Küresele Sınırşan Suçlar", *Polis Akademisi Yayını*.
- ÖZGENÇ İzzet (2006), *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler*, Üçüncü Basım, Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- ÖZGENÇ İzzet ve ŞAHİN Cumhur (2001), *Uygulamalı Ceza Hukuku, Ceza Hukukunun Güvence Fonksiyonu, Suçun Unsurları-Teşebbüs, İştirak, İctima-Önemli Bazı Suçlara İlişkin Yargıtay Kararları ve Tahlilleri- Çözümlü Örnek Olaylar*, Üçüncü Basım, Seçkin Yayınları, Ankara.
- ÖZGENÇ İzzet (2021), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- ÖZMENEK ÇARMIKLI Elif ve KADER Merve Umay (2016), "Türkiye'de Göçmen Kaçakçılığı: Mülteci Krizinin Öteki Yüzü", *Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Raporu*.
- PARLAR Ali ve HATİPOĞLU Muzaffer (2008), *Açıklamalı-Yeni içtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu*, 2. Cilt, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- PERRUCHOUD Richard ve REDPATH-CROSS Jillyanne (2013), *Uluslararası Göç Hukuku, Göç Terimleri Sözlüğü*, 2. Basım.
- RUDOLPH Alexandra ve FRIEDRICH Schneider (2013), *International Human Trafficking: Measuring Clandestinity by the Structural Equation Approach*.
- SALT John ve HOGARTH Jennifer (2000), *The Dichotomy Between Trafficking And Smuggling, Migrant Trafficking And Human Smuggling In Europe*, IOM, Geneva.
- SAYDAM Mehmet (2015), *Türk Ceza Hukukunda Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK m.79)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- SEVER Hanifi (2014), *Yasadışı Göç ve Göçmen Kaçakçılığı*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- SEX TRAFFICKING OF CHILDREN IN SOUTH AFRICA (2016), https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/Factsheet_South_Africa-.pdf, ET. 21.06.2021.
- SEYHAN Osman ve AKGÜL Alper (2014), *Türkiye de İnsan Ticareti Mağdurları*, Adalet Yayınevi, Ankara.
- SINAR Hasan (2004), “İnsan Ticareti Suçu”, *Hukuki Perspektifler Dergisi*, Sayı 2.
- SMITH Nicola ve FARMER Ben (2019), “The Telegraph, Oppressed, Enslaved And Brutalized: The Women Trafficked From North Korea Into China’s Sex Trade”, <https://www.telegraph.co.uk/global-health/women-and-girls/oppresed-enslaved-brutalised-women-trafficked-north-korea-chinas/>, ET 21.06.2021.
- SOYASLAN Doğan (2020), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Güncellenmiş Dokuzuncu Basım, Yetkin, Ankara.
- SVITLANA Batsyukova (2012), “Human Trafficking And Human Smuggling: Similar Nature, Different Concepts”, *Studies of Changing Societies: Comparative and Interdisciplinary Focus*, Cilt 1.
- ŞEN Ersan ve ERKAM Malbeleş (2011), *Türk Ceza Kanunu’nda Uluslararası Suçlar*, Ankara.
- TANERİ Gökhan (2015), *Cinsel Suçlar*, İkinci Basım, Bilge Yayınevi, Ankara.
- TBMM (2019), <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>, E.T. 21.06.2021.

- T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ , (2020), 2020 Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu", Yayın No: 61, Haziran, Ankara
- TDK, www.tdk.gov.tr, E. T: 21.06.2021
- TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan ve ÖNOK R. Murat (2021), *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 19.Baskı, Seçkin, Ankara.
- THE GLOBAL REPORT ON TRAFFICKING IN PERSONS (2018), United Nations Office on Drugs and Crime.
- THE HUMAN TRAFFICKING OF ROHINGYA, <https://www.moas.eu/blog-human-trafficking-of-rohingya/> , ET: 21.06.2021
- THE PROJECTION PROJECT (2003), "Trafficking in Persons or Alien Smuggling?", *Global Issues: Responses to Human Trafficking, An Electronic Journal of the U.S. Department of State*, Cilt 8, Sayı 2.
- THE UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME (2020), *Trafficking in Persons Report*, 20. Edition, USA Report.
- TURHAN Faruk (2005), "Yeni Türk Ceza Kanuna Göre Uluslararası Suçların Cezalandırılması", *HPD Nisan*, Sayı 3.
- TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (2021), *İnsan Ticareti ve Mülteci Hukuku*, TAA Yayınları, Ankara, <https://yayin.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/kitaplar/insan-ticareti-ve-multeci-hukuku.pdf>. Erişim Tarihi: 21.06.2021
- TÜRKİYE GÖÇ RAPORU 2016 (2017), T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- TÜRKİYE'NİN İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELESİ, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-insan-ticaretiyle-mucadelesi_409_561_563.
- UN (2016), Promoting Rights Central to Strategy for Ending Trafficking in Human Beings, Secretary-General Tells Event on Eradicating 'Modern-Day Slavery'<http://www.un.org/press/en/2016/sgsm17524.doc.htm>. , ET. 21.06.2021
- UN (2019), International Migrant Stock 2019,<https://esa.un.org/migration>, ET. 21.06.2021.

- UN (2019), Rising Human Trafficking Takes on ‘Horrific Dimensions’: Almost a Third of Victims are Children, <https://news.un.org/en/story/2019/01/1029912>, ET: 21.06.2021.
- UNITED NATIONS (2017), *International Migration Policies: Data Booklet*, Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY (2000), *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime*.
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (2008), *An Introduction to Human Trafficking: Vulnerability Impact and Action*, New York.
- UNITED STATES DEPARTMENT OF STATE, *2018 Trafficking in Persons Report - Kazakhstan*, <https://www.refworld.org/docid/5b3e0b09a.html>, ET. 26.12.2021.
- ULUSLARARASI GÖÇ POLİTİKALARI GELİŞTİRME MERKEZİ (ICMPD) (2006), *AB Üye Devletleri İle Katılım Ülkeleri Ve Aday Ülkelerde Hâkimler Ve Savcılar İçin İnsan Ticaretiyle Mücadele Eğitim Materyali El Kitabı*.
- VANDA Bozic ve ZELJKO Nikac (2017), “Criminal Law Aspects Of Trafficking Through Perspective Of The Protection Of Minor Victims”, *Corruption and Economic Crime*.
- VURAL Devrim Gül (2007), *Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı Ve İnsan Ticareti*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Isparta
- WILLIAMS Phill (1997), “Trafficking İn Women and Children: A Market Perspective”, *Transnational Organized Crime*, Cilt 3, Sayı 4, ss. 145-170.
- WİKİPEDIA(2021),https://en.wikipedia.org/wiki/Protocol_against_the_Smuggling_of_Migrants_by_Land,_Sea_and_Air. , ET. 30.08.2021.
- WORLD REPORT (2019), <https://www.hrw.org/world-report/2019>, ET: 21.06.2021
- YENİDÜNYA Ahmet Caner (2007), *İnsan Ticareti Suçu*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- YENİDÜNYA Ahmet Caner ve ALŞAHİN Mehmet Emin (2009), “Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK m. 79)”, *TBB Dergisi*, S.82, Mayıs-Haziran, Ankara
- YILDIZ Ayselin (2017), “Göçmen Kaçakçılığı Algısı Ve Göçmenlerin Karar Süreçler”, *Uluslararası Göç Örgütü (IOM Yayınları)*, Temmuz

- YILMAZ Yeşim (2017), İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 3, Sf. 883 – 972, İstanbul,
- YURTCAN Erdener (2020), *Yargıtay Kararları Işığında Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti*, 3.Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul,
- YURTCAN Erdener, İRTİŞ Begüm (2021), *Ceza Hukuku Ders Kitabı “Özel Hükümler*, 1.Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul
- ZEVKLİLER Aydın, ACABEY Besir ve GÖKYAYLA Emre K (2000), *Medeni Hukuk*, Altıncı Basım, Ankara.
- ZIMMERMAN Cathy (2003), “The Health Risks And Consequences Of Trafficking In Women And Adolescents: Findings From A European Study”, *School of Hygiene and Tropical Medicine*, London.